

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחת הר"ן כח)

עַל יְהוָה
לִי מוֹד
שִׁיעוּרִים אֱלוֹ
אֲנִי נוֹתֵן
אֶת הַחֹמֶשׁ
וְאֶת הַמַּעֲשֵׂר
לְהַקְדֹּשׁ
בְּרוּךְ הוּא
(עצתו אמונה)

פרשת שלח תשפ"ו
(ארץ ישראל)

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

בארא פארק

**1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924**

היכל הקודש

קרית יואל

**8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299**

היכל הקודש

מאנס'י

**34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314**

היכל הקודש

בני ברק

**רחוב ירושלים 2
052.760.5715**

היכל הקודש

וויליאמסבורג

**27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652**

היכל הקודש

קרית יואל

**8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888**

היכל הקודש

בלומינגראוו

**24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804**

היכל הקודש

ירושלים

**רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150**

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'רפס ע"י

**קרן הדפסה
היכל הקודש**

**2623 State Route 52
Liberty, NY 12754**

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

חולין. פרק שני - השוחט דף לא עמוד ב - מתוך מהדרות "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"

תוספות

וכי תימש ביושב ומצפה מאי למימרא - פירוש: אי אמרת בשלמא דלא מיירי ביזבש ומצפה, אלא סתמא ברכתני - אתי שפיר, דמשמע דאשמועינן דחולין לא בעו כונה, אבל אי איכא למיחוד דאירי ביושב מצפה, מאי למימרא: דליכא למימר דאתא לשאשמועינן דבעו כונה, דהא לא משמע עובד דאירי ביושב מצפה, וסתמא קתני: "ונפל", ודמשמע טפי בלא יושב ומצפה, והרב

רבינו יהודה כחן פירש: מאי למימרא - דליכא למימר דאתא לשאשמועינן דבעו כונה, דהא קתני: סתוריה, דמשמע דקולא אתא לאשמועינן. גזירה משום חרדילת של גשמים - פירש בקונטרס: ואין טובלין בחרדילת, משום דתנן (סתרות פ"ח מט'): הניצוק הקטפרס אין חיבור, ואין כאן ארבעים סאה במקום אף אף על פי שיש חיבה למעלה לטובה. ובתנן פירש כן דאפילו שי כמה סאין באותו מדרון אסור לטבול. וב דקוקא אינו מותר בחולין, בהרניא בתורת דבתנן: "אין מעין טובה" וגו', אי לא מעין טובה. בחולין אף מקום בו תלמוד לומר: "אין מעין טובה", מעין מטרה בחולין מוקדח באשבורן. ובקונטרס הביאה פרק "במה אשה" (שבת סהב, פ"ד וסב).

דתנן מטבילין בראשין - קצת תימה: דאי משנה היא, מה צריך לשאשמועינן חיי זמני דמטבילין בראשין? ונמא הואו דמטבילין בראשין בראשין מדאורייתא. ונמא דאין מטבילין בכיפין דהיי מדאורייתא. ובהדיא דגל שנתלש אשמועינן דאפילו מדרבנן לא חגיגין. ופירות הרי קב וכן יתון - היינו לאחר שהעלב. דכל זמן שכן מחזירין במים לא מיחשיב, כדתנן בבבסא מנשרין (פ"ד מ"ז): נדה שריתה מדיחה עטא בבהרה - טורח, העלתהו כל שהוא - כן פירש: וזה הדיבור. והא דאמר פרק אמא דפסחים (ט"א), דאיכא תרי קראי לענין הכשר, חד בתלושין וחד במחזירין, וירביי - היינו שפגלו במחזירין, ומטבילין לאחר שהעלב. ואף על פי שאנו חושבים, מכל מקום אשמועינן, משום דבתחת דיובוק היו במים מחזירין. הוא סבר דיהויי קא מרדי ליה פגפ דק ואשכח דתני כו' - ואם תאמר, אמאי סבר דמרדי ליה וכלל הוא וכן קריקו מן מחזירי דקתני ידיו סתורות, ומה מרקד יתיר מבחייתא וזו היש לומר דרש חילוק פני טבילת כל גופו לעטילת דיים, טבילת גופו אמריא טפי. וכן צריך לומר בסמוך, דפרין מסתם משנה לרבי יוחנן, ומשני ושחיטה אפילו רבי יוחנן מודה. ואבתי תקשי ליה משנה דמסכת מכשירין (פרק א"ב משנה ז') אלא טבילת דיים שאני. וכל בעינן כונה לוביחה - פירוש: להתייר בוביחה זו. לחתיכה מיהא בעינן, פירוש: לחתיכה סימנא, בדפרישית.

נשחטה

"וחתיכה"? "ובחתי" כתיב, אי בעינן פונונה לחתיכה, ואפילו לוביחה נמי ליבעי, אי לא בעינן פונונה לוביחה - לחתיכה נמי לא ליבעי! הכי דמי נדה שגאנאנא ומבילת? אי אלימא דאנאנה חבירתה ואטבילה, פונונה דחבירתה פונונה מעלייתא היא! ועוד, בתרומה נמי אכלה, דתנן: החרשת, והשוחטה, והסומא, והשנמרפה דעתה, אם יש להן פקחות מתקנות אותן - אוכלות בתרומה! אמר רב פפא: לרבי נתן - שנפלה מן הגשר, ולרבנן - ששרדה להקר. אמר רבא: שחט פרה ושחט בהמה אחרת עמה - לרברי הכל פסולה

הכי גרסינן: וכלים דומיא דאדם מה אדם דבר כוונה הוא - אף כלים דקמיוכו לכו אדם. חרדילת של גשמים - זרם גשמים תמקלח מן החר בבח, ואין טובלין בו. דהניצוק והקטפרס אינו חיבור. ולא זרם מוקדח דארבעים סאה, שהיי אף ארבעים סאה במקום אחד, ואף על פי שיש חרבה לטמה למעלה, הא קתני: אינו חיבור (סתרות פ"ח מט'). חרדילת היינו

קטפרס, מדרון. ורב האי גאון גריס "חרדילת", שבאין מרדיו של זה. נמור ראשין אפוי כיפין - דתנן: מטבילין כלים בראש הגל, והתלש מן החר והלך למרחוק ובה לארץ - נכנס אדם תחת ראשו ומקבל, דהיי טבילה זו בחיבור לקרקע. ואין מטבילין בכיפין - שלא ירוק כלים בכיפי הגל, דהיינו באמצעותו שהוא עשוי ככיפה. וטעמא דמכשירין: מפני שהיא טבילת אויר ואין מטבילין בארץ. קא שמע לן לרבי נוריין - לשון קושטא הוא: ודלא בעינן כונה לחולין נעלף? ידיו סתורות - דלא אשכח ליה נפילה. ואם נשביל שיהוהו ידיו - נתבוקן לטול את הפירות מן המים. ידיו סתורות - לא שכן, שנתבוקן. ופירות היי חן בני יתון - ומקבלין טמאה מכאן ואילן. ודאשכח ליה נפילת פירות לטול ליה בחבתינהו, והיה ליה משקה שסופו לרצון, ותנן מכשירין (פרק א משנה א), כל משקה שסופו לרצון, אף על פי שאין תחתיו לרצון - מכשיר. לחולין - לאבול חולין. חחוק - נתבוקן בשעת טבילה לכו. הכי קאמר - לעולם חולין לא בעו כונה. והאי תנאן בהו חחוק - דאיצטריך לשאשמועינן דאף על גב דאיכובן טבילת סתרה, לא הויא כונה חולין כונה למעשר. רבי יוחנן - דתני לעיל: אף לבייתה לא טבילה. נגעי בגדיה כתיב בהו שי כבוסים, תכבוסת ראשונה: "וכבוס את אשר בו הנגע והסגר" וגו' ויקרא יג' לראות אם יפשה או יעמוד או יכה, וכיבוס שני אחר הסגר שאחר כיבוס ראשון: "והבגד או השתר או הערב או כל כלי העור אשר תכבס" בראשונה קודם הסגר. "וסר מהם הנגע" כימי הסגר, ו"כבוס שנית" לשום טבילה, "וטרה" מה תלמוד לומר שנית - פשטא דשנית הוא! מקיש תכבוסת שנייה - שהיא לשם טבילת סתרה. לתכבוסת ראשונה - שהיא להסגרה. מה ראשונה לדעת. אדם, דכתיב: "וצהה הכהן וכבסו" ושמ. אף שנית לדעת - ולא שיפול במים מאליו. מי אמר רבי יוחנן - דחולין בעו כונה? תנאן תחילתא מתעסק בקרישים - שחט קרישים שלא בכוונה, דפסולין. דכתיב: "לדעתכם ובהו", ודעתכם ובהו, בפרק קמא (חולין י"א). רבנן - דאמר לעיל: ובחיים פסולין. ובגונו - נצוק, כלומר, בואת נראין דבריו מדבריהם. מתקניות - ברוקת אותן בשעת וסתן, ומטבילות אותן בשעת טבילתן. לרבי נתן - דאמר: לא בעינן כונה אפילו לחתיכה. ודכותה הבא קאמר רב אליביה שנפלה מן הגשר, שלא נתיבחה אפילו לחתיכה. ורבי יוחנן לא מרמי

טבילה שחיטה, וקדושי "וכבוס שנית", ובשחיטה קרא קדושי לחבשר, כדאמרין: מדגלי רחנאן מתעסק בו. ולרבנן - דבעו כונה לוביחה לחתיכה, ודכותה טבילה, מכשר רב אליביהו. כשירה להקר - ולא לטבול, ונפלה כולה לתוך המים. שחט - פרה אדומה. ושחט אחרת עמה - חולין שנתבול לה. דביי הכל - פסולה פסולה מחמת מלאכה האחרת, ובהמה כשרה. הכי גרסינן: שחט פרה ושחט בהמה אחרת עמה דברי הכל פסולה נשחטה בהמה אחרת עמה לרבי נתן פרה פסולה בהמה כשרה לרבנן פרה כשרה בהמה פסולה.

נשחטה בהמה אחרת עמה - בלא מתכוין. לרבי נתן - דמכשיר שחישת חולין בלא כוונה, בהמה כשרה ופרה פסולה. ואף על גב דשלא בכוונה לא מסח דעתיה, ולא מיקרי מתעסק במלאכה אחרת, הואיל ושחישתו כשרה מיפסלא משום 'ושחט אותה' - ולא אותה חבירתה. **רלבנן פרה כשרה** - דהא שחישת בהמת חולין לאו שחיהא דהיא. ומשום מלאכה ליכא למיפסל, דשלא במתכוין לא מיקרי עסק במלאכה אחרת, דטעמא דמלאכה אחרת אישון דמסח דעתיה מפרה הוא, והיכא דלא מיקרי מלאכה אחרת ליכא היסח הדעת. והכי אמרינן שחיהא אחרת דלעת עמה דברי הכל כשרה. **פשיטא** - אבתי לא שמיעין דכל העוסקים בפרה פוסלין אותה במלאכה. נשחטה בהמה חסרת לרבי נתן **איצטריכא** ליה - דכיון דמלאכה לא מיקריא שלא בכוונה, הא אמרינן לקמן: נחטכה דלעת עמה דברי הכל כשרה, משום שחישת חבירתה נמי, אף על גב דשחיהא שלא בכוונה נמי שחיהא - הוה אמינא לא הפסול, ד'ושחט אותה' משמע: ולא אותה חבירתה, והכי דרבי כגון ששחט אתה פרות אדומות בחדו דדי, אף משמע לן - דחולין נמי משמע. אבל ירשא דנתכוין לא אחרת לא איצטריכא. ודוד נמי דאתה חבירתה משמע שתי פרות אדומות, מיהו, כיון דנתכוין למלאכה אחרת מיפסלא משום היסח הדעת, דלא גרעה מחתיכת דלעת. חתך דלעת עמה דברי הכל פסולה - דהא מלאכה אחרת, נחטכה דלעת עמה דברי הכל כשרה - דשלא בכוונה לא מיקרי עסק במלאכה. וירשא לרבי נתן טעמא, דכתיב 'ושחט אותה' - ולא חבירתה עמה, ושלא בכוונה נמי שחיהא שחיהא. נפלה סבין והנביאה - ושחיה בהגבהה וכו' - בלוי - בגדיה. או ששחיה את הסבין - קודם שחיהו. וכו' - נתיגע, ושחיהתו ליה שחוט לא היה בו רעה, ופסק שחיהו, ובא עסק ושחט. כדי ביקור - מפרש בגמרא **מאי ביה שחיהא אמר** כדי שחישת בהמה אחרת - ולא תימא: כדי שיגמר שחישתו ותו לא. ובהמה לבתמה ועוף לעוף - כדי שחישת בהמה אחרת משערך לשהיית שחישת בהמה, וכדי שחישת עוף אחר משערין לשהיית שחישת עוף. או דילמא **אפילו** - כבדי שחישת בהמה משערין לשהיית שחישת העוף. והיינו קולא. אמר הוה לא הוה בדיחא כהכניו דאישילית - לא היה דתיה דתני גסה בדודי רבי חייא שלמתיא שחיהא אותה. **כשרה** - והאילוב שנה הוא מוליק ובמלאכה שחישתו. והוה לא היה סביר פנים עמי שאשאלנו דבר זה. רב בר אחיה ובר אחתיה דרבי חייה הוה. אף בהמה לעוף - כולא היהא, שנתנו לעוף שיעור שחישת בהמה לשהייתו. **לשיעורין** - פעמים שהיא

נשחטה בהמה אחרת עמה לרבנן פרה כשרה - ואם תאמר: 'ראתה' ולא אותה חבירתה. לרבנן למה לוי אי לשוחט בהמה אחרת עמה - תיפוק ליה משמע מלאכה, כמו חתך דלעת עמה: ויש לומר: דאיצטריך לשוחט שתי פרות נתכוין לשחוט, דמשום מלאכה אחרת לא מפסלו, כיון דשחיהו לשם פרה. **אבל** פרה דחולין אימא לא קא שמענן לן - ואם תאמר, דאמר בריש ובדיחם (זא.) שחט אחת על ש שמתויהא חטא - פסולה, על מי שמחוייב עולה - כשרה, דכתיב 'וכפר עליו' ולא על חבירו, חבירו דומיא דיהה שמחוייב חטאת כמותו. והכא נמי יגמא: 'ראתה' ולא אותה חבירתה, דומיא דדמייהו ליה: והתם 'וכפר עליו' משמע: עליו מכפר ולא על חבירו מכפר - על המחוייב חטאת כוה, דשיכא ביה כפרה זו.

ושמואל אמר אף בהמה לעוף - רבינו חננאל פסק בשמואל רבי יוחנן, דאמר: בהמה לעוף, ובקונטרס פסק לחומרא כרב, דאמר: עוף לעוף. דקיימי אמוראי דמטראב כוותיה, דאמר: דקה לדקה וגסה לגסה, וכל שכן עוף לעוף, ודיותר חלוק עוף מבהמה ממה שחלוקין דקה גוסה. וגם הלכות גידולת פסק: גסה לדקה ולקה רעף לעוף. **כדי** ביקור טבח חכם - ובסבין הראייה לאותה בהמה חתך לצואר כמלא צואר.

ורמינדיה אלו טרפות במבהמה פסוקת הגררת - ואם תאמר: נהוה ונבלה היא, מכל מקום לא פקע מינה איסור טרפות, וחיוב אף משום טרפות, דכתיב: **בשעתך** דמסוכנת (חולין לזא.) הוא דאמר בפרין 'חטאת העוף' (דברים טט.ב.) רבא עוף טמא שאין במינו טרפה - לא משום דלא שייכא ביה שחיהא, ואפילו שחיהא תריא נבלה ופקע מינה איסור טרפה כי חטאת איסור נבלה. אלא פירוש שאין במינו טרפה - היינו טרפה לחודיה. דאף כי נשחט לק אף משום נבלה: ויש לומר, דהכי פריך: רבא אינו דלא מתיבא ביה שחיהא דהיא פריה נבלה - לא הוה ליה למיתני 'אלו טרפות', אלא הוה ליה למיתני 'ואלו נבלות', שזוה עיקר האיסור. ואם תאמר: נדקט איסור טרפה, לאשמעינן שאם חתך בזה בשר מחיים דלק אף משום טרפות: ויש לומר דמיתניק ד'אלו טרפות' משמע ליה לאחד שחיהא, מדקתני סיפא 'כל שאין במה היה', ולא קתני 'כל שאין היה'.

נשחטה בהמה אחרת עמה, לרבי נתן - פרה פסולה, בהמה כשרה; לרבנן - פרה כשרה, בהמה פסולה. פשיטא! - נשחטה בהמה אחרת לרבי נתן איצטריכא ליה, סלקא דעתך אמינא: 'ושחט אותה' אמר רבנא, ולא אותה וחבירתה, והכי דמי? כגון ששחט שתי פרות בתרי הדדי, אבל בהמה דחולין אימא לא, קא משמע לן, חתך דלעת עמה - דברי הכל פסולה, נתחכה דלעת עמה - דברי הכל כשרה. משנה נפלה סבין והנביאה, נפלו פלוי והנביהו, השחיה את הסבין ועף, בא חבירו ושחט, אם שהה כדי שחיהא - פסולה. רבי שמעון אומר: אם שהה כדי ביקור. **נמרא מאי כדי שחיהו? אמר רב: כדי שחישת בהמה אחרת. אמר ליה רב פנא ורב אסי לרבא: כדי שחישת לבהמה לעוף, או דלמא אף בהמה לעוף? אמר ליה: לא הוה בדיחא ביה כהכניו דאישיליה. אמר רב: כדי שחישת בהמה לעוף ועוף לעוף, ושמואל אמר: אפילו בהמה לעוף. וכן פי אתא רבין אמר רבי יוחנן: אפילו בהמה לעוף. רבי חנינא אמר: כדי ששיבא בהמה אחרת וישחוט. יביא אפילו מעלמא? נתת דכריך לשיעורין! אמר רב פפא: עומדת להטיל איפא בינייהו. אמרין במערבא משמיה דרבי יוסי ברבי חנינא: כדי ששיבגהו ויריבגהו וישחוט, דקה לדקה וגסה לגסה. אמר רבא: השוחט בסבין רעה, אפילו כל היום כולו - כשרה. געוי רבא: שהיות מהו שיצטרפו? ותפשוט לה מדידיה! - התם כדלא שהה. געוי רב הונא בריה דרב נתן: שהה במיעוט סימניו, מהו? תיקו. 'רבי שמעון אומר: אם שהה'. **מאי** כדי ביקור? אמר רבי יוחנן: כדי ביקור של חכם. - אף כן, נתת דכריך לשיעורין? - אלא, כדי ביקור טבח חכם. **משנה** שחט את הוושט ופקס את הגרגרת, או פסק את הגרגרת ואחר כך שחט את הוושט; או שחט אחד מהן והמתין לה עד שמתה, או שהחליד את הסבין תחת השני ופקסו - רבי ישכב אומר: נבלה, רבי עקיבא אומר: טרפה. קלל אמר רבי ישכב משום רבי הושע: כל שנפסקה בשחיהתה - נבלה; כל ששחיהתה פראו, ודבר אחר גרם לה ליפסל - טרפה. והודה לו רבי עקיבא. **נמרא** שחט את הוושט וכו', והודה לו רבי עקיבא. ורמינדיה, אלו טרפות בבהמה נקובת**

רוחקו ופעמים קרובה. **עומדת** - כאן ומוחסרת הטלה לארץ. **איכא** - בין רבי חנינא לרבי יוחנן, רבי יוחנן משער בשחיהא לחודה, ורבי חנינא בעי הטלה ושחיהא. דקה לדקה - לשהיית בהמה דקה משערין כבדי שחישת בהמה דקה וכוונה. ואף על גב דרב רבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן, כיון דקיס ליה רבי יוסי רב רבי חנינא ששחיהא דרב, דאמר: דקה לדקה וגסה לגסה, ממילא משמעין: ועוף לעוף, ובכדין לחומרא. **בכס רעה** - בכס חידודה חתך יפה. **אפילו** כל היום כולו - ומאריך ושוהה בשחיהא אותה. **כשרה** - והאילוב שנה הוא מוליק ובמלאכה שחישתו. **שחיהו** מוהו **שיצטרפו** - הפסק שחיהו ושלש פעמים שחיהא אותה, ושהה בין שלשתן כדי שיעור שלם. **מדידיה** - השוחט בסבין רעה, אלמא לא מצטרפי. דקא סלקא דעתין ואפילו הפסקי קאמר, אלא שלא שהה בפעם אחת כשיעור. **התם** גמרא - שהה - כלל. **במיעוט סימניו** - שחט הרוב, ושהה במיעוט האחרון, וגמר שחישתו. מהו - מוהו - ממי אמרינן: כיון דבדל ליה רובא - אבנשר, או דלמא כיון הדודי ובריה - כולה דתיה שחיהו? **תיקו** - ולחומרא. **במיעוט קאמא**, אי דגרגרת - לאו מידי בעיד וכל שחיהא היא, או דיושט נקובתה במשוה - משטרפא ומתך בפש, דהא כיון ששהה אילו ליה מעשה ימיו, והוה ליה נקב בעלמא וטרפה. ורואה, והשוחט רוב סימניו והשלך מידו, והעוף שהה למות - אסור לחזור ולחטא המיעוט בתורת שחיהא. דמטוב שיבה על הצואר בסבין, או ימתך עד שמתה. כדי ביקור חכם - בדיקת סבין. **לשיעורין** - פעמים דחכם רוחקו ופעמים קרוב. **מבא חכם** - שזה השוחט חכם הוא. **ופסק את הגרגרת** - היינו עיקור. ובהמה קאי. **החת השני** - בין סימניו לצואר. **ופסקו** - מלמטה מעלה. **ישכב** - שם חכם, וכן הוא דברי הימים (א כד) חכם ממחרת.

וּלְיִחְזוּב נָמִי דְחֻקֵיהּ - ואם תמנה אבאי לא פריך, וליחשוב דועירי דאמר (תולין כ.ב.) שגברא מפרקת ורוב בשר נמנה נבלתו ויש לומר: דאינה נבלה אלא אם כן נפסק גמי חוט השדרה, והא תני לה, בדנפסק חוט השדרה לחוד אסור. אבל מחזיקה פריך שפיר, דמבשלת ליה גיטסרא ונבלתה אפילו חוט השדרה קיים, כגון נעקרה צלע כמאן וצלע כמאן חוט השדרה נבלתה

קדרי ליה רב גיטסרא ב"אלו טרפות" (תולין כ.ב.א.) אי נמי, ששגאה גיטסרא למטע מבין הפרשות, דלא מיטרפא בפסיקתו חוט השדרה. ואם אבמה אמאי קשיא ליה נתיבוס דחוקיה דרבי אלעזר? והא לבקמן ב"אלו טרפות" (מ.ב.) מפרש דלא חשיב כסג"ד ושב שנתתא. משום דאיתא ב"זה הכלל: כל שארן כמות חיה - טרפה" (תולין ד'היינו טרפה) אמאי "אלו טרפות", דאמר: אלו אסורות קתני ויש לומר: דלא משמע ליה לרבינו נבלה מ"זה הכלל" דקתני: כל שארן כמות חיה, דמשמע עליון דרבינו? והא שפיר ב"אלו טרפות" וליחשוב משום טרפות. ואם תאמר, אמאי פריך וליחשוב דרבי אלעזר? והא בהמה שנתחבו רגליה מן הארכובה ולמעלה אתי ב"זה הכלל", דהיינו כסג"ד, ואם כן שפיר בשנתנין מביה ניטל חיה וחלל שלה דאסורה, ולא צריך למחשבהו ויש לומר: דלמאן דנתן הארכובה ולמעלה דאסורה - היינו סמוך לצומת הגידים, אבל למעלה ברובו שרי. וכן נשבר שפיר העצם דאמר בפרק "בהמה המקשה" (תולין ע"ב) דהויא טרפה בשעת עור ובשר חופין את רובו - שמה היינו בעצמי שני, אבל בעצם שליש מחבור לנוף לא מיטרפא שום ביתר העצם גרידא. ומיהו בפרק קמא (תולין כ.א.א.) מפרש הקונטרס: ניטל חיה והויא העור חופין עור חצי חיה או שלישו חיה טרפה. והדר ביה חיה - זריא - פירש הקונטרס, ממה שחשקה. מה לי בריאה מה לי בניי מעיים, אלא טעמא - משום דכמואן דנמחא בדיקולא דמיא. ופירש, הא דבעי נקבו בני מעיים בין סימן לסימן - דהיינו בין קנה לזושט, דאי נשחט הוושט תחלה - הוו בני מעיים כמאן דנמחא בדיקולא דמיא. ונראה דפעת הקונטרס שאין צריך לומר דרבי זירא לא היה לוקש. וקשה: ד"נקבו בני מעיים בין סימן לסימן" משמע אפילו בין חוט לקנהו ועוד, דמשני: ובי זירא לבריהו דביא קאמר ליה, והא דלא למימר "וימבעי איהו!" ועוד, דקאמר - הדרו רבי זירא וזיא, מדבעי בני זירא נקבו - לא הוה ליה למימר טפי, אלא: והדר ביה רבי זירא. וזיא: רבי זירא בו! אבל מדתקם "והדר ביה" משמע שמינין מהו דבעי חוט בו. והכי פריך, דממקשה ליה מה לי בריאה מה לי בני מעיים, שבכל מקום יש להתייר - שמע מינה דסבר דאין טרפות לחצי חיות, ולא שייך למבעי נקבו בני מעיים בין סימן לסימן. ומתחלה מביעי ליה נקבו אפילו נשחט חוושט תחלה. דהוי פשיטא ליה דיש טרפות לחצי חיות. ומשני: לעולם לא חוט בו. ואליבא דבא שחתיי בריאה פריך. כיון דזיא, נביקבה הריאה אחר שחטת חזק - זה אי אפשר אלא מטעם שאין טרפות לחצי חיות, ואם כן גם בבני מעיים תתיי

ואמרנין לא איהו דבעי ואלא - לכך הוצרך כאן לחביא ריאה מאילפא משום דרבי זירא סתם דבריה, ולפי אלא אמר אל"א מי מצטרף סימן ראשון לסימן שני או לא, ו'ולטהרה מיד נבלה' - נמריא הוא דקאמר לה. לכך מדיקרי, מדיקאמי: לא יהינו דבעי אילפא - שמע מינה ולטהרה מיד נבלה קמבעי חיה מלוח

לאיצטרופי לשני לטהר, אבל שני לא מצוי אצטרופי בהדי ראשון לחיות. הכי גרסינן: **ואמרנין** לא יהינו דבעי אילפא הוציא העובי אתו ידו בין סימן לסימן מי מצטרף סימן ראשון בו' - והאי דאילפא ב'בהמה המקשה' (תולין ס.ב.) עובר נתייר בשחיתתו אבל הוציא ידו קודם שחיתו, אמרינן התם דאדון אבר דין טרפה שחיתו יש לו, שאינו מטמא, ומדוניה ליה שחיתו לטהרה. דתנן התם: שחט את אמו ואחר כך תחבה - מגע נבלה, דברי רבי מאיר. והכמיס אומרם: מגע טרפה שחיתו. וקבעי אילפא (ש.ט.א.) הוציא עובר את ידו בין סימן לסימן מהו? סימן ראשון נשחט להתייר ולטהרה, וסימן שני לא בא לאותו אבר אלא לטהרה.

נקובת הוושט, ופסקות הגרגרת! אמר רבא, לא קשיא: פאן ששחט ולבסוף פסק, פאן שפסק ולבסוף שחט; שחט ולבסוף פסק - נפסקת בשחיטה היא, פסק ולבסוף שחט - פי דבר אחר גרם לה ליפסק דמיא. איתביה רב אחא בר הונא לרבא: שחט את הוושט ופסק את הגרגרת, פסק את הגרגרת ואחר כך שחט את הוושט - נבלה! - אימא: וכבר שחט את הוושט מעיקרא. אמר ליה, שתי תשובות בדבר: הרא, דהיינו קפייחא; ועוד, הא תנן: ואחר כך? אלא אמר רבא: אלו אסורות קתני, ויש מהן נבלות ויש מהן טרפות. ו'ליחשוב נמי דחוקיה, דאמרתי נבלות מיתנה התם, לחישוב נמי דך! נבלה - ואפילו מברכסת. רבי שמעון בן לקיש אמר - לא תתני אלו אסורות, אלא אלו טרפות, ולא תיקשי. כאן ששחט במקום התך - מתנינן דהכא - ששחט במקום חתך, במקום שפסק רוב הגרגרת כבר. ואחר כך ניקבה הריאה - בין שחית קנה לשחית הוושט. אלא - כיון דריאה תלויה בקנה, ונשחט הקנה - הוי כמו שניטלה כולה מן הבשמה ומנחת בסל, ותו לא מיטרפא בה בהמה. וגבי פסק ולבסוף שחט נמי, כיון דרובא נפסקה, דהא פסקות הגרגרת ברובא הוא - היא לה כמנחא בדיקולא, ושוב אין צלמחה זו בשעת שחיתו אלא סימן אחד, ובה אינה יוצעת מידי נבלתה אלא אמר רבי יוחנן - משנה זו ו'דאלו טרפות' רבי עקיבא אמר קודם שחט בו, ומשנתנו דקתני: והדרה לו רבי עקיבא - ולא חזרה. ומשנה - ד"אלו טרפות" אחר שנשנית בבית המדרש לא זזה ממקומה, לא שכחה והנאים לאל עקרה ומשנתם, אף על פי שחור בו רבי עקיבא, וחזרו ושנו וקבעו במשנתם אף לארץ החרודה. ואף על פי שזו קדמת לזו - אין סדר למשנה. ואף על גב דברדאי מסכת אמרינן ב'פלפי אידיהו' (עבודה זרה ז.א.) שזו סדר למשנה - הני מילי סתם ואחר כך מחלוקת, אי מחלוקת מאחר כך סתם, שקפידו החכמים בסודרו, ואחר כך מחלוקת ואחר כך סתם הלכתי כסתם. אבל בבני אחרנייתא לא קפדינן אסידרא. אבל בבני מעיים אלא - אם נקבו בני מעיים בין קנה לזושט אחר שחיתת הקנה - טרפה, דחיותו דבני מעיים אלא בקנה תלי אמר בוושט. לעולם דרך קנה לישחט תחלה לפי שהוא סמוך לעור, הוושט סמוך למפרקת. התייר - דסבירא ליה כיון דמקצתה

אשתחית וזו לא מיטרפא, שאין טרפה לחצי חיות. דהא לא איתרבי לרבי זירא דטעמא משום דאמרנין כמאן דנמחא בדיקולא דמיא. והדר ביה רבי זירא - מהאי טעמא, ואודי דטעמא משום דנמחא בדיקולא דמיא בריאה, אבל בבני מעיים - מיטרפא. שחוטש עדיין קיים. ומנלן דהדר ביה? מדבעי רבי זירא: ניקבו בני מעיים בין סימן לסימן, הוושט הקנה, הווא לעולם ראשון, מי מצטרף סימן ראשון לסימן שני לטהרה מיד נבלה או לא - מי אמרינן: סימן ראשון נשחט לשני דברים - (לחיות) אכילה ולטהרה מיד נבלה, וסימן שני לא בא להתייר באכילה ושינוי נטרפה, אלא לטהרה, וכיון דאין שוח - אין שחיתותו מצטרפת, ואף על גב דהוי ראשון לטהר מיד נבלה נמי נשחט. או דלמא, כיון דראשון אף לטהרה מיד נבלה נשחט, מצטרף לשני? סימן ראשון לסימן שני - גרסינן. ולא גרסינן "סימן שני לסימן ראשון", דראשון הוא דביצי אשתחית וזו לא מיטרפא, ואין טרפה לחצי חיות. דהא לא איתרבי לרבי זירא דטעמא משום דאמרנין כמאן דנמחא בדיקולא דמיא. והדר ביה רבי זירא - מהאי טעמא, ואודי דטעמא משום דנמחא בדיקולא דמיא בריאה, אבל בבני מעיים - מיטרפא. שחוטש עדיין קיים. ומנלן דהדר ביה? מדבעי רבי זירא: ניקבו בני מעיים בין סימן לסימן, הוושט הקנה, הווא לעולם ראשון, מי מצטרף סימן ראשון לסימן שני לטהרה מיד נבלה או לא - מי אמרינן: סימן ראשון נשחט לשני דברים - (לחיות) אכילה ולטהרה מיד נבלה, וסימן שני לא בא להתייר באכילה ושינוי נטרפה, אלא לטהרה, וכיון דאין שוח - אין שחיתותו מצטרפת, ואף על גב דהוי ראשון לטהר מיד נבלה נמי נשחט. או דלמא, כיון דראשון אף לטהרה מיד נבלה נשחט, מצטרף לשני? סימן ראשון לסימן שני - גרסינן. ולא גרסינן "סימן שני לסימן ראשון", דראשון הוא דביצי

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62

ודלמא עד כאן לא פליגי אלא באבילה — אף על גב דנטק לשון "דלמא", נראה שכן הוא האמת. וברייתא מוכחת כן, ד"אסורין במעשר" משמע באבילה. ובפרק "חומר בקדש" (תורה יח,ב) לא גריס "דלמא" בשום ספר. ו**באבילות** הוהילין לא פליגי — אלא היה עירוב דאבילה בחולין, אלא אגב דנטקיש מופלג היגיה (ח,ת) נקטיה בטא. **והא** נגייעה היא מן לחתינה ואבילין,

— ואם תאמר: ואפילו אם היה תנן "אובלך" יכול לדרקך ובנגיעה אכירי. דאי בנגיעה שרי — אמאי לא יאכל כשיצא מן דם, כיון דאין גופו טעם ומותר ליגעו ויש לומר: החתמין וזכמין וזכמין שלא לאכול כשיש לו דיים מסואבות אף על פי דמותר ליגע.

דבולי עלבא ביאה במקצת לא שמה ביאה — ואפילו לרשע דאמר (ובחס לב,ב) טעמא שהנביס ידיו לפנים בלבד — היינו דוקא במקדש, דרדשישן מדרבתיב כולל קרש לא נתע עולמא המקדש ולא טעמא עד למלאת מי מורה/ מה נגיעה במקצת שמה נגיעה — אף ביאה במקצת במקדש שמה ביאה. **הני** מילי בטומאה דאורייתא אבל בטומאה דרבנן לא — תימה: דברפר מביה דרסה (ל,ל) אמר רבי אסי: רבי מאיר ורבי יהושע סברי אין שני עושה שלישי בחולין, רבי מאיר — דתנן: כל הטעון ביאת מים מביה סופרים בו ומותר בחולין. ומאי ראיא דמרי מיניה? ואלא רבי עקיבא מודה בטומאה דרבנן כדאמר רבא. דמשמע דאתא לאפקוי מדרב קעיאב דאמר התם לעיל: שני עושה שלישי בחולין ויש לומר: דרבי אסי לית ליה דיוחי דהבא. והשתא דרבי אסי, ההיא דפרק קמא שבת (ג,ג) דאלו פוסלין את התרומה, דמשמע תרומה ולא חולין — אתא דלא כרבי עקיבא, אמאי בטומאה דרבנן סבר דשני עושה שלישי בחולין. **האוכל** אוכל ראשון ראשון — בפרק קמא שבת (י,ד) מפרש טעמא: משום דדימכן לאבילין אוכלין טעמא דראשון משקן התרומה ושדי בפומיה. ואם תאמר: ואמאי לא ראשון בשני סגו וכל תימא: משום מעשר שני דאין שני פוסלה והוא אפילו משקים חולין עששים ראשונים על ידי שני ויש לומר: דרבי אליעזר משנה מדותיו לעשות אוכל כמאכל לגמרי.

מאן

מילי במומאיה דאורייתא, אכל בדרבנן לא. אמר רבי אלעזר אמר רבי הושעיא: הקא בחולין שנגעשו על סהרת הקדש עסקינו, ודלא כרבי יהושע, דתניא: רבי אליעזר אומר: האוכל אוכל ראשון — ראשון, שני — שלישי, שלישי — שני, שני — שלישי. רבי הושעיא אומר: האוכל אוכל ראשון ושני — שני, שלישי — שלישי. שני לקדש ואין שני לתרומה, בחולין שנגעשו על סהרת תרומה — אין, על סהרת הקדש — לא, קסבר: חולין שנגעשו על סהרת הקדש לית בהו שלישי. בחולין

חולין. פרק שני – השוחט דף לג עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)"

כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים — כל שהוא מן התורה טהור, וסופרים גזרו עליו טומאה, כגון הידים והכלים שנטמאו במשקן, והבא ראשו ורובו במים שאובין, וכל האמורים ב"ציצית השבת" ושבת י,ג,ב) אצל שמונה עשר דבר — כולם טומאת את הטומאה גזרו עליהם, ומטמא את הקדש עד שעושהו שלישי, וטמא הוא, שעושהו רביעי. **ופוסל את תרומה** דשלישי בתרומה פסול, ולא עביד רביעי. במסכת טהור (טז,א) נפקא לן מטבול יום בלל חומר. **וחכמים** אומרים **במעשר** — אלמא, שאני מעשר מוחלין. **מאי** — לפת מדרבנן דשני עושה שלישי במעשר? **דלמא** עד כאן — לא קאסיר רבנא אלא דאסור לאכול מי שידיו מטמאות. **ואל** האב מים שאובים לא יאכל במעשר, אבל באבילה בחולין מודה, ובנגיעה דמעשר נמי לא אסרי.

ומתניתין אמר ר' אלעזר בנגיעה. **מיקתה** נאכלין — ולו קתני: "אובלך" מי שידיו מטמאות, נידוק ממה: הא יצא דם לא אכלם. אלא: נאכלין דאחרים על ידי מי שידיו מטמאות. דקפשי ליה תבריה — ובהא דייקני: הא הוכשרו — אין נאכלין לאחרים, אלמא פסלא בהו נגיעה שני, והא ליבא למנא דאמרו מי לא עסקינו בו — כלומר, מי לא משמע נמי נאכלין לאחרים, ואפילו זכבי דייק מתניתין: הא יצא מהן דם אין נאכלין בהא — מתניתין דרייקי: הא הוכשרו פסלא וכל נגיעה דיים מטמאות — לאו בידים שניות קאמר, אלא בידים תחלות. ולקמיה מפרש די נגינה דיים תחלות. ומתניתין דקאמר דידים תחלות הוכשרו אלא לדיות

אראנות לחולין — רבי שמעון בן אלעזר היא. **דתניא** אין ידים תחלות לחולין — במקום שהוכשרו ידים תחלות, כגון ידים שחכסנו ביניהם המנגוע, דמיקר תחלות — אלא הוכשרו אצל חולין, ובחולין לא היה אלא שניות, אלא לענין תרומה וקדשים שחוינה תחלות. מה שאין כן בשאר דיים, דאפילו תרומה — שניות חולין רבי שמעון בן אלעזר אומר ידים תחלות — והוכשרו אצל חולין. וידים שניות, כגון סתם ידים — והוכשרו אצל תרומה, לעשותה שלישי ולפסולה. **הכניס ידיו** — כמשלשן וטיהרן מטומאות סתם ידים. **ביאה** במקצת לא שמה ביאה — דאי שמה ביאה — הוי כל גופו טמא, ובעי טבילה משום "ויבא אל הבית" (ויקרא יד, א) ואין דים הוא ומטמא, וטעמא דתרייהו, משום דגזרו ידיו אטו ביאת כל גופו, ובהדיא גזרה פליגי אטו טומאה גזרו על ידי רבי. עובי טמא:

ידיו גזרו רבנן שידיו תחלות כגופו אם נבנס שם, דהוי ראשון מדאורייתא. **בידים** דעלבא — ונפקא מינה. דאפילו נטלן ומיד הכניסין, ולא נגעו בשום דבר — הוו עובי טמא ביאת. ותוקמה — למתניתין כרבי עקיבא. דהא תימתיאה הוא. ורובא דסתמי אליבא דרבי עקיבא. דסתם משנה רבי מאיר וסחם ספרא רבי יהודה וכולוהו אליבא דרבי עקיבא וסנהדרין פו,א. וכיון דלשמה כרבי עקיבא דאמר ידיו תחלות, אוקי במדינה אכל לחולין שניות חולין — הלכך מוקי לה כרבי שמעון בן אלעזר. דאמר בדידים: אין לחולין תחלות. **והחיווין** נמי שניות — דאמר עקיבא ומתוקמא שפיר. **הוא** שמעין ליה **דאמר** שני עושה שלישי בחולין — הלכך, יצא מזה דם — פסלו בהו ידיו. **דגנן** — בפרק "בשם שהמים" (סוטה כז,ב). **כז** ביום — יום שנטמא את רבי אלעזר בן עזריה לשיא. וכל היבא דהני "כז ביום" סתמא הוהא יומא הוה. והכי באמרינן בברכות (כח,א), שרץ שנפל לאויר תנור, והרי הוא ראשון, והתנור מטמא מה שבתוכו והוי שני. וכתבי "טעמא", ומשמע: יטמא, אלמא עביד שלישי. **על** כבר — דסתם תנור ככרות בתוכו. **בשפמא את השלישי** — וקרא משמע בין חולין ובין תרומה. **בטומאה דאורייתא** — כגון שרץ. **אבל בטומאה דרבנן** — כגון ידים. דמרבנן הוא הדיוק שניות. **על** סהרת הקדש — כגון אדם הרגיל לאכול קדשים, ורוצה להיות רגיל תדיר בשמירת סהרתן, ושומר אף חולין מכל טומאות הפוסלות בקדש. **ואשמעין** דשני עביד רבי עקיבא שלישי. **דאמר: חולין** שנגעשו על סהרת הקדש לא פסיל בהו שלישי, וטבילה דעתה. ואין יכול להתפיס על חולין סהרת הקדש. **דלמא אוכל ראשון** — נעשה גופו ראשון להיות מגעו שני, והאוכל אוכל שני — נעשה גופו שני להיות מגעו שלישי, והאוכל שלישי — שלישי. ולקמיה מפרש טעמא אוכל כמאכל עצמו. ודוקא אטבל חצי פרס. שהו שיעור אובלך טעמאן לפסול את הגוייה, וכן שתי ביצים כדאמר בעירובין (פ,א) אבל בנגיעה לא טעמא אוכל אדם. שאין אדם וכלים מסורקין אלא מאי טומאה. **רבי הושעיא אומר** האוכל אוכל ראשון — או אוכל שני — או אוכל שלישי. **דאמר** אוכל אוכל ראשון — מפרש כי אבל אוכל שני אמאי משוי ליה שני. שלישי שני — לקדש — והאוכל מנאכל שלישי נגעו גופו שני לקדש. ועביד שלישי רביעי. ולקמיה מפרש טעמא. ואין שני לתרומה — דאי נגע לתרומה — לא פסל לה. אבל מכל תרומה אסור, דשלישי מיהא הוי ליאסר באבילה. דאף על גב דאמר רבי יהושע: אין אוכל נעשה כמאכל — הני מילי באוכל אוכל ראשון, דלא הוי ראשון למיעבד שני, אבל לאיתסורי באבילה מודה דשלישי עביד האובלו שלישי. והכי נמי באמרינן לקמן (חולין לד,ב) בשמעתין. בחולין

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63

חלוין. פרק שני - השוחט דף לו עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"

רש"י

1 **סלקא** דעתך אמנא הואיל ואסירי בגיזה ועבודה כו - תוספת: ואל גיזה עצמה שריא
2 כשעבר וגזו. ד"תובח" ולא תגזו קאמר, כדתנן בפרק "הלוקח בהמה" (בבורות
3 כהא.א): שער בכור בעל מום ששרש הניחו בחלוך ואחר כך שחטו, עקביא כו מהללאל
4 מתיר. ובתלוש נמי פליגי, כדמוכח התם בסוף פירוקן (כוא.א) ואפילו רבנן דאסרי, מפרש
5 התם תנבא: ונתת משום דלמא אתי לאשחוי,

6 אבל מדאורייתא שרי. אם כן, אפילו אם שיצא
7 מחיים קודם שחטת הדוב למא יאסרי: וכל שכן
8 אחר שחטתו, דאז שרי אפילו לגזו, כדמשמע
9 בפרק שני בבבורות (טו.ט) אבל כן - "ואכלת בשר"
10 דעתך למיסר דם משום דרשינו: "בשר" - ולא
11 חלב, והוא הדין דהיה דרשינו: ולא דם, ולא דמי
12 לגיזה דשריא, דגזו תיבת "תובח" נפקא, דמשמע
13 תובח לא גיזה, אבל כן - "ואכלת בשר"
14 כתיב, משמע: בשר - ולא חלב ודם, ולאסור אף
15 בהנאה אתא. אף על פי דאין דורשה מישבת
16 על דם כמו על חלב דשרי באכלת, מכל מקום
17 דם נמי רב אכלת הוא. והא דלא מכלית הבא
18 "בשר" ולא חלב - הרישא דמילתא נקט. אי נמי,
19 הכי פירושו: הואיל ואסירי בגיזה ועבודה,

20 ואפילו לענין מלקוח, כמו קודם שפסלו, כדתנן
21 (בבורות טוב.א) הוזה חושב: דהוזה חושב - סיפג את
22 הארבעים. וכיון דהתמימה תורה כל כך, ראו
23 לדרוש נמי: בשר ולא דם. וכן משמע בפרק קמא
24 בבבורות (ו.א) דלאסור חלב אתא קרא, אף על
25 לאסור לחלבו. דבעי למידק מיניה דחלב חולץ
26 שרי, מדאצטרך לאסור חלב בפסולי המוקדשין
27 "בשר" ולא חלב. וד"ם חללים ישתה פרט
28 לדם קילוח - פירש הקונטרס, ודי חללים

29 משמע שהיא נעשית חלל ממנו, דם קילוח אף
30 הנפש יוצאה בו, אלא מסיפה המשרתת ואילך.
31 שהוא אחר הקילוח. וקמיש דבבבירות (כב.א),
32 משמע ללמאן דאמר מסיפה המשרתת ואילך
33 לא אתא למעוטי דם הקילוח! והכי איתא התם
34 בפרק "דם שחיטה" (שם) איתמר: איהו דם
35 הקוד שהתעשה ויוצא רבי? ודי אומר: כל זמן
36 שנקלטה, ריש לקיש אבוי. מסיפה המשרתת
37 ואילך. מיתביה: איהו דם הקוד שהתעשה ויוצא
38 בו - כל זמן שנקלטה, יצא דם התמימה מפני
39 שחטו שוות. מאי לא אסור איתא ראשון ותארוך;
40 לא, למעשה מסיפה המשרתת, ואי לריש לקיש
41 למעוטי דם קילוח קאתי, לעולם תקשי ליה
42 ברייתא אלא בבליי עלמא דם קילוח שנמה
43 בריצה בו, דם הקוד, בתחלה יוצא שחור ואחר
44 כך יוצא ארום. חלב בלא קילוח, ולבסוף מלקת

45 ואחר הקילוח מתמטת שוות ויורד בסתנו.
46 רכל זמן שמקלח? דאמר ר' יוחנן - היינו
47 אמצעי, ולריש לקיש ודי כו שתשמיש חלול
48 בו מכלשה המשחר ומתחיל להארים, אף על
49 לבק שערין אינו מלקת. והשתא פריך לריש
50 לקיש מברייתא דקתני: יצא דם התמימה מפני
51 שחטו שוות, והכא נמי שוות! ומשני: לא

52 למעוטי דם המשחר, והכא לגבי הכשר זרעים לרב אינו מכשיר - משום דדם חללים" כתיב, ולא מיקרי דם חלל אלא אתו שיצא אחר מיתה. שנעשה כבר חלל, פרט לכל קילוח
53 שאינו לאחר מיתה. וכן פירש הקונטרס בבבירות (כב.א). ודם שחיטה הוי איכפא, ולא חשיב דם שחיטה אלא דם שהתעשה ויוצא בו, אבל לאור מיתה אינו קריי דם. כדאמר בפרק
54 קמא דפסחים (טו.ב) ודרי דם התמימה שנתפס במים אינו מכשיר אומר ליה: דהוה דם התמימה. דאפילו בחולין נמי לא מכשיר, דאמר קרא: "כי היום הוא הנפש" - דם שהנפש
55 יוצא בו קריי דם וכו'. **צריך** של מנחות מונח כו - פירש בקונטרס: קמח היצבורך קמח במנחה, ואין שמן בכנס להוכיח, ואם תאמר: ויזרסוך כ"ל היום הכשר באילו הוכשר כולו
56 כמו שמצריך לענין טומאה, מכתבי"ב "כף אחת" דרשינו: עשה החתוב לכל מה שבכף אחת (פסחים יט.א) ודמנחה נבללת בכלי שרה, כדמוכח בפרק קמא דמנחות (ט.א). דאמר רבי
57 יוחנן: בללה ר - ששרת, חרוך לחומת העיר - פסולה. ומפרש טעמא, דכיון דקודשת מלי היא, נהי דבוחנה לא בעי, פנים מראה בעיא. ועוד, ולא שייך חבלי הכשר אלא היבא
58 והתאדמר בבלי שרה, כדמוכח בריש "מנחות הנוסכים" (שם ק.א). דאמר: צעיס כל כמה ללא משפי ליה בגיזרוח! ולא מתכשירי, ולבונה נמי כל כמה ללא מתקם שרי חבלי מתכשיר.

59 שנתקדש בבלי פירקא (ק.ב) אף על דכל העומר לשחוף כשרוף דמי והוא ענפרא. ודמי חושב הקודש שחטו חלול, ואוכל, ולמה ליבא קודש בלי? אשני
60 פרה, הואיל ועשו בה שחיטה והואה כעין קרבן, וגם משום חומרא דפרה, החמירו שתהיה רבי חובת הקדש! ויש לומר: דמיירי הכא בשלא נתן עדיין שמן במנחה בתחלה כשהסולת
61 בביסה, וכמאן דאמר מרת יבש בתקדשה, והוא מנחה קודשה בלא שמן, או במנחת חטא או במנחת קאטור, הליכא שמן, ותקדש הסולת בבלי ולא נתן בו מים בלא. ומיהו לשון
62 "צריך" משמע: מקצתה לחה ומקצתה יבשה. והוא הדין דהוה מצי למיבעי בבשר קודש שלא בא במים, דדם קודשים אל מכשיר.

1 **הואיל ואסירי בגיזה ועבודה** - דכתיב ודברים יב: "תובח" - ולא גיזה, "בשר"
2 - ולא חלב, בפרק שני בבבורות (טו.א). **פרט לדם קילוח** - שמקו את הבהמה,
3 בתחלה הדם שותת מסיפה אתה או שרתי, ואחר כך הוא מלקת, ואחר כך הוא
4 משיח, והכי קיימא לן בבבירות (כב.א), ותניא התם: איהו דם היקו שנתפס
5 יוצאה בו - מיטפה המשרתת ואילך, אבל

6 **סלקא דעתך אמנא: הואיל ואסירי בגיזה ועבודה**
7 - דמן לבעי קבורה, **קמשמע לן**. **תנא דבי רבי**
8 **ישמעאל: "ודם חללים ישתה"** - **פרט לדם קילוח,**
9 **שאינו מכשיר את הויעים**. **תנו רבנן: השוחט והתיו**
10 **דם על הדלעת** - **רבי אומר: הוכשר, רבי תיאי**
11 **אומר: תולין**. **אמר רבי אושעיא: מאחר שרבי אומר**
12 **הוכשר, ורבי תיאי אומר תולין, אנו על מי נסמוך?**
13 **באו ונסמוך על דברי רבי שמעון, שהיה רבי שמעון**
14 **אומר: שחוטת מכשירת לדם דם, אמר רב פפא: הפל**
15 **מודים, היכא דאיתיה לדם בתחלה ועד סוף - פולי**
16 **עלקא לא פליגי דמכשירי**. **פי פליגי - בנתקנה דם**
17 **פין סימן לסימן, רבי סבר: ישנה לשחוטת מתחלה**
18 **ועד סוף, והאי דם שחיטה הוא; רבי תיאי סבר:**

19 **אינה לשחיטה אלא בסוף, והאי דם מכה הוא, ומאי**
20 **תולין? תולין תדבר עד גמר שחיטה, אי איתיה דם**
21 **בסוף שחיטה - מכשיר, ואי לא - לא מכשיר**. - ומאי
22 **"באו ונסמוך על דברי רבי שמעון?" לרבי שמעון לא**
23 **מכשיר, לרבי תיאי מכשיר!** - **בנתקנה מיהו אשיו**
24 **להרדי, מר לא מכשיר ומר לא מכשיר, הוה ליה**
25 **רבי חר, ואין דבריו של אחד במקום שנים, רב אשי**
26 **אמר: "תולין" - לעולם משמע, ונתקנה לרבי תיאי**
27 **סוף או אינה לשחיטה אלא בסוף, ומאי "תולין?"**
28 **לא אובלין ולא שורפין**. - ומאי **"באו ונסמוך על**
29 **דברי רבי שמעון?" לרבי שמעון לא מכשיר, לרבי**
30 **תיאי ספקא!** - **לענין שריפה מיהו שווי להרדי, מר**
31 **דבריו של אחד במקום שנים, ורבי תיאי: בנות זאת**
32 **תולין, לא אובלין ולא שורפין**. **בעי רבי שמעון בן**
33 **לקיש: צריך של מנחות, מונח בו ראשון ושני, או**
34 **אין מונח בו ראשון ושני? פי מהניא חבת הקדש -**

35 **לא**
36 **לאפסולי גופיה, למומנא ביה ראשון ושני - לא, או דלמא לא שנא? אמר רבי אלעזר, תא**
37 **שמע: "מכל האכל אשר יאכל" וגו', אוכל תבא בפנים - הוכשר, אוכל שאינו בא בפנים**
38 **- לא הוכשר - אפו רבי שמעון בן לקיש לית ליה אוכל תבא בפנים? - רבי שמעון בן**
39 **לקיש הכי קמויעיא ליה: חבת הקדש, פאוכל תבא בפנים דמי או לא? רבי אלעזר נמי**
40 **מיתורי קראי קאמר, מפרו כתיב: "ובי יתן מים על רוע", "מכל האכל אשר יאכל" למה לי?**
41 **לא**

42 **לעולם משמע, ונתקנה לרבי תיאי**
43 **סוף או אינה לשחיטה אלא בסוף, ומאי "תולין?"**
44 **לא אובלין ולא שורפין**. - ומאי **"באו ונסמוך על**
45 **דברי רבי שמעון?" לרבי שמעון לא מכשיר, לרבי**
46 **תיאי ספקא!** - **לענין שריפה מיהו שווי להרדי, מר**
47 **דבריו של אחד במקום שנים, ורבי תיאי: בנות זאת**
48 **תולין, לא אובלין ולא שורפין**. **בעי רבי שמעון בן**
49 **לקיש: צריך של מנחות, מונח בו ראשון ושני, או**
50 **אין מונח בו ראשון ושני? פי מהניא חבת הקדש -**

51 **לא**
52 **לאפסולי גופיה, למומנא ביה ראשון ושני - לא, או דלמא לא שנא? אמר רבי אלעזר, תא**
53 **שמע: "מכל האכל אשר יאכל" וגו', אוכל תבא בפנים - הוכשר, אוכל שאינו בא בפנים**
54 **- לא הוכשר - אפו רבי שמעון בן לקיש לית ליה אוכל תבא בפנים? - רבי שמעון בן**
55 **לקיש הכי קמויעיא ליה: חבת הקדש, פאוכל תבא בפנים דמי או לא? רבי אלעזר נמי**
56 **מיתורי קראי קאמר, מפרו כתיב: "ובי יתן מים על רוע", "מכל האכל אשר יאכל" למה לי?**
57 **לא**

58 **לעולם משמע, ונתקנה לרבי תיאי**
59 **סוף או אינה לשחיטה אלא בסוף, ומאי "תולין?"**
60 **לא אובלין ולא שורפין**. - ומאי **"באו ונסמוך על**
61 **דברי רבי שמעון?" לרבי שמעון לא מכשיר, לרבי**
62 **תיאי ספקא!** - **לענין שריפה מיהו שווי להרדי, מר**
63 **דבריו של אחד במקום שנים, ורבי תיאי: בנות זאת**
64 **תולין, לא אובלין ולא שורפין**. **בעי רבי שמעון בן**
65 **לקיש: צריך של מנחות, מונח בו ראשון ושני, או**
66 **אין מונח בו ראשון ושני? פי מהניא חבת הקדש -**

67 **לא**
68 **לאפסולי גופיה, למומנא ביה ראשון ושני - לא, או דלמא לא שנא? אמר רבי אלעזר, תא**
69 **שמע: "מכל האכל אשר יאכל" וגו', אוכל תבא בפנים - הוכשר, אוכל שאינו בא בפנים**
70 **- לא הוכשר - אפו רבי שמעון בן לקיש לית ליה אוכל תבא בפנים? - רבי שמעון בן**
71 **לקיש הכי קמויעיא ליה: חבת הקדש, פאוכל תבא בפנים דמי או לא? רבי אלעזר נמי**
72 **מיתורי קראי קאמר, מפרו כתיב: "ובי יתן מים על רוע", "מכל האכל אשר יאכל" למה לי?**
73 **לא**

74 **לעולם משמע, ונתקנה לרבי תיאי**
75 **סוף או אינה לשחיטה אלא בסוף, ומאי "תולין?"**
76 **לא אובלין ולא שורפין**. - ומאי **"באו ונסמוך על**
77 **דברי רבי שמעון?" לרבי שמעון לא מכשיר, לרבי**
78 **תיאי ספקא!** - **לענין שריפה מיהו שווי להרדי, מר**
79 **דבריו של אחד במקום שנים, ורבי תיאי: בנות זאת**
80 **תולין, לא אובלין ולא שורפין**. **בעי רבי שמעון בן**
81 **לקיש: צריך של מנחות, מונח בו ראשון ושני, או**
82 **אין מונח בו ראשון ושני? פי מהניא חבת הקדש -**

83 **לא**
84 **לאפסולי גופיה, למומנא ביה ראשון ושני - לא, או דלמא לא שנא? אמר רבי אלעזר, תא**
85 **שמע: "מכל האכל אשר יאכל" וגו', אוכל תבא בפנים - הוכשר, אוכל שאינו בא בפנים**
86 **- לא הוכשר - אפו רבי שמעון בן לקיש לית ליה אוכל תבא בפנים? - רבי שמעון בן**
87 **לקיש הכי קמויעיא ליה: חבת הקדש, פאוכל תבא בפנים דמי או לא? רבי אלעזר נמי**
88 **מיתורי קראי קאמר, מפרו כתיב: "ובי יתן מים על רוע", "מכל האכל אשר יאכל" למה לי?**
89 **לא**

90 **לעולם משמע, ונתקנה לרבי תיאי**
91 **סוף או אינה לשחיטה אלא בסוף, ומאי "תולין?"**
92 **לא אובלין ולא שורפין**. - ומאי **"באו ונסמוך על**
93 **דברי רבי שמעון?" לרבי שמעון לא מכשיר, לרבי**
94 **תיאי ספקא!** - **לענין שריפה מיהו שווי להרדי, מר**
95 **דבריו של אחד במקום שנים, ורבי תיאי: בנות זאת**
96 **תולין, לא אובלין ולא שורפין**. **בעי רבי שמעון בן**
97 **לקיש: צריך של מנחות, מונח בו ראשון ושני, או**
98 **אין מונח בו ראשון ושני? פי מהניא חבת הקדש -**

99 **לא**
100 **לאפסולי גופיה, למומנא ביה ראשון ושני - לא, או דלמא לא שנא? אמר רבי אלעזר, תא**
101 **שמע: "מכל האכל אשר יאכל" וגו', אוכל תבא בפנים - הוכשר, אוכל שאינו בא בפנים**
102 **- לא הוכשר - אפו רבי שמעון בן לקיש לית ליה אוכל תבא בפנים? - רבי שמעון בן**
103 **לקיש הכי קמויעיא ליה: חבת הקדש, פאוכל תבא בפנים דמי או לא? רבי אלעזר נמי**
104 **מיתורי קראי קאמר, מפרו כתיב: "ובי יתן מים על רוע", "מכל האכל אשר יאכל" למה לי?**
105 **לא**

1 **הואיל ואסירי בגיזה ועבודה** - דכתיב ודברים יב: "תובח" - ולא גיזה, "בשר"
2 - ולא חלב, בפרק שני בבבורות (טו.א). **פרט לדם קילוח** - שמקו את הבהמה,
3 בתחלה הדם שותת מסיפה אתה או שרתי, ואחר כך הוא מלקת, ואחר כך הוא
4 משיח, והכי קיימא לן בבבירות (כב.א), ותניא התם: איהו דם היקו שנתפס
5 יוצאה בו - מיטפה המשרתת ואילך, אבל

6 **סלקא דעתך אמנא: הואיל ואסירי בגיזה ועבודה**
7 - דמן לבעי קבורה, **קמשמע לן**. **תנא דבי רבי**
8 **ישמעאל: "ודם חללים ישתה"** - **פרט לדם קילוח,**
9 **שאינו מכשיר את הויעים**. **תנו רבנן: השוחט והתיו**
10 **דם על הדלעת** - **רבי אומר: הוכשר, רבי תיאי**
11 **אומר: תולין**. **אמר רבי אושעיא: מאחר שרבי אומר**
12 **הוכשר, ורבי תיאי אומר תולין, אנו על מי נסמוך?**
13 **באו ונסמוך על דברי רבי שמעון, שהיה רבי שמעון**
14 **אומר: שחוטת מכשירת לדם דם, אמר רב פפא: הפל**
15 **מודים, היכא דאיתיה לדם בתחלה ועד סוף - פולי**
16 **עלקא לא פליגי דמכשירי**. **פי פליגי - בנתקנה דם**
17 **פין סימן לסימן, רבי סבר: ישנה לשחוטת מתחלה**
18 **ועד סוף, והאי דם שחיטה הוא; רבי תיאי סבר:**

19 **אינה לשחיטה אלא בסוף, והאי דם מכה הוא, ומאי**
20 **תולין? תולין תדבר עד גמר שחיטה, אי איתיה דם**
21 **בסוף שחיטה - מכשיר, ואי לא - לא מכשיר**. - ומאי
22 **"באו ונסמוך על דברי רבי שמעון?" לרבי שמעון לא**
23 **מכשיר, לרבי תיאי מכשיר!** - **בנתקנה מיהו אשיו**
24 **להרדי, מר לא מכשיר ומר לא מכשיר, הוה ליה**
25 **רבי חר, ואין דבריו של אחד במקום שנים, רב אשי**
26 **אמר: "תולין" - לעולם משמע, ונתקנה לרבי תיאי**
27 **סוף או אינה לשחיטה אלא בסוף, ומאי "תולין?"**
28 **לא אובלין ולא שורפין**. - ומאי **"באו ונסמוך על**
29 **דברי רבי שמעון?" לרבי שמעון לא מכשיר, לרבי**
30 **תיאי ספקא!** - **לענין שריפה מיהו שווי להרדי, מר**
31 **דבריו של אחד במקום שנים, ורבי תיאי: בנות זאת**
32 **תולין, לא אובלין ולא שורפין**. **בעי רבי שמעון בן**
33 **לקיש: צריך של מנחות, מונח בו ראשון ושני, או**
34 **אין מונח בו ראשון ושני? פי מהניא חבת הקדש -**

35 **לא**
36 **לאפסולי גופיה, למומנא ביה ראשון ושני - לא, או דלמא לא שנא? אמר רבי אלעזר, תא**
37 **שמע: "מכל האכל אשר יאכל" וגו', אוכל תבא בפנים - הוכשר, אוכל שאינו בא בפנים**
38 **- לא הוכשר - אפו רבי שמעון בן לקיש לית ליה אוכל תבא בפנים? - רבי שמעון בן**
39 **לקיש הכי קמויעיא ליה: חבת הקדש, פאוכל תבא בפנים דמי או לא? רבי אלעזר נמי**
40 **מיתורי קראי קאמר, מפרו כתיב: "ובי יתן מים על רוע", "מכל האכל אשר יאכל" למה לי?**
41 **לא**

42 **לעולם משמע, ונתקנה לרבי תיאי**
43 **סוף או אינה לשחיטה אלא בסוף, ומאי "תולין?"**
44 **לא אובלין ולא שורפין**. - ומאי **"באו ונסמוך על**
45 **דברי רבי שמעון?" לרבי שמעון לא מכשיר, לרבי**
46 **תיאי ספקא!** - **לענין שריפה מיהו שווי להרדי, מר**
47 **דבריו של אחד במקום שנים, ורבי תיאי: בנות זאת**
48 **תולין, לא אובלין ולא שורפין**. **בעי רבי שמעון בן**
49 **לקיש: צריך של מנחות, מונח בו ראשון ושני, או**
50 **אין מונח בו ראשון ושני? פי מהניא חבת הקדש -**

51 **לא**
52 **לאפסולי גופיה, למומנא ביה ראשון ושני - לא, או דלמא לא שנא? אמר רבי אלעזר, תא**
53 **שמע: "מכל האכל אשר יאכל" וגו', אוכל תבא בפנים - הוכשר, אוכל שאינו בא בפנים**
54 **- לא הוכשר - אפו רבי שמעון בן לקיש לית ליה אוכל תבא בפנים? - רבי שמעון בן**
55 **לקיש הכי קמויעיא ליה: חבת הקדש, פאוכל תבא בפנים דמי או לא? רבי אלעזר נמי**
56 **מיתורי קראי קאמר, מפרו כתיב: "ובי יתן מים על רוע", "מכל האכל אשר יאכל" למה לי?**
57 **לא**

58 **לעולם משמע, ונתקנה לרבי תיאי**
59 **סוף או אינה לשחיטה אלא בסוף, ומאי "תולין?"**
60 **לא אובלין ולא שורפין**. - ומאי **"באו ונסמוך על**
61 **דברי רבי שמעון?" לרבי שמעון לא מכשיר, לרבי**
62 **תיאי ספקא!** - **לענין שריפה מיהו שווי להרדי, מר**
63 **דבריו של אחד במקום שנים, ורבי תיאי: בנות זאת**
64 **תולין, לא אובלין ולא שורפין**. **בעי רבי שמעון בן**
65 **לקיש: צריך של מנחות, מונח בו ראשון ושני, או**
66 **אין מונח בו ראשון ושני? פי מהניא חבת הקדש -**

67 **לא**
68 **לאפסולי גופיה, למומנא ביה ראשון ושני - לא, או דלמא לא שנא? אמר רבי אלעזר, תא**
69 **שמע: "מכל האכל אשר יאכל" וגו', אוכל תבא בפנים - הוכשר, אוכל שאינו בא בפנים**
70 **- לא הוכשר - אפו רבי שמעון בן לקיש לית ליה אוכל תבא בפנים? - רבי שמעון בן**
71 **לקיש הכי קמויעיא ליה: חבת הקדש, פאוכל תבא בפנים דמי או לא? רבי אלעזר נמי**
72 **מיתורי קראי קאמר, מפרו כתיב: "ובי יתן מים על רוע", "מכל האכל אשר יאכל" למה לי?**
73 **לא**

74 **לעולם משמע, ונתקנה לרבי תיאי**
75 **סוף או אינה לשחיטה אלא בסוף, ומאי "תולין?"**
76 **לא אובלין ולא שורפין**. - ומאי **"באו ונסמוך על**
77 **דברי רבי שמעון?" לרבי שמעון לא מכשיר, לרבי**
78 **תיאי ספקא!** - **לענין שריפה מיהו שווי להרדי, מר**
79 **דבריו של אחד במקום שנים, ורבי תיאי: בנות זאת**
80 **תולין, לא אובלין ולא שורפין**. **בעי רבי שמעון בן**
81 **לקיש: צריך של מנחות, מונח בו ראשון ושני, או**
82 **אין מונח בו ראשון ושני? פי מהניא חבת הקדש -**

83 **לא**
84 **לאפסולי גופיה, למומנא ביה ראשון ושני - לא, או דלמא לא שנא? אמר רבי אלעזר, תא**
85 **שמע: "מכל האכל אשר יאכל" וגו', אוכל תבא בפנים - הוכשר, אוכל שאינו בא בפנים**
86 **- לא הוכשר - אפו רבי שמעון בן לקיש לית ליה אוכל תבא בפנים? - רבי שמעון בן**
87 **לקיש הכי קמויעיא ליה: חבת הקדש, פאוכל תבא בפנים דמי או לא? רבי אלעזר נמי**
88 **מיתורי קראי קאמר, מפרו כתיב: "ובי יתן מים על רוע", "מכל האכל אשר יאכל" למה לי?**
89 **לא**

90 **לעולם משמע, ונתקנה לרבי תיאי**
91 **סוף או אינה לשחיטה אלא בסוף, ומאי "תולין?"**
92 **לא אובלין ולא שורפין**. - ומאי **"באו ונסמוך על**
93 **דברי רבי שמעון?" לרבי שמעון לא מכשיר, לרבי**
94 **תיאי ספקא!** - **לענין שריפה מיהו שווי להרדי, מר**
95 **דבריו של אחד במקום שנים, ורבי תיאי: בנות זאת**
96 **תולין, לא אובלין ולא שורפין**. **בעי רבי שמעון בן**
97 **לקיש: צריך של מנחות, מונח בו ראשון ושני, או**
98 **אין מונח בו ראשון ושני? פי מהניא חבת הקדש -**

99 **לא**
100 **לאפסולי גופיה, למומנא ביה ראשון ושני - לא, או דלמא לא שנא? אמר רבי אלעזר, תא**
101 **שמע: "מכל האכל אשר יאכל" וגו', אוכל תבא בפנים - הוכשר, אוכל שאינו בא בפנים**
102 **- לא הוכשר - אפו רבי שמעון בן לקיש לית ליה אוכל תבא בפנים? - רבי שמעון בן**
103 **לקיש הכי קמויעיא ליה: חבת הקדש, פאוכל תבא בפנים דמי או לא? רבי אלעזר נמי**
104 **מיתורי קראי קאמר, מפרו כתיב: "ובי יתן מים על רוע", "מכל האכל אשר יאכל" למה לי?**
105 **לא**

חולין. פרק שני - השוחט על דל עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"

רש"י תוספתא

כל מהניא חיבת הקדש לפסולי גופיה - משהו מסקין קמביעיתא קמביעי ליה, אבל מדרבנן מודו דמונין בו ראשון ושני. וכן משמע נמי פרק "המנחות הנסכים" (מנחות ב.ק.א) דקאמר: נותר שפירא בעלמא הוא. אמאי סמנא סומאט אטילק? ומשנה בחיבת הקדש. תפשוט דבעי ריש לקיש כו, ומשנה קמביעיתא ליה דאורייתא, כי אמרינן דרבנן. והא דאמר רבקה קמא דפסחים (כ.א) בני מוט שנמצאת בבשר - הבשר (כ.א) האי בשר דאתכשר בשאיני' אי חיבית קדש, אימר מדמינן חיבת הקדש לפסולי דגופיה, למינני ביה ראשון ושני מי מהני? וכן יתמא בני - תפשוט הא דבעי ריש לקיש כו, הוה מצי לשני: הא דריש לקיש מדאורייתא בעי, אלא שפיר משני שני. כגון שהעבירה בנהר, ועוד, משום דלמי יוסק לרמא בעי נמי מניה מדרבנן. ואם תאמר: תפשוט דריש לקיש מדברי יוסי ברבי זבאי דאמר: משקי בית המשכמים אינו מכשר, והא מדמי חיבת הקדש למינני ביה ראשון ושני, וכן נפקא מניה בהעברתו וש לומר: דנפקא מניה לענין כמה דברים שהיו מכביאים בעודה, וגם חולין יהי מביאים לאכול עם המנחה והזבחים ושי שיהיו נבאליים על השבוע, כדאמר ב"קמייק"וב" (מנחות כ.א.ב). השוחט את המסוכנת - אפילו לכתחלה שרי. ונקט לשון דריש משום דבעי למינני "עד שפרכס" "שאינה" חיה לא תאכל - ברש "אלו טרפה" (חולין כ.א.ב). דריש מציאי קרא דטרפה אינה חיה, והינין לפי המסקנא דשפתעין, דלא יתירוקאמ בסוכנת. השתא מחיים אסורה לאחור מיתה מביעאי - השתא סבר דסתם נבלה מסוכנת היא קודם מיתה, ולחכי דיק שפיר, דאי קודם מיתה אסורה - פשיטא דמיתה לא שריא לה, כדפירש בקונטרס. ומיני דהוה מצי' לרמא דלמא אתי קרא ונבלה דלא מכח מסוכנת, ובגין שפשיטא גיטסראו אלא דנטר עד סוף תפוסקא. אבל אין לפרש, דאפילו אפטר נבלה שלא היתה מסוכנת בעיקרה, מכל מקום דייק דמדאסר רחמנא מסוכנת משום דקדובה למיתה - כל שכן בחמה שנתה לגמרי, דאף על גב דאסר רחמנא טרפה, אפילו הכי איצטריך לאסור נבלה משום דטרפה מחסרא. אין לפרש כן, דאם כן אמאי פריך במסקנא: דלמא אתא קרא דין נבלה דלא מכח מסוכנת - משערא, כגון שפשיטא גיטסראו אלא פשיטא דאין זה קל וחומר, דאיסור מסוכנת מהיר, דחל מחיים. כדאמר בובחים בפרק "חטאת העוף" (ע.א) דלא ילפינן נבלה מטרפה מחסרא, דאי דאסרה מחיים, והא אמר: למאי דפרחי, אי אמרת נמי מסוכנת שרי - תקשי: אמאי אצטריך קרא לאסור נבלה? הא אסורה מחיים משום שנתה שאינה זבחה, דרחמנא אמר

מאי - לגופיה הוא דאמינן, אבל דליטמי איהו אצטריי לא, או דלמא לא שניא. **משנה** **עד שתפרכס** - דאי לא מפרכס, קים להו לרבנן דנטולה נשמתה קודם גמר שחיטתה, כדאמרינן בגמרא. **אם יניקה** - כדרך שהבמות נטולות בגורום והדם מקלף ומזנק בכח. **יזקן** - קילוח. **השוחט בלילה** - בחמה מסוכנת שצריכה פירכוס, ולא ידע אי פירכסה. ולפתח השכבים ומצא כחולי - בית שחיטת הצואר מלאים הם - כשרה, מפני שניקה, ובמרת רבי **אליעזר** - דמכשר לה ביוזק ביוקא רבי שמעון. **אחד בחמה דקה** ו**אחד בחמה נכה** - שצריכות פירכוס אם היא מסוכנת. **שפשיטה ידה** - בגמר שחיטתה. **ולא החזירה** - פסולה אם היתה מסוכנת, לפי שאם זה פירכוס, לא כן דרכה בשעת צאת הנפש. **אבל נסה לה אורח הבתי**, **גמרא** **ממאי דשריא** - ואפילו בפירכוס. ומזהרין: **וממאי תיסק אדעתין** - למיסרי, דבעי קרא למשראי? **לאו חיה היא** - ואפילו מפרכסת, ומנא? **לוי שריא? מדאמר רחמנא נבלה לא תאכל** - וסתם נבלה מסוכנת הואי קודם מיתה. **מכלל** - דקודם מיתה, כי הוה מסוכנת - שריא. **דאי קודם מיתה אסורה?** **מזאת חזיה**, **לאחר מיתה מביעאי?** **מיתה מי שריא לה?** **ופרכין:** **דלמא היינו נבלה היינו מסוכנת** - וקודם מיתה משנתכבדה קרא נבלה, ואשמעינן רחמנא קראי עלה בלאו נמי, דאי מ"זאת" - לאו הבא מכלל עשה עשה. **מחיים לא אקרינן נבלה** - והלכך למה לי לאתזוורי עלה דבבלה? שפשיטא דאיסור מסוכנת להיכא אולין? **דלמא לעולם היינו נבלה היינו מסוכנת** - כלומר, לעולם כדאמר, דנבלה היינו בחמה שנתכנה ונאסרה קודם מיתה, ואפילו הכי איצטריך ברישא, דאילו מחיים איסור מסוכנת עשה בעלמא הוא, ואשמעינן קרא דלאחר מיתה קאי נמי בלאו. **טרפה** - יזק קרום של מוח או נחתכו רגליה, מחוסרת היא. **ואי סלקא דעתך מסוכנת** - מחמת חולי, דלא מחסרא - אסורה, דדרשינן: שאינה חיה לא תאכל. **מסוכנת טרפה שחיטת שחיטה היא מביעאי** - דרך טרפה נמי אינה חיה, אלא מדאיצטריך למיסר טרפה - שבע מניה מסוכנת מחמת טרפות דמיחסרא אסורה, אבל שאר מסוכנת שריא, לאו דרשינן: שאינה חיה לא תאכל. **ורמאא היינו טרפה** **חינו מסוכנת** - ובין מחסרא ובין לא מחסרא, משעו שאינה חיה - טרפה קרי לה, **ד"טרפה"** **לוינו מסוכנת היא**, כלומר, קרובה למוט. **ואצטריך לעבור עליו בעשה** דשאינה חיה, ולא תעשה דטרפה. **אם כן נבלה** - דאוקמא לעיל דמשום לעבור עליה בלאו נמי אצטריך. **למה לי טרפה מחיים** - שהיא מסוכנת, קרייה רחמנא טרפה, וקאי עלה בלאו עשה. **ויקריה** **חינו מסוכנת** **כלומר**, אפילו נבלה שנתה לאחר שטרפה ונסכנה מצית מוקמת לה. ואפילו הכי אצטריך, ולמסקי עלה לאחר מיתה בשני לארץ - לאו דנבלה ולא דטרפה, ועשה דחיה אבולין **ואמר פי'** - ובחדש פכר "חטאת העוף" (ע.א). **למאי הלכתא** כלומר, האי "ואכל לא תאכלוהו" לא צריך, דהא חתיב (ויקרא ג): "כל חלב ודם לא תאכלו", ומשום דתנבלה או טרפה מי אויל ליה איסור חלב? ולמאי אצטריך? אלא התורה אמרה דחייב משום שני לאוין, משום לאו דחלב ומשום לאו דטרפה, בלאו נמי אצטריך. **למה לי טרפה מחיים** -

מאי? כי מהניא חבת הקדש לפסולא דגופיה, אכל למימנא ביה ראשון ושני לא, או דלמא לא שניא? תיקו.
משנה **השוחט את המסוכנת - רבן שמעון בן גמליאל אומר:** **עד שתפרכס ביד וברגל, רבי אליעזר אומר:** **דיה אם יזקקה. אמר רבי שמעון:** **השוחט בלילה, ולמחר השכים ויצא פתלים מלאים הם - כשרה, שזניקה, וקמדת רבי אליעזר; והכמים אומרים:** **עד שתפרכס או ביד או ברגל, או עד שתכשפש בזבחה. אחד בידה דקה ואחד בחמה גסה. בהמה דקה שפשיטה ידה לאו החזירה; פסולה, שאינה חיה וצאת נפש בלבד. במה דברים אמורים - שחיטה בחוקת מסוכנת, אבל אם היתה בחוקת בריאה, אפילו אין בה אחד מכל הסימנים הללו - כשרה. גמרא** **מסוכנת ממיא דשריאי?** - וממאי תיסק אדעתין דאסריא? - דכתיב: **"ואת החיה אשר תאכלו", חיה - אכול, ושאניה חיה - לא תאכל, והיא מסוכנת אינה חיה.** - מדאמר רחמנא **נבלה לא תאכל - מכלל דמסוכנת שריא; דאי סלקא דעתך מסוכנת אסריא, השתא מחיים אסריא, לאחר מיתה מביעאי?** - **ודלמא היינו נבלה היינו מסוכנת! לא סלקא דעתך, דכתיב:** **"וכי ימות מן בהמה אשר היא לכם לאכלה הניגע בנגלתה", לאחר מיתה הוא דקרייה רחמנא נבלה, מחיים לא אקרי נבלה.** - **ודלמא לעולם אימא קר:** **הינו נבלה היינו מסוכנת, מחיים בעשה, לאחר מיתה - בלאו! אלא מדאמר רחמנא טרפה לא תאכל - מכלל דמסוכנת שריא; דאי סלקא דעתך מסוכנת אסריא, השתא מסוכנת דלא מחסרא אסריא, מרפה מביעאי?** - **ודלמא היינו נבלה היינו מסוכנת, מרפה עליו בעשה ולא תעשה:** **אם כן, נבלה דתב רחמנא למה לי? ומה מחיים קאי עלה בלאו ועשה, לאחר מיתה מביעאי?** - **ודלמא היינו נבלה היינו מרפה היינו מסוכנת, ולעבור עליו בעשה ולא תעשה:** **אם כן, נבלה היינו מרפה היינו מסוכנת, ולעבור עליו בשני לאוין ועשה! אלא מרפה: "וחלב נבלה וחלב מרפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלוהו", ואמר מר: למאי הלכתא? אוקמה התורה: **יבא איסור נבלה וחול על איסור חלב, יבא איסור מרפה וחול על איסור חלב,** ואי**

אין וזו לא נשחטהו דממה בפשך קרא לאחר שנתבלה איכא בעי דשאינה זבחה, כדמשמע בפרק "כל שעה" (פסחים ל.א) ובפרק קמא דנדר (ד.א), דרבי שמעון אומר: **אזכיל נבלה ביום הפכורים** פטור, משום דאין איסור חל על איסור, משמע: אפילו נתבלה ביום הפכורים פטור משום דאין איסור חל על איסור, והשתא, כשמעו פקעה איסור אבר מן היות, אמאי לא חל איסור על הפכורים עם איסור חלב בבת אחת? אלא דואי, לשלם איכא איסור זבחה וזבחה, ולחכי לא חיל עליה איסור יום הפכורים, מהמים נמי הוה בה איסור זה ובאתי לא פקעו ויש לומר: דהוה מצי למימר "ולטעמן". **דלמא** **היינו נבלה היינו מסוכנת** - אין לפרש כחדיה דבסמך, דהשתא כפי למימר דקודם מיתה מסוכנתה, **השתא** **מסוכנת דלא מחסרא אסורה** טרפה מביעאי - וכי תמא: אצטריך לטרפה דלא מחסרא, כגון דיתירי כיון דכל יתר

בנטול דמי, הא נמי מחסר, ונפלה נמי חשובה במחסרא. **ודלמא** **היינו טרפה היינו מסוכנת** - הא פירושו כחדיה דלעיל, דהשתא בעי למימר דכל מסוכנת קרי לה "טרפה", ד"טרפה" לשון מסוכנת, כלומר קרובה למוט, בין מחסרא בין לא מחסרא. וקצת קשה, דלעיל דפריך: היינו נבלה היינו מסוכנת, לא קאמר: לעבור עליו בעשה ולא תעשה, כדאמר הבא ומזה

אין וזו לא נשחטהו דממה בפשך קרא לאחר שנתבלה איכא בעי דשאינה זבחה, כדמשמע בפרק "כל שעה" (פסחים ל.א) ובפרק קמא דנדר (ד.א), דרבי שמעון אומר: **אזכיל נבלה ביום הפכורים** פטור, משום דאין איסור חל על איסור, משמע: אפילו נתבלה ביום הפכורים פטור משום דאין איסור חל על איסור, והשתא, כשמעו פקעה איסור אבר מן היות, אמאי לא חל איסור על הפכורים עם איסור חלב בבת אחת? אלא דואי, לשלם איכא איסור זבחה וזבחה, ולחכי לא חיל עליה איסור יום הפכורים, מהמים נמי הוה בה איסור זה ובאתי לא פקעו ויש לומר: דהוה מצי למימר "ולטעמן". **דלמא** **היינו נבלה היינו מסוכנת** - אין לפרש כחדיה דבסמך, דהשתא כפי למימר דקודם מיתה מסוכנתה, **השתא** **מסוכנת דלא מחסרא אסורה** טרפה מביעאי - וכי תמא: אצטריך לטרפה דלא מחסרא, כגון דיתירי כיון דכל יתר

בנטול דמי, הא נמי מחסר, ונפלה נמי חשובה במחסרא. **ודלמא** **היינו טרפה היינו מסוכנת** - הא פירושו כחדיה דלעיל, דהשתא בעי למימר דכל מסוכנת קרי לה "טרפה", ד"טרפה" לשון מסוכנת, כלומר קרובה למוט, בין מחסרא בין לא מחסרא. וקצת קשה, דלעיל דפריך: היינו נבלה היינו מסוכנת, לא קאמר: לעבור עליו בעשה ולא תעשה, כדאמר הבא ומזה

וְיָמָה בחייה אתי איסור טרפה וחילוי איסור חלב — פירש בקונטרס: מזה מחיים. דאיסור מסוכנת אינו אלא מחמת קירוב מיתה — על כל איסור חלב, נבלה גופה מביעאי? ומדיאצטריך לאשמועינן בנבלה — מכלל דמסוכנת לאו טרפה מקרי. ואיצטריך לאשמועינן בדרך נבלה דאתיא מכח מסוכנת ולא אתיא מכח טרפה. ומה גטרפה פקדם לבק, דתחייתו חלב. ומסקל חובמו דטרפה

לא אתיא, דטעמא דטרפה לאו משום קירוב מיתה הוא, אלא משום חסרון, כדמצינן ב' תרתייהו בובחים בפרק "חטאת העוף" (ע"א), וקשה דתירושה: דאמאי לא ליפקנ שפיר שחילוי איסור נבלה על איסור חלב מקל וחומר דטרפה? דאי משום דטרפה מחסרא, נבלה נמי, כיון דמה — איך חסרון גדול מזהו ועוד, מאי דתרי: הני: דלמא דיאצטריך קרא אכלבה דלא אתיא מכח מסוכנת? הדיא נמי אתיא מקל וחומר לעיל? ועוד קשה: הני נמי דמסוכנת לאו טרפה, מכל מקום חסרת עבשה קרא ד"דאת הדיח", משום שאתי חיה לא תיכול ומיהו, בה יש לומר: אי הוה מוקמא קרא "דזאת הדיח" במסוכנת לאיסור, הוה מסתבר דלא נמי לאוקומי בה לאו דטרפה, וכי היכי דעשה "דזאת הדיח" מתוקמא בתרתייהו, דתרייהו מיקרו "אינה חיה" — הני נמי לאו דטרפה מתוקמא בתרתייהו, ואם כן נבלה דכתבי דכל על איסור חלב למה ליה רבנא תש מפרש דהכי קאמר: ומה טרפה מדחיים לא מטמא — חיל על איסור חלב, נבלה לדרור מיתה מטמא מביעאי? וליכא חסרון כדפרך בפרק "חטאת העוף" (שם) לטרפה חסרה, דחילוי איסורה מחיים. דהתם קאמר לפי המסקנא דהכא דמסוכנת שריא, אבל למאי דבעי למימר השתא, דאיסור נבלה נמי מתחיל איסור שלה מחיים, דאי אפשר שלא יהיה מסוכנת, ומסוכנת אסירא מטעם נבלה מחמת קירוב מיתה, אפילו אם נאמר שלא יהא מסוכנת אלא אשה — לא שייך למיפרך "מה לטרפה שכן מחיים בלא", כיון דמכל מקום איסור נבלה מחיים שפיר הוה ידעינן לה שחילוי על איסור חלב מקל וחומר דטרפה. אבל השתא דמסוכנת שריא, שייך שפיר למיפרך: מה לטרפה שכן חל טרפה שלה מחיים, כיון דאמר נבלה שאין כאן איסור מחיים כלל והשתא פריך שפיר בטר הכי, דלעולם אימא לך: מסוכנת אסורה, ואצטריך קרא שבא איסור נבלה וחילוי על איסור חלב ונבלה דלא הוי מסוכנת מעיקרא. כגון שעשאה גיטסריא, דהדיא לא נאסר מחיים ולא אתי בקל וחומר דטרפה. ורבני גרסו חיה מפרש: ומה מחיים אתי איסור טרפה חילוי איסור חלב, אף על גב דליכא למימר דטרפה מנו דחילוי אתיא

איסור — חילוי נמי אתיא איסור חלב, נבלה של אחר מיתה, שדחה מסוכנת בתחלה. דיכא למימר: מהו דחילוי אתי איסור נבלה איסור מסוכנת — חילוי נמי איסור חלב לא מביעאי? דאי מדיאצטריך קרא אכלבה נבלה — מכלל דמסוכנת נבלה לגמרי. והשתא פריך שפיר: דלמא דיאצטריך לעשאה גיטסריא, דליכא מנו, שחילוי לא היהא מסוכנת. וקשה לפירושו, שאין ההלכות מוכיח מנו זה כלל, ועוד, דיכא למיפרך (חולין) על גב מגו בטרפה, דחילוי נמי איסור שאינו זבוח. ולמאן דאמר בפרק "גיד הנשה" (חולין ז'א) בהמה בחייה לאצטריך עומדת — חילוי נמי איסור טרפה איסור אבר מן החי, ואיכא מגו, ועוד, אפילו כי אמרת דמסוכנת אסירא ואיכא מגו בנבלה — לא שייך למילף מקל וחומר דטרפה, כיון דיכא למיפרך: מה לטרפה שכן אסורה מחיים, כדפרך בובחים (ע"א). **שלא** הורמו מנותיה — ואם אגמרי: לכי יוחן, דאמר לקמן בפרק "הורו" (לקט"ב) האוכל במנהגה שלא הורמו מנותיה; אילו אוכל בעלים, מאי רבותיה דחוקאלא אף על גב דחוקאל כון היה, כון עצמו צריך להפריש תרומות ומעשרות. ואסור לאכול טבלי? לוי לומר: דרבי יוחן סבר כנאמן דאמר אכל בכלה שחורה בה חכם. **שלא** הדרתי ביום כו' — ואל תאמר: מאי רבותיה דחוקאל חילוי לא אדם מנו, כדאמר בפרק קמא דטרפה עוררה ורה (כ"ב) בפרק "עברה שנפתחה" (כתובות מ"א), "שנפתח מכל דבר דע" — שלא יחררה ביום כו' ויש לומר: דאפילו הכי חשיב ליה רבא, משום דאמרין בפרק "גט פשוט" (בבא בתרא קס"ב), שלשה דברים אי אדם ניצול מהם בכל יום, הדרור עבירה ולשון הערע ועון תפלה.

אי סלקא דעתך מרפה היינו מסוכנת — רב רחמנא "חלב נבלה יעשה לכל מלאכה" לאשמועינן דלא מטמא חלב משום נבלה, ולשתוק מאוחרת אבילותו. ובחלב טרפה מסוכנת לחודא לכרות "לא תאכלוהו" לאשמועינן דחילוי איסור מסוכנת חלב, ואנא דיעבא דכל שכן דכי מייחא אתי נמי איסור נבלה וחילוי עליה. ומה גטרפה? דאיסור

וְאִי סִלְקָא דְעֵתָךְ מִרְפָּה הֵינּוּ מְסוּכָּנֵת, לְתַבּוֹחַ רַחֲמָנָא "חֵלֶב נְבֵלָה יַעֲשֶׂה לְכָל מְלֵאכָה, וְחֵלֶב מִרְפָּה לֹא תֵאָכְלוּהוּ", וְאַנָּא אָמַיְנָא: וְיָמָה פְּתִיחִים אֶתִּי אִיסוּר מִרְפָּה חֵייל אִיסוּר חֵלֶב, לְאַחַר מִיתָה מִיִּבְעֵינָא? אֵלֶּא מְדוּכָּתַב רַחֲמָנָא נְבֵלָה - מְפָלַל דְמִרְפָּה לְאוּ הֵינּוּ מְסוּכָּנֵת. מְתַקִּיף לָהּ מִרַב רַב אִישִׁי, וְדִלְמָא לְעוֹלָם אִימָא לָךְ: הֵינּוּ מִרְפָּה הֵינּוּ מְסוּכָּנֵת, וְדִקְאָמְרַת: נְבֵלָה דְרַתְבַּת רַחֲמָנָא לְמָה לִּי - לְהַךְ נְבֵלָה דִּילָא אֶתִּיא מִכַּח מְסוּכָּנֵת, וְהִיכִי דְמִי? שְׁעִישָׂה גִיטְסָרָא! - הַתָּם נְמוּ, אִי אֶפְשָׁר דִּילָא הוּי שׁוּעֵתָא פּוּרְתָא מִקְמִי דִּלְפִיסקַת לְרוּבָא. וְאִיבְעִית אִימָא: אִם כֵּן, לִימָא: "חֵלֶב נְבֵלָה וְיִטְרַפָּה", וְ"חֵלֶב" לְמָה לִּי? זוּ הִיא שְׁחֵלְבָה חֵלְקָה חֵלְקָה מְבִשְׂרָה, וְישׁ לָךְ אַחֲרֵת שְׁחֵלְבָה חֵלְקָה מְבִשְׂרָה, וְאִיזוּ? זוּ מְסוּכָּנֵת. וְאִיבְעִית אִימָא, מְהֵכָא: "וְאִמְרֵי אֱתָה ה' אֱלֹהִים הִנֵּה נִפְשִׁי לֹא מִמְטָאָה וְנְבֵלָה וְיִטְרַפָּה לֹא אֶכְלֹתִי מִנְעוּרַי וְעַד עַתָּה וְלֹא בָא בְפִי בֶשֶׂר פְּגוּל", "הִנֵּה נִפְשִׁי לֹא מִמְטָאָה" - שְׁלֹא הִרְרַחֲתִי בַּיּוֹם לְבָא לְיָדִי טוּמְאָה בְּלִילָה, וְנִבְלָה וְיִטְרַפָּה לֹא אֶכְלֹתִי מִנְעוּרַי" - שְׁלֹא אֶכְלֹתִי בֶשֶׂר כּוּם כּוּם מְעוֹלִם, "וְלֹא בָא בְפִי בֶשֶׂר פְּגוּל" - שְׁלֹא אֶכְלֹתִי מִבְּהֵמָה שְׁחוּרָה בַּהּ חֵכֶם; מִשּׁוּם רַבִּי יְנָן אָמְרוּ: שְׁלֹא אֶכְלֹתִי מִבְּהֵמָה שְׁלֹא הוֹרְמוּ מִתְּנִיתֶיהָ. אִי אֶמְרַתְּ בְּשִׁלְמָא שְׂרָא - הֵינּוּ רְבוּתִיהָ דִּיחֻקָּאל, אֵלֶּא אִי אֶמְרַת אִסְרָא, מָאי רְבוּתִיהָ דִּיחֻקָּאל? הִיכִי דְמִי מְסוּכָּנֵת? אֶמַר רַב יְהוֹדָנָא אָמַר רַב: כָּל שְׁמַעְמִידִין אֶתִּיא וְאִינָה עוֹמְדַת. רַב חֵינַיָּא בַר שְׁמַיָּא מְשַׁמְיָה דְרַב אָמַר: אֶפְילוּ אוֹכְלַת בְּקַעֲיֹת. רַמִּי בַר יְחֻקָּאל אָמַר: אֶפְילוּ אוֹכְלַת קוּרוֹת. בְּסוּרָא מִתְּנִי הֵכִי. בְּפּוּמְבֵרְיָתָא מִתְּנִי הֵכִי: הִיכִי דְמִי מְסוּכָּנֵת? אָמַר רַב יְהוֹדָנָא אָמַר רַב: כָּל שְׁמַעְמִידִין אֶתִּיא וְאִינָה עוֹמְדַת, וְאֶפְילוּ אוֹכְלַת בְּקַעֲיֹת. רַמִּי בַר יְחֻקָּאל אָמַר: אֶפְילוּ אוֹכְלַת קוּרוֹת. אֶשְׁפַּחְתִּיהוּ שְׁמוּאֵל לְתַלְמִידֵי דְרַב, אָמַר לְהוּ: מָאי אָמַר רַב בְּמְסוּכָּנֵת? אָמְרוּ (כ"ה) הֵכִי אָמַר רַב: גּוֹעָה

על פי שהוא היה כן, ובלא הרמה יכול לאוכלה. שריא — מסוכנת. היינו רבותיה — דאף על גב דשריא, כיון דמיסא לא אכלתיה. אפילו אוכלת בקעיית — שיש לה כח בשניה, דכיון דאנה עומדת — מסוכנת היא. רמי בר יחוקאל לא פליג אדרב יהודה, אלא לטפוי אתא, וכן רב חנינא. כמורא מתני הכי — דאמרי, דרב חנינא הוסיף אדרב יהודה אפילו אוכלת בקעיית. ובפומביתא מתני דרב יהודה גופיה סיים בה הכי.

גועה

גועה

גועה

או מה אילו ואילו מיוחדין שדרכן לידלק, אף אין לי אלא דבר שדרכו לידלק! ליחקה נירו סיפספא אבניו,

ודף כ"ט ע"א]

מניין? תלמוד לומר: או השדה.

ויאמר: "קוצים" "קמה" "שדה", ואל יאמר "גדיש"! על דעתיה דרבי יודן ניהא דאמר: משלם כל מה שבתוכו. ועל דעתיה דרבנן דאמר: אינו משלם אלא גדיש הפסים וגדיש שעורים, לאי זה דבר נאמר שדה, ולאי זה דבר נאמר גדיש?

עברה גדר שגובהה ארבע אמות או דרוך הרבים או נהר – פטור. אמר רבה: בקודחת היא מתניתא, אבל במקטפת – דברי הכל: חייב. רבי יוחנן אמר: במקטפת היא מתניתא, אבל בקודחת – פטור.

הלכה ז' מתני' המדליק בתוך שלו, עד כמה תעבור הדלקה? רבי אלעזר בן עזריה אומר: רואין אותה כאלו היא באמצע בית כור. רבי ליעזר אומר: שש עשרה אמה בדרוך הרבים. ורבי עקיבא אומר: חמשים אמה. ורבי שמעון אומר: שלם ושלם המבעיר את הבעירה – הכל לפי המדליק.

גמרא תני: מעשה, שעברה דליקה את הירדן, שהיתה קשה.

עד כמה תעבר הדליקה?

רבי ליעזר אומר: שש עשרה אמה בדרוך הרבים. בשעת הרוח – שלשים אמה.

רבי יהודה אומר: שלשים אמה. בשעת הרוח – חמשים אמה.

רבי עקיבא אומר: חמשים אמה. בשעת הרוח – מאה אמה.

מעשה בערב, שקפץ האור יותר משלש מאות אמה.

אימתו? בזמן שקפץ, אבל אם היו עצים מצויין לפניו, או שהיה מספסוף והולך, אפילו עד מיל – חייב.

עברה נהר או שלולית רחבין שמונה אמות – פטור.

הלכה ז' מתני' המדליק את הגדיש והיו בו פלים – רבי יהודה אומר: ישלם כל מה שבתוכו. וחכמים אומרים: אינו משלם אלא גדיש של הפסים או גדיש של שעורים.

תיה גדי כפות לו, ועבד סמוך לו, ונשרף עמו – תיב. עבד כפות לו וגדי סמוך לו, ונשרף עמו – פטור. ומודין חכמים לרבי יהודה: במדליק את חבירה – שהוא משלם כל מה שהיה בתוכה, שדרך בני אדם להניח בפתים.

גמרא רבי אבהו בשם רבי יוחנן: מודין חכמים לרבי יודן בכלי גורן, שדרכן להטמין.

מחלפה שיטת רבי יודן! תמן הוא אומר: פרט להטמון. והכא הוא אומר: לרבות הטמון. ולית רבי יודן דריש הכא? אלא גדיש, לאי זה דבר נאמר גדיש? שמשלם כל מה שבתוכו.

[דף כ"ט ע"ב]

מחלפה שיטת רבני! תמן אמרין: לרבות טמון. וכא אמרין: פרט להטמון! ולא כן אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן: מודין חכמים לרבי יודן בכלי גורן שדרכו ליטמון.

אמר רבי הושעיה: בשאין עדים, אכל אם יש עדים – כל עמא מודו על הדא דרבי יודן.

דתני כן: תיה גדיש חטים מחופה שעורין, או גדיש שעורין מחופה בהיטין – נותן לו גדיש שעורין. כהדא חד בר נש אפקד גבי חבירה חד שק צרור, ואירעו אונם, אהן אומר: סיגין הוה מלא, ואהן הוה אומר: מטקסין הוה מלא – הרי זה נשבע ונטל.

רבי יוחנן בעא: מהו שיטענו לו דבר שאין ראויין לו? נישמעניה מן הדא: דאריסיה דבר זיזא אפקד גבי חד בר נש ליטרא דהב. מית בר זיזא, ומית אריסיה דבר זיזא, אתא עובדא קומי רבי ישמעאל בי רבי יוסי, אומר: מאן הוא דלא ידע דכל מאי דאית לאריסיה דבר זיזא, לבר זיזא אינון, יתייחבון לבנוי דבר זיזא!

הוון לבר זיזא בנין רבכין ובנין דקוקין, אומר: יסבון רבכביא פלגא, וכד רבו דקוקיא – יסבון פלגא. דמד רבי ישמעאל בי רבי יוסי, אתא עובדא קומי רבי תיה, אומר: אין מן הדא לית שמע מינה כלום, יתייחבון לבנוי דאריסא.

אמר ליה מריה דפיקדונא: כבר יהבית פלגא. אומר ליה: מה שנתתה – על פי בית דין נתתה, ומה שאתתה נותן – על פי בית דין אתתה נותן.

[דף ל' ע"א]

מהו דנימרון בגוי דאריסיה דבר זיזא לבגוי דבר זיזא: וביז לזן מה דנסתו? וכלין מימר לזן: מה שנעשית – על פי בית דין נעשה.

מהו דנימרון דקיניא לרב רבייא: ניפלוג עימכו? וכלין מימר לזן: מיציאה מצאנו.

אמר רבי יצחק: לית פין רב רבייא לדיקניא אלא כמי שניתן להן מתנה.

הלכה ח' מתני' גין שיצא מתחת הפטיש ויצא והזיק – חייב. גמל שהוא טעון פשתן ועובר ברשות הרבים. נכנסה פשתנו לתוך החנות ונדלקה בגרו של חנוני והדליק את הבירה – בעל הגמל חייב. הניח החנוני את גירו מבחוץ, החנוני – חייב. רבי יהודה אומר: בגר הנכסה – פטור.

גמרא תני: רבי יודן, בגר חנוכה – פטור, מפני שהוא רשות. וחכמים אומרין: בין כך ובין כך – חייב.

בגזן אילו שהן עושין סוכות בפיתחי חניוניהם ברה, מפני שהוא רשות, וכא אחר והיוזק בהן – חייב:

הדרן עלה פרק המונס צאן לדיד

פרק שביעי

הלכה א' מתני' מרבה מדת תשלומי כפל ממדת תשלומי ארבעה וחמשה, שמדת תשלומי כפל נוהגת בדבר שיש בו רוח חיים ובדבר שאין בו רוח חיים, ומדת תשלומי ארבעה וחמשה אינה נוהגת אלא בשור ושה בלבד, שנאמר (שמות כא, לו): כי יגנב איש שור או שה וגו'.

אין הגנב אחר הגנב משלם תשלומי כפל, ולא המוכר ולא המזכר אחר הגנב משלם תשלומי ארבעה וחמשה:

גמרא מניין תיתי ליה? מאם המצא תמצא וגו' (שמות כב, ג). אין לי אלא שור וחמור ושה, כשהוא אומר: חיים – לרבות כל בעלי חיים. הגניבה – לרבות את המיטלטלין. ולמה שור וחמור ושה? אם דבר שיש בו הנזיה למזבחה, ניתני שור ושה!

תני רבי ישמעאל: יצאו קרקעות שאין מיטלטלין.

[דף ל' ע"ב]

יצאו עבדים שאין להם בהון אלא תשמיש. יצאו שטרות שאין להם בהון אלא ראיה.

רבי אבהו שאל: למה לא שנינו, שמידת תשלומי כפל נזהגת במוען טענת גנב, בשותפין, מה שאין כן בתשלומי ארבעה וחמשה.

תני: וגונב מבית האיש (שמות כב) – ולא מבית האשה. כל עצמו אין פתיב רעהו אלא בשואל, ותימר הכין? אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

גנב ונגנבה מפניו, ותפשו בעלים את השני, ונשבע להו, אין תימר מוציאין מן השני – מביא קרבן על השבועה. אין תימר אין מוציאין מן השני – אינו מביא קרבן שבועה.

גנב ונגנבה מפניו, ונמלך השני להחזיר, אין תימר יחזיר לבעלים – פעמים שאין מודיעין לגנב. אין תימר יחזיר לגנב – פעמים שאין מודיעים לבעלים. ביצד יעשה? יחזיר לבעלים בפני גנב:

הלקה ב' מתני' גנב על פי שנים, ומכר ומכר על פיהם או על פי שנים אחרים – משלם תשלומי ארבעה וחמשה. גנב ומכר בשבת, גנב ומכר לעבודה זרה, גנב ומכר ומכר ביום הכפורים, גנב משל אביו

[דף ל"א ע"א]

ומכר ומכר ואחר כך מות אביו – משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

גנב ומכר ומכר ואחר כך הקדיש – משלם תשלומי ארבעה וחמשה. גנב ומכר ומכר לרפואה ולקבלים. השוחט ונמצא טרפה. השוחט חולין בעזרה – משלם תשלומי ארבעה וחמשה. רבי שמעון פומר בשני אילו.

גמרא ולא כן אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן: הויד בחלב ושגג בקרבן – מתריז בו ולוקח ומביא קרבן!

רבי בון בר הניה בשם רבי שמואל בר יצחק: כדי רשעתו (דברים כה, ב), שני דברים מסורין לבית דין, התופש אחר מהן – יצא דבר שמוסור לשמים.

הלקה ג' מתני' גנב על פי שנים, ומבחה ומכר על פיהם, ונמצאו זוממין – משלמין לו את הכל. גנב על פי שנים, ומבחה ומכר על פי שנים אחרים, אילו ואילו נמצאו זוממין, הראשונים – משלמים תשלומי כפל, והאחרונים – משלמין תשלומי שלשה. נמצאו האחרונים זוממין, הוא – משלם תשלומי כפל, והן – משלמין תשלומי שלשה. אחד מן האחרונים זומם – במלה עדות שנייה. אחד מן הראשונים זומם – במלה כל העדות, שאם אין גניבה – אין טביחה ואין מכירה.

גמרא אמר רבי זעירא: הדין אמרת: עד זומם – אין נפסל בבית דין, אלא מעצמו נפסל.

[דף ל"א ע"ב]

פתר לה בהתרייה.

ותני בן: אמר רבי יוסי: במה דברים אמורים? בשתי עדיות ובשתי התריות, אבל בעדות אחת ובתתרייה אחת – כל עדות שבמלה מקצתה במלה כולה.

מהו שבמלה מקצתה במלה כולה? היו עומדין ומעידין עליו בעשרה בניסן: שגנב שור באחד בניסן, מבחה ומכר בעשרה בניסן. הוזמו בתמשה עשר בניסן, כל עדות שהעידו מעשרה בניסן עד תמשה עשר בניסן – למפריעה הרי אילו פסולות.

אמר רבי בא בר מפול: תיפתר, במעידין עליו בכרף אחד, ולית שמעת מינה לכלום.

[דף ל"ב ע"א]

ותני בן: הן היו ראשונים והן היו האחרונים. הוזמו בראשונה – אין בכרף כלום. בשנייה – הרי אילו עדות אחד. שלישית – הרי אילו שתי עדות,

והיכי דמי? אם במעידין עליו בכרף אחד, ולית שמע מינה כלום. לא אתיין דא אלא על ידי עדות סניא.

עד כדון, בשבאו עידי גניבה ועידי טביחה פאתת. באו עידי גניבה ולא קיבלום, ואחר כך באו עידי טביחה, אמר להן: הוו יודעין שבכר באו עידי גניבה ולא קיבלום, ועל ידיכם אנו מקבלין אותן, נמצאו עידי טביחה זוממין – משלמין על ידי עידי גניבה.

רבי תנקה לא מר בן, אלא עד כדון בשבא עידי גניבה ועידי טביחה באחת. באו עידי טביחה ולא קיבלו אותן, ואחר כך באו עידי גניבה, אמר להן: הוו יודעין שפבר באו עידי טביחה ולא קיבלנום, ועל ידיכם אנו מקבלין אותן ונמצאו זוממין, עידי גניבה משלמין על ידי עידי טביחה.

[דף ל"ב ע"ב]

הלקה ד' מתני' גנב על פי שנים, ומכח ומכר על פי עד אחד או על פי עצמו – משלם תשלומי כפל, ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

גנב ומכר בשבת, גנב ומכר לעבודה זרה, גנב משל אביו, מת אביו ואחר כך טבח ומכר. גנב והקדיש, ואחר כך טבח ומכר – משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

רבי שמעון אומר: קדשים שהוא חייב באחריותן – משלם תשלומי ארבעה וחמשה. ושאינו חייב באחריותן – פטור.

גמרא לא כן אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן: מזיד בחלב ושונג בקרן – מתרין בו ולוקה ומביא קרן.

מאן תנייה, רבי שמעון אומר: קדשים שחייב באחריותן – משלם תשלומי ארבעה וחמשה, ושאינו חייב באחריותן – פטור.

רבי יוסטא בי רבי מתון שאל: הפודה בלבלה מיד הגזבר,

[דף ל"ג ע"א]

מהו שטיטבל למעשרות.

מתיב ריש לקיש: והתנינן: גנב והקדיש ואחר כך טבח ומכר! כמה דאת אמר תמן: המקדיש – אינו כמוכר. ודכוותה, הפודה – אינו פלוקח.

מילתיה דריש לקיש אמרה, מכירה – כפדיון. אמר: ראוי הוא לפדותו ולאכולו.

אמר רבי לעזר: ראו אותו שחט שור שחור ביער – תוקה, גנוב הוא. חש לומר שפא ראוהו רבוין, תיפתר: כשראהו מושד.

יש במזבח מה שאין במוזב, ויש במוזב שאין במזבח. שהמזבח בשבת – תיב, והמוזב בשבת – פטור.

אמר רבי ינאי בי רבי ישמעאל: מצנינו, שהמכירה חייבין עליה בשבת, הניע עצמו, באומר לחבירו: "תלוש מן הפרקע הזה וקנה אותו" – לא קניי?!

אמר רבי יוסי בי רבי בון: תלישה הוא שמתיבתת אותו, ולא מכירה.

הלכה ה' מתני' מכרו חוץ מאחד מפאה שבו, או שהיתה לו בו שתפות. השוחט ונתנבלה בידו. הנזחר, והמקטר – משלם תשלומי כפל, ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה.

גנב ברשות הפעלים, טבח ומכר חוץ מרשותו. או שגנב חוץ מרשותו, וטבח ומכר ברשותו. או שגנב וטבח ומכר חוץ מרשותו – משלם תשלומי ארבעה וחמשה. אבל אם גנב וטבח ומכר ברשותו – פטור.

גמרא רבי זעירא בעי: מכרה חציין מהו? מכר חצייה לזה וחצייה לזה מהו?

[דף ל"ג ע"ב]

נישמעיה מן הדא: מכרה חוץ מידה, חוץ מרגלה, חוץ מקרנה, חוץ מגיזתה – משלם תשלומי ארבעה וחמשה. רבי לעזר בי רבי שמעון אומר: חוץ מקרנה – משלם תשלומי כפל. חוץ מגיזותיה – משלם תשלומי ארבעה וחמשה. רבי אומר: חוץ מדבר שהנשמה תלויה בו – משלם תשלומי ארבעה וחמשה. חוץ מדבר שאין הנשמה תלויה בו – פטור.

הלכה ו' מתני' היה מושכו ויוצא ומת ברשות הפעלים – פטור. הגביהו או שהוציאו חוץ מרשות הפעלים ומת – חייב. נתנו לככורת בנו, לבעל חובו, לשומר הנם, ולשואל, לנושא שקר, ולשוכר, היה מושכו ויוצא ומת ברשות הפעלים – פטור. הגביהו או שהוציאו חוץ מרשות הפעלים ומת – חייב:

גמרא אמר רבי מנא: מאן דמר לי הדא מילתא אגא נסיב בגריתיה. מהו פטור? נפטר מחובו? נפטר מגניבה?

הלכה ז' מתני' אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל, אבל מגדלין בסוריא, ובמדברות שבארץ ישראל. אין מגדלין תרנגולין בירושלים, מפני הקדשים. ולא כהנים בארץ ישראל, מפני התהרות.

ולא יגדל ישראל חורין בכל מקום. ולא יגדל אדם את הכלב, אלא אם בן תיה קשור בשלשלת. אין פורסין נשבין ליונים, אלא אם בן תיה רחוק מן הישוב שלשים רים.

גמרא אמר רבי בא: בגון מהיר שיהיא ששה עשר מיל על ששה עשר מיל.

תני: אין מגדלין תרנגולין בירושלם, מפני הקדשים. ולא כהנים בארץ ישראל, מפני הטהרות. יכול אף בירושלם בן? או יבא פני דמר רבי יהושע בן לוי: ירושלם הבנויה וגו' (תהלים קכב) – עיר שמתחברת ישראל זה לזה.

בתיב (ויקרא יא, ב): טמאים הם לכם. מה תלמוד לומר: וטמאים יהיו לכם? אלא, אחד – איסור אכילה. ואחד – איסור הנגיה.

כל דבר שאיסורו מדברייהן – מותר לעשות בו סהורה.

[דף ל"ד ע"א]

והרי חמור! למלאכתו הוא גדל. והרי גמול! למלאכתו הוא גדל.

לא יגדל אדם את הכלב אלא אם בן קשור בשלשלת. אמר רבי יוסי בי רבי חנינה: כל המגדל כלב רע בתוך שלו – עליו הכתוב אומר (איוב ו, יד): למס מרעהו חסד וגו'.

אין פורשין נשבין ליונים, אלא אם בן תיה רחוק מן הישוב שלשים רים. ולחלץ את אמר: חמשים אמה! אמר רבי יוסי בי רבי בון: לריעות – מריעה חמשים אמה. לפרוח – פורחת אפילו ארבעת מילין.

הדרן עלון פירק מרובה

פירק שמיני

הלכה א' מתני' החובל בחבירו – תייב עליו משום חמישה דברים: בגזק, בצער, ברפוי, בשבת, וכבושת.

בגזק ביצד? סמא את עינו, קטע את ידו, שבר את רגלו – רואין אותו באלו הוא עבד נמפר, כמה תיה יפה, וכמה הוא יפה.

צער, כנייו בשפוד או במסמר. אפילו על צפורנו. מקום שאינו עושה חבורה – אומדים כמה אדם פוצא כזה רוצה לפל להיות מצטער בה.

גמרא תני: החובל בחכירו חמשה – נתן לו חמשה. ארבעה – נתן לו ארבעה. שלשה – נתן לו שלשה. שנים – נתן לו שנים. אחד – נתן לו אחד.

והיכי? הבהו על ידו וקטעה – נתן לו חמשה; נזק, צער, ריפוי, שבת ובושת.

הבהו על ידו וצבת – נתן לו ארבעה; צער ריפוי שבת ובושת.

הבהו על ראשו וצבת – נתן לו שלשה; צער, ריפוי, שבת.

במקום שאינו נראה – נתן לו שנים; צער, ריפוי.

בטומום שבידו – נתן לו אחד; בושת.

רבי ירמיה בעי: קטע ידו, וקטע ידו ממצלח, מהו שיתן לו צער של שעה ראשונה?

בתיב (שמות כא): עין תחת עין, שן תחת שן, ובמקום אחר הוא אומר (דברים יט): ולא תהום עיניך – אחד שוגג ואחד מזיד.

יאמר שוגג ואל יאמר מזיד! שאילו נאמר שוגג ולא נאמר מזיד, הייתי אומר: שוגג – ישלם ממוק, מזיד – לא ישלם כלום,

[דף ל"ד ע"ב]

תני, צורף לומר שוגג, וצורף לומר מזיד.

שאם היה סומא, וסימא את עינו. קיטע, וקיטע את ידו – האיך זה מתקיים ועשיתם לו כפאשר זמם לעשות לאחיו? מוגיד, שאינו משלם אלא ממוק.

צער, כנייו בשפוד או במסמר, אפילו על צפורנו, מקום שאינו עושה חבורה.

בתיב (שמות כא, כה): כוניה תחת כוניה וגו'. היכי דמי? אם בשפצעו והוציא דמו, כבר בתיב: פצע תחת פצע, מה תלמוד לומר חבורה? אלא שאם כויו בשפוד על כף ידו וצבת, על כף רגלו וצבת, או שהטיל עליו שלג או צינים במקום שאינו נראה – תייב לרפותו.

אומרים פמה אדם ביוצא בנה רוצה ליטול להיות מצמער בכך. אמר רבי זעירה: חמי בר נש ואמרין ליה, פמה את בעי למיתן ולא ייאבד אהן צערא. ומה דהוא אמר – יהבין ליה.

אמר מר עוקבא: פמה אדם רוצה ליטול היא מתניתא, ותימר אבן, אלא חמי בר נש ואמרין ליה, פמה את בעי מיסב וייאבד אהן צערא, ומה דו אמר – יהבין ליה.

תני: בן עזאי אומר: נותנין נכאי מזון. מהו נכאי מזון? בקדמיתא הוינא אכל מלופחין וירק, וכדון לית בי מיכל אלא ביעין ותרגולין. ומה דו אמר יהבין ליה. אמר רבי יוסי בר יעקב: אהן רומיי פד מיבאש לא נפיק לקרבא, עד דייכול מה דהסר יומין ביומין.

הלכה ב' מתני' רפוי, חכהו – חייב לרפאותו.

עלו בו צמחים, אם מחמת המכה – חייב. שלא מחמת המכה – פטור.

חיתה ונסתרה, חיתה ונסתרה – חייב לרפאותו.

חיתה כל צורכה – אינו חייב לרפאותו.

גמרא רבי ירמיה בעי: עלו בו צמחין סביבות

[דף ל"ה ע"א]

המכה ונסתרה מחמת המכה מהו? מן מה דכתיב (שמות כא, יט) ורפא ורפא – שאם עבר על דבר ורפא.

תני חורין: ורפא ורפא – שאם עלת גרגותני – חייב לרפאותו.

תני: רבי יוסי בי רבי יודן אומר: עלו בו צמחים סביבות המכה, אף על פי שנסתרה המכה – חייב לרפאותו, ואין חייב ליתן לו דמי שבתו.

רבי שמעון אומר: הידוש הידש הכתוב בפרשה הזאת שיתן לו שבת ורפוי, רק שבתו יתן ורפא ורפא:

הלכה ג' מתני' שבת, רואין אותו פאלו שומר קשוואין, שפבר נתן לו דמי ידו ודמי רגלו.

בשבת, חבל לפי המכויש והמתבייש.

המבייש את הערום, המבייש את הסומא, המבייש את תישן – תייב. וישן שבייש – פטור.

נפל מן הגג, והזיק ובייש – תייב על הנזק ופטור על הבשת. שנאמר (דברים כה, יא) ושלחה ידה והזיקה במבשיו – אינו תייב על הבושת עד שיהא מתכוין.

גמרא הקא את מר: רואין אותו פאילו שומר קישואין. והקא את מר: היה עושה מנה ביום – נותן לו מנה. סלע – נותן לו סלע.

אמר רבי יצחק: תרין שבתין אינו, הכהו על ידו וקטעה – אין רואין אותו פאילו עושה מנה ביום, אלא רואין אותו פאילו היגר יושב ושומר קישואין, שפבר נתן לו דמי ידו ודמי רגלו.

שאם כוין על כף ידו וצבת, על כף ראשו וצבת, או שהטיל עקיו שלג או צונן במקום שאינו נראה – תייב לרפותו.

[דף ל"ה ע"ב]

תני: ושלחה ידה – ולא אשת שליח בית דין. תני חורין תני: ושלחה ידה – לרבות אשת שליח בית דין.

מאן דמר ושלחה ידה ולא אשת שליח בית דין – בשתההו ברשות. מאן דמר לרבות אשת שליח בית דין – בשתההו שלא ברשות.

תני: לא אשת שנים.

הלכה ד' מתני' זה חומר באדם מבשור, שהאדם משלם את הנזק, צער, רפוי, שבת, ובושת. ומשלם דמי ולדות. ושור אינו משלם אלא נזק, ופטור מדמי ולדות.

המכה אביו ואמו ולא עשה בהן חבורה, החובל בחברו ביום הכפורים – תייב בכלן.

החובל בעבד עברי – תייב בכלן חוץ מן השבת, בזמן שהוא שלו.

החובל בעבד פגועי של אחרים – תייב בכלן. רבי יהודה אומר: אין לעבדים בושת.

גמרא תני: והעדים שאמרו: מעידין אנו על פלוני שסימא שתי עיניו פאחת, שהפיל שתי שיניו פאחת – אינו נותן לו כלום. זו אחר זו – יוצא לחירות בראשונה ונותן לו דמי שנייה. רבי אבהו בשם רבי יוחנן: זאת אומרת: שמין לעבדים בושת.

רבי לא בשם רבי יוחנן: המקדיש מעשה ידי עצמו כולן – קידש. וחזר ותנא: המקדיש מעשה ידי עבדו – יוציא לו מהן פרנסתו. והשאר – הקדש.

הכא את אמר: השאר הקדש. והכא את מר: כולו קדש!

אמר רבי אחא: מצוים ישראל לפרנס בני חורין יותר מעבדים.

לא כן אמר רבי יוחנן: הקוטע ידי עבד חבירו – רבו נזמל נזקו צערו ריפיו שבתו בושתו, והלה – יתפרנס מן הצדקה!

אמר רבי אחא: מצוין ישראל לפרנס עבדים קוטעין יותר מן השלימין.

והא רבי יוחנן אכול קופד ויהיב לעבדיה, שתי חמר ויהיב לעבדיה, וקרי אנפשיה (איוב לד) הלא כבטן עושני עשהו. אמרי: תמן – במידת הדין, ברם הכא – במידת רחמים.

[דף ל"ז ע"א]

הלכה ה' מתני' חרש שזטה ומטן – פגיעתו רעה. החובל בהן – חייב. והן שחבלו באחרים – פטורין. העבד והאשה – פגיעתו רעה. החובל בהן – חייב. והן שחבלו באחרים – פטורין. אבל משלמין לאחר זמן. נתגרשה האשה, ונשתהרר העבד – חייבין לשלם: הפכה אביו ואמו ועשה בהן חבורה, והחובל בחברו בשבת – פטור מכלן. מפני שהוא נדון בנפשו. והחובל בעבד בנעני שלו – פטור מכלן.

גמרא תני: והעדים שאמרו מעידים אנו על פלוני שסימא עין עבדו והפיל שינו, שכן הרב אומר, ונמצאו זוממין – משלמין לעבד וכו'.

מז אהן עובדא מימר פז? אמר רבי נסח: ויגז דמרון פז, מעידין אנו על פלוני שנכנס תחת ידו שלם, ויצא חבול בשתים – יוצא לחירות בראשונה, ונותן לו דמי שנייה.

הלכה ו' מתני' התוקע לחבירו – נותן לו סלע. רבי יהודה אומר משום רבי יוסי הגלילי: מנה.

סטרו – נותן לו מאתים זוז.

לאחר ידו – נותן לו ארבע מאות זוז.

מִסְכַּת יְבָמוֹת פְּרָק שְׁלֹשָׁה עָשָׂר

מדברי רבי יהושע, שרבי אליעזר השווה את מדותיו, ורבי יהושע חלק.

ג. הממאנת באיש, והחזירה אליו ומת - או חולצת או מתיבמת. גרשה והחזירה לו - או חולצת או מתיבמת. רבי אליעזר אומר: חולצת ולא מתיבמת, מפני שנאסרה עליו שעה אחת. מודים חכמים לרבי אליעזר, בקטנה שהשיאה אביה, וגרשה, והחזירה אליו ומת - שחולצת ולא מתיבמת, מפני שנאסרה עליו שעה אחת, מפני שגרשיה גרושין גמורים, ואין חזרתה חזרה גמורה. במה דברים אמורים? בזמן שגרשה קטנה והחזירה קטנה, אבל גרשה קטנה גדולה, או גרשה קטנה והחזירה קטנה, וגדלה תחתיו ומת, או חולצת או מתיבמת, משום רבי אליעזר אָמרו: חולצת ולא מתיבמת, מפני שנאסרה עליו שעה אחת.

ד. זה הכלל: גט אחר מאון - אסורה לחזר לו, מאון אחר גט - מתרת לחזר לו. רבי שמעון בן גמליאל, ורבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה, ורבי יהושע בן קרחה אומרים: בין כך ובין כך, הואיל ויצאתה הימנו בגט - אסורה לחזר לו. מעשה באחת שנשאת יתומה, וגרשה, והחזירה אליו, ומאנה בו ונשאת לאחר, ומת. ובאו ושאלו את רבי יהודה בן בבא: מהו שתחזר לראשון? ואמר להן: בין כך ובין כך, הואיל ויצאתה הימנו בגט - אסורה לחזר לו.

ה. רבי שמעון בן גמליאל אומר: אם מאנה - מאנה, אם לאו - תמתין עד שתגדיל ותחליץ, ותצא הלזו משום אחות אשה. שני אחין נשואין שתי יתומות, קטנה וחרשת, מת בעלה של קטנה - חרשת יוצאה בגט, וקטנה תמתין עד שתגדיל, ותחליץ. מת בעלה של חרשת - קטנה יוצאה בגט, וחרשת אסורה לעולם. ואם בא עליה - יוצאה בגט והותרה.

ו. מי שהיה נשוי שתי יתומות קטנות ומת. בא יבם על הראשונה, וחזר בא על השנייה

יג,א בראשונה היו כותבין שטרי מאון: לא שפיה ליה¹, ולא רעיה ליה², ולית היא צביא לאיתנסבא ליה³. בית הלל אומרים: בבית דין ושלא בבית דין, ובלבד שיהו שלשה. רבי יוסי ברבי יהודה ורבי אלעזר ברבי שמעון אומרים: אפלו בשנים. כיצד מצות מאון? אומרת: 'אי אפשי בפלוני בעלי, אי אפשי בקדושין שקדשני אַמא או אחי'. אפלו היא יושבת באפריון והלכה אצל מי שנתקדשה, ואמרה בפניו: 'אי אפשי בפלוני בעלי זה' - אין מאון גדול מזה! רבי יהודה אומר: אפלו נכנסה לטול חפץ מחנוני, ואמרה בפניו: 'אי אפשי בפלוני בעלי' - אין מאון גדול מזה! יתר על כן אמר רבי יהודה: אפלו אורחין מסבין, ואמרה בפניהם: 'אי אפשי בפלוני בעלי' - אין מאון גדול מזה! קטנה שקדשה את עצמה, והשיאה את עצמה בחיי אביה - אין קדושיה קדושין, ואין נשואיה נשואין.

ב. הממאנת באיש - אין לה כתבה. נתן לה גט - יש לה כתבה. רבי אליעזר אומר: אין מעשה הקטנה כלום. אין בעלה זכאי - לא במציאתה, ולא במעשה ידיה, ובהפרת נדריה, ויורשה, ומטמא לה. כללו של דבר: הרי היא כאשתו לכל דבר, אלא שיוצאה הימנו במאון. רבי יהושע אומר: בעלה זכאי במציאתה, ובמעשה ידיה, ובהפרת נדריה, ויורשה, ומטמא לה; כללו של דבר: הרי היא כאשתו לכל דבר, אלא שיוצאת ממנו במאון. אמר רבי ישמעאל: חזיתי על כל מדת חכמים, ולא מצאתי אדם שמדתו שווה בקטנות, חוץ מרבי אליעזר, ורואה אני את דברי רבי אליעזר

¹ לא שקט לו.

² ולא רצון בו.

³ ואין היא רוצה להנשא לו.

פקח ואחד חרש. וכן שני אחין: אחד פקח ואחד חרש נשואין שתי אָחיות, אחת פקחת ואחת חרשת, פקחת לפקח וחרשת לחרש - אין כאן לא חליצה ולא יבום, אלא אשתו עמו והלזו תצא משום אָחות אשה. אם היו נכריות - יִכַּנסוּ. אם רצה להוציאה - יוציא, ואם רצה לקיים - יקיים.

מַסַּכַת יְבָמוֹת פֶּרֶק אַרְבָּעָה עָשָׂר

א. האשה שאמרה: 'גרשני בעלי, חלץ לי יבמי, נתיבמתי ליבמי, ומת' - הרי זו אינה נאמנת. כל אלו שאינן נאמנות להעידן - אף היא אינה נאמנת להעידן.

ב. עד אומר 'מת', ועד אומר 'לא מת'. אשה אומרת 'מת' ואשה אומרת 'לא מת' - הרי זו לא תנשא. רבי מנחם ברבי יוסי אומר: עד אומר 'מת' ועד אומר 'לא מת' ונשאת, וכא אחר ואמר 'לא מת' - הרי זו לא תצא, אבל בתחלה, עד אומר 'מת' ועד אומר 'לא מת', אשה אומרת 'מת' ואשה אומרת 'לא מת', אף על פי שנשאת - תצא, אחת אומרת 'מת' ושתיים אומרות 'לא מת' - הרי שתי נשים כאיש אחד. רבי נחמיה אומר: כל מקום שהכשירו חכמים עד אחד - הלך אחר רב דעות, ועשו שתי נשים לאשה אחת כשני אנשים לאיש אחד. שנים אומרים 'מת' ומאה אומרים 'לא מת' - הרי מאה כשני עדים.

ג. קדש אחת מחמש נשים, ואין ידוע איזו קדש, וכל אחת ואחת אומרת: 'אותי קדש'. לקח אחד מחמשה, ואין ידוע מאיזה מהם לקח, וכל אחד ואחד אומר: 'ממני לקח'. רבי שמעון בן אלעזר אומר: לא נחלקו רבי טרפון ורבי עקיבה, על שקדש אחת מחמש נשים ואינו ידוע איזו מהן קדש - שמניח דמי כתבה ביניהם ומסתלק. על מה נחלקו? על שבעל. ולא נחלקו על שלקח מקח מחמשה בני אדם, ואין ידוע מאיזה מהם לקח - שמניח דמי מקח ביניהם ומסתלק, על מה נחלקו? על שגזל; שרבי טרפון אומר: מניח גזלה

- נאסרו שתיהן עליו. וכן שתי חרשות, קטנה וחרשת, בא יבם על הקטנה, וחזר ויבא על החרשת, או שבא אחיו על החרשת - נאסרו שתיהן עליו. חרשת יוצאה בגט, וקטנה יוצאה בגט וחליצה.

ז. פקחת וחרשת. בא יבם על פקחת וחזר ויבא על חרשת, או שבא אחיו על חרשת - נאסרו שתיהן עליו. חרשת יוצאה בגט, פקחת יוצאה בגט וחליצה. גדולה וקטנה, בא יבם על הגדולה וחזר ויבא על הקטנה, או שבא אחיו על הקטנה - נאסרו שתיהן עליו. קטנה יוצאה בגט, גדולה יוצאה בגט וחליצה. רבי אליעזר אומר: בכלן מלמדן את הקטנה שתמאן בו.

ח. יבמה שאמרה בתוך שלשים יום: 'לא נבעלתי', בין שאמר: 'בעלתי', בין שאמר: 'לא בעלתי' - כופין אותו שיחליץ לה. אחר שלשים יום - מבקשים הימנו שיחליץ לה. היא אומרת: 'נבעלתי', והוא אומר: 'לא בעלתי' - הרי זה יוצאה בגט. הוא אומר: 'נבעלתי', והיא אומרת: 'לא נבעלתי', אף על פי שחזר ואמר: 'לא בעלתי' - הרי זה יוצאה בגט. רבי יהודה אומר: נדרה שלא תתיבם, אפלו בחיי בעלה - מבקשים הימנו שיחליץ לה.

ט. כיצד מוציא ברמיה? רמז ונתן לה גטה, פקחת לפקח ולו אח פקח, פקחת לחרש ולו אח פקח - או חולץ או מיבם. פקחת לפקח ולו אח חרש - כונס ואינו מוציא לעולם. פקחת לחרש, ולו אח חרש, חרשת לפקח ולו אח פקח, חרשת לפקח ולו אח חרש, חרשת לחרש ולו אח פקח, חרשת לחרש ולו אח חרש - כונס. אם רצה להוציא - יוציא. אם רצה לקיים - יקיים.

י. שני אחים חרשים נשואין שתי אָחיות פקחות, או שתי אָחיות חרשות, או שתי אָחיות, אחת פקחת ואחת חרשת. וכן שתי אָחיות חרשות נשואות לשני אחין פקחין, או לשני אחין חרשין, או לשני אחין: אחד

ביניהם ומסתלק. ורבי עקיבא אומר עד שישלם גזלה לכל אחד ואחד. ומודה רבי טרפון, באומר לשנים: גזלתי את אחד מכם מנה, ואין ידוע איזהו, או אביו של אחד מכם הפקיד אצלי מנה, ואין ידוע איזה - נותן לזה מנה ולזה מנה; שהודה מפי עצמו.

ד. האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, ובאה ואמרה: 'מת בעלי' - היא מתרת, וצרתה אסורה. רבי אליעזר אומר: הואיל והתרו ליבמין - התרו לכל אדם. האשה שהלך בעלה למדינת הים, ובאו ואמרו לה: 'מת בעליך', והיה לו אח, ויבמה ומת, ואחר כך בא בעלה - אסור בה ומת בצרתה. אסור בה ומת באשת אחיו.

ה. האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, ובאה ואמרה: 'מת בעלי' - היא מתרת וצרתה אסורה. רבי אליעזר אומר: הואיל והתרו ליבמין - התרו לכל אדם.

ו. שתי נשים, לזו עדים ובנים, ולזו אין עדים ובנים - שתיהן מתרות. נפל לבור אריות - אין מעידין עליו. לתוף כבשן האש - מעידין עליו. מעידין על המגיד, ואין מעידין על צלוב. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף על המגיד אין מעידין, מפני שייכול לכנות ולחיות.

ז. נפל לגוב אריות - אין מעידין. בור שמלא נחשים ועקרבים - מעידין עליו. רבי יהודה בן בתירה אומר: אין מעידין עליו, שמא חבר הוא. נפל לתוף כבשן האש - מעידין עליו. ליורה מלאה יין ושמן - מעידין עליו. משום רבי אחא אמרו: של שמן - מעידין עליו, מפני שהוא מבכיר, ושל יין אין מעידין עליו - מפני שהוא מכבה. אמר לו: תחלתו מכבה וסופו מבכיר. אליעזר בן מהבאי אומר: מעידין על השומא. מת פלוני, אבד פלוני, נהרג פלוני, אין פלוני בעולם, אין ממנו כלום, הנשא אשתו - אין מעידין עליו.

ח. נפל למים, בין שיש להם סוף בין שאין להם סוף - אשתו אסורה; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: מים שיש להם סוף - אשתו מתרת. מים שאין להם סוף - אשתו אסורה. שמא גל טורד אותו ומעלה אותו ליבשה. אמר רבי עקיבא: כשהייתי בא בים, ראיתי ספינה שטבעה בים, והייתי מצטער על תלמיד חכם שבתוכה. וכשבאתי למדינות פוטקיא, וראיתו, בא וישב ודן לפני בהלכה, נמתי לו: 'בני! היאך עלית מן הים?' גם לי: 'טרדני גל לחברו, וחברו לחברו, עד שהגעתי ליבשה'. אמרתי: 'כמה גדולים דברי חכמים! שאמרו: מים שיש להם סוף - אשתו מתרת, מים שאין להם סוף - אשתו אסורה'.

ט. אמר רבי, מעשה בשני בני אדם מכמרים ממורין⁴ בירדן, ונכנס אחד מהם למחילה של דגים, ושקעה חמה ולא ראה פתחה של מחילה, ושקה חברו עליו כדי שתצא נפשו, ובא והודיע בתוף ביתו. לשחרית זרחה חמה, והכיר פתחה של מחילה, ובא ומצא הספד קשור בתוף ביתו. אמר רבי מאיר: מעשה באחד שנפל לבור גדול, ועלה לאחר שלשה ימים. אמרו לו: אין מזכירין מעשה נסים.

י. אפלו שמע קול מקוננת שמזכרתו בין המתים - אין עדות גדולה מזו. שמע בית דין של ישראל, שהיו אומרים: 'פלוני בן פלוני מת' או 'נהרג' - תנשא אשתו. שמע בקונטרסין⁵ של מלכים, שהיו אומרים: 'פלוני בן פלוני מת', או 'נהרג' - לא תנשא אשתו.⁶ משיאים על פי בת קול. מעשה שעמד אחד על ראש ההר, ואמר: 'איש

4 פורסין מצודות לצוד דגים.

5 הממנים להרג אצל מלכי הגוים.

6 כי יש בהם שמקבלים שחד ומניחים אותו

פלוני בן פלוני, נשכו נחש ומת! הלכו ומצאו שתפחו עיניו, והשיאו את אשתו. ובעובד פוכבים, אם היה מתכוון להעיד – אין עדותו עדות. אבא יודן איש צידון אומר: מעשה בישראל וכותי אחד, שהיו מהלכין בדרך, ובא כותי ואמר: 'חבל על אותו יהודי שהיה עמי בדרך, ומת בדרך, וקברוהו! והשיאו את אשתו. אמר רבי שמעון בן גמליאל: מעשה בקולר של בני אדם⁷ שהלכו לאנטוכיא⁸, ובחזרתן אמרו: 'נהרג ממנו איש פלוני יהודי', ובא מעשה לפני חכמים והשיאו את אשתו. ושוב מעשה בששים בני אדם שירדו לכרכום ביתר⁹, ולא עלה אחד מהם, ובא מעשה לפני חכמים, והשיאו את נשיהם.

טרפון להעיד עדות אשה. אמר לו: 'בני! היאך אתה יודע לאשה זו עדות זו? אמר לו: 'אני והוא היינו הולכים בדרך, ורדף אחרינו גיס, ונתלה ביחור תאנה ופשחו, והחזיר את הגיס לאחרי'. אמרתי לו: 'משבחך אני אריה! אמר לי: יפה אמרת, כוננת לשמי, שפך קוראים אותי בעירי – 'יוחנן בן יונתן אריה דמכפר שיחיא'. לימים חלה ומת, אמר לו: 'כך אמרת לי יוחנן בן יונתן מכפר שיחיא. אמר ליה: 'לא, אלא כך אמרתי לך. אמר לי: לאו רבי יונתן בן יוחנן אריה דמכפר שחרא, אלא יוחנן בן יונתן אריה דמכפר שיחיא'. בדק רבי טרפון לעדותו שלשה פעמים ונמצאת מכוננת, והשיא את אשתו. מכאן ואילך הנהיגו, שיהו בודקים לעדי הנשים בדרישה וחקירה. אמר להם רבי עקיבא: לכשתהא פוגדקית¹² – תהא נאמנת.

מסכת כתבות פרק ראשון

א מפני מה אמרו: 'בתולה נשאת ליום הרביעי'? שאם היה לו טענת בתולים, היה משכים לבית דין. אם כן, תנשא באחד בשבת? אלא כדי שיתקן צרכיו כל ימות השבת, התקינו שיהא נושא אותה ברביעי, ומסכנה והילך, נהגו העם לכנוס בשלישי, ולא מחו בידם חכמים. רצה לכנוס בשני – אין שומעין לו, אם מפני האנס – מתר. ומפרישין את החתן מן הפלה לילי שבת תחלה, מפני שהוא עושה חבורה. מפני מה אמרו: 'אלמנה נשאת בחמישי? שאם נושא אותה באחד מכל ימות השבת – מניחה והולך למלאכתו. התקינו שיהא נושא אותה בחמישי, שיהא בטל שלשה ימים: חמישי, וערב שבת ושבת – שלשה ימי בטלה, נמצא שמח עמה שלשה ימים.

ב. גדול הבא על הקטנה, וקטן שבא על הגדולה, ומכת עץ – כתבתה מאתים. משום רבי יהודה בן אגרא אמרו: איזו

יא. אין מעידין עליו, עד שיהיו מזכירין שמו ושם אביו, שמו ושם עירו. אבל אם אמר: 'אחד יצא מעיר פלוני' – מפשפשין¹⁰ באותה העיר. אם לא יצא משם אלא הוא – תנשא אשתו. מעשה בשנים שהיו רצים אחר העובד פוכבים, ונתלה אחד בזית, ופשחו¹¹, ורדף את העובד פוכבים. ואמר לו חברו: 'ישר כחך אריה! אמר לו: 'מנין אתה מכיר בי שאריה שמי? כך אני נקרא בעירי – יוחנן בן יונתן אריה דמכפר שיחיא'. לימים חלה ומת, והשיא רבי טרפון את אשתו.

יב. אין בודקין עדי נשים בדרישה ובחקירה; דברי רבי עקיבא. רבי טרפון אומר: בודקין לעדי נשים בדרישה ובחקירה. מעשה באחד שבא לפני רבי

⁷ חבורת אנשים.

⁸ והיו ביניהם יהודים וגוים ביחד.

⁹ באשר העיר ביתר היתה במצור.

¹⁰ בודקים ומתפשים.

¹¹ נתק את עץ הזית, כדי לרדף בו את העובד

פוכבים.

¹² הינו שתהיה מסיחה לפי תפוח כמו פוגדקית.

שׁוֹשְׁבֵינֵינוּ, אֶחָד מִשָּׁל בֵּית חֲתָן, וְאֶחָד מִשָּׁל בֵּית כְּלָה. וְאִךָ עַל פִּי כֵן לֹא הָיוּ מַעֲמִידֵינּוּ אֲלֵא לְנִשְׁוֹאֵינּוּ, וּבִגְלִיל לֹא הָיוּ נוֹהֲגִין בָּן. בִּיהוּדָה, בְּרֵאשׁוֹנָה, הָיוּ שׁוֹשְׁבֵינֵינוּ יִשְׁנִין בְּמָקוֹם שֶׁחֲתָן וְכְלָה יִשְׁנִין. וּבִגְלִיל לֹא הָיוּ נוֹהֲגִין בָּן. וְכָל שְׁלֵא נִהַג כְּמִנְהַג זֶה – אֵינוּ יָכוֹל לְטַעַן טַעֲנַת בְּתוּלִין.

ז. כְּנֶסֶה רֵאשׁוֹן לְשֵׁם נִשְׁוֹאֵינּוּ, וְיֵשׁ לָהּ עֲדִים שְׁלֵא נִסְתְּרָה, אוֹ אֶפְלוּ נִסְתְּרָה, וְיֵשׁ לָהּ עֲדִים שְׁלֵא נִתְיַחֲדָה עִמּוֹ כְּדֵי בִיאָה – אֵין הַשְּׁנִי יָכוֹל לְטַעוֹן טַעֲנַת בְּתוּלִין. לְפִיכָךְ, אֵין כְּתַבְתָּהּ אֲלֵא מִנָּה. טַעֲנַת בְּתוּלִין כָּל שְׁלֵשִׁים יוֹם; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אִם נִסְתְּרָה מִיָּד, לֹא נִסְתְּרָה אֶפְלוּ לְאַחַר שְׁלֵשִׁים.

ח. הַמוֹצֵיא שֵׁם רַע וְנִמְצָאוּ עֲדָיו זוֹמְמִין – הוּא לּוֹקֵה וְנוֹתֵן אַרְבַּע מֵאוֹת זוּזוֹ. וְהַזּוֹמְמִין מְקַדִּימִין לְבֵית הַסְּקִילָה. וְאִם הָיְתָה יְתוּמָה – הוּא לּוֹקֵה וְכַתְּבָתָה קִימָת. וְנוֹתֵן אַרְבַּע מֵאוֹת זוּזוֹ. וְהַזּוֹמְמִין מְקַדִּימִין לְבֵית הַסְּקִילָה, לֹא אִמְרוּ לְעֲדִים שְׁיַעֲדוּ, אֲלֵא שֶׁהֵם בָּאוּ מֵאֲלֵיהֶן וְהַעֲיָדוּ – הוּא אֵין לּוֹקֵה וְאֵין נוֹתֵן אַרְבַּע מֵאוֹת זוּזוֹ, וְהַזּוֹמְמִין מְקַדִּימִין לְבֵית הַסְּקִילָה. וְזִתָּה כְּשֶׁהִיא נִעְרָה, וּמִשְׁבַּגְרָה הוֹצִיא עָלֶיהָ שֵׁם רַע – הוּא אֵין לּוֹקֵה, וְאֵין נוֹתֵן אַרְבַּע מֵאוֹת זוּזוֹ, וְהִיא זוֹמְמִין מְקַדִּימִין לְבֵית הַסְּקִילָה.

ט. הָיְתָה מַעֲבֵרַת, וְאָמְרוּ לָהּ: 'מַה טִּיבוֹ שֶׁל עֵבֶר זֶה?' – 'מֵאִישׁ פְּלוֹנִי, כִּהֵן הוּא!' רַבֵּן גְּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמְרִים: נֶאֱמַנְתְּ; שְׁזוֹ עֲדוֹת שֶׁהָאִשָּׁה כְּשֶׁרָה לָהּ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: אֵינָה נֶאֱמַנְת. אִמְרוּ לָהֶם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: אֵי אַתֶּם מוֹדִים בְּשִׁבּוּיָהּ, וְיֵשׁ לָהּ עֲדִים שְׁנִשְׁבִּית, וְהִיא אוֹמֵרַת: 'טְהוּרָה אָנִי' שְׁאֵינָה נֶאֱמַנְת? אָמְרוּ לוֹ: לֹא! אִם אָמַרְתְּ בְּשִׁבּוּיָהּ שְׁנִשְׁבִּית לְבִין הָעוֹבְדֵי כּוֹכְבִים, שְׁיֵשׁ לָהּ עֲדִים, תֹּאמַר בְּזוֹ שְׁאֵין לָהּ עֲדִים? אָמַר לָהֶם: וְכִי מַה עֲדוֹת גְּדוּלָה מְזוּ, שֶׁהָרִי כְּרִסָּה בֵּין שְׁנֵיהֶם? אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי שֶׁרַב כּוֹתֵים פְּרוֹצִים בְּעֲרִיּוֹת. אָמַר לָהֶם: אֵין

קְטָנָה וְאֵיזָה קְטָן? קְטָן פְּחוֹת מִכֵּן תִּשַׁע שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, קְטָנָה פְּחוֹתָהּ מִבֵּת שְׁלֵשׁ שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד. הָרוּצָה לְעִשׂוֹת כְּדָרְךָ שֶׁהַכֹּהֲנִים עוֹשִׂים, כְּגוֹן בֵּת יִשְׂרָאֵל לְכַהֵן, וּבֵת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל – עוֹשִׂין. הַנוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בְּכַהוּנָה, וְהַנּוֹתֵן בָּהּ תִּקְנָה שֶׁהִתְקִינוּ בֵּית דִּין, בֵּת יִשְׂרָאֵל לְכַהֵן בֵּת כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל – נוֹתֵן אַרְבַּע מֵאוֹת זוּזוֹ.

ג. פִּקֻּחַ שְׁנִשְׂא חֲרֻשָּׁת, אוֹ שׁוֹטָה – כְּתַבְתָּן מֵאֲתִים, מִפְּנֵי שְׁרוּצָה לְהַחְזִיק לָהֶם אֶת הַנְּכָסִים. חֲרֻשׁ וְשׁוֹטָה שְׁנִשְׂאוּ פְּקוּחוֹת, אִךָ עַל פִּי שֶׁחֲזַר חֲרֻשׁ וְנִתְפַקַּח, שׁוֹטָה וְנִשְׁתַּפְּחָה – אֵין לָהֶם כְּתַבָּה. רְצוּ לָקִים – נוֹתֵנִין כְּתַבָּה מִנָּה. עוֹבֵד כּוֹכְבִים וְעוֹבֵד הַבָּא עַל בֵּת יִשְׂרָאֵל, אִךָ עַל פִּי שֶׁחֲזַר הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים וְנִתְגַּיֵּר, הָעוֹבֵד וְנִשְׁתַּחֲרַר – אֵין לָהֶן כְּתַבָּה. רְצוּ לָקִים – נוֹתֵנִין כְּתַבָּה מִנָּה. יִשְׂרָאֵל הַבָּא עַל הַשְּׁפָחָה וְעַל בֵּת עוֹבֵד כּוֹכְבִים, אִךָ עַל פִּי שֶׁחֲזַרְהָ הַשְּׁפָחָה וְנִשְׁתַּחֲרַרְהָ, בֵּת עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וְנִתְגַּיֵּרָה – אֵין לָהֶם כְּתַבָּה. רְצָה לָקִים – נוֹתֵן כְּתַבָּה מִנָּה.

ד. בּוֹגְרַת וְאֵילוֹנִית – כְּתַבְתָּן מֵאֲתִים. נִשְׂאָת בְּחֻזְקָתָה שֶׁהִיא כְּשֶׁרָה, וְנִמְצָאָת אֵילוֹנִית – אֵין לָהּ כְּתַבָּה. רְצָה לָקִים – נוֹתֵן כְּתַבָּה מִנָּה.

ה. הַבָּא עַל הַחֲרֻשָּׁת, וְעַל הַשׁוֹטָה, וְעַל הַבּוֹגְרַת, וּמִכַּת עֵץ – אֵין לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִין. סוּמָא וְאֵילוֹנִית – יֵשׁ לָהֶן טַעֲנַת בְּתוּלִין. סוּמְכוּס אָמַר מִשׁוּם רַבִּי מֵאִיר: סוּמָא – אֵין לָהּ טַעֲנַת בְּתוּלִין.

ו. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בִּיהוּדָה, בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ מְפַשְׁפְּשִׁין¹³ אֶת הַחֲתָן וְאֶת הַכְּלָה שְׁלֵשָׁה יָמִים קֹדֶם כְּנִיסַתָּן לַחֲפָה, וּבִגְלִיל לֹא נִהְגוּ כֵן. בִּיהוּדָה, בְּרֵאשׁוֹנָה, הָיוּ מִיַּחְדִּים אֶת הַחֲתָן וְאֶת הַכְּלָה שְׁעָה אַחַת קֹדֶם לַחֲפָה – כְּדֵי שִׁיחָא לְבוֹ גַּס בָּהּ. וּבִגְלִיל לֹא נִהְגוּ כֵן. בִּיהוּדָה, בְּרֵאשׁוֹנָה, הָיוּ מַעֲמִידֵין שְׁנֵי

¹³ בּוֹדְקִים.

ד. מאתים לבתולה ומנה לאלמנה, נזק וחצי נזק, תשלומי כפל תשלומי ארבעה וחמשה - כלן אף על פי שאין כתובין בשטר גובים מנכסים משעבדין.

אפוטרופוס לעריות. במה דברים אמורים? בעדות אשה בגופה, אבל עדות אשה בבתה - דברי הכל שהולד שתוקי.

מסכת כתבות פרק שני

ה. האשה שאמרה: 'אשת איש אני', וחזרה ואמרה: 'איני אשת איש' - נאמנת, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. אמרה: 'נשפית וטהורה אני, ויש לי עדים שטהורה אני' - אין אומרין נמתין עד שיבואו עדים ויתירוה, אלא מתירין אותה מיד, אם משהותרה באו עדים, ואמרו: נשפית היא - הרי זו לא תנשא, נשפית וטמאה היא, אף על פי שיש לה בנים - תצא. עד אומר: נשפית וטמאה היא, ועד אומר נשפית וטהורה היא. אשה אומרת: נשפית וטמאה היא, ואשה אומרת נשפית וטהורה היא - הרי זו לא תנשא, ואם נשאת - לא תצא.

א. עדים שאמרו: 'מעידין אנחנו בפלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה, עובד כוכבים נתין וממזר' - עד שלא נחקרה עדותן בבית דין, אמרו: 'בדאין אנו' - הרי אלו נאמנין. משנחקרה עדותן בבית דין, אמרו: 'בדאין אנו' - אין נאמנים. זהו כללו של דבר: עדים שהעידו לטמא, לטהר, לרחק ולקרב, לאסור ולהתיר, לפטור ולחייב, עד שלא נחקר עדותן בבית דין אמרו: 'בדאין אנו' - הרי אלו נאמנין, משנחקרה עדותן בבית דין אמרו: 'בדאין אנו' - אין נאמנין.

ו. שתי נשים שנשבו, זאת אומרת: 'אני טמאה וחברתי טהורה', וזאת אומרת: 'אני טמאה וחברתי טהורה' - נאמנת. 'אני טהורה וחברתי טמאה' - אינה נאמנת. 'אני וחברתי טמאות' - נאמנת על עצמה ואינה נאמנת על חברתה. 'אני וחברתי טהורות' - נאמנת על חברתה ואינה נאמנת על עצמה.

ב. יפה כח שטר מכח עדים, ויפה כח עדים מכח שטר. יפה כח שטר - שהשטר מוציא אשה מבעלה, מה שאין כן בעדים. יפה כח עדים - שהעדים שאמרו: 'מת פלוני' תנשא אשתו. כתוב בשטר: 'מת פלוני' - לא תנשא אשתו. אם אמרו: מה שכתוב בשטר זה שמענו ושכחנו - תנשא אשתו. כתב אדם עדותו בשטר ומעיד עליה אפלו לאחר מאה שנים.

ז. וכן שני אנשים שנשבו, זה אומר: 'חברי כהן', וזה אומר: 'חברי כהן' - נותנין להן. אבל לחזקה אין נאמנין, עד שיהיו שלשה, כדי שיהיו שנים מעידין על זה ושנים מעידין על זה. רבי יהודה אומר: אף אין נותנין להן עד שיהיו שלשה, כדי שיהיו שנים מעידין לזה, ושנים מעידין לזה. מעלין לכהנה לזיה וישראלים על פי עד אחד, אבל אין משיאין אלא על פי שנים. רבי יהודה אומר: אף אינו נאמן להאכילו בתרומה, עד שיהיו שלשה, שנים מעידין לזה ושנים מעידין לזה.

ג. יפה כח שטר מכח כסף, ויפה כח כסף מכח שטר, שהשטר גובה מנכסים משעבדים, מה שאין כן בכסף. יפה כח כסף שהכסף פודה את הערכין ואת החרמין ואת ההקדשות ואת מעשר שני, מה שאין כן בשטר. יפה כח שטר וכסף מכח חזקה, וכח חזקה מכח שטר וכסף. יפה כח שטר וכסף, ששטר וכסף קונים עבד עברי, מה שאין כן בחזקה. יפה כח חזקה, שאם מכר עשר שדות, בין שהחזיק באחד מהם - קונה את כלם. אבל לא נתן לו אלא דמי אחת מהן, או לא כתב לו אלא על אחת מהן - לא קנה אלא אותה שדה בלבד.

ח. אמר רבי אליעזר: אימתי? בזמן שיש עוררין, אבל בזמן שאין עוררין - מעלין לכהונה על פי עד אחד, איזהו ערער? אם אמרו: 'האיך קפץ פלוני לכהונה, שלא

נָשָׂא כפיו מימיו, שלא נטל כפיו מימיו? !
 - אין זה ערער. 'שהוא בן גרושה או בן
 חלוצה, עובד כוכבים, נתין וממזר' - הרי
 זה ערער. רבי העלה לכהונה על פי עד
 אחד, רבי יוסי העלה לכהונה על פי עד
 אחד.

ט. נפלה לעזה בעיר¹⁴. רבי יוסי אומר: אין
 לעזה ראיה, אלא כל שיש לו ערער - יבא
 ויאמר. רבי שמעון בן גמליאל אמר משם
 רבי שמעון בן הסגן: מעלין לכהנה על פי
 עד אחד, ולא על פי עד אחד בלבד אמרו,
 אלא אפלו אשה, לא כשתבא אשה לבית
 דין, אלא לכשתאמר, ויתנו לו¹⁵.

מסכת כתובות פ"ק שלישי

א. שתי חזקות לכהונה בארץ ישראל -
 נשיאות כפים וחלוק גרנות. ובסוריא ועד
 מקום ששלוחי ראש חדש מגיעים -
 נשיאות כפים אבל לא חלוק גרנות. ובבל
 בסוריא. רבי שמעון בן גמליאל אומר: אף
 אלכסנדריא של מצרים בראשונה, מפני
 שבית דין קבוע שם. רבי שמעון בן אלעזר
 אומר: כשם שהתרומה חזקה לכהנה
 בחלוק גרנות, כך מעשר ראשון חזקה
 ללויה בחלוק גרנות, והמחלק בבית דין -
 אין לו חזקה לכהנה.

ב. הכל נאמנים להעידה, אפלו בנה אפלו
 בתה, חוץ ממנה ומבעלה, שאין אדם מעיד
 על ידי עצמו. אמר רבי זכריה בן הקצב:
 המעון הזה! לא וזה ידה מתוך ידי משעה
 שנכנסו עובדי כוכבים לירושלים ועד
 שיצאו, ואף על פי כן, יחד לה בית
 בחצרה, וכשהיא יוצאה - יוצאה בראש
 בניה, וכשהיא נכנסת - נכנסת בסוף בניה,

¹⁴ יצא לעז בעיר שהוא פסול מן הכהונה, אבל
 אותו לעז יצא רק בעיר, ולא החזק בבית דין.

¹⁵ אם היא אומרת על איש שהוא חוץ לבית
 שהוא כהן, שומעים לה ויתנו לו את תרומתם.

והיתה נזונת מנכסיו. לא נתיחדה עמו אלא
 על פי בניה.

ג. נאמן אדם לומר: 'כך אמר לי אבא -
 משפחה זו טמאה ומשפחה זו טהורה,
 שאכלנו בקצצה של בת פלוני לפלוני¹⁶,
 ושאמר לו רבו לפלוני: 'צא וטבול
 לתרומתך, ושהיינו מוליכין חלה ומתנות
 לפלוני כהן על ידי עצמו', אבל לא על ידי
 אחר, וכלן, אם היה כותי ונתגיר, עבד
 ונשתחרר - אין נאמנים. ואין נאמן לומר:
 'דרך היה לפלוני במקום הזה' - 'מעמד
 ומספד היה לפלוני במקום הזה'. עובד
 כוכבים ונתגיר עבד ונשתחרר הרי אלו אין
 נאמנים לומר: 'זכור הייתי בפלוני שחיב
 לפלוני מנה', ודרך פלונית עוברת בשדה
 פלוני, מפני שהוא כמזון. רבי יוחנן בן
 ברוקה אומר: נאמנין.

ד. אמר רבי יוחנן בן ברוקה: נאמנת אשה
 או קטן לומר: 'מכאן יצא נחיל זה'. במה
 דברים אמורים? בזמן שהעידו על מעמדן,
 אבל אם יצאו וחזרו - אין נאמנין; שלא
 אמרו אלא מתוך הפחד ומתוך היראה.
 אחד אנשים ואחד נשים, אחד עבדים

¹⁶ נוהגים היו, אם אחד מן האחים נשא אשה
 שאינה הוגנת לו, הינו שיש לה פסול משפחה,
 באים בני המשפחה, ומביאים חבית מלאה
 פרות, ושוכרים אותה באמצע רחבה, ואומרים:
 אחינו בני ישראל! אחינו פלוני נשא אשה
 שאינה הוגנת לו, ומתיראים לנו שפא יתערב
 זרעו בזרענו, בואו וקחו לכם דגמא, אות וסימן,
 זכרון לדורות שלא יתערב זרעו בזרענו.
 ובירושלמי קדושין איתא: 'ותתינוקות מלקטים
 ואומרים: נקצין פלוני ממשפחתו'; ולכן נקראת
 'קצצה'.

משתביא שתי שערות ועד שתבגר - יש לה קנס ואין לה מכר; דברי רבי מאיר, שהיה רבי מאיר אומר: כל מקום שיש קנס - אין מכר, וכל מקום שיש מכר - אין קנס. וחכמים אומרים: קטנה, מבת שלש שנים ויום אחד ועד שתבגר - יש לה קנס.

מִסְכַּת פְּתוּחַת פְּרָק רְבִיעִי

א. יפה כח הבעל מכח האב, וכח האב מכח הבעל. יפה כח הבעל - שהבעל אוכל פרות בחייה, מה שאין כן באב. יפה כח האב - שהבעל חייב במזונותיה, בפרקונה, ובקבורתה. מקום שנהגו להספיד - מספיד, מה שאין כן באב.

ב. יפה כח אשה מכח יבמה, ויפה כח יבמה מכח אשה. יפה כח אשה - שהאשה אוכלת בתרומה, כיון שנכנסה לחפה, אף על פי שלא נבעלה, מה שאין כן ביבמה. יפה כח יבמה - שהבא על יבמתו, בין בשוגג בין במזיד, בין באנס בין ברצון, אפלו בבית אביה - קנה, מה שאין כן באשה.

ג. הלך האב עם שלוחיה, או עם שלוחי הבעל, או שהלכו שלוחי האב עם שלוחי הבעל, או שהיתה לה חצר בדרך ונכנסה ולנה בתוכה, או שנכנסה לחפה שלא לשם נשואין ומתה, אף על פי שכתבתה אצל בעלה - אביה יורשה. מסר האב לשלוחי הבעל או שמסרו שלוחי האב לשלוחי הבעל, או שהיתה לה חצר בדרך, ונכנסה ולנה בתוכה, או שנכנסה לחפה לשם נשואין ומתה, אף על פי שכתבתה אצל אביה, מתה - בעלה יורשה. במה דברים אמורים? בכתבתה, אבל בתרומה אין אוכלת בתרומה עד שתכנס לחפה.

ד. נשפית - אין חייב לפדותה, במה דברים אמורים? בשבוית מלכות, אבל בשבוית לסטים - פודה. אם רצה לקים - יקים. ואם לאו - יוציא ויתן כתובה מנה. נשפית לאחר מיתת בעלה - אין היתומין חייבין לפדותה,

ואחד קטנים, נאמנין לומר: מקום זה טמא ומקום זה טהור.

ה. רבי יהודה אומר: קטנה בת ישראל שנשפית, אפלו היא בת עשר שנים - הרי היא בקדשתה, וכתבתה מאתים, הבא על החרשת, ועל השוטה, ועל הבוגרת, ועל מכת עץ - אין להן קנס. סומא ואילונית - יש להן קנס.

ו. רבי נחוניא בן הקנה אומר: הבא על אחותו, ועל אחות אביו, ועל אחות אמו, ועל אחות אשתו, ועל אשת אחיו, ועל אשת אחי אביו, ועל הנדה - אין להן קנס. וכן היה רבי נחוניא בן הקנה אומר: יום הכפורים הרי הוא כשבת לתשלומין.

ז. אחד האונס ואחד המפתה. מה בין אונס למפתה? אונס נותן את הצער, והמפתה אינו נותן את הצער. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי אליעזר: זה וזה אין נותנין הצער, מפני שסופה להצטער תחת בעלה. אמרו לו: אין דומה נבעלת ברצון, לנבעלת שלא ברצון.

ח. אף על פי שאמרו: 'אונס נותן מיד', לכשיוציא - אין נותן כלום. רבי יוסי בן רבי יהודה אומר: נותן כתובה מנה, אף על פי שאמרו: 'מפתה לכשיוציא נותן', אבל בשתה ופגמה - נותן מיד, מה בין נותן מיד לנותן לאחר זמן? נותן מיד, אם מתה - אביה יורשה, נותן לאחר זמן, אם מתה - בעלה יורשה.

ט. אחד האונס ואחד המוציא שם רע שגרשו - כופין אותו להחזיר, אם היו כהנים - לוקים ארבעים. אחד האונס ואחד המפתה, בין היא בין אביה יכולין לעכב, שנאמר (שמות כב, טז): "אם מאן ימאן אביה" וגו'. ואומר (דברים כב, כט): "ולו תהיה לאשה"; ולו אתה כופה, ואי אתה כופה לה ליבם.

י. קטנה מבת יום אחד ועד שתביא שתי שערות - יש לה מכר ואין לה קנס.

כְּנִיסַתְּךָ לְשׁוּק – בְּאִין אַחֲרִים וְחוֹטְפִין אוֹתְךָ מֵהֶם, בְּקִשׁוֹ חֲכָמִים לְעֲשׂוֹת בְּגִיְהֵן מִמְזָרִין. אָמַר לָהֶם הִלֵּל הַזֶּקֶן: 'הִבִּיאוּ לִי כְתָבַת אִמְכָן'. וּמִצָּא שְׂכָתוֹב בְּהֵן: 'לְשִׁתְּכִנְסִי לַחֲפָה, הָרִי לִי לְאַנְתּוֹ כְּדַת מִשָּׁה וַיִּשְׂרָאֵל'; וְלֹא עָשׂוֹ בְּגִיְהֵן מִמְזָרִים.

י. רְבִי מְאִיר הֵיָה דוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הַדְּיוּט: הַמְקַבֵּל שָׂדֵה מִחֲבֵרוֹ, וּמִשְׁזָכָה בַּהּ הוֹבִירָה – שְׁמִין לוֹ כְּמָה הִיא רְאוּיָה לְעֲשׂוֹת, וְנוֹתֵן לוֹ, שְׂכָף כּוֹתֵב לוֹ: 'אִם אוֹבִיר וְלֹא אֶעֱבִיד אֲשֶׁלֶם בְּמִיטְבָּא'¹⁸.

יא רְבִי יְהוֹשֻׁעַ הֵיָה דוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הַדְּיוּט: אָדָם מְבִיא קֶרְבָן עָשִׂיר עַל אִשְׁתּוֹ, וְכֵן כָּל קֶרְבָן וְקֶרְבָן שֶׁהִיא חִיבָת, שְׂכָן כְּתָב לָהּ: 'אַחֲרִיּוֹת דְּאִית לִיךְ עָלֶי'. שְׂבָרָה לוֹ מִקְצֵת כְּתָבָתָה – שְׂבָרָה לוֹ אֵת כְּלָהּ, שְׂכָף הִיא כּוֹתֵבַת לוֹ: 'אַחֲרִיּוֹת דְּאִית לִךְ עָלֶי מִן קְדַמַּת דְּנָא'.

יב. רְבִי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קַרְחָה הֵיָה דוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הַדְּיוּט: הַמְלוּהָ אֵת חֲבֵרוֹ עַל הַמִּשְׁכּוֹן – לֹא יִמְשַׁכְּנוּ יוֹתֵר מִחּוּבוֹ, שְׂכָף כּוֹתֵב לוֹ: 'תְּשַׁלְּמַתָּא דְּאִית לִךְ עָלֶי, כָּל קָבַל דִּיכִי'.

יג. רְבִי יוֹסִי הַגְּלִילִי הֵיָה דוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הַדְּיוּט: מְקוֹם שֶׁנִּהְיָה לְעֲשׂוֹת כְּתָבָה מְלוּהָ – גּוֹבִין מְלוּהָ. מְקוֹם שֶׁנִּהְיָה לְכַפֵּל – אִין גּוֹבִין אֲלֵא מְחַצָּה.

יד. אָבִי הֵבֵן שְׁנַעֲשָׂה עָרַב לְכְתָבַת כְּלָתוֹ, אִם יֵשׁ נְכָסִים לְבֵן – גּוֹבִין מִשָּׁל בֶּן, וְאִם לֹאוֹ – גּוֹבִין מִשָּׁל אָב. עֲשָׂה הָאָב בֵּית אוֹ שָׂדֵה אֶפּוֹתִיקִי לְכְתָבַת כְּלָתוֹ – בֵּין כָּף וּבֵין כָּף גּוֹבִין מֵהֶן.

טו. מִי שֶׁיִּצָּא בְּנוֹ לְמַדְיַת הַיָּם, וְשָׁמַע שְׁמַת בְּנוֹ, וְעָמַד וְכָתַב כָּל נְכָסָיו לְאַחֲרִים, וְאַחֲרַי כָּף נוֹדַע שֶׁבְּנוֹ קִים – מִתְּנָתוֹ מִתְּנָה. רְבִי שְׁמַעוֹן בֶּן מְנַסִּיא אוֹמַר: אִין מִתְּנָתוֹ מִתְּנָה,

וְלֹא עוֹד, אֲלֵא אֶפְלוֹ נִשְׁבִּית בְּחַיִּי בַעֲלָהּ, וְלֹאֲחֵר כֵּן מֵת בַּעֲלָהּ – אִין יוֹרְשִׁים חִיבִין לְפְדוּתָהּ.

ה. הֵיָתֵה נְזוּנִית מִנְכָסִיו, וְצָרִיכָה רְפוּאָה – הָרִי הִיא כְּמִזְוֹנוֹת. רְבִי שְׁמַעוֹן בֶּן גְּמְלִיאֵל אוֹמַר: רְפוּאָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ קֶצֶבָה – נִתְרַפָּא מִכְּתָבָתָה. שְׂאִין לָהּ קֶצֶבָה – הָרִי הִיא כְּמִזְוֹנוֹת. הִיוּ שְׁנֵי בַצְרַת, וְאָמַר לָהּ: 'טְלִי גִיטִיךְ וְכְתוּבְתִיךְ, צָאי וּפְרַנְסִי אֵת עֲצָמְךָ' – הָרְשׁוֹת בְּיָדוֹ.

ו. לֹא כְּתָב לָהּ: 'בְּנִין דְּכָרִין דִּיהוּן לִךְ מִינְאִי, אִינוּן יִרְתוּן כְּסָף כְּתוּבְתִיךְ, יִתִּיר עַל חוּלְקִיהוּן דְּעָם אַחוּהוּן'¹⁷ – חִיב, שֶׁהוּא תְּנָאי בֵּית דִּין, כָּל הָאֲרָצוֹת כּוֹתְבִין כְּאֲנָשִׁי יְרוּשָׁלַיִם.

ז. נוֹשֵׂא אָדָם אִשָּׁה, וּפּוֹסֵק עִמָּה: 'עַל מְנַת שְׁלֵא לְזוּן, עַל מְנַת שְׁלֵא לְפְרַנְסִי'. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁפוֹסֵק עִמָּה: 'עַל מְנַת שְׁתֵּהא זְנָתוֹ וּמְפֻרְנָסָתוֹ וּמְלַמְדָתוֹ תוֹרָה'. מַעֲשָׂה בִּיהוֹשֻׁעַ בְּנוֹ שֶׁל רְבִי עֲקִיבָא שְׁנֹשֵׂא אִשָּׁה, וּפְסֵק עִמָּה: 'עַל מְנַת שְׁתֵּהא זְנָתוֹ וּמְפֻרְנָסָתוֹ וּמְלַמְדָתוֹ תוֹרָה', וְהֵיָה שְׁנֵי בַצְוֹרוֹת, עָמַד וְחָלַק, הַתְּחִילָה קוֹבֵלֵת עָלָיו לְחֲכָמִים, וְכִשְׁבָּא לְבֵית דִּין, אָמַר לָהֶם: 'הִיא נְאֻמְנַת עָלֶי יִתֵּר מִכָּל אָדָם'. אָמְרָה לָהֶם: 'וְדָאי כָּף הַתְּנָה עִמִּי! אָמְרוּ לָהּ חֲכָמִים: אִין כְּלוּם אַחֲרֵי הַקִּיצָה.

ח. מַצָּוָה לְזוּן אֵת הַבְּנוֹת, וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר אֵת הַבְּנִים; דְּכָרִי רְבִי מְאִיר. וְרְבִי יְהוּדָה אוֹמַר: מַצָּוָה לְזוּן אֵת הַבְּנִים, וְאִין צָרִיךְ לוֹמַר לְבָנוֹת, אַחֲרַי מִיתַת אָבִיהֶן, אֲבָל בְּחַיִּי אָבִיהֶן – אֵלוֹ וְאֵלוֹ אִינוּן נְזוּנִין.

ט. הִלֵּל הַזֶּקֶן הֵיָה דוֹרֵשׁ לְשׁוֹן הַדְּיוּט, שֶׁהִיוּ בְּנֵי אֶלְכָסְנִדְרִיא מְקַדְּשִׁין נְשׁוֹתֵיהֶן, וּבִשְׁעַת

¹⁷ הַבְּנִים הַזְּכָרִים שֶׁיְהִיוּ לָךְ מִמוֹנֵי הֶם יִרְשׁוּ אֵת

כְּסָף הַכְּתָבָה שְׁלָךְ, יוֹתֵר עַל חֲלָמִיקָהּ שְׁעָם

אֲחֵיהֶם.

¹⁸ אִם אֲשִׁאִיר אֵת הַשָּׂדֵה בּוֹרָה וְלֹא אֶעֱבֹדְנָה

אֲשֶׁלֶם בְּמִיטְבָּא.

נותנין לה הכל תרומה. במה דברים אמורים? מן הארוסין, אבל מן הנשואין - מודה רבי טרפון שנותנין לה מחצה חלין, ומחצה תרומה. במה דברים אמורים? בבת כהן לכהן, אבל בת ישראל לכהן - דברי הכל מחצה חלין ומחצה תרומה. רבי יהודה בן בתירה אומר: שתי ידות תרומה ואחד חלין. רבי יהודה אומר: נותנים לה הכל תרומה, והיא מוכרת ולוקחת בדימיה חלין. רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל מקום שהזכרו שם תרומה - נותנין לה כפלים חלין. זו משנה ראשונה! רבותינו אמרו: אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחפה, והיבמה עד שתבעל, ואם מתה - בעלה יורשה. אמר רבי מנחם בן נפח משום רבי אליעזר הקפרי: מעשה ברבי טרפון שקדש שלש מאות נשים להאכילן בתרומה, שהיו שני בצרת. וכבר שלח יוחנן בן בג בג אצל רבי יהודה בן בתירה לנציבים, אמר לו: שמעתי עליך שאתה אומר - 'בת ישראל המארסת לכהן אוכלת בתרומה', שלח לו ואמר לו: 'מחזק הייתי בך שאתה בקי בחדרי תורה, לדון קל וחמור אי אתה יודע? ומה שפחה כנוענית שאין ביאתה קונה אותה לאכל בתרומה, כספה קונה אותה להאכילה בתרומה, בת ישראל שהביאה קונה אותה להאכילה בתרומה, אינו דין שיהא כסף קונה אותה להאכילה בתרומה? אבל מה אעשה? שהרי אמרו חכמים: אין ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה עד שתכנס לחפה, אם מתה - בעלה יורשה'.

ב. יבמה מה היא למזונות? כל זמן שנתחייב הבעל - יבמין חיבין, לא נתחייב הבעל - אין היבמין חיבין. מעשה ידיה של מי? אם היתה נזונת משלהן - הרי הן שלהן. ואם לאו - הרי הן של עצמה. בין כך ובין כך של עצמה. המקדיש מעשה ידי אשתו - הרי זה מעלה לה פרנסה מתוכן, והשאר הקדש.

שאלו היה יודע שבנו קיים, לא היה כותבן. היה חולה ומטל במטה, אמרו לו: 'נכסים למי? אמר להם: 'דמיתי שיש לי בן, עכשיו שאין לי בן - נכסי לפלוני'. ואחר כך נודע שיש לו בן - לא אמר כלום. היה חולה ומטל במטה, אמרו לו: 'נכסיד למי? אמר להם: 'דמיתי שאשתי מעברת, עכשיו שאין אשתי מעברת - נכסי לפלוני', ואחר כך נודע שאשתו מעברת - לא אמר כלום.

טז. גר שמת, ובזבזו ישראל את נכסיו, ואחר כך נודע שיש לו בנים במדינת הים, או שאשתו מעברת - כלם חיבין להחזיר. החזירו הכל ומתו בניו, או הפילה אשתו: מחזיק בשניה - זכה. בראשונה - לא זכה.

יז. הבנות, בין שנשאו עד שלא בגרו, ובין בגרו עד שלא נשאו - אבדו מזונותיהן, ולא אבדו פרנסתן; דברי רבי. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף אבדו פרנסתן. כיצד הן עושות? שוכרות להן בעלים ומוציאים להן פרנסתן.

יח. אחד נכסים שיש להן אחריות, ואחד נכסים שאין להן אחריות - מוציאים למזון אשה ובנות. דברי רבי. רבי שמעון בן אלעזר אומר: נכסים שיש להם אחריות - מוציאים לבנות מן הבנים, ולבנות מן הבנות, ולבנים מן הבנים, ולבנים מן הבנות, בנכסים מרבים, אבל לא לבנים מן הבנות בנכסים מועטים. נכסים שאין להם אחריות - מוציאים לבנים מן הבנות, לבנות מן הבנות, אבל לא לבנות מן הבנים, בין ששעבד האב בחייו בין ששעבדו היורשין אחר מיתת אביהן - אין נפרעין מהן לענין כתבה, אבל לפרנסה גובין מהן.

מסכת קתבות פרק חמישי

א. הבוגרת כתביעה, ונותנים לה שנים עשר חדש, אם היתה קטנה - בין היא בין אביה יכולין לעכב. רבי טרפון אומר:

חֲבִית וּקְדֻרָה, פֶּךָ נֵר וּפְתִילָה. יֵין אֵין לָהּ –
שָׂאִין נְשׁוּתִיהֶן שֶׁל עֲנִיִּים שׁוֹתוֹת יֵין. כּוֹר
אֵין לָהּ – שָׂאִין נְשׁוּתִיהֶן שֶׁל עֲנִיִּים שְׁנוֹת
עַל כּוֹר.

ח. מוֹתֵר מְזוֹנוֹת לְבַעַל. וּמוֹתֵר בְּלֹאוֹת שֶׁל
אִשָּׁה. הַעֲשִׂיר – עוֹלָה עִמּוֹ. הָעֲנִי – אֵין
יֹרֵדֵת עִמּוֹ. מַעֲשֵׂה בְּבֵתוֹ שֶׁל נִקְדִּימוֹן בֶּן
גִּירְיוֹן שֶׁפָּסְקוּ לָהּ חֲכָמִים חֲמֵשׁ מֵאוֹת דִּינָרֵי
זָהָב בְּכָל יוֹם לְקַפֵּת בְּשָׂמִים, וְלֹא הָיְתָה
אֵלָּא שׁוֹמֵרֵת יָבָם. אָף הִיא קָלְלָה אוֹתָם,
אָמְרָה לָהֶם: כִּד תִּפְסְקוּ לְבִנּוֹתֵיכֶם! אָמַר
רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צְדוּק: אֲרֹאֶה בְּנַחֲמָה
אִם לֹא רְאִיתִיהָ שֶׁמְלַקֶּטֶת שְׁעוּרִים תַּחַת
טַלְפֵי סוֹסִים בְּעֵבוֹ, קָרָאתִי עָלֶיהָ מְקַרָּא זֶה
(שִׁיר הַשִּׁירִים א, ח): "אִם לֹא תִדְעִי לָךְ הִיפָּהּ
בְּנָשִׁים" וְגו'.

ג. מְלֹאכּוֹת שֶׁהָאִשָּׁה עוֹשֶׂה לְבַעְלָהּ: שְׁבָעָה
גּוֹפֵי מְלֹאכּוֹת מִנּוּ, וּשְׂאֵר לֹא הֶעֱרַכּוּ לְמִנּוֹת.
אֵין כּוֹפֶה לַעֲשׂוֹת לְאָבִיו, וְלֹא לְבִנוֹ,
וְלֵהֲטִיל לְפָנָיו בְּהִמָּתוֹ, אֲבָל כּוֹפֶה לְתֵן תְּבִין
לְפָנָיו בְּקָרוֹ, מְקוּם שֶׁלֹּא נִהְגּוּ אַחַת מִכָּל אֵלוֹ
– אֵינּוּ יִכּוֹל לְכוֹפֶה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אָף
אֵין כּוֹפֶה לַעֲשׂוֹת בְּפִשְׁתָּן, מִפְּנֵי שֶׁפִּשְׁתָּן
מִסְרִיחַ אֶת הַפֶּה וּמְשַׂרְבֵּיט אֶת הַשִּׁפְתַּיִם.
נְדָרָה שֶׁלֹּא לְהִנִּיק אֶת בְּנָה – בֵּית שְׂמַאי
אוֹמְרִים: שׁוֹמֵטֵת יָד מִפִּיהָ. וּבֵית הֶלֶל
אוֹמְרִים: כּוֹפֶה וּמְנִיקָתוֹ. נִתְגַּרְשָׁה – אֵין
כּוֹפֵין אוֹתָהּ לְהִנִּיק. אִם הָיְתָה בְּנָה מִפִּירָה –
נּוֹתֵנִין לָהּ שְׂכָרָה, וְכוֹפֶה וּמְנִיקָתוֹ מִפְּנֵי
הַסְּכָנָה. אֵין הָאִישׁ כּוֹפֶה אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁתִּנִּיק
אֶת בֶּן חֲבֵרוֹ, וְאֵין הָאִשָּׁה כּוֹפֶה אֶת בַּעְלָהּ
שֶׁתִּנִּיק אֶת בֶּן חֲבֵרָתָהּ.

ד. הַמְדִיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתְשַׁמֵּשׂ הַמָּטָה, בֵּית
שְׂמַאי אוֹמְרִים: שְׁתֵּי שְׁבֵתוֹת כְּיֹלְדָה
נִקְבָּה. בֵּית הֶלֶל אוֹמְרִים: שְׁבֵת אֶחָד
כְּיֹלְדָה זָכָר, וְכִימֵי נְדָתָהּ. יֵתֵר עַל כֵּן –
יוֹצֵיא וְיִתֵן כְּתֻבָּהּ.

ה. הַפּוֹעֲלִים – שְׁתֵּים בְּשֵׁבֶת. בְּמָה דְבָרִים
אָמוּרִים? בַּעֲוֹשִׁין מְלֹאכָה בְּעִירָן, וְאִם
עוֹשִׁין מְלֹאכָה בְּעִיר אַחֶרֶת – פַּעַם אַחַת
בְּשֵׁבֶת. הַחֲמָרִים – אַחַת לְשְׁתֵּי שְׁבֵתוֹת.
הַגְּמְלִין – אַחַת לְשָׁלְשִׁים יוֹם. הַסְּפָנִין –
אַחַת לְשִׁשָּׁה חֲדָשִׁים.

ו. הַמוֹרְדֵת עַל בַּעְלָהּ – פּוֹחֲתִין לָהּ
מִכְּתֻבָּתָהּ שְׁבָעָה דִּינָרִים בְּשֵׁבֶת. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר: שְׁבָעָה טְרַפְעִיקִים, זוֹ מִשְׁנָה
רֵאשׁוֹנָה: רְבוּתִינוּ הַתְּקִינוּ, שְׂיָהּוּ מְכַרְזִין
עָלֶיהָ אַרְבַּע וַחֲמֵשֶׁה שְׁבֵתוֹת, זוֹ אַחַר זוֹ,
פַּעַמִּים בְּשֵׁבֶת, וְשׁוֹלְחִין לָהּ בֵּית דִּין: 'הָיִי
יּוֹדַעַת, שְׂאִפְלוּ כְּתֻבָּתְךָ מֵאָה מְנָה –
הַפְּסֻדָתְךָ. אַחַת אַרוֹסָה וְאַחַת נְשׁוּאָה וְאַחַת
שׁוֹמֵרֵת יָבָם, אִפְלוּ נְדָה אִפְלוּ חוּלָהּ.

ז. הַמְשַׁרָּה אֶת אִשְׁתּוֹ עַל יְדֵי שְׁלִישׁ – לֹא
יִפְחוֹת לָהּ מְקַבִּים חֲטִין, אוֹ מֵאַרְבַּע קַבִּין
שְׁעוּרִים, וְכֹלָם בְּמִדַּת אֵיטְלָקִי, וְאִפְלוּ נְדָה
וְאִפְלוּ חוּלָהּ וְאִפְלוּ שׁוֹמֵרֵת יָבָם. נּוֹתֵן כּוֹס

וַיְדַבֵּר י-הוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וּמַלִּיל יי עם מֹשֶׁה לְמִימַר:

וַיִּשְׁלַח לָהֶם אֲנָשִׁים וַיְתַרּוּ אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר-אָנֹכִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמַטֵּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלַחוּ כָּל נַשְׂיָא בָהֶם:

וַיִּשְׁלַח לָהֶם גּוֹבְרִין וַיֵּאֱלָלוּן יַת אֶרְעָא דְכְנַעַן דְאַנָּא נְהִיב לְבַנְי יִשְׂרָאֵל גּוֹבְרָא חַד גּוֹבְרָא חַד לְשִׁבְטָא דְאַבְהָתוּהִי תִשְׁלַחוּן כָּל רַבָּא דְבַהוּן:

וַיִּשְׁלַח לָהֶם אֲנָשִׁים – לְמַה נִּסְמְכָה פְּרֻשַׁת מְרָגְלִים לְפְרֻשַׁת מְרָגְלִים לְפִי שְׁלִקְתָּה עַל עֶסְקֵי דְבַה, שְׁדַבְרָה בְּאַחִיָּה, וּרְשָׁעִים הִלְלוּ רָאוּ וְלֹא לְקַחוּ מוֹסֵר. שְׁלַח לָהֶם – לְדַעְתָּה: אָנִי אֵינִי מְצַנֶּה לָהֶם; אִם תִּרְצֶה – שְׁלַח. לְפִי שִׁבְאוּ יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ: "נִשְׁלַחְתָּה אֲנָשִׁים לְפְנֵינוּ", כִּמְהָ שְׁנַאָמַר: "וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כְּלַכְּם" וְגוֹמַר. וּמֹשֶׁה נִמְלַךְ בְּשִׁכְנֵיהָ. אָמַר: אָנִי אֲמַרְתִּי לָהֶם שֶׁהִיא טוֹבָה, שְׁנַאָמַר: "אַעֲלֶה אֶתְכֶם מֵעַנֵי מִצְרַיִם" וְגוֹמַר; חֲסִיָּהֶם שְׁאַנִי נֹתֵן לָהֶם מְקוֹם לְטַעוֹת בְּדַבְרֵי הַמְּרָגְלִים, לְמַעַן לֹא יִירָשׁוּהָ.

וַיִּשְׁלַח אֶתְּם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּאָרָן עַל-פִּי י-הוָה כְּלָם אֲנָשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל הֵמָּה:

וַיִּשְׁלַח יְתַהוּן מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר דְּפָאָרָן עַל מִימְרָא דִּינִי כּוּלְהוּן גּוֹבְרִין רִישֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אַנּוּן:

עַל פִּי ה' – בְּרִשׁוֹתוֹ, שְׁלֹא עֵכָב עַל יְדוֹ. כְּלָם אֲנָשִׁים – כָּל "אֲנָשִׁים" שֶׁבְּמִקְרָא – לְשׁוֹן חֲשִׁיבוֹת; נְאוֹתָהּ שְׁעָה כְּשֵׁרִים הִיוּ.

וַאֲלֵה שְׁמוֹתֵם לְמַטֵּה רְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּן-זִפּוֹר:

וְאֵלִין שְׁמֵהֶתְהוּן לְשִׁבְטָא דְרְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּר זִפּוֹר:

לְמַטֵּה שְׁמֵעוֹן שְׁפֹט בֶּן-חֹרִי:

לְשִׁבְטָא דְשְׁמֵעוֹן שְׁפֹט בֶּר חוֹרִי:

לְמַטֵּה יְהוּדָה פֶּלֶב בֶּן-יִפְנֵה:

לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה פֶּלֶב בֶּר יִפְנֵה:

לְמַטֵּה יִשָּׁשׁכָר יִגָּאֵל בֶּן-יוֹסֵף:

לְשִׁבְטָא דִּישָּׁשׁכָר יִגָּאֵל בֶּר יוֹסֵף:

לְמַטֵּה אֶפְרַיִם הוֹשֶׁע בֶּן-נוּן:

לְשִׁבְטָא דְאַפְרַיִם הוֹשֶׁע בֶּר נוּן:

לְמַטֵּה בְנִמֵּן פִּלְטִי בֶּן-רְפוּא:

לְשִׁבְטָא דְבְנִמֵּן פִּלְטִי בֶּר רְפוּא:

לְמַטֵּה זְבוּלֹן גְּדִיאֵל בֶּן-סוּדִי:

לְשִׁבְטָא דְזְבוּלוֹן גְּדִיאֵל בֶּר סוּדִי:

לְמַטֵּה יוֹסֵף לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה גְּדִי בֶּן-סוּסִי:

לְשִׁבְטָא דִּיוֹסֵף לְשִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה גְּדִי בֶּר סוּסִי:

לְמַטֵּה דָן עַמִּיאֵל בֶּן-גַּמְלִי:

לְשִׁבְטָא דְדָן עַמִּיאֵל בֶּר גַּמְלִי:

לְמַטֵּה אֲשֶׁר סְתוּר בֶּן-מִיכָאֵל:

לְשִׁבְטָא דְאַשֶׁר סְתוּר בֶּר מִיכָאֵל:

לְמַטֵּה נַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶּן-נֹפְסִי:

לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶּר נֹפְסִי:

לְמַטֵּה גָד גְּאוּאֵל בֶּן-מְכִי:

לְשִׁבְטָא דְגָד גְּאוּאֵל בֶּר מְכִי:

וַאֲלֵה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-שְׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֶׁע בֶּן-נוּן יְהוֹשֻׁעַ:

אֵלִין שְׁמֵהֶת גּוֹבְרֵיָא דְשְׁלַח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יַת אֶרְעָא וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֶׁע בֶּר נוּן יְהוֹשֻׁעַ:

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֶׁע וְגוֹמַר – הִתְפַּלֵּל עָלָיו: יְהִי יוֹשִׁיעָה מֵעַצַּת מְרָגְלִים.

וַיִּשְׁלַח אֶתְּם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים עָלָיו זֶה בְּנֹגֵב וְעַלִיתֶם אֶת-הָהָר:

וַיִּשְׁלַח יְתַהוּן מֹשֶׁה לְאַלְלָא יַת אֶרְעָא דְכְנַעַן וַאֲמַר לְהוּן סְקוּ דָא בְּדְרוּמָא וַתִּסְקוּן לְטוּרָא:

עָלָיו זֶה בְּנֹגֵב – הוּא הִנֵּה הִפְסֵלֶת שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; שְׁכֹן דְרָף הַמְּגָרִים, מְרָאִים אֶת הִפְסֵלֶת תַּחְלָה, וְאַחַר כֵּף מְרָאִים אֶת הַשִּׁבְחָה.

וּרְאִיתֶם אֶת-הָאָרֶץ מֵה-הָוּא וְאֶת-הָעֵם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הִתְחַנַּק הוּא הִרְפָּה הַמְעַט הוּא אִם-רָב:

וַתַּחְזוּן יַת אֶרְעָא מָא הִיא וְיַת עַמָּא דִּיתִיב עָלֶיהָ הִתְקִיף הוּא אִם תִּלְשׁ הַזַּעִיר הוּא אִם סִגִּי:

את הארץ מה הוא – יש ארץ מגדלת גבורים, ויש ארץ מגדלת חלשים; יש מגדלת אוכלוסין, ויש ממעטת אוכלוסין. התנזק הוא הרפה – סימן מסר להם: אם בפרזים יושבין – תזקום הם, שסומכין על גבורתם; ואם בערים בצורות הם יושבין, חלשים הם.

ומה הארץ אשר הוא יושב בה הטובה הוא אם רעה ומה הערים אשר הוא יושב בהנה הבמחנים אם במבצרים:

הבמחנים – תרגומו: "הבפצחין"; כרפין פצוחין ופתוחין מאין חומה. הטובה הוא – במענות ותהומות טובים וכריאים.

ומה הארץ השמנה הוא אם רזה הישבה על אם אין והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי בכורי ענבים:

היש בה עץ – אם יש בהם אדם פשר שיגן עליהם בזכותו. בכורי ענבים – ימים שהענבים מתבשלין בכפור. שני

ויצעלו ויתרו את הארץ ממדבר צן עד רחב לבא חמת:

ממדבר צן עד רחב לבא חמת – הלכו בגבוליה בארץ וברחב כמין 'צאם' הלכו רוח גבול דרומי ממקצוע מזרח עד מקצוע מערב, כמו שצנה משה: "צעלו זה בנגב"; דרך גבול דרומית מזרחית, עד הים, שהים הוא גבול מערבי. ומשם חזרו והלכו כל גבול מערבי על שפת הים עד לבא חמת, שהוא אצל הר החר במקצוע מערבית צפונית, כמו שמפרש בגבולות הארץ בפירוש 'אלה מסעי'.

ויצעלו בנגב ויבא עד חברון ושם אחימן ששי ותלמי ילידי הענק וחברון שבע שנים נבנתה לפני צעו מצרים:

ויבא עד חברון – פלב לבדו הלך שם; ונשמש על קברי אבות, שלא? הא נסת לחבריו להיות בעצתם. וכן הוא אומר: "ולו אתן את הארץ אשר דרך בה", וכתוב: "וינתנו לכלב את חברון". שבע שנים נבנתה – אפטר שבנה חם את חברון לכנען בנו הקטן קדם שיבנה את צעו למצרים בנו הגדול אלא שהיתה מבנה בכל טוב על אחד משבעה בצעו. ובא להודיע שבח של ארץ ישראל, שאין לה טרשין בארץ ישראל יותר מחברון; לפיכך הקצוה לקברות מתים. ואין לה מעלה בכל הארצות כמצרים, שנאמר: "כגן ה' בארץ מצרים". וצעו היא המעלה שבארץ מצרים, ששם מושב המלכים, שנאמר: "כי היו בצעו שריו". והיתה חברון טובה ממנה שבעה חלקים.

ויבאו עד גתל אשכול ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים ויבאו אהד וישאאו במוט בשנים ומן הרמנים ומן התאנים:

זמורה – שוכת גפן, ואשכול של ענבים תלוי בה. וישאאו במוט בשנים – ממשמע שנאמר "וישאאו במוט", איני יודע שהוא בשנים מה תלמוד לומר בשנים בשני מוטות. הא כיצד שמונה נטלו אשכול, אחד נטל תאנה, ואחד רמון. יהושע וכלב לא נטלו כלום, לפי שכל עצמם – להוציא דבה נתפנונו: כשם שפריה משנה, כך עמה משנה. ואם חפץ אתה לידע כמה משאוי אחד מהם, צא ולמד מאכנים שהקימו בגלגל: הרימו להם איש אבן אחת על שכמו והקימוה בגלגל, ושקלום רבותינו, משקל כל אחת ארבעים סאה; וגמירי, טונא דמדלי אינש על כתפה אינו אלא שלישי משאוי ממשאוי שמסיעין אותו להרים.

למקום ההוא קרא גתל אשכול על אדות האשכול אשר כרתו משם בני ישראל:

לאתרא ההוא קרא גתל אשכול על עיסק אתפלא דקצו מתמן בני ישראל:

וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום: ותבו מלאללא ארעא מסוף ארבעין יומין:

וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום – והלא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה היא, ומהלך אדם בינוני עשרה פרסאות ליום, הרי מהלך ארבעים יום מן המזרח למערב; והם הלכו ארפה ורחבה אלא שגלוי לפני הקדוש ברוך הוא שיגזר עליהם יום לשנה, קצר לפניהם את הדרך.

וַיִּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-כָּל-עֵדֹת
בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר פָּאֲרָן קְדָשָׁה וַיָּשִׁיבוּ אֹתָם
דָּבָר וְאֶת-כָּל-הָעֵדָה וַיִּרְאוּם אֶת-פְּרֵי הָאָרֶץ:

וַאֲזָלוּ וְאָתוּ לֹת מֹשֶׁה וּלֹת אַהֲרֹן וּלֹת כָּל כְּנֹשְׁתָא
דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִדְבַּרָא דְּפָאֲרָן לְרַקִּים וְאִתִּיבוּ יְתֵהוּן
פְּתַגְמָא וְיָת כָּל כְּנֹשְׁתָא, וְאִתְזַיְאוּנוּ יָת אַבָּא דְאַרְעָא:

ויילכו ויבאו – מהו וילכו להקיש הליכתו לביאתו: מה ביאתו בעצה רעה, אף הליכתו בעצה רעה. וישיבו אתם דבר – את משה ואת אהרן.

וַיִּסְפְּרוּ-לוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאֲנֹו אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר שָׁלַחְתָּנוּ
וְגַם זָבַת חֵלֶב וּדְבַשׁ הִוא וְזֵה-פְרִיָהּ:

וְאִשְׁתַּעִיאוּ לִיה וַאֲמָרוּ אֲתִיבָא לְאַרְעָא דְשָׁלַחְתָּנָא וְאִף
עֲבָדָא חֵלֶב וּדְבַשׁ הִיא וְדִין אַבָּהּ:

זבת חלב ודבש – כל דבר שקר שאין אומרים בו קצת אמת בתחלתו, אין מתקנים בסופו.

אֶפְסֵי כִי-עָזוּ הָעָם הַיּוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ וְהַעֲרִים בְּצִרּוֹת גְּדֹלֹת
מְאֹד וְגַם-יִלְדֵי הָעֵנָק רָאִינוּ שָׁם:

לְחוּד אַרְי תְּקִיף עֲמָא דִּיתִיב בְּאַרְעָא וְקִרְנִיָא פְּרִיכּוֹן
רְבִרְבּוֹן לְחֻדָא וְאִף בְּנֵי גִבְרָא חֲזִינָא תַּמּוּן:

בצרות – לשון חזק. ומרגומו: "פריכון", לשון בירניות עגלות; ובלשון ארמי, "פריף" – עגל.

עֲמֵלֶק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב וְהַחֲתִי וְהַיְבוּסִי וְהָאֲמֹרִי
יוֹשֵׁב בְּהָר וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב עַל-הַיַּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן:

עֲמֵלְקָאָה יְתִיב בְּאַרְע דְּרוּמָא וְחַתָּאִי וַיְבוּסָאִי וְאֲמֹרָאִי
יְתִיב בְּטוּרָא וְכַנְעַנָּאָה יְתִיב עַל יַמָּא וְעַל פִּיף יַרְדֵּנָא:

עמלק יושב וגומר – לפי שנקוו בעמלק כבר, הנפירוהו מרגלים כדי ליראם. ועל יד הירדן – "יד" – כמשמעו: אצל הירדן, ולא תוכלו לעבר.

וַיִּהְיֶה כָּלֵב אֶת-הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עֲלֵה נַעֲלֵה
וַיַּרְשֵׁנוּ אֹתָהּ כִּי-יָכוֹל נוֹכַח לָהּ:

וְאַצִּית כָּלֵב יָת עֲמָא לְמֹשֶׁה וַאֲמַר מָסַק נָסַק וְנִירַת יְתֵהּ
אַרְי מִיכָּל נָכוֹל לָהּ:

וַיִּהְיֶה כָּלֵב – הַשְׂתִּיק אֶת כָּלָם. אֵל מֹשֶׁה – לְשִׁמְעַמָּה שְׂיִדְבַּר בְּמֹשֶׁה. צִנַּח וְאָמַר: וְכִי זֹו בְּלִבְד עֲשֵׂה לָנוּ בְּן עַמְרָם הַשׁוֹמֵעַ הִיָּה סְבוּר שְׂבָא לְסַפֵּר בְּגִנּוּתוֹ; וּמִתוּדָה שֶׁהִיָּה בְּלָבָם עַל מֹשֶׁה בְּשִׁבִיל דְּבַרֵי הַמְּרַגְלִים, שְׂתִקּוּ כָּלָם לְשִׁמְעַ גִּנּוּתוֹ. אָמַר: וְהִלָּא קִרְע לָנוּ אֶת הַיָּם, וְהוֹרִיד לָנוּ אֶת הַמָּן, וְהִגִּיד לָנוּ אֶת הַשָּׁלוֹ. עֲלֵה נַעֲלֵה – אֲפִלוּ בְּשָׂמִים, וְהוּא אֹמֵר: עֲשׂוּ סְלֻמוֹת וְעֲלוּ שָׁם, נִצְלִים כְּכֹל דְּבַרְיוֹ. וַיִּהְיֶה – לְשׁוֹן שְׂתִיקָה; וְכֹן: "הַס כָּל בְּשָׂר"; "הַס כִּי לֹא לְהַנְפִיר". כֹּן דְּרָךְ בְּנֵי אָדָם, הַרוּצָה לְשִׁתֵּק אֲגַדַּת אֲנָשִׁים אֹמֵר: שִׁי"ט

וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוֹכַח לַעֲלֹת אֶל-
הָעָם כִּי-חֲזַק הִוא מִמֶּנּוּ:

וְגוֹבְרִיָא דְסִלְיקוּ עֲמִיָה אָמְרוּ לֹא נָכוֹל לְמָסַק לֹת עֲמָא
אַרְי תְּקִיף הִוא מִמֶּנָּא:

חזק הוא ממנו – כביכול כלפי מעלה אמרו.

וַיִּצְיֵאוּ דַבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עֲבַרְנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אָרֶץ
אֲכָלֹת יוֹשְׁבֵיהָ הִוא וְכָל-הָעָם אֲשֶׁר-רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ
אֲנָשִׁי מַדּוֹת:

וְאַפִּיקוּ שׁוּם בִּישׁ עַל אַרְעָא דְאַלִּילוּ יְתֵהּ לֹת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לְמִימַר אַרְעָא דְעֲבַרְנָא בַּהּ לְאַלְלָא יְתֵהּ אַרְע
מְקַטְלָא יְתַבְהָא הִיא וְכָל עֲמָא דְחֲזִינָא בְּגוּוָה אֲנָשִׁין
דְּמִשְׁחָן:

אכלת יושביה – בכל מקום שעברנו, מצאנום קוברי מתיים. והקדוש ברוך הוא עשה לטובה, כדי לטרדם באבלם, ולא יתנו לב לאלו. אנשי מדות – גדולים וגבוהים, וצריף למת להם מדה; כגון גלית: "גבהו שש אמות ונרת". וכן: "איש מדון", "איש מדה".

וַשָּׁם רָאִינוּ אֶת-הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק מִן-הַנְּפִילִים וְנָהָי
בְּעֵינֵינוּ כַּחַגְבִּים וְכֹן הִינּוּ בְּעֵינֵיהֶם:

וְתַמּוּן חֲזִינָא יָת גִּבְרִיָא בְּנֵי עֲנָק מִן גִּבְרִיָא וְהוֹינָא בְּעֵינֵי
נַפְשָׁנָא כַּמְצִין וְכֹן הוֹינָא בְּעֵינֵיהוּן:

הנפילים – ענקים, מבני שמחזאי ועצאל, שנפלו מן השמים בימי דור אנוש. וכן היינו בעיניהם – שמענו אומרים זה לזה: נמלים יש בכרמים כאנשים. ענק – שמעניקים חמה בקומתו.

וַתִּשָּׂא כָּל-הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת-קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם
בְּלִילָה הִוא:

וְאַרְימַת כָּל כְּנֹשְׁתָא וַיִּתְּבוּ יָת קְלֵהוּן וַיְכּוּ עֲמָא
בְּלִילָיָה הִוא:

כל העדה – סנהדראות.

וַיִּלְנוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ
אֵלֵהֶם כָּל-הָעֵדָה לֹו-מִלְתָּנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוּ בַּמִּדְבַּר
הַזֶּה לֹו-מָתָנוּ:

וְאַתְרַעְמוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמָרוּ
לְהוּן כָּל כְּנֹשְׁתָא לְוִי דְמִיתָנָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם אוּ
בַּמִּדְבַּרָא הַזֵּין לְוִי דְמִיתָנָא:

וְלֵמָּה יִי-הוֹיָה מִבֵּיָא אַתְּנוּ אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת לְנַפֵּל בְּחֶרֶב וְנִשְׁבְּנוּ וְטַפְּנוּ יְהִי לָבוֹז הַלְוִיָּה טוֹב לָנוּ שׁוֹב מִצְרַיִמָּה: וְלֵמָּה יִי מַעִיל יִתְּנָא לְאַרְעָא הַדָּא לְמַפֵּל בְּחֶרֶבָא וְנִשְׁבְּנָא וְטַפְּלָנָא יְהוֹן לְבוֹזָא הַלְוִיָּה טָב לָנָא דְנִתּוּב לְמִצְרַיִם:

וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אָחִיו נַתְּנָה רֹאשׁ וְנִשְׁוֹבָה מִצְרַיִמָּה: וַאֲמָרוּ גְבַר לְאַחֻוּהִי נִמְנִי רִישָׁא וְנִתּוּב לְמִצְרַיִם:

נתנה ראש – פתרגומו: "נמני רישא", נשים עלינו מלך. ורבותינו פשו, לשון עבודת אלילים.

וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָל-קְהֵל עַדַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל אַפְיֵהוּן קָדָם כָּל קְהֵלָא כְּנִשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּר-נֹון וְכָלֵב בֶּן-יִפְנֵה מִן-הַתְּרִים אֶת-הָאָרֶץ קָרְעוּ בְּגִדֵיהֶם: וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּר-נֹון וְכָלֵב בֶּן-יִפְנֵה מִן-הַתְּרִים אֶת-הָאָרֶץ קָרְעוּ בְּגִדֵיהֶם:

וַיֹּאמְרוּ לְכָל כְּנִשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר אַרְעָא אֲשֶׁר עֲבָרְנוּ בָּהּ לְתוֹר אֵתָה טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד: וַאֲמָרוּ לְכָל כְּנִשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר אַרְעָא דְעִבְרָנָא בָּהּ לְאַלְלָא יְתָה טָבָא אַרְעָא לְחֻדָּא לְחֻדָּא:

שלישי

אִם-תִּפְּצוּ בְּנוֹי-יְהוֹיָה וְהִבִּיֵא אַתְּנוּ אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת וְנִתְּנָה לָנוּ אָרֶץ אֲשֶׁר-הוּא זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ: אִם רַעְוָא בְּנָא מִן קָדָם יִי וְנִשְׁעִיל יִתְּנָא לְאַרְעָא הַדָּא וְיִתְּנָה לָנוּ אַרְעָא דְהִיא עֲבָדָא חֶלֶב וְדָבָשׁ:

אֲךָ בִּי-הוֹיָה אֶל-תִּמְרָדוֹ וְאַתֶּם אֶל-תִּירָאוּ אֶת-עַם הָאָרֶץ כִּי לַחֲמֵנוּ הֵם סָר צֵלָם מֵעֲלֵיהֶם וַי-הוֹיָה אַתְּנוּ אֶל-תִּירָאֵם: בְּרַם בְּמִימָרָא דִּינִי לָא תִּמְרָדוּן וְאַתּוּן לָא תִּדְחַלּוּן מִן עַמָּא דְאַרְעָא אַרִי בִּידְנָא מְסִירִין עַדָּא תּוֹקֶפְהוּן מִנְהוּן וּמִימָרָא דִּינִי בְּסַעֲדָנָא לָא תִּדְחַלּוּן מִנְהוּן:

אל תמרדו – ושוב ואתם אל תיראו. כי לחמנו הם – נאכלם פלחם. סר צלם – מגנם וחקקם; פשרים שבהם מתו, איוב, שְׁהִיָּה מִגֵּן עֲלֵיהֶם. דָּבַר אַחֵר: צֵלוּ שֶׁל הַמְּקוֹם סָר מֵעֲלֵיהֶם.

וַיֹּאמְרוּ כָל-הָעֵדָה לְרָגוֹם אֶתֶם בְּאַבְנִים וּכְבוֹד י-הוֹיָה נִרְאָה בְּאַהֲל מוֹעֵד אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וַאֲמָרוּ כָּל כְּנִשְׁתָּא לְמַרְגָּם יְתֵהוּן בְּאַבְנֵיָא וַיִּקְרָא דִּינִי אַתְּגָלִי בְּמִשְׁכַּן זְמַנָּא לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

לרגום אתם – את יהושע וכלב. וכבוד ה' – הענן ירד שם.

וַיֹּאמֶר י-הוֹיָה אֶל-מֹשֶׁה עַד-אַנְהָ וְנִאֲצָנִי הָעַם הַזֶּה וְעַד-אַנְהָ לֹא-יִאֲמִינוּ בִּי בְּכָל הָאֱתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ: וַאֲמַר יִי לְמֹשֶׁה עַד אֲמַתִּי יְהוֹן מְרָגְזִין קְדָמִי עַמָּא הַדִּין וְעַד אֲמַתִּי לָא יְהִימְנוּן בְּמִימָרֵי בְּכָל אֶתְנָא דְעַבְדִּית בִּינִיָּהוּן:

עד אנה – עד היכן. ונאצני – גריזוני. בכל האתות – בשביל כל הנסים שעשיתי להם; הנה להם להאמין שְׁהִיכֹלֶת בְּנִדֵי לְקִיָּם הַבְּטָחָתִי.

אֲכַנּוּ בְּדָבָר וְאוֹרְשָׁנוּ וְאַעֲשֵׂה אֶתְךָ לְגוֹי-גְּדוֹל וְעַצוֹם מִמֶּנּוּ: אֲמַתְיִנוּן בְּמוֹתָא וְאַשִׁיבִינוּן וְאַעֲבִיד יְתָךָ לְעַם רַב וְתִקִּיף מִנְהוּן:

ואורשנו – , לשון תרוכין. ואם תאמר: מה אעשה לשבועת אבות ואעשה אתך לגוי גדול, שאתה מנרעם.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוֹיָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי-הִעֲלִיתָ בְּכַחֲךָ אֶת-הָעַם הַזֶּה מִקְרָבוֹ: וַאֲמַר מֹשֶׁה קָדָם יִי וַיִּשְׁמְעוּן מִצְרָאִי דְאַסִּיקְתָּא בְּחִילָךָ יְת עַמָּא הַדִּין מִבִּינֵיהוּן:

ושמעו מצרים – ושמעו את אשר פהרגם. כי העלית – 'כי' משמש בלשון 'אשר': והם ראו את אשר העלית בכחך הגדול אותם מקרבם, וכשִׁשְׁמְעוּ שְׁאֵתָה הוֹרְגָם – לא יאמרו שְׁחָטָאוּ לָךְ, אֵלָא יֹאמְרוּ שְׁכַנְגְּדָם יְכַלְתָּ לְהַלְחֵם, אֲבָל כְּנַגְד יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ לֹא יְכַלְתָּ לְהַלְחֵם. וזו היא –

וַיִּמְרוּן לִיתִיב אַרְעָא הַדָּא דְשָׁמְעוּ אַרִי אֶתְךָ יִי שְׁכִינְתָךָ וַי-הוֹיָה בְּקִרְבַּי הָעַם הַזֶּה אֲשֶׁר-עִינִי בְּעִינֵיךָ נִרְאָה אֶתָּה: וַיִּמְרוּן אֶל-יְיָ וְשָׁמְעוּן הַדָּא דְשָׁמְעוּ אַרִי אֶתְךָ יִי שְׁכִינְתָךָ וַי-הוֹיָה בְּקִרְבַּי הָעַם הַזֶּה אֲשֶׁר-עִינִי בְּעִינֵיךָ נִרְאָה אֶתָּה:

י-הוֹה וַעֲנַנְךָ עִמָּד עֲלֵהֶם וּבַעֲמֵד עִנּוּ אֶתְּהָ הַלֵּךְ וּבְעֵנָךְ מִטַּל עֲלוֹיְהוֹן וּבַעֲמוּדָא דַּעֲנָנָא אֶתְּ מְדַבֵּר לְפָנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמוּד אֵשׁ לַיְלָה:

וַאֲמָרוּ אֵל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת – כִּמוֹ 'עַל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת'. וּמָה יֹאמְרוּ עֲלֵיהֶם מִה שְּׂאֵמֹר בְּסוֹף הָעֲנָן: "מִבְּלַתִּי יִכְלַת ה'", בְּשִׁבִיל שֵׁ"שׁ שְׁמָעוּ כִּי אֶתְּהָ ה'" שׁוֹכֵן בְּקִרְבָּם וְעִין בְּעֵין אֶתְּהָ נִרְאָה לָהֶם, וְהַכֵּל בְּדַרְךָ חֶבֶד, וְלֹא הִכִּירוּ בְּךָ שְׁנֵתְקָה אֶתְּבָרְךָ מִקֵּם עַד הַנְּהָ.

וְהִמַּתָּה אֶת־הַעַם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וְאָמְרוּ הַגּוֹלִים וְתִקְטִיל יֵת עֲמָא הִדִּין כְּגוֹבְרָא חַד וַיִּמְרוּן עִמְמִינָא אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ אֶת־שְׁמִעְךָ לֵאמֹר:

וְהִמַּתָּה אֶת הַעַם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד – פִּתְאֵם; וּמִתּוֹךְ כְּךָ, וְאָמְרוּ הַגּוֹלִים אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת שְׁמִעְךָ וְגוֹמֵר.

מִבְּלַתִּי יִכְלַת י-הוֹה לְהִבְיֵא אֶת־הַעַם הַזֶּה אֶל־ הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֶם בַּמִּדְבָּר:

מִבְּלַתִּי יִכְלַת וְגוֹמֵר – לְפִי שְׁיֹשְׁבֵי הָאָרֶץ חֲזָקִים וְגוֹבְרִים, וְאֵינֻ דוֹמָה פְּרַעַה לְשַׁלְשִׁים וְאֶחָד מְלָכִים; וְזֹאת יֹאמְרוּ עַל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת. מִבְּלַתִּי יִכְלַת – מִתּוֹךְ שְׁלֹא הָיָה יִכְלַת בְּיָדוֹ לְהִבְיֵאֵם, שְׁחָטֶם. יִכְלַת – שֵׁם דְּבָר הוּא.

וְעַתָּה יִגְדַל־נָא כַח א-דְּנִי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:

יִגְדַל נָא כַח א-דְּנִי – לַעֲשׂוֹת דְּבוּרְךָ. כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר – וּמַה־וּ דְּבוּר –

י-הוֹה אָרֶךְ אַפִּים וְרַב־חֶסֶד נִשְׂא עֵינָו וּפִשְׁעַ וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה פֶלֶד עֵינָו אֲבוֹת עַל־בְּנִים עַל־שַׁלְשִׁים וְעַל־ רַבְעִים:

ה' אָרֶךְ אַפִּים – לְצַדִּיקִים וְלִרְשָׁעִים. כְּשִׁעֲלָה מִשָּׁה לְמָרוֹם, מִצְּאוּ מִשָּׁה לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁהִיָּה יוֹשֵׁב וְכוּתֵב: "ה' אָרֶךְ אַפִּים". אָמַר לוֹ: לְצַדִּיקִים אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: אָמַר לוֹ: רְשָׁעִים יֹאבְדוּ אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: חֲסִידָה, שְׁתַּצְטַרְךָ לְדַבֵּר. כְּשִׁתְּסֹאוּ יִשְׂרָאֵל בְּעֵגֹל וּבַמְּרַגְלִים, הִתְפַּלֵּל מִשָּׁה לְפָנָיו בְּאָרֶךְ אַפִּים. אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: וְהִלֵּא אֶמְרַת לִי: לְצַדִּיקִים אָמַר לוֹ, וְהִלֵּא אֶתְּהָ אֶמְרַת: אָרֶךְ לִרְשָׁעִים. וְנִקְהָ – לְשָׁבִים. לֹא יִנְקָה – לְשֹׁאֵינָן שָׁבִים.

סִלַּח־נָא לַעֲנוֹן הַעַם הַזֶּה כִּגְדַל חֶסֶדְךָ וּכְאֲשֶׁר נִשְׂאֲתָה לְעַם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד־הַנְּהָ:

וַיֹּאמֶר י-הוֹה סִלַּח־תִּי כְּדַבְּרְךָ:

כְּדַבְּרְךָ – בְּשִׁבִיל מִה שְּׂאֵמְרַתְּ, פֶּן יֹאמְרוּ: "מִבְּלַתִּי יִכְלַת ה'".

וְאוֹלָם חִי־אֲנִי וַיִּמְלֵא כְבוֹד־י-הוֹה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ: וְבָרַם קִיָּים אָנָּא וּמְלִיָּא יִקְרָא דִּיָּ יֵת כָּל אַרְעָא:

וְאוֹלָם – כִּמוֹ: 'אֲבָל זֹאת אֲעֲשֶׂה לָהֶם'. חִי אֲנִי – לְשׁוֹן שְׁבוּעָה: כְּשֵׁם שְׂאֲנִי חִי וְכַבּוּדִי יִמְלֵא אֶת כָּל הָאָרֶץ, כְּךָ אֲקִים לָהֶם, "כִּי כָל הָאֲנָשִׁים הַרְוֹאִים" וְגוֹמֵר "אִם יִרְאוּ אֶת הָאָרֶץ"...

כִּי כָל־הָאֲנָשִׁים הָרְאִים אֶת־כְּבֹדִי וְאֶת־אֶתְּתִי אֲשֶׁר־ עָשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּר וַיִּנְסוּ אֹתִי זֶה עָשָׂר פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי:

וַיִּנְסוּ – כְּמִשְׁמָעוֹ. זֶה עָשָׂר פְּעָמִים – שְׁנַיִם בְּיָם, וְשְׁנַיִם בְּמֶן, וְשְׁנַיִם בְּשָׁלוֹ וְכוּ', כְּדֹאִיתָא בְּמַסְכַּת עֲרִכְיוֹ. אִם יִרְאוּ – לֹא יִרְאוּ..

אִם־יִרְאוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְתָּם וְכָל־ מִנְאֲצֵי לֹא יִרְאוּהָ:

אִם יִחַזְזוּן יֵת אַרְעָא דְקִיָּיִמִית לְאַבְתָּהוֹן וְכָל דְאַרְגִּיזוּ קְדָמִי לֹא יִחַזְזוּנָה:

וְעַבְדֵי כָלֵב עֲקָב הִיָּתָה רִיחַ אַחֲרַת עֲמוֹ וַיִּמְלֵא אַחֲרֵי וְהִבְיֵאֲתוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־בָּא שְׁמָה וַתִּרְעוּ יוֹרְשָׁנָה:

רִיחַ אַחֲרַת – שְׁתֵּי רִיחוֹת, אַחַת בְּפֶה וְאַחַת בְּלֵב. לְמַרְגְּלִים אָמַר: אֲנִי עִמְכֶם בְּעֵצָה, וּבְלַבּוֹ הָיָה לֹמֵר הָאֲמַת. וְעַל דִּי כֵן הָיָה בּוֹ פֶתַח לְהַשְׁתִּיקֶם, כִּמוֹ שְׁנֵאֲמַר: "וַיִּהְיֶה כָלֵב", שְׁהִיֹּ סְבוּרִים שְׂיֹאמֵר כְּמוֹתֶם. זֶהוּ שְׁנֵאֲמַר בְּסִפְרֵי הַזֶּה: "וַאֲשֶׁב אוֹתוֹ דְּבָר כַּאֲשֶׁר עִם לְכַבִּי", וְלֹא כַּאֲשֶׁר עִם

פי. וַיִּמְלֵא אֶחָדִי – וַיִּמְלֵא אֶת לְבוֹ אֶחָדִי, וְזֶה מִקְרָא קָצֵר. אֲשֶׁר בָּא שְׁמָה – סְבִרוֹן תִּנְמֵן לוֹ. יוֹרֵשְׁנָה – כְּמִרְגוּמוֹ: "יִתְרַכְנֶה"; יוֹרֵשׁוּ אֶת הַעֲנָקִים וְאֶת הַעֵם אֲשֶׁר בָּהּ. וְאִין לְתַרְגְּמוֹ 'יִרְתִּינָה' אֵלָּא בְּמָקוֹם 'יִרְשְׁנָה'.

וְהַעֲמַלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשְׁבֵי בְּעַמְּקֵי מְחָר פָּנּוּ וְסָעוּ לְכֶם
הַמְדַבֵּר דָּרָךְ יַם־סוּף:
וְעַמְּלֻקָּה וְכְנַעֲנָה יְתִיב בְּמִישְׁרַי מְחָר אֲתָפְנוּ וְטוּלוּ
לְכוּן לְמִדְבָּרָא אֹרַח נִמָּא דְסוּף:

וְהַעֲמַלְקִי וְגוֹמֵר – אִם תִּלְכוּ שָׁם יִהְיֶה אֲתֶכֶם, מֵאֲחַר שְׂאִינֵי עַמְּכֶם. מְחָר פָּנּוּ – לְאַחֲרֵיכֶם, וְסָעוּ לְכֶם וְגוֹמֵר.

רביעי

וַיְדַבֵּר יְ-הוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:
וּמְלִיל יֵי עִם מֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לְמִימֵר:

עַד־מָתִי לַעֲדָה הָרְעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי
אֶת־תְּלֻזוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים עָלַי
שְׁמַעְתִּי:
עַד אֲמַתִּי לְכַנְשֵׁתָא בְּשֵׁתָא הָדָא דְאַנּוֹן מִתְרַעְמִין עָלַי
יַת תּוֹרַעְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְאַנּוֹן מִתְרַעְמִין עָלַי שְׁמִיעַ
הַדְמִי:

לַעֲדָה הָרְעָה וְגוֹמֵר – אֵלּוּ הַמְרַגְלִים; מִכָּאן לַעֲדָה שְׁהִיא עֲשָׂרָה. אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים – אֶת יִשְׂרָאֵל עָלַי. אֶת תְּלֻזוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה – הַמְרַגְלִים מְלִינִים אוֹתָם עָלַי, שְׁמַעְתִּי.

אָמַר אֱלֹהִים חִי־אֲנִי נְאֻם־יְ-הוָה אִם־לֹא כַּאֲשֶׁר
דִּבַּרְתֶּם בְּאָזְנֵי כֹן אֲעֲשֶׂה לְכֶם:
אִימַר לְהוֹן קִיִּים אָנָּא אָמַר יֵי אִם לֹא כְּמָא דְמְלִילְתוֹן
הַדְמִי כֹן אַעֲבִיד לְכוּן:

חִי אֲנִי – לְשׁוֹן שְׁבוּעָה: אִם לֹא וְגוֹמֵר כֹּן אֲעֲשֶׂה, כְּכַיִכּוֹל אִינִי חִי. כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם – שְׁבֻכְשֻׁתֶם מִמִּנִּי "אוֹ בְּמִדְבָּר הִנֵּה לוֹ מְתָנּוּ".

בְּמִדְבָּר הִנֵּה יִפְלוּ פְגָרֵיכֶם וְכָל־פְּקַדְיֶכֶם לְכָל־מִסְפָּרְכֶם
מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה אֲשֶׁר הִלִּינְתֶם עָלַי:
בְּמִדְבָּרָא הַדִּין יִפְלוּן פְּגָרֵיכוֹן וְכָל מִנְּיָכוֹן לְכָל חוּשְׁבְּנְכוֹן
מִבְּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיִלָּא דְאַתְרַעְמַתוֹן עָלַי:

וְכָל פְּקַדְיֶכֶם לְכָל מִסְפָּרְכֶם – כָּל הַנְּמֻנָה לְכָל מִסְפָּר שְׂאֲתֶם נִמְנִין בוֹ, כַּגּוֹן לְצֵאת לְצִבָּא וְלַתַּת שְׁקָלִים – כָּל הַמְּנֻיִים לְכָל אוֹתוֹן מִסְפָּרוֹת וְמוֹתוֹ. וְאֵלּוּ הֵן: מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְגוֹמֵר, לְהוֹצִיא שְׁבֻטוֹ שֶׁל לוֹי, שְׂאִין פְּקוּדֵיהוֹן מִבֶּן עֶשְׂרִים.

אִם־אַתֶּם תִּבְּאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת־יָדִי
לְשַׁכֵּן אֲתֶכֶם בָּהּ כִּי אִם־כָּלֵב בֶּן־יִפְטָה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן:
אִם אַתּוֹן תִּיעַלּוּן לְאַרְעָא דְקִיִּימִית בְּמִימְרֵי לְאַשְׂרָאָה
יִתְכוּן בָּהּ אֶל־לְהִין כָּלֵב בֶּר יִפּוּנָה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּר נוּן:

וְטַפְּכֶם אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לְבוֹ יִהְיֶה וְהִבִּיאֲתִי אֲתֶם
וְנִדְעוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר מְאַסְתֶּם בָּהּ:
וְטַפְּכֶם אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לְבוֹ יִהְיֶה וְהִבִּיאֲתִי אֲתֶם
אַרְעָא דְקִצְתוֹן בָּהּ:

וּפְגָרֵיכֶם אֲתֶם יִפְלוּ בְּמִדְבָּר הַזֶּה:
וּפְגָרֵיכוֹן דִּילְכוֹן יִפְלוּן בְּמִדְבָּרָא הַדִּין:

וּפְגָרֵיכֶם אֲתֶם – כְּמִרְגוּמוֹ: "דִּילְכוֹן". לְפִי שְׂדֵבֵר עַל הַבְּנִים לְהַכְנִיסָם לְאַרְצָא, וּבִקְשׁ לֹמֵר: 'אַתֶּם תְּמוֹתוּ', נוֹפֵל לְשׁוֹן זֶה כָּאן, לֹמֵר אֲתֶם.

וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רַעִים בְּמִדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְנִשְׂאוּ
אֶת־זְנוּתֵיכֶם עַד־תֶּתֶם פְּגָרֵיכֶם בְּמִדְבָּר:
וּבְנֵיכוֹן יִהְיוּן מְאַחֲרִין בְּמִדְבָּרָא אַרְבַּעִין שָׁנִין וְיִקְבְּלוּן
יַת חוּבִיכוֹן עַד דִּיסוּפוֹן פְּגָרֵיכוֹן בְּמִדְבָּרָא:

אַרְבָּעִים שָׁנָה – לֹא מֵת אֶחָד מֵהֶם פְּחוֹת מִבֶּן שְׁשִׁים; לְכֹךְ נִגְזַר אַרְבָּעִים, כְּדִי שְׂיִהְיוּ אוֹתָם שֶׁל בְּנֵי עֶשְׂרִים מְגִיעִין לְכָלֵל שְׁשִׁים. וְשָׁנָה רַאשׁוֹנָה הִיְתֵה בְּכָלֵל; וְאַף עַל פִּי שְׁקַדְמָה לְשִׁלּוּם הַמְרַגְלִים לְפִי שְׂמִשְׁעֵשׂוּ אֶת הָעֶגְל – עֲלֵתָה גְזָרָה זוֹ בְּמִתְשַׁבְּהָ, אֵלָּא שְׂהִמְתִּין לָהֶם עַד שְׂתִּתְמַלֵּא סְאֲתָם. וְזֶהוּ שְׂנֵאמַר: "וּבִיּוֹם פְּקַדִּי", בְּמִרְגְּלִים, "וּפְקַדְתִּי עָלֵיכֶם חֲטָאֲתֶם". וְאַף כָּאן נֵאמַר: תִּשְׂאוּ אֶת עֲוֹנוֹתֵיכֶם, שְׂתִי עֲוֹנוֹת, שֶׁל עֶגְל וְשֶׁל תְּלוּנָה. וְחָשִׁב לָהֶם בְּמִנְּן חֲטָאֵיהֶם מִקְצַת שָׁנָה כְּכֹלֵה; וּכְשֶׁנִּכְנְסוּ לְשָׁנַת שְׁשִׁים, מֵתוּ אוֹתָם שֶׁל בְּנֵי עֶשְׂרִים. וְנִשְׂאוּ אֶת זְנוּתֵיכֶם – כְּמִרְגוּמוֹ, "וְיִקְבְּלוּן יַת חוּבִיכוֹן".

בְּמִסְפָּר הַיָּמִים אֲשֶׁר־תִּרְתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים
יוֹם יוֹם לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה תִּשְׂאוּ אֶת־עֲוֹנוֹתֵיכֶם
אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיְדַעְתֶּם אֶת־תְּנוּאַתִּי:
בְּמִנְּן יוֹמִיָּא דְאַלִּילְתוֹן יַת אַרְעָא אַרְבַּעִין יוֹמִין יוֹמָא
לְשֵׁתָא יוֹמָא לְשֵׁתָא תְּקַבְּלוּן יַת חוּבִיכוֹן אַרְבַּעִין שָׁנִין
וְתִדְעוּן יַת דְאַתְרַעְמַתוֹן עָלַי:

אֶת תְּנוּאַתִּי – שְׂהִנִּיאֲוֹתָם אֶת לְבַבְכֶם מֵאַחֲרֵי. 'תְּנוּאַה' – לְשׁוֹן הַסֵּרָה, כְּמוֹ: "כִּי הִנִּיא אֲבִיָּה אֲתָה".

**אָנִי יְ-הוָה דְּבַרְתִּי אִם-לֹא | זֹאת אֲעֲשֶׂה לְכָל-הָעֵדָה
הָרְעָה הַזֹּאת הַנוֹעְדִים עָלַי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתְמוּ וְשָׁם
יָמָתוּ:**
אָנָּה יְיָ גִזְרִית בְּמִימְרֵי אִם לֹא דָא אַעֲבִיד לְכָל כְּנֻשְׁתָּא
בְּשִׁתָּא הָדָא דְאַזְדַּמְנוּ עָלַי בְּמִדְבָּרָא הַדִּין יְסוּפוּן וְתַמּוּן
יָמוּתוּן:

**וַהֲאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ וַיָּשׁוּבוּ
וַיְגִלִּנוּ עִלְיֹו אֶת-כָּל-הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָה עַל-הָאָרֶץ:**
וַגּוֹבְרִיא דְשָׁלַח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יְת אַרְעָא וְתָבוּ וְאַרְעִימוּ
עֲלוּהֵי יְת כָּל כְּנֻשְׁתָּא לְאַפְקָא שׁוּם בִּישׁ עַל אַרְעָא:

וַיָּשׁוּבוּ וַיְגִלִּנוּ עִלְיֹו – וְכַשְׁשׁוּבוּ מִתוֹר הָאָרֶץ, הִרְעִימוּ עִלְיֹו אֶת כָּל הָעֵדָה בְּהוֹצֵאת דָּבָה; אוֹתָם אָנָּשִׁים וַיָּמָתוּ. כָּל הוֹצֵאת דָּבָה – לְשׁוֹן חֲנוּךְ
דְּבָרִים, שְׁמַלְקִיחִים לְשׁוֹנָם לְאֶדָם לְדַבֵּר בּוּ, כְּמוֹ: "דוֹכַב שְׁפָתַי יִשְׁנִים". וַיִּשְׁנֶה לְטוֹבָה, וַיִּשְׁנֶה לְרָעָה; לְכַף נְאֻמַּר כָּאֵן: "מוֹצִיאֵי דַבַּת הָאָרֶץ
רָעָה", שְׁנֵשׁ דָּבָה שְׁהִיא טוֹבָה. דָּבָה – פֶּרְלֵדִי"ץ בְּלַעַז.

**וַיָּמָתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצֵאֵי דַבַּת-הָאָרֶץ רָעָה בַּמַּגֵּפָה
לִפְנֵי יְ-הוָה:**
וַמִּיתוּ גּוֹבְרִיא דְאַפִּיקוּ שׁוּם בִּישׁ עַל אַרְעָא בְּמוֹתָנָא
הָדָם יְיָ:

בַּמַּגֵּפָה לִפְנֵי ה' – בְּאוֹתָהּ מִיתָה הַהִגּוֹנָה לָהֶם, מִדָּה כְּנֻגַד מִדָּה. הֵם חָטְאוּ בְּלִשׁוֹן, וְנִשְׁמַרְבַּב לְשׁוֹנָם עַד טְבוּרָם, וְתוֹלְעִים יוֹצֵאִים מִלְּשׁוֹנָם
כְּבֵאִין לְתוֹךְ טְבוּרָם; לְכַף נְאֻמַּר: בַּמַּגֵּפָה, וְלֹא נְאֻמַּר 'בַּמַּגֵּפָה'. וְזֶהוּ לִפְנֵי ה', בְּאוֹתָהּ הִרְאוּהָ לָהֶם עַל פִּי מְדוּתֵי שֶׁל הַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא, שְׁהוּא
מוֹדֵד מִדָּה כְּנֻגַד מִדָּה.

**וַיְהוֹשֻׁעַ בּוֹ-נֹון וְכָלֵב בּוֹ-יִפְנֶה חֵיו מִן-הָאֲנָשִׁים
הֵהֱם הַהֲלָכִים לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ:**
וַיְהוֹשֻׁעַ בֵּר נוּן וְכָלֵב בֵּר יְפוּנָה אֶתְקִימוּ מִן גּוֹבְרִיא
הָאֲנָוּן דְאַזְלוּ לְאַלְלָא יְת אַרְעָא:

וַיְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב חֵיו וְגוֹמֵר – מַה תְּלַמּוּד לֹמַר: חֵיו מִן הָאֲנָשִׁים הֵהֱם אֵלָא מְלַמֵּד שְׁנִטְלוּ חֻלְקָם שֶׁל מְרַגְלִים בְּאָרֶץ, וְקָמוּ תַחֲתֵיהֶם לְחַיִּים.

**וַיַּדְבֵּר מֹשֶׁה אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד:**
וּמְלִיל מֹשֶׁה יְת פִּתְגָמִיא הָאֵלִין עִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאִתְאַבְּלוּ עִמָּא לְחֻדָּא:

**וַיִּשְׁכְּמוּ בִּבְקָר וַיַּעֲלוּ אֶל-רֹאשֵׁי-הָהָר לֵאמֹר הַנָּנוּ
וְעִלְיֵנוּ אֶל-הַמְּקוֹם אֲשֶׁר-אָמַר יְ-הוָה כִּי חֲטֵאנוּ:**
וְאַקְדִּימוּ בְּצַפְרָא וְסִלְיָקוּ לְרִישׁ טוּרָא לְמִימַר הָא
אַנְחָנָא סִלְקִין לְאַתְרָא דְאָמַר יְיָ אַרִי חֲבָנָא:

אֶל רֹאשׁ הָהָר – הוּא הַדְּרֹךְ הָעוֹלָה לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. הַנָּנוּ וְעִלְיֵנוּ אֶל הַמְּקוֹם – לְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֲשֶׁר אָמַר ה' – לְתַתָּה לָנוּ, שֵׁם נַעֲלָה. כִּי
חֲטֵאנוּ – עַל אֲשֶׁר אָמַרְנוּ: "הֲלֹא טוֹב לָנוּ שׁוּב מִצְרָיִמָה".

**וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְמַה זֶה אַתֶּם עוֹבְרִים אֶת-פִּי יְ-הוָה
וְהוּא לֹא תַצְלַח:**
וַאֲמַר מֹשֶׁה לְמָא דְנָן אַתּוּן עוֹבְרִין עַל גִּזְרֵת מִימְרָא
דִּי יְיָ וְהִיא לֹא תַצְלַח:

וְהוּא לֹא תַצְלַח – זוֹ שְׂאֵתָם עוֹשִׂים, לֹא תַצְלַח.

**אֶל-תַּעֲלוּ כִּי אֵין יְ-הוָה בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִנְגַּפוּ לִפְנֵי
אֵיבֵיכֶם:**
לֹא תִסְקוּן אַרִי לִית שְׁכִינְתָּא דִּי בִינִיכוּן וְלֹא תִמְבְּרוּן
הָדָם בְּעִלְי דְבִיכוּן:

**כִּי הָעֲמַלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי שָׁם לִפְנֵיכֶם וּנְפַלְתֶּם בְּתוֹרַב כִּי-
עֲלִיכּוֹן שְׁבַתְּם מֵאַחֲרַי יְ-הוָה וְלֹא-יִהְיֶה יְ-הוָה
עִמָּכֶם:**
אַרִי עֲמַלְקָא וְכְנַעֲנָא תַמּוּן הָדְמִיכוּן וְתַפְלוּן בְּתוֹרַב
אַרִי עַל כּוֹן תַּבְתּוּן מִבְּתַר פּוֹלְחָנָא דִּי וְלֹא יְהִי מִימְרָא
דִּי בְּסַעֲדָכוּן:

כִּי עַל כּוֹן שְׁבַתְּם – כְּמוֹ 'עַל אֲשֶׁר שְׁבַתְּם', כְּלוּמַר: 'כִּי זֹאת תְּבֵא לָכֶם עַל אֲשֶׁר שְׁבַתְּם' וְגוֹמֵר.

**וַיַּעֲפְלוּ לְעֵלּוֹת אֶל-רֹאשׁ הָהָר וַאֲרוֹן בְּרִית-יְ-הוָה
וּמֹשֶׁה לֹא-מָשׁוּ מִקְרֵב הַמִּתְּנָה:**
וְאַרְשַׁעוּ לְמַסַּק לְרִישׁ טוּרָא וַאֲרוֹן קִנְיָא דִּי וּמֹשֶׁה לֹא
עָדוּ מִגּוּ מִשְׁרִיתָא:

וַיַּעֲפְלוּ – לְשׁוֹן חֲזָקוּ; וְכוּ: "הִנֵּה עֲפָלָה", אִינְגְרִי"שׁ בְּלַעַז, לְשׁוֹן עֲזוּת; וְכוּ: "עֲפָל בַּת צִיּוֹן"; "עֲפָל נְבִסָּן". וּמְדַרְשׁ תַּנְחוּמָא מְפָרְשׁוּ לְשׁוֹן
אַפְל: הֵלְכוּ חֲשָׁכִים, שְׁלֹא בְרִשׁוֹת.

**וַיִּרְדַּ הָעֲמַלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בְּהָר הַהוּא וַיִּפְּסוּם
וַיִּבְתְּרוּם עַד-הַתְּרָמָה:**
וַנְּחַת עֲמַלְקָא וְכְנַעֲנָא דִּיתִיב בְּטוּרָא הַהוּא וּמְחֻבּוּן
וַיִּטְרְדוּנוּן עַד תְּרָמָה:

וַיִּבְתְּרוּם – כְּמוֹ: "וַאֲפֹל אֹתוֹ טְחוּן"; מַכָּה אַחַר מַכָּה. עַד הַתְּרָמָה – שֵׁם הַמְּקוֹם וְקָרָא עַל שֵׁם הַמְּאָרֶע.

וַיִּזְכֹּר י-הוָה אֶל-מִשְׁחָה לְאָמֹר:

וּמְלִיל יי עַם מִשְׁחָה לְמִימֵר:

דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֵלַי אֶרֶץ מוֹשְׁבֹתֵיכֶם אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם:

מְלִיל עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן אָרִי תִיעָלוֹן לְאֶרֶץ מוֹתְבָנִיכֹן דָּאָנָּא יְהִיב לְכוּן:

כִּי תָבֹאוּ – בְּשׂוֹר לָהֶם שְׂיִכְנְסוּ לְאֶרֶץ.

וַעֲשִׂיתֶם אִשָּׁה לִי-הוָה עֲלֶה אוֹ-יָזַח לְפִלֵּא-נִדְרָ אוֹ בְנִדְבָה אוֹ בְּמוֹעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רִית גִּיחַח לִי-הוָה מִן-הַבֶּקֶר אוֹ מִן-הַצֶּאֱוָן:

וְתַעֲבֹדוּן קוֹרְבָנָא קָדָם יי עֲלֵתָא אוֹ נְכֹסֶת קוֹדֶשִׁיא לְפָרְשָׂא נִדְרָא אוֹ בְנִדְבָתָא אוֹ בְּמוֹעֲדֵיכֹן לְמַעֲבַד לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יי מִן תּוֹרֵי אוֹ מִן עֲנָא:

וַעֲשִׂיתֶם אִשָּׁה – אִין זָה צוּוִי; אֵלֵא: קְשַׁתְבֹּאוּ שָׁם, וְתַעֲלֶה עַל לְבַבְכֶם לַעֲשׂוֹת אִשָּׁה לְה'. רִית גִּיחַח – נַחַת רוּחַ לְפָנַי. לְפִלֵּא נִדְרָ אוֹ בְנִדְבָה – אוֹ שְׁמַעְשׂוּ הָאִשָּׁה בְּשִׁבִיל חוֹבַת מוֹעֲדֵיכֶם שְׁחִיבְתֵי אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת בְּמוֹעֵד.

וְהַקְרִיב הַמִּקְרִיב קֹרְבָנוֹ לִי-הוָה מִנְחָה סֵלֶת עֲשׂוּוֹן בְּלוֹל בְּרַבְעִית הַהֵיזֵן שְׁמֹן:

וְיִקְרִיב דְּמִקְרִיב קוֹרְבָנִיה קָדָם יי מִנְחָתָא סוּלְתָא עֲשׂוּוֹנָא דְפִיל בְּרַבְעוֹת הֵינָּא מִשְׁחָא:

וְהַקְרִיב הַמִּקְרִיב – תְּקַרְיְבוּ נְסֻכִים וּמִנְחָה לְכָל בְּהֵמָה: הַמִּנְחָה כְּלִיל, וְהַשְּׁמֹן נְבִלָל בְּתוֹכָהּ, וְהֵיזֵן לְסַפְלִים; כְּמוֹ שְׁשִׁינְוּוּ בְּמַסְכַּת סָפָה.

וְנִזְוֹ לְנִסְדָּךְ רַבִּיעִית הַהֵיזֵן תַּעֲשֶׂה עַל-הָעֲלֶה אוֹ לְזַבַּח לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד:

וְתִמְרָא לְנִסְפָּא רַבְעוֹת הֵינָּא תַעֲבִיד עַל עֲלֵתָא אוֹ לְנִכְסֵת קוֹדֶשִׁיא לְאִמְרָא חַד:

לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד – עַל כָּל הָאִמּוֹר לְמַעֲלָה הוּא מוֹסֵב, עַל הַמִּנְחָה וְעַל הַשְּׁמֹן וְעַל הַזֵּוֹן.

אוֹ לְאֵיל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה סֵלֶת שְׁנֵי עֲשָׂרִים בְּלוּלָה בְּשִׁמֹן שְׁלִשִׁית הַהֵיזֵן:

אוֹ לְדַכְרָא תַעֲבִיד מִנְחָתָא סוּלְתָא תְרִין עֲשָׂרֹנִין דְפִילָא בְּמִשְׁחָ תַלְתוֹת הֵינָּא:

אוֹ לְאֵיל – וְאֵם אֵיל הוּא. וְרַבּוֹתֵינוּ דְרָשׁוּ, "אוֹ" לְרַבּוֹת אֶת הַפְּלִגְס לְנִסְכֵי אֵיל.

וְנִזְוֹ לְנִסְדָּךְ שְׁלִשִׁית הַהֵיזֵן תְּקַרִיב רִית-גִּיחַח לִי-הוָה: קָדָם יי:

וְתִמְרָא לְנִסְפָּא תַלְתוֹת הֵינָּא תְּקַרִיב לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יי:

חמישי

וְכִי-תַעֲשֶׂה בּוֹ-בֶקֶר עֲלֶה אוֹ-יָזַח לְפִלֵּא-נִדְרָ אוֹ-שְׁלָמִים לִי-הוָה:

וְאָרִי תַעֲבִיד בַּר תּוֹרֵי עֲלֵתָא אוֹ נְכֹסֶת קוֹדֶשִׁיא לְפָרְשָׂא נִדְרָא אוֹ נְכֹסֶת קוֹדֶשִׁיא קָדָם יי:

וְהַקְרִיב עַל-בּוֹן-הַבֶּקֶר מִנְחָה סֵלֶת שְׁלִשָּׁה עֲשָׂרִים בְּלוֹל בְּשִׁמֹן תְּצִי הַהֵיזֵן:

וְיִקְרִיב עַל בַּר תּוֹרֵי מִנְחָתָא סוּלְתָא תַלְתָּא עֲשָׂרֹנִין דְפִיל בְּמִשְׁחָ פַלְגוֹת הֵינָּא:

וְנִזְוֹ תְּקַרִיב לְנִסְדָּךְ תְּצִי הַהֵיזֵן אִשָּׁה רִית-גִּיחַח לִי-הוָה:

וְתִמְרָא תְּקַרִיב לְנִסְפָּא פַלְגוֹת הֵינָּא קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יי:

אִשָּׁה רִית – אִינוּ מוֹסֵב אֵלֵא עַל הַמִּנְחָה וְהַשְּׁמֹן, אֲבָל הֵיזֵן אִינוּ אִשָּׁה, שְׂאִינוּ נֹתֵן עַל הָאִש.

כִּכָּה יַעֲשֶׂה לְשׂוֹר הָאֶחָד אוֹ לְאֵיל הָאֶחָד אוֹ-לְשָׁה בְּכַבְשִׁים אוֹ בְּעִזִּים:

כְּדִין יִתַעֲבִיד לְתוֹרָא חַד אוֹ לְדַכְרָא חַד אוֹ לְאִמְרָא בְּאִמְרִיא אוֹ בְּעִזִּיא:

אוֹ לְשָׁה – בֵּינָן שְׂוֵאוֹ בְּכַבְשִׁים, בֵּינָן שְׂוֵאוֹ בְּעִזִּים. כִּכָּשׁ נִשָּׂה קְרוּיִים בְּתוֹךְ שְׁנֵתָם; אֵיל – בָּן שְׁלִשָּׁה עָשָׂר חֲדָשׁ יוֹם אֶחָד.

כַּמְסָפֵר אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂוּ כִכָּה תַעֲשֶׂוּ לְאַחַד כַּמְסָפֵרָם:

כַּמְנִין דְּתַעֲבֹדוּן כְּדִין תַּעֲבֹדוּן לְחַד כַּמְנִינְהוֹן:

כַּמְסָפֵר אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂוּ – כַּמְסָפֵר הַבְּהֵמוֹת אֲשֶׁר תְּקַרְיְבוּ לְקַרְבָּן, כִּכָּה תַעֲשֶׂוּ נְסֻכִים לְכָל אֶחָד מֵהֶם, כַּמְסָפֵרם שֶׁל בְּהֵמוֹת מַסְפָּרָם שֶׁל נְסֻכִים.

כִּלְ-הַאֲזַרְחָ יַעֲשֶׂה-כִכָּה אֶת-אֵלֶּה לְהַקְרִיב אִשָּׁה רִית-גִּיחַח לִי-הוָה:

כִּל יַצִּיבָא יַעֲבִיד כְּדִין יִתְּ אֵלִין לְקַרְבָּא קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יי:

וְכִי־יִגּוֹר אֶתְכֶם גֵּר אוֹ אֲשֶׁר־בְּתוֹכְכֶם לְדַרְתֵיכֶם וַעֲשֵׂה אִשָּׁה רִיח־נִיחַח לִי־הִנֵּה כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ בְּן־יַעֲשֵׂה:
וְאָרִי יִתְגַּיֵּיר עִמָּכֶם גֵּיּוֹרָא אוֹ דְּבִינִיכֶם לְדַרְיִכֶם וְיַעֲבִיד קוֹרְבֵן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יְיָ כְּמָא דְּתַעֲבָדוּן בְּן יַעֲבִיד:

הַקְהֵל תִּקְהָה אֶתְתָּ לָכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר תִּקְהָה עוֹלָם לְדַרְתֵיכֶם כְּכֶם כְּגַר יִהְיֶה לִפְנֵי יְיָ־הַהוּא:
קְהֵלָא קִימָא חַד לְכוּן וְלַגֵּיּוֹרִיָּא דִּיתְגַּיֵּירוּן קִימָא עַלְמָא לְדַרְיִכֶם כְּוַתְכוּן גֵּיּוֹרָא יִהְיִי קָדָם יְיָ:

כְּכֶם כְּגַר – כְּמִוְתְכֶם, כּוֹ גֵר. וְכוּן דְּרָדָה לְשׁוֹן עֲבָרִית: "כְּגֹן ה' כְּפָאֲרִץ מִצְרַיִם", כּוֹ אֲרִץ מִצְרַיִם; "כְּמוֹנִי כְּמוֹדָה כְּעַמִּי כְּעַמִּיךָ".

תוֹרָה אַחַת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר אֶתְכֶם:
אוֹרִיָּתָא חַדָּא וְדִינָא חַד יִהְיִי לְכוּן וְלַגֵּיּוֹרִיָּא דִּיתְגַּיֵּירוּן עִמָּכֶם:

שישי פרשת החלה

וַיְדַבֵּר יְיָ־הוּא אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
וּמְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:

דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמַּרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבִאֲכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה:
מְלִיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן בְּמִיעַלְכוּן לְאֶרְעָא דְאַנָּא מַעִיל יִתְכוּן לְתַמָּוּן:

בְּבִאֲכֶם אֶל הָאָרֶץ – מִשְׁנֵה בִיאָה זֹו מִפְּלַ בִיאוֹת שְׁבִתוֹרָה; שְׁבַכְלוּן נְאֻמַּר: "כִּי תִבְאוּ", "כִּי תִבְאוּ", לְפִיכָד פְּלוֹן לְמַדוֹת זֹו מִזֹּו, וְכִינֵן שְׁפָרַט לָדָה הַכְּתוּב בְּאַחַת מִהוֹן שְׁאִינָה אֶלָּא לְאַחַר יְרֻשָׁה וְיִשִּׁיבָה, אַף פְּלוֹן כּוֹ. אֲבָל זֹו – נְאֻמַּר בְּהַ בְּבִאֲכֶם: מִשְׁנֵןכְּסוּ בְּהַ וְאָכְלוּ מִלְחָמָה נְתַתְּבוּ בְּחִלָּה.

וְהָיָה בְּאֲכֻלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תְּרִימוּ תְרוּמָה לִי־הוּא:
וְיִהְיִי בְּמִיכְלָכוּן מִלְחָמָא דְאַרְעָא תְּפָרְשׁוּן אֶפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ:

רֵאשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם תִּלָּה תְּרִימוּ תְרוּמָה כְּתוּמָה גֵּרָן כּוֹ תְּרִימוּ אֶתְהוּ מִן אֶדְרָא כּוֹ תְּפָרְשׁוּן יִתָּה:
רֵישׁ אֲצוֹתְכוּן תִּלְתָּא תְּפָרְשׁוּן אֶפְרָשׁוּתָא כְּמָא דְמְפָרְשׁוּן מִן אֶדְרָא כּוֹ תְּפָרְשׁוּן יִתָּה:

רֵאשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם – כְּשִׁתְּלוּשׁוּ כְּדִי עֲרִיסוֹתֵיכֶם שְׁאַתְם רְגִילִין לְלוּשׁ בְּמִדְבָּר, וְכִמְהָ הִיא "וַיִּמְדוּ בְּעֵמֶר", "עֵמֶר לְגִלְגֵּלֶת" – תְּרִימוּ מִרְאשִׁיתָה, כְּלוּמַר: קָדָם שְׁתֵּאכְלוּ מִמֶּנָּה – רֵאשִׁית חִלְקָה, חִלָּה אַחַת מִמֶּנָּה תְּרִימוּ תְרוּמָה לְשֵׁם ה'. חִלָּה – טוֹרְטִי"ל בְּלַעְזוֹ. כְּתוּמָה גֵּרָן – שְׁלֵא נְאֻמַּר בְּהַ שְׁעוֹר, וְלֹא כְּתוּמָת מַעֲשֵׂר שְׁנַאֲמַר בְּהַ שְׁעוֹר. אֲבָל חֲקָמִים נְתַנּוּ שְׁעוֹר, לְבַעַל הַבַּיִת – אַחַד מַעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה, וְלַנְּחֻתוֹם – אַחַד מֵאַרְבָּעִים וְשִׁמוֹנֵה.

מִרְאשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם תִּתְּנוּ לִי־הוּא תְרוּמָה לְדַרְתֵיכֶם: מְרִישׁ אֲצוֹתְכוּן תִּתְּנוּן קָדָם יְיָ אֶפְרָשׁוּתָא לְדַרְיִכֶם:
מִרְאשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם – לְמָה נְאֻמַּר לְפִי שְׁנַאֲמַר: "רֵאשִׁית עֲרֹסְתֵיכֶם", שׁוּמַע אָנִי רֵאשׁוֹנָה שְׁבַעסוֹת תִּלְמוּד לֹוֹמַר מִרְאשִׁית, מְקַצְתָּה וְלֹא כְּלָה. תִּתְּנוּ לַה' תְרוּמָה – לְפִי שְׁלֵא שְׁמַעְנוּ שְׁעוֹר לְחִלָּה, נְאֻמַּר תִּתְּנוּ, שְׁיִהָא בְּהַ כְּדִי נְתַיְנָה.

וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל־הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְיָ־הוּא אֶל־מֹשֶׁה:
וְאָרִי תִשְׁתְּלוּן וְלֹא תַעֲבָדוּן יִתָּה כָּל פְּקוּדֵי הָאֵלִין דְּמְלִיל יְיָ עִם מֹשֶׁה:

וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ – עֲבוּדָה נְרָה הִיָּתָה בְּכֻלָּל כָּל הַמִּצְוֹת, שְׁהַצְּבִיר מְבִיאִין עֲלֵיהָ פִר; נִהְרִי הַכְּתוּב מוֹצִיאָה כְּאֵן מְכַלְלוּן, לְדוֹן כְּפִר לְעוֹלָה וְשְׁעִיר לְחַטָּאת. וְכִי תִשְׁגּוּ וְגוֹמַר – בְּעֲבוּדָה נְרָה הַכְּתוּב מְדַבֵּר. אוֹ אִינוּ אֶלָּא בְּאַחַת מִכָּל הַמִּצְוֹת תִּלְמוּד לֹוֹמַר: אֶת כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה, מִצְוָה אַחַת שְׁהִיא כְּכֻלָּ הַמִּצְוֹת. מָה הָעוֹבֵר עַל כָּל הַמִּצְוֹת, פּוֹרֵק עַל וּמְפָר בְּרִית וּמְגַלָּה פְּנִים, אַף מִצְוָה זֹו, פּוֹרֵק בְּהַ עַל וּמְפָר בְּרִית וּמְגַלָּה פְּנִים; וְאִיזוּ זֹו עֲבוּדָה נְרָה. אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה – "אֲנֹכִי" וְ"לֹא יִהְיֶה לָדָה" מִפִּי הַגְּבוּרָה שְׁמַעְנוּם; "אַחַת דִּבֶּר אֶל־הַיָּם שְׁתִּימָם זֹו שְׁמַעְתִּי".

אֶת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ־הוּא אֲלֵיכֶם בְּיַד־מֹשֶׁה מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ־הוּא וְהִלָּאָה לְדַרְתֵיכֶם:
יִתָּה כָּל דְּפַקִּיד יְיָ לְכוּן בִּידָא דְּמֹשֶׁה מִן יוֹמָא דְּפַקִּיד יְיָ וְלִהְלָאָה לְדַרְיִכֶם:

אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה וְגוֹמַר – מַגִּיד שְׁכָל הַמוֹדָה בְּעֲבוּדָה נְרָה, כְּכּוֹפֵר בְּכָל הַתּוֹרָה כְּלָה וּבְכָל מָה שְׁנִתְּנָבְאוּ הַנְּבִיאִים, שְׁנַאֲמַר: מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה ה' וְהִלָּאָה.

וְהָיָה אִם מַעֲיַנִּי הָעֵדָה נַעֲשֵׂתָה לְשִׁגְגָה וְעִשׂוּ כָל־הָעֵדָה בְּרִי־בְקָרְ אֶתְדָה לְעֵלָה לְרִית נִיחַח לִי־הוּא וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כְּמִשְׁפָּט וְשְׁעִיר־עֲזִים אֶתְדָה לְחַטָּת:
וְיִהְיִי אִם מַעֲיַנִּי כְּנִשְׁתָּא אֶתְעֲבִידָת לְשִׁלּוֹ וְיַעֲבָדוּן כָּל כְּנִשְׁתָּא תוֹר בְּרִי תוֹרִי חַד לְעֵלְתָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יְיָ וּמִנְחָתִיהָ וְנִסְפִיהָ כְּדַחְזִי וְצִפִּיר בְּרִי עֲזִין חַד לְחַטָּתָא:

אם מעיני העדה נעשתה לשגגה – אם מעיני העדה נעשתה עברה זו על ידי שוגג; כגון ששגגו והורו על אמת מן העבודות, שהיא מותרת לעבד עבודה זרה בכף. לחטת – חסר אל"ף, שאינו כשאר חטאות. שכל חטאות שבתורה הבאות עם עולה, החטאת קודמת לעולה, שנאמר: "ואת השני יעשה עולה"; וזו – עולה קודמת לחטאת.

וכפר הפהן על-כל-עדת בני ישראל ונסלח להם פי-שגגה הוא והם הביאו את-קרבנם אשרה-לי-הוה וחסאתם לפני-י-הוה על-שגגתם: ויכפר כהנא על כל פנשתא דבני ישראל וישתביק להון ארי שלותא היא ואנון איתאיו ית קורבנהון קורבנא קדם יי וחובתהון קדם יי על שלותהון:

הביאו את קרבנם אשרה לה' – זה האמור בפירוש, הוא פר העולה. וחסאתם – זה השעיר.

ונסלח לכל-עדת בני ישראל ולגר הגר בתוכם פי לכל-העם בשגגה: וישתביק לכל פנשתא דבני ישראל ולגיריא דיתגירון ביניהון ארי לכל עמא בשלותא:

שביעי

פרשת חטא היחיד

ואם-נפש אחת תחטא בשגגה והקריבה עזו בת-שנתה לחטאת: ואם אנש חד יחוב בשלו ויקריב עזא בת שמה לחטאתא:

תחטא בשגגה – בעבודה זרה. עז בת שנתה – שאר עברות, יחיד מביא כשבה או שעירה; וכזו – קבע לה שעירה.

וכפר הפהן על-הנפש השגגת בחטאה בשגגה לפני-י-הוה לכפר עליו ונסלח לו: ויכפר כהנא על אנש דאשתלי במחביה בשלו קדם יי לכפרא עלוהי וישתביק ליה:

האזרח בבני ישראל ולגר בתוכם תורה אחת יהיה לכם לעשה בשגגה: וציבא בבני ישראל ולגיריא דיתגירון ביניהון אורייתא חדא יהי לכוון לדיעביד בשלו:

והנפש אשר-תעשה ביד רמה מן-האזרח ומן-הגר את-י-הוה הוא מגדף ונקרתה הנפש ההוא מקרב עמה: ואנש דינעביד בריש גלי מן יציבא ומן גיריא קדם יי הוא מרגיז וישתיצי אנשא ההוא מגו עמיה:

ביד רמה – במזיד. מגדף – מחרף, כמו: "והקתה חרפה וגדופה"; "אשר גדפו נערי מלך אשור". ועוד דרשו רבותינו: מכאן למכרף את השם, שהוא בכרת.

פי דברי-י-הוה בזה ואת-מצותו הפך הפכת תפכת הנפש ההוא עונה בה: ארי על פתגמא דיי בפר וית פקודוהי אנשי אשתיצאה וישתיצי אנשא ההוא חוביה ביה:

דבר ה' – אזקרת עבודה זרה מפי הגבורה, והשאר מפי משה. עונה בה – בזמן שעונה בה, שלא עשה תשובה.

ויהיו בני-ישראל במדבר וימצאו איש מקנשש עצים ביום השבת: ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו – בגנותן של ישראל דבר הכתוב, שלא שמרו אלא שבת ראשונה; ובשניה – בא זה וחללה.

ויקריבו אתו המצאים אתו מקנשש עצים אל-משה ואל-אהרן ואל כל-העדה: וקריבו יתיה דאשפחו יתיה כד מגביב אעין לות משה ולות אהרן ולות כל פנשתא:

המצאים אתו מקנשש – שהתרו בו, ולא הניס מלקושש, אף שמצאוהו והתרו בו.

ויגייחו אתו במשמר פי לא פרש מה-יעשה לו: ואסרו יתיה בבית מטרא ארי לא אתפרש להון מא דינעבדון ליה:

פי לא פרש מה יעשה לו – לא היו יודעים באיזו מיתה ימות; אבל יודעים היו שהמחלל שבת במיתה.

ויאמר י-הוה אל-משה מות יומת האיש רגום אתו באבנים כל-העדה מחוץ למחנה: ואמר יי למשה אתקטלא יתקטיל גוברא רגומו יתיה באבניא כל פנשתא מברא למשריתא:

רגום – פיישנ"ט בלעז, וכן "הלוד", אלנ"ט; וכן "זכור" ו"שמור".

וַיֵּצֵאוּ אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־מַחֻץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ
אֹתוֹ בְּאֲבָנִים וַיָּמָת פֶּאֶשֶׁר צִנֵּה י-הוָה אֶת־מֹשֶׁה:

וַיֵּצֵאוּ אֹתוֹ – מִכָּאן שְׁבִית הַסְּקִילָה חוּץ וַרְחוּק מִבֵּית דִּין.

וַיֹּאמֶר י-הוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

וַאֲמַר יי לַמֹּשֶׁה לְמִימַר:

דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעֲשׂוּ לָהֶם
צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בְּגָדֵיהֶם לְדַרְתָּם וְנָתַנוּ עַל־צִיצִית
הַכְּנָף פִּתִּיל תְּכֵלֶת:

מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן וַיַּעֲבְדוּן לְהוֹן
כְּרוֹסְפָדִין עַל כַּנְּפֵי כְּסוּתֵהוֹן לְדַרְיָהוֹן וַיִּתְּנוּן עַל
כְּרוֹסְפָד כַּנְּפָא חוּטָא דְתַכְיִלְתָּא:

וְעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית – עַל שֵׁם הַפִּתִּילִים הַתְּלוּיִים בָּהֶן, כְּמוֹ: "וַיִּקְחֵנִי בְּצִיצִית רֹאשִׁי". דְּבָר אַחֵר: צִיצִית – עַל שֵׁם "וַיִּרְאִיתֶם אֹתוֹ", כְּמוֹ: "מִצִּיץ
מִן הַחֲרָבִים". תְּכֵלֶת – צָבַע יָרֵק שֶׁל חֲלֹזָוִן.

וַהֲיָה לָכֶם לְצִיצִית וַיִּרְאִיתֶם אֹתוֹ וַיִּזְכַּרְתֶּם אֶת־כָּל־
מִצְוֹת י-הוָה וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתּוּרוּ אַחֲרַי
לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם:

וַיְהוֹן לְכוּן לְכְרוֹסְפָדִין וְתַחֲזוּן יְתִיָּה וְתַדְכְּרוּן יְת כָּל
פְּקוּדֵיָא דִּי וְתַעֲבְדוּן יְתֵהוֹן וְלֹא תַטְעוּן בְּתַר הַרְהוּר
לְכֻכּוֹן וּבְתַר חִיזו עֵינֵיכֻכּוֹן דְּאַתּוֹן טַעוֹן בְּתַרְיָהוֹן:

וַיִּזְכַּרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה' – שְׁמַנְנִי גִימְטְרִיא שֶׁל צִיצִית – שֵׁשׁ מֵאוֹת, וְשִׁמּוֹנָה חוּטִים וְחֲמִשָּׁה קְשָׁרִים, הָרִי תְּרִי"ג. וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם
– כְּמוֹ "מִתּוֹר הָאֲרָץ". הַלֵּב וְהַעֵינַיִם הֵם מְרַגְּלִים לַגּוֹף וּמְסַרְסְרִים לוֹ אֶת הַעֲבָרוֹת: הַעֵינַיִן רוֹאֶה, וְהַלֵּב חוֹמֵד, וְהַגּוֹף עוֹשֶׂה אֶת הַעֲבָרָה.

לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתַי וְהִיִּיתֶם
קְדוֹשִׁים לֹא־לְהִיכֶם:

בְּדִיל דְּתַדְכְּרוּן וְתַעֲבְדוּן יְת כָּל פְּקוּדֵי וְתֵהוֹן קְדִישִׁין
קְדָם אֱלֹהֵכֻכּוֹן:

אֲנִי י-הוָה אֶ-לְהִיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֲרָץ
מִצְרַיִם לְהִיּוֹת לָכֶם לֹא־לְהִיִּים אֲנִי י-הוָה אֶ-לְהִיכֶם:

אֲנִי יי אֱלֹהֵכֻכּוֹן דְּאַפִּיקִית יְתֻכּוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם
לְמַהוּי לְכוּן לְאַלֵּה אֲנִי יי אֱלֹהֵכֻכּוֹן:

אֲנִי ה' – נֶאֱמַן לְשֵׁלֶם שְׂכָר. אֶ-לְהִיכֶם – נֶאֱמַן לְהַפְרַע. אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם – עַל מִנַּת כּוֹן פְּדִיתִי אֶתְכֶם, שֶׁתִּקְבְּלוּ עָלֵיכֶם גְּזוּרֹתַי. אֲנִי ה' אֶ-
לְהִיכֶם – עוֹד, לָמָּה נֶאֱמַר שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ יִשְׂרָאֵל: מִפְּנֵי מָה אָמַר הַמְּקוֹם לֹא שִׁנְעַעְשָׂה וְנִטַּל שְׂכָר אֲנִי לֹא עוֹשִׂים וְלֹא נוֹטְלִים שְׂכָר עַל כְּרִחְכְּכֶם אֲנִי
מִלְּפָכֶם; וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "אִם לֹא בְּיַד חֲזַקָּה" וְגוֹמַר "אֲמַלְוֹ עָלֵיכֶם". דְּבָר אַחֵר: לָמָּה נֶאֱמַר יְצִיאַת מִצְרַיִם אֲנִי הוּא שֶׁהַבְּחִנְתִּי בְּמִצְרַיִם בֵּין טָפָה
שֶׁל בְּכוֹר לְשִׂאֵינָה שֶׁל בְּכוֹר; אֲנִי הוּא עֲתִיד לְהַבְּחִין וְלְהַפְרַע מִן הַתּוֹלָה קְלָא אֵילָן בְּבִגְדוֹ וְאוֹמֵר: תְּכֵלֶת הִיא. וּמִיִּסוּדוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה הַדַּרְשָׁן
הַעֲמַקְתִּי: לָמָּה נִסְמְכָה פְּרִשַׁת מְקוֹשֶׁשׁ לְפָרֶשֶׁת עֲבוּדָה זָרָה לֹמַר שֶׁהַמְּחַלְלֵל אֶת הַשַּׁבָּת, כְּעוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה; שְׂאֵף הִיא שְׁקוּלָה כְּכֹל הַמִּצְוֹת. וְכֵן
הוּא אוֹמֵר בְּעֶזְרָא: "וַעֲלֵה הַר סִינַי וְרַדְתָּ וְתַתֵּן לָהֶם מִשְׁפָּטִים יִשְׂרָאֵל וְתוֹרוֹת אֲמַת" וְכוּלֵיהּ, "וְאֵת שַׁבַּת קִדְשָׁךְ הוֹדַעְתָּ לָהֶם". וְאַף פְּרִשַׁת צִיצִית,
לְכַף נִסְמְכָה לְאַלּוֹ, לְפִי שְׂאֵף הִיא שְׁקוּלָה כְּנִגְדַּת כָּל הַמִּצְוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי". עַל כַּנְּפֵי בְּגָדֵיהֶם – כְּנִגְדַּת "וְאֲשָׂא אֶתְכֶם עַל
כַּנְּפֵי נְשָׁרִים". "עַל אַרְבַּע כַּנְּפוֹת", וְלֹא בְּעֵלַת שְׁלֹשׁ, וְלֹא בְּעֵלַת חֲמִשׁ; כְּנִגְדַּת אַרְבַּע לְשׁוֹנוֹת שֶׁל גְּאֵלָה שֶׁנֶּאֱמָרוּ בְּמִצְרַיִם: "וְהוֹצֵאתִי",
"וְהַצַּלְתִּי", "וְגֵאלְתִּי", "וְלִקְחַתִּי". פִּתִּיל תְּכֵלֶת – עַל שֵׁם שְׁכוּל בְּכוֹרוֹת; תְּרַגּוּם שֶׁל שְׁכוּל, "תְּכֵלָא". וּמִכְתָּם הִזְתָּה בְּלִילָה, וְכֵן צָבַע הַתְּכֵלֶת
דוֹמָה לְרִקִיעַ הַמְּשַׁחֵר לְעַת עָרֵב. וְשִׁמּוֹנָה חוּטִים שָׁבָה, כְּנִגְדַּת שִׁמּוֹנָה יָמִים שֶׁשָּׁהוּ יִשְׂרָאֵל מִשְׁעָצָאוּ מִמִּצְרַיִם עַד שֶׁאֲמָרוּ שִׁירָה עַל הַיָּם.

יח וַיְהִי לַיהוֹשֻפֵט עֶשֶׂר וְכַבֹּוד לָרֹב וַיִּתְחַתֵּן
לְאַחָאָב: וַיִּירָד לְקִץ שָׁנִים אֶל-אַחָאָב לְשִׁמְרוֹן
וַיִּזְבַּח-לוֹ אַחָאָב צֹאן וּבָקָר לָרֹב וְלַעֲם אֲשֶׁר עִמּוֹ
וַיְסִיִּתְהוּ לַעֲלוֹת אֶל-רָמֹת גִּלְעָד: וַיֹּאמֶר אַחָאָב
מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל אֶל-יְהוֹשֻפֵט מֶלֶךְ יְהוּדָה הַתְּלַךְ עִמִּי
רָמֹת גִּלְעָד וַיֹּאמֶר לוֹ כְּמוֹנִי כְמוֹךָ וּכְעַמְךָ עִמִּי
וְעִמְךָ בַּמִּלְחָמָה: וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻפֵט אֶל-מֶלֶךְ
יִשְׂרָאֵל דָּרִשׁ-נָא כִּיּוֹם אֶת-דְּבַר י-הוָה: וַיִּקְבֹּץ
מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַנְּבָאִים אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הַגִּלְגָל אֶל-רָמֹת גִּלְעָד לַמִּלְחָמָה אִם-
אֶחָדָל וַיֹּאמְרוּ עֲלֵה וַיִּתֵּן הָא-לֹהִים בְּיַד הַמֶּלֶךְ:
וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻפֵט הַאִין פֹּה נִבְיָא לִי-הוּא עוֹד
וְנִדְרָשָׁה מֵאֲתוֹ: וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל אֶל-
יְהוֹשֻפֵט עוֹד אִישׁ-אֶחָד לְדְרוֹשׁ אֶת-י-הוָה מֵאֲתוֹ
וְאֲנִי שׁוֹנֵאתִיהוּ כִּי-אֵינְנוּ מִתְנַבְּא עָלַי לְטוֹבָה כִּי
כֹל-יִנְמִיו לְרַעָה הוּא מִיִּכְיָהוּ בֶן-יִמְלָא וַיֹּאמֶר
יְהוֹשֻפֵט אֶל-יֹאמֶר הַמֶּלֶךְ כֹּן: וַיִּקְרָא מֶלֶךְ
יִשְׂרָאֵל אֶל-סָרִיס אֶחָד וַיֹּאמֶר מִהֵר מִיִּכְיָהוּ בֶן-
יִמְלָא: וּמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיְהוֹשֻפֵט מֶלֶךְ-יְהוּדָה
יוֹשְׁבִים אִישׁ עַל-כֶּסֶאֹ מְלַבְּשִׁים בְּגָדִים וַיֹּשְׁבִים
בְּגָרֹן פֶּתַח שַׁעַר שִׁמְרוֹן וְכֹל-הַנְּבָאִים מִתְנַבְּאִים
לְכַנְיָהֶם: וַיַּעַשׂ לוֹ צְדָקְיָהוּ בֶן-כְּנַעֲנָה קַרְנֵי בְרוֹזַל
וַיֹּאמֶר כֹּה-אָמַר י-הוָה בְּאֵלֶּה תִּנְגַח אֶת-אַרְם עַד-
כְּלוֹתֶם: וְכֹל-הַנְּבָאִים נִבְּאִים כֹּן לֵאמֹר עֲלֵה רָמֹת
גִּלְעָד וְהַצֵּלַח וּנְתַן י-הוָה בְּיַד הַמֶּלֶךְ: וְהַמֶּלֶךְ
אֲשֶׁר-הִלְךְ | לְקַרְא לְמִיִּכְיָהוּ דָבַר אֵלָיו לֵאמֹר הִנֵּה
דְּבָרֵי הַנְּבָאִים כֹּה-אֶתְדַ טוֹב אֶל-הַמֶּלֶךְ וַיְהִי-נָא
דְּבָרָה כֹּה-אֶתְדַ מֵהֶם וְדְבַרְתָּ טוֹב: וַיֹּאמֶר מִיִּכְיָהוּ
חַי-י-הוָה כִּי אֶת-אֲשֶׁר-יֹאמֶר א-לֹהֵי אֲתוֹ אֶדְבַר:
וַיִּבֹא אֶל-הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֵלָיו מִיִּכְיָהוּ הַגִּלְגָל
אֶל-רָמֹת גִּלְעָד לַמִּלְחָמָה אִם-אֶתְדַל וַיֹּאמֶר עָלוּ
וְהַצֵּלִיחוּ וַיִּנְתְּנוּ בְיַדְכֶם: וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַמֶּלֶךְ עַד-
כֹּמָה פְּעָמִים אֲנִי מִשְׁבִּיעְךָ אֲשֶׁר לֹא-תְדַבֵּר אֵלַי
רַק-אַמַּת בְּשֵׁם י-הוָה: וַיֹּאמֶר רָאִיתִי אֶת-כֹּל-
יִשְׂרָאֵל נְפוּצִים עַל-הַהָרִים כַּצֹּאן אֲשֶׁר אִין-לְהֵן
רַעָה וַיֹּאמֶר י-הוָה לֹא-אֲדַנִּים לְאֵלֶּה יִשׁוּבוּ אִישׁ-
לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם: וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל אֶל-
יְהוֹשֻפֵט הֲלֹא אֶמְרָתִי אֵלֶיךָ לֹא-יִתְנַבֵּא עָלַי טוֹב

כִּי אִם-לְרַעָה: וַיֹּאמֶר לִכֹּן שְׁמַעוּ דְבַר-י-הוָה
רָאִיתִי אֶת-י-הוָה יוֹשֵׁב עַל-כֶּסֶאֹ וְכֹל-צְבָא
הַשָּׁמַיִם עֹמְדִים עַל-יְמִינוֹ וְשֹׁמְאֵלוֹ: וַיֹּאמֶר
י-הוָה מִי יִפְתָּה אֶת-אַחָאָב מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל וְלַעַל
וַיִּפֹּל בְּרָמֹת גִּלְעָד וַיֹּאמֶר זֶה אֶמְרָ פֶּכַח וְזֶה אֶמְרָ
כֶּכַח: וַיִּצָּא הָרוּחַ וַיַּעֲמֵד לְפָנָי י-הוָה וַיֹּאמֶר אֲנִי
אֶפְתְּנֻ וַיֹּאמֶר י-הוָה אֵלָיו בְּמָה: וַיֹּאמֶר אֲצָא
וְהִלִּיתִי לְרוּחַ שִׁקָּר בְּפִי כֹל-נְבִיאָיו וַיֹּאמֶר תִּפְתָּה
וְגַם-תּוֹכֵל צָא וַעֲשֵׂה-כֹן: וַעֲמָה הִנֵּה נְתַן י-הוָה
רוּחַ שִׁקָּר בְּפִי נְבִיאֶיךָ אֵלֶּה וַי-הוּא דְבַר עָלֶיךָ
רַעָה: וַיִּצָּשׁ צְדָקְיָהוּ בֶן-כְּנַעֲנָה וַיִּרְךָ אֶת-מִיִּכְיָהוּ
עַל-הַלְלִי וַיֹּאמֶר אֵי זֶה הַדְּרָךְ עֲבַר רוּחַ-י-הוָה
מֵאֲתִי לְדַבֵּר אֲתָךְ: וַיֹּאמֶר מִיִּכְיָהוּ הִנֵּה רָאִה
בְּיוֹם הַהוּא אֲשֶׁר תִּבּוֹא תִדָּר בְּחִדָּר לְהַחֲבֹא:
וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל קַחוּ אֶת-מִיִּכְיָהוּ וְהַשִּׁיבֵהוּ
אֶל-אֶמּוֹן שַׂר-הָעִיר וְאֶל-יֹאֵשׁ בֶּן-הַמֶּלֶךְ:
וַיֹּאמְרָתֶם כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ שִׁימוּ זֶה בֵּית הַכְּבֹלָא
וְהַאֲכִלְהוּ לֶחֶם לַחֵץ וּמִים לַחֵץ עַד שׁוֹבֵי בְּשָׁלוֹם:
וַיֹּאמֶר מִיִּכְיָהוּ אִם-שׁוֹב תִּשׁוּב בְּשָׁלוֹם לֹא-דְבַר
י-הוָה בִּי וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּ עַמִּים כָּלֶם: וַיַּעַל מֶלֶךְ-
יִשְׂרָאֵל וַיְהוֹשֻפֵט מֶלֶךְ-יְהוּדָה אֶל-רָמֹת גִּלְעָד:
וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל-יְהוֹשֻפֵט הַתְּחַפֵּשׂ וּבּוֹא
בַּמִּלְחָמָה וְאַתָּה לְבַשׁ בְּגָדֶיךָ וַיִּתְחַפֵּשׂ מֶלֶךְ
יִשְׂרָאֵל וַיִּבְּאוּ בַּמִּלְחָמָה: וּמֶלֶךְ אַרְם צִוָּה אֶת-
שְׂרֵי הָרֶכֶב אֲשֶׁר-לוֹ לֵאמֹר לֹא תִלְחַמוּ אֶת-הַקָּטָן
אֶת-הַגָּדוֹל כִּי אִם-אֶת-מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְבַדּוֹ: וַיְהִי
כִּרְאוֹת שְׂרֵי הָרֶכֶב אֶת-יְהוֹשֻפֵט וְהֵמָּה אָמְרוּ מֶלֶךְ
יִשְׂרָאֵל הוּא וַיִּסְבּוּ עָלָיו לְהִלָּחֵם וַיִּזְעַק יְהוֹשֻפֵט
וַי-הוּא עֲזָרוּ וַיְסִיתֶם א-לֹהִים מִמֶּנּוּ: וַיְהִי כִּרְאוֹת
שְׂרֵי הָרֶכֶב כִּי לֹא-הִנִּיחַ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיִּשׁוּבוּ
מֵאֲחֵרָיו: וַאִישׁ מִשָּׁךְ בִּקְלֶשֶׁת לְתַמּוֹ וַיִּרְךָ אֶת-מֶלֶךְ
יִשְׂרָאֵל בֵּין הַדְּבָקִים וּבֵין הַשָּׂרִיָּה וַיֹּאמֶר לְרַכָּב
הַפָּךְ יָדָךְ וְהוֹצֵאתִנִי מִן-הַמִּתְנַהֵּה כִּי הִחֲלִיתִי:
וַתַּעַל הַמִּלְחָמָה בְּיוֹם הַהוּא וּמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הִנֵּה
מַעֲמִיד בְּמַרְפְּבָה נֹכַח אַרְם עַד-הָעָרֵב וַיִּמָּת לַעַת
בּוֹא הַשָּׁמֶשׁ:

יט וַיָּשָׁב יְהוֹשֻפֵט מֶלֶךְ-יְהוּדָה אֶל-בֵּיתוֹ בְּשָׁלוֹם
לִירוּשָׁלַם: וַיִּצָּא אֶל-פָּנָיו יְהוּא בֶן-חֲנָנִי הַחֹזֵה

וַיֹּאמֶר אֶל־הַמֶּלֶךְ יְהוֹשָׁפָט הֲלֹרְשָׁע הָלַרְשָׁע לַעֲזֹר וּלְשֹׂנְאֵי
יְהוָה תֵּאֱהָב וּבְזֹאת עָלֶיךָ לְקַצֵּף מִלִּפְנֵי יְהוָה:
אֲבָל דְּבָרִים טוֹבִים נִמְצְאוּ עִמָּךְ כִּי־בִעַרְתָּ
הָאֲשֵׁרוֹת מִן־הָאָרֶץ וַהֲכִינוֹתָ לְבָבְךָ לְדַרְשׁ
הָאֱלֹהִים: וַיָּשָׁב יְהוֹשָׁפָט בִּירוּשָׁלַם וַיָּשָׁב וַיֵּצֵא
בָּעָם מִבְּאֵר שֶׁבַע עַד־הָר אֲפֹרִיִם וַיְשִׁיבֵם אֶל־
יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם: וַיַּעֲמֵד שֹׁפְטִים בָּאָרֶץ
בְּכָל־עָרֵי יְהוּדָה הַבְּצֻרוֹת לַעִיר וָעִיר: וַיֹּאמֶר
אֶל־הַשֹּׁפְטִים רְאוּ מָה־אַתֶּם עֹשִׂים כִּי לֹא לְאָדָם
תִּשְׁפֹּטוּ כִּי לִי־יְהוָה וְעִמָּכֶם בְּדָבָר מִשְׁפָּט: וַעֲתָה
יְהִי פַחַד־יְהוָה עֲלֵיכֶם שִׁמְרוּ וַעֲשׂוּ כִּי־אֵין עִם־
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עֹלָה וּמִשָּׂא פָנִים וּמִקַּח־שֹׁחַד:
וְגַם בִּירוּשָׁלַם הֶעֱמִיד יְהוֹשָׁפָט מִן־הַלְוִיִּם
וְהַכֹּהֲנִים וּמֵרֵאשִׁי הָאֲבוֹת לְיִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּט
יְהוָה וְלָרִיב וַיָּשָׁבוּ יְרוּשָׁלַם: וַיֵּצֵאוּ עֲלֵיהֶם לֵאמֹר
כֹּה תַעֲשׂוּן בִּירְאֵת יְהוָה בְּאַמוּנָה וּבְלִבָּב שָׁלֵם:
וְכָל־רִיב אֲשֶׁר־יָבוֹא עֲלֵיכֶם מֵאֲחֵיכֶם וְהַיֹּשְׁבִים
בְּעָרֵיהֶם בִּיַרְדֵם לְדָם בִּיּוֹן־תוֹרָה לְמִצְוֵה לַחֲקִים
וּלְמִשְׁפָּטִים וְהִזְהַרְתֶּם אֹתָם וְלֹא יֵאָשְׁמוּ לִי־הוּא
וְהָיָה־קֶצֶף עֲלֵיכֶם וְעַל־אֲחֵיכֶם כֹּה תַעֲשׂוּן וְלֹא
תֵאָשְׁמוּ: וַהֲנִיָּה אֲמַרְיָהוּ כֹהֵן הָרֵאשִׁי עֲלֵיכֶם לְכָל
דְּבַר־יְהוָה וְזָבְדֵיהוּ בֶן־יִשְׁמַעֵאל הַנַּגִּיד לְבֵית־
יְהוּדָה לְכָל דְּבַר־הַמֶּלֶךְ וְשֹׁטְרִים הַלְוִיִּם לְפָנֵיכֶם
חֲזִקוּ וַעֲשׂוּ וַיְהִי יְהוָה עִם־הַטּוֹב:

כ וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן בָּאוּ בְנֵי־מוֹאָב וּבְנֵי עַמּוֹן
וַעֲמָהֶם מֵהָעַמּוּנִים עַל־יְהוֹשָׁפָט לְמַלְחָמָה:
וַיָּבֹאוּ וַיַּגִּידוּ לְיְהוֹשָׁפָט לֵאמֹר בָּא עָלֶיךָ הַמּוֹן רַב
מֵעַבְר לָיִם מֵאַרֶם וְהֵנֵם בְּחֻצְצוֹן תִּמָּר הִיא עֵין
גַּדִי: וַיֵּרָא וַיִּתֵּן יְהוֹשָׁפָט אֶת־פָּנָיו לְדָרוֹשׁ
לִי־הוּא וַיִּקְרָא־צוֹם עַל־כָּל־יְהוּדָה: וַיִּקְבְּצוּ
יְהוּדָה לְבַקֵּשׁ מִי־הוּא גַם מִכָּל־עָרֵי יְהוּדָה בָּאוּ
לְבַקֵּשׁ אֶת־יְהוָה: וַיַּעֲמֵד יְהוֹשָׁפָט בַּקְּהֵל יְהוּדָה
וִירוּשָׁלַם בְּבֵית יְהוָה לְפָנָי הַחֲצָר הַחֲדָשָׁה:
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ הֲלֹא אֲתֵהֱוֹא
אֶל־לְהִים בְּשָׁמַיִם וְאַתָּה מוֹשֵׁל בְּכָל מַמְלָכוֹת הַגּוֹיִם
וּבְיַדְךָ פָּת וּגְבוּרָה וְאֵין עִמָּךְ לְהַתִּיצֵב: הֲלֹא ו
אַתָּה אֱלֹהֵינוּ הוֹרֵשֶׁת אֶת־יִשְׂרָאֵל הָאָרֶץ הַזֹּאת
מִלִּפְנֵי עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל וְתַתְּנָה לְזָרַע אֲבָרְהָם אֶהְבֶּךָ

לְעוֹלָם: וַיִּשְׁבּוּ־בָה וַיָּבִנוּ לָךְ בָּה מִקְדָּשׁ לְשִׁמְךָ
לֵאמֹר: אִם־תָּבוֹא עָלֵינוּ רָעָה חָרֵב שְׁפוּט וְדָבָר
וְרָעַב נַעֲמָדָה לְפָנָי הַבַּיִת הַזֶּה וּלְפָנֶיךָ כִּי שִׁמְךָ
בַּבַּיִת הַזֶּה וְנִזְעַק אֵלֶיךָ מִצָּרְתָנוּ וְתִשְׁמַע וְתוֹשִׁיעַ:
וַעֲתָה הִנֵּה בְנֵי־עַמּוֹן וּמוֹאָב וְהַר־שְׂעִיר אֲשֶׁר
לֹא־נִתְּתָה לְיִשְׂרָאֵל לָבוֹא בָהֶם בְּכַאֵם מֵאָרֶץ
מִצְרָיִם כִּי סָרוּ מֵעֲלֵיהֶם וְלֹא הִשְׁמִידוּם: וְהַנְּהַ־
הֵם גְּמָלִים עָלֵינוּ לָבוֹא לְגַרְשָׁנוּ מִיִּרְשָׁתְךָ אֲשֶׁר
הוֹרֵשְׁתָנוּ: אֱלֹהֵינוּ הֲלֹא תִשְׁפֹּט־בָּם כִּי אֵין בָּנוּ
כֹּחַ לְפָנָי הַהֵמוֹן הַרֵב הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ וְאַנְחָנוּ לֹא
נִדְעַל מָה־נַּעֲשֶׂה כִּי עָלֶיךָ עֵינֵינוּ: וְכָל־יְהוּדָה
עֹמְדִים לְפָנָי יְהוָה גַּם־טַפְּס וְנָשִׁיחֶם וּבְנֵיהֶם:
וַיִּחַזֵּי־אֵל בֶּן־זַכְרְיָהוּ בֶן־בְּנַיָּה בֶן־יַעֲיָאֵל בֶּן־
מִתְנַיָּה הַלְוִי מִן־בְּנֵי אֶסָף הַיְתָה עָלָיו רוּחַ יְהוָה
בְּתוֹךְ הַקְּהֵל: וַיֹּאמֶר הַקְּשִׁיבוּ כָל־יְהוּדָה וַיִּשְׁבְּי
יְרוּשָׁלַם וְהַמֶּלֶךְ יְהוֹשָׁפָט כֹּה־אָמַר יְהוָה לָכֶם
אֲתֶם אֶל־תִּירְאוּ וְאֶל־תַּחַתּוּ מִפְּנֵי הַהֵמוֹן הַרֵב הַזֶּה
כִּי לֹא לָכֶם הַמְּלַחְמָה כִּי לֹא־לְהִים: מִמָּחָר רָדוּ
עֲלֵיהֶם הַגָּם עֲלֵיכֶם בְּמַעֲלָה הַצֵּיץ וּמִצְאֹתֶם אֲתֶם
בְּסוּף הַנְּחַל פָּנָי מִדְּבַר יְרוּאֵל: לֹא לָכֶם לְהִלָּחֵם
בְּזֹאת הַתִּיצֵבוּ עִמָּדוּ וּרְאוּ אֶת־יְשׁוּעַת יְהוָה
עִמָּכֶם יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם אֶל־תִּירְאוּ וְאֶל־תַּחַתּוּ
מָחָר צֵאוּ לְפָנֵיהֶם וִי־הוּא עִמָּכֶם: וַיִּקְדַּד יְהוֹשָׁפָט
אֲפִים אֶרְצָה וְכָל־יְהוּדָה וַיִּשְׁבְּי יְרוּשָׁלַם גָּפְלוּ
לְפָנָי יְהוָה לְהַשְׁתַּחֲוֹת לִי־הוּא: וַיִּקְמוּ הַלְוִיִּם
מִן־בְּנֵי הַקְּהֵתִים וּמִן־בְּנֵי הַקְּרֹתִים לְהִלָּל לִי־הוּא
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּקוֹל גָּדוֹל לְמַעֲלָה: וַיִּשְׁכְּימוּ
בְּבִקְר וַיֵּצְאוּ לְמִדְּבַר תְּקוּעַ וּבְצֹאתָם עָמַד
יְהוֹשָׁפָט וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּנִי יְהוּדָה וַיִּשְׁבְּי יְרוּשָׁלַם
הָאֲמִינוּ בִּי־הוּא אֱלֹהֵיכֶם וְתִאֲמְנוּ הָאֲמִינוּ
בְּנִבְיָאֵיו וְהַצְּלִיחוּ: וַיִּנְוַעַץ אֶל־הָעָם וַיַּעֲמֵד
מְשֻׁרְרִים לִי־הוּא וּמֵהַלְלִים לְהַזְדַּר־תְּקַדֵּשׁ בְּצֹאת
לְפָנָי הַחֲלוּץ וְאֲמַרִים הוֹדוּ לִי־הוּא כִּי לְעוֹלָם
חֲסִדוֹ: וּבָעֵת הַחֲלוּ בְרָנָה וְתַהֲלָה נָתַן
יְהוָה מְאָרְבִים עַל־בְּנֵי עַמּוֹן מוֹאָב וְהַר־שְׂעִיר
הַבָּאִים לְיְהוּדָה וַיִּגָּפוּ: וַיַּעֲמָדוּ בְנֵי עַמּוֹן וּמוֹאָב
עַל־יִשְׁבְּי הַר־שְׂעִיר לְהַתְּרִים וְלְהַשְׁמִיד וּכְכֹלוֹתָם
בְּיוֹשְׁבֵי שְׂעִיר עֲזָרוּ אִישׁ־בְּרֵעֵהוּ לְמִשְׁחִית:

ויהודעה בא על-המצפה למדבר ויפנו אל-ההמון
והגם פגרים נפלים ארצה ואין פליטה: ויבא
הושפט ועמו לבז את-שללם וימצאו בהם לרב
ורכוש ופגרים וכלי חמדות וינצלו להם לאין
משא ויהיו ימים שלוש בנזים את-השלל פי
רבי-הוא: וביום הרבעי נקהלו לעמק ברכה פי-
שם ברכו את-י-הוה על-פן קראו את-שם המקום
הוא עמק ברכה עד-היום: וישובו פל-איש
יהודה וירושלם ויהושפט בראשם לשוב אל-
ירושלם בשמחה פי-שמחתם י-הוה מאויביהם:
ויבאו ירושלם בנבלים ובכנרות ובחצצרות אל-
בית י-הוה: ויהי פחד א-להים על כל-ממלכות
הארצות בשמעם פי גלתם י-הוה עם אויבי
ישראל: ותשקט מלכות יהושפט וינח לו
א-להיו מסביב: וימלך יהושפט על-יהודה בן-
שלשים ותמש שנה במלכו ועשרים ותמש שנה
מלך בירושלם ושם אמו עזובה בת-שלחי:
ויילך בדרך אביו אסא ולא-סר ממנה לעשות
הישר בעיני י-הוה: אף הבמות לא-סרו ועוד
העם לא-הקינו לבכם לא-להי אבותיהם: וילתך
דברי יהושפט הראשנים והאחרנים הגם פתובים
בדברי יהוא בן-חנני אשר העלה על-ספר מלכי
ישראל: ואת-ריכן את-חבר יהושפט מלך-
יהודה עם אחזיה מלך-ישראל הוא הרשיע
לעשות: ויחברתו עמו לעשות אגרות ללכת
תרשיש ויעשו אגרות בעציון גבר: ויחנפו
אליעזר בן-דזיהו ממרשה על-יהושפט לאמר
כהתחברך עם-אחזיהו פרץ י-הוה את-מעשיך
וישברו אגרות ולא עצרו ללכת אל-תרשיש:

כא וישפב יהושפט עם-אבתיו ויקבר עם-אבתיו
בעיר דגיד וימלך יהורם בנו תחתיו: ולו-אחיים
בני יהושפט עזריה ויחיאל וזכריהו ועזריהו
ומיכאל ושפטיהו פל-אלה בני יהושפט מלך-
ישראל: ויתן להם אביהם מתנות רבות לכסף
ולזהב ולמגדנות עם-ערי מצרות ביהודה ואת-
הממלכה נתן ליהורם פי-הוא הבכור: וילקם
יהורם על-ממלכת אביו ויתחזק ויתרג את-פל-
אחיו בחרב וגם משרי ישראל: בן-שלשים

ושתיים שנה יהורם במלכו ושמונה שנים מלך
בירושלם: וילך בדרך מלכי ישראל כאשר
עשו בית אחאב פי בת-אחאב היתה לו אשה
ויעש הרע בעיני י-הוה: ולא-אבה י-הוה
להשחית את-בית דויד למען הברית אשר כרת
לדויד וכאשר אמר לתת לו גיר ולבניו פל-
הימים: בימיו פשע אדום מתחת יד-יהודה
וימליכו עליהם מלך: ויעבר יהורם עם-שריו
וכל-הרכב עמו ויהי קם לילה וף את-אדום
הסובב אליו ואת שרי הרכב: ויפשע אדום
מתחת יד-יהודה עד היום הנה אז תפשע לבנה
בעת ההיא מתחת ידו פי עזב את-י-הוה א-להי
אבתיו: גם-הוא עשה-במות בהרי יהודה וילן
את-ישבי ירושלם וידח את-יהודה: ויבא אליו
מכתב מאלהו הנביא לאמר פה אומר י-הוה
א-להי דויד אביך תחת אשר לא-הלכת בדרך
יהושפט אביך ובדרכי אסא מלך-יהודה: ותלך
בדרך מלכי ישראל ותזנה את-יהודה ואת-ישבי
ירושלם פהזנות בית אחאב וגם את-אחיה בית-
אביך הטובים ממה הרגת: הנה י-הוה נגף
מגפה גדולה בעמך ובבניך ובנשיך ובכל-
רכושך: ואתה בחללים רבים במחלה מעיה עד-
יצאו מעיה מן-החלי ימים על-ימים: וילער
י-הוה על-יהורם את רוח הפלשתיים והערבים
אשר על-יד פושים: ויעלו ביהודה ויבקעוה
וישפו את פל-הרכוש הנמצא לבית-המלך וגם-
בניו ונשיו ולא נשאר-לו בן פי אם-יהואחז קטן
בניו: ואתרי פל-זאת נגפו י-הוה במעיו לחלי
לאין מרפא: ויהי לימים מימים וכעת צאת
הקץ לימים א שנים יצאו מעיו עם-חליו וימת
בתחללים רעים ולא-עשו לו עמו שרפה פשרפת
אבתיו: בן-שלשים ושתיים הנה במלכו ושמונה
שנים מלך בירושלם וילך בלא חמדה ויקברהו
בעיר דגיד ולא בקברות המלכים:

כב וימליכו יושבי ירושלם את-אחזיהו בנו
הקטן תחתיו פי כל-הראשנים תרג הגלוד הבא
בערבים למחנה וימלך אחזיהו בן-יהורם מלך
יהודה: בן-ארבעים ושתיים שנה אחזיהו במלכו

וְשָׁנָה אַחַת מֵלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אָמוֹ עֲתַלְיָהוּ בֶּת-
עֲמֹרִי: גַּם-הוּא הָלַךְ בְּדַרְכֵי בַיִת אַחֲאָב כִּי אָמוֹ
הָיְתָה יוֹעֲצָתוֹ לְהִרְשִׁיעַ: וַיַּעַשׂ הַרַע בְּעֵינֵי י-הוָה
כִּבְיַת אַחֲאָב כִּי-הָמָּה הָיוּ-לוֹ יוֹעֲצִים אַחֲרֵי מוֹת
אָבִיו לְמִשְׁחֵית לּוֹ: גַּם בַּעֲצַתֶם הָלַךְ וַיִּלְךְ אֶת-
יְהוֹרָם בֶּן-אַחֲאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לְמַלְחָמָה עַל-חֲזָאֵל
מֶלֶךְ-אַרָם בְּרָמוֹת גִּלְעָד וַיָּפּוּ הָרַמִּים אֶת-יְוָרָם:
וַיָּשָׁב לְהִתְרַפָּא בְּיִזְרְעֵאל כִּי הַמַּכִּים אֲשֶׁר הִכָּהוּ
בְרָמָה בְּהִלָּחְמוֹ אֶת-חֲזָאֵל מֶלֶךְ אַרָם וַעֲזַרְיָהוּ
בֶן-יְהוֹרָם מֶלֶךְ יְהוּדָה יָרַד לְרֵאוֹת אֶת-יְהוֹרָם בֶּן-
אַחֲאָב בְּיִזְרְעֵאל כִּי-חָלָה הוּא: וַיֵּמָּא-לֵהִים הָיְתָה
תְּבוּסַת אֲחִזְיָהוּ לְבּוֹא אֶל-יְוָרָם וּבָבֹאוֹ יָצָא עִם-
יְהוֹרָם אֶל-יְהוּא בֶן-נְמָשִׁי אֲשֶׁר מִשְׁחָו י-הוָה
לְהַכְרִית אֶת-בַּיִת אַחֲאָב: וַיְהִי כִּהְשַׁכְּט יְהוּא
עִם-בַּיִת אַחֲאָב וַיִּמְצָא אֶת-שָׂרֵי יְהוּדָה וּבְנֵי אַחֲרֵי
אֲחִזְיָהוּ מִשְׁרָתִים לְאֲחִזְיָהוּ וַיַּהַרְגֵם: וַיִּבְקֹשׂ אֶת-
אֲחִזְיָהוּ וַיִּלְכְּדֵהוּ וְהוּא מִתְחַבֵּא בְּשִׁמְרוֹן וַיִּבְאֵהוּ
אֶל-יְהוּא וַיִּמִּיתֵהוּ וַיִּקְבְּרֵהוּ כִּי אָמְרוּ בֶן-יְהוֹשָׁפָט
הוּא אֲשֶׁר-דָּרַשׁ אֶת-י-הוָה בְּכָל-לְבָבוֹ וְאֵין לְבַיִת
אֲחִזְיָהוּ לַעֲצֹר כֹּחַ לְמַמְלָכָה: וַעֲתַלְיָהוּ אִם
אֲחִזְיָהוּ רָאִתָּה כִּי מֵת בָּגָה וְתָקַם וְתַדְבֵּר אֶת-כָּל-
זֶרַע הַמַּמְלָכָה לְבַיִת יְהוּדָה: וַתִּקַּח יְהוֹשָׁפָט
בֶּת-הַמֶּלֶךְ אֶת-יְוָאָשׁ בֶּן-אֲחִזְיָהוּ וַתַּגְנֵב אֹתוֹ מִתּוֹךְ
בְּנֵי-הַמֶּלֶךְ הַמּוֹמְתִים וַתִּתֵּן אֹתוֹ וְאֶת-מִינִיקָתוֹ
בְּחֶזֶר הַמַּטּוֹת וַתִּסְתִּירֵהוּ יְהוֹשָׁפָט בֶּת-הַמֶּלֶךְ
יְהוֹרָם אֲשֶׁת יְהוֹיָדָע הִכְהִין כִּי הִיא הָיְתָה אֲחֹת
אֲחִזְיָהוּ מִפְּנֵי עֲתַלְיָהוּ וְלֹא הִמִּיתָהּ: וַיְהִי אַתָּם
בְּבַיִת הָא-לֵהִים מִתְחַבֵּא שָׁשׁ שָׁנִים וַעֲתַלְיָה
מָלְכָת עַל-הָאָרֶץ:

כג וּבְשָׁנָה הַשְּׁבַעִית הִתְחַזַּק יְהוֹיָדָע וַיִּקַּח אֶת-
שָׂרֵי הַמַּאֲוֹת לַעֲזַרְיָהוּ בֶן-יִרְמְיָהוּ וְלִישְׁמַעְיָאל בֶּן-
יְהוֹחָנָן וְלַעֲזַרְיָהוּ בֶן-עֹבָד וְאֶת-מַעֲשִׂיָהוּ בֶן-
עֲדִיָהוּ וְאֶת-אֲלִישַׁפָּט בֶּן-זַכְּרִי עַמּוֹ בְּבָרִית:
וַיִּסְבּוּ בִּיהוּדָה וַיִּקְבְּצוּ אֶת-הַלְוִיִּם מִכָּל-עָרֵי
יְהוּדָה וְרֵאשֵׁי הָאָבוֹת לְיִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ אֶל-
יְרוּשָׁלַם: וַיִּכְרַת כָּל-הַקֶּהֶל בְּרִית בְּבַיִת הָא-לֵהִים
עִם-הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר לָהֶם הִנֵּה בֶן-הַמֶּלֶךְ יְמַלֵּךְ
כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר י-הוָה עַל-בְּנֵי דָוִד: זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר

תַּעֲשׂוּ הַשְּׁלִישִׁית מִכֶּם בָּאֵי הַשָּׁבֹת לְכַהֲנִים וְלַלְוִיִּם
לְשַׁעְרֵי הַסָּפִים: וְהַשְּׁלִישִׁית בְּבַיִת הַמֶּלֶךְ
וְהַשְּׁלִישִׁית בְּשַׁעַר הַיְסוּד וְכָל-הָעָם בְּחֲצֹרוֹת בַּיִת
י-הוָה: וְאֶל-יָבּוֹא בֵית-י-הוָה כִּי אִם-הַכַּהֲנִים
וְהַמְּשָׁרְתִים לַלְוִיִּם הָמָּה יָבֹאוּ כִּי-קָדַשׁ הָמָּה וְכָל-
הָעָם יִשְׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶת י-הוָה: וְהִקְיִפוּ הַלְוִיִּם אֶת-
הַמֶּלֶךְ סָבִיב אִישׁ וְכָלְיוּ בְּיָדוֹ וְהִבָּא אֶל-הַבַּיִת
יוֹמָת וְהָיוּ אֶת-הַמֶּלֶךְ בְּבֹאוֹ וּבְצִאתוֹ: וַיַּעֲשׂוּ
הַלְוִיִּם וְכָל-יְהוּדָה כְּכֹל אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן
וַיִּקְחוּ אִישׁ אֶת-אֲנָשָׁיו בָּאֵי הַשָּׁבֹת עִם יוֹצְאֵי
הַשָּׁבֹת כִּי לֹא פָטַר יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אֶת-הַמַּחְלָקוֹת:
וַיִּתֵּן יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן לְשָׂרֵי הַמַּאֲוֹת אֶת-הַחֲנִיטִים
וְאֶת-הַמַּגְנּוֹת וְאֶת-הַשְּׁלֹטִים אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ דָּוִד
אֲשֶׁר בַּיִת הָא-לֵהִים: וַיַּעֲמֵד אֶת-כָּל-הָעָם
וְאִישׁ | שָׁלְחוּ בְּיָדוֹ מִכֶּתֶף הַבַּיִת הַיְמָנִית עַד-כֶּתֶף
הַבַּיִת הַשְּׂמָאלִית לְמוֹצֵק וְלַבַּיִת עַל-הַמֶּלֶךְ סָבִיב:
וַיִּוָּצְאוּ אֶת-בֶּן-הַמֶּלֶךְ וַיִּתְּנוּ עָלָיו אֶת-הַגִּזְרֹת
וְאֶת-הָעֲדוֹת וַיִּמְלִיכוּ אֹתוֹ וַיִּמְשַׁחֵהוּ יְהוֹיָדָע וּבְנָיו
וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ: וַתִּשְׁמַע עֲתַלְיָהוּ אֶת-קוֹל
הָעָם הָרָצִים וְהַמְהַלְלִים אֶת-הַמֶּלֶךְ וַתִּבּוֹא אֶל-
הָעָם בַּיִת י-הוָה: וַתֵּרָא וְהִנֵּה הַמֶּלֶךְ עוֹמֵד עַל-
עַמּוּדוֹ בַּמְּבֹאֵה וְהַשָּׂרִים וְהַחֲצֹצְרוֹת עַל-הַמֶּלֶךְ
וְכָל-עַם הָאָרֶץ שָׂמֵחַ וְתוֹקֵעַ בְּחֲצֹצְרוֹת
וְהַמְּשׁוֹרְרִים בְּכָלֵי הַשִּׁיר וּמוֹדִיעִים לְהַלֵּל וַתִּקְרַע
עֲתַלְיָהוּ אֶת-בְּגָדֶיהָ וַתֹּאמֶר קֹשֶׁר קֹשֶׁר: וַיִּוָּצֵא
יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן אֶת-שָׂרֵי הַמַּאֲוֹת | פְּקוּדֵי הַחֵיל
וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הוֹצִיאוּהָ אֶל-מַבְּיַת הַשְּׂדֵרוֹת וְהִבָּא
אֲחֵרֶיהָ יוֹמָת בְּחָרָב כִּי אָמַר הַכֹּהֵן לֹא תִמִּיתוּהָ
בַּיִת י-הוָה: וַיִּשְׁיִמוּ לָהּ יָדַיִם וַתִּבּוֹא אֶל-מְבֹאֵה
שַׁעַר-הַסּוּסִים בַּיִת הַמֶּלֶךְ וַיִּמִּיתוּהָ שָׁם: וַיִּכְרַת
יְהוֹיָדָע בְּרִית בֵּינוֹ וּבֵין כָּל-הָעָם וּבֵין הַמֶּלֶךְ
לְהַיּוֹת לְעָם לִי-הוָה: וַיָּבֹאוּ כָל-הָעָם בֵּית-הַבַּעַל
וַיִּתְּצוּהוּ וְאֶת-מִזְבְּחֹתָיו וְאֶת-צִלְמֵי שִׁבְרוּ וְאֶת
מִתְּן כֹּהֵן הַבַּעַל הִרְגוּ לִפְנֵי הַמִּזְבְּחוֹת: וַיִּשְׁשׂוּ
יְהוֹיָדָע פְּקֻדוֹת בַּיִת י-הוָה בְּיַד הַכַּהֲנִים הַלְוִיִּם
אֲשֶׁר תִּלַּק דָּוִד עַל-בַּיִת י-הוָה לְהַעֲלוֹת עֹלוֹת
י-הוָה כַּכְּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה בְּשִׁמְחָה וּבְשִׁיר עַל
יְדֵי דָוִד: וַיַּעֲמֵד הַשּׁוֹעֲרִים עַל-שַׁעְרֵי בַּיִת

י-הוה ולא יבוא טמא לכל-דבר: וניקח את-שְׂרֵי
המאות ואת-האדירים ואת-המושלים בעם
ואת | כל-עם הארץ ויורד את-המלך מבית
י-הוה ויבאו בתוך-שער העליון בית המלך
ויושבו את-המלך על כסא הממלכה: וישמחו
כל-עם-הארץ והעיר שקטה ואת-עת-ליהו
המיתו בחרב:

כד *בן-שבע שנים יאש במלכו וארבעים שנה
מלך בירושלם ושם אמו צביה מבאר שבע:
וישש יואש הישר בעיני י-הוה פלימי יהויכע
הפקו: וישאלו יהויכע נשים נשים ויולד בנים
ובנות: ויהי אחרי-כן היה עם-לב יואש לתדש
את-בית י-הוה: ויקבץ את-הפקנים והלויים
ויאמר להם צאו לערי יהודה וקבצו מפלי-ישראל
כסף לתזק | את-בית א-להיכם מדי שנה בשנה
ואתם תמקרו לדבר ולא מקרו הלויים: ויקרא
המלך ליהויכע הראש ויאמר לו מדוע לא-
זרשתי על-הלויים להביא מיהודה ומירושלם
את-משאת משה עבד-י-הוה והקהל לישראל
לאהל העדות: כי עת-ליהו המרשעת בגיה פרו
את-בית הא-להים וגם פל-קדשי בית-י-הוה
עשו לבועלים: ויאמר המלך ויעשו ארון אהד
ויתגהו בשער בית-י-הוה חוצה: ויתנו-קול
ביהודה ובירושלם להביא לי-הוה משאת משה
עבד-הא-להים על-ישראל במדבר: וישמחו כל-
השרים וכל-העם ויביאו וישליכו לארון עד-
לכלה: ויהי בעת יביא את-הארון אל-פקדת
המלך בניד הלויים וכראותם פירב הכסף ובא
סופר המלך ופקיד פהן הראש ויערו את-הארון
וישאהו וישיבהו אל-מקמו פה עשו ליום ביום
ויאספו-כסף לרב: ויתגהו המלך ויהויכע אל-
עושה מלאכת עבודת בית-י-הוה ויהיו שְׂכָרִים
חצבים ותרשים לתדש בית י-הוה וגם לתרשי
ברזל ונחשת לתזק את-בית י-הוה: ויעשו עשי
המלאכה ותעל ארוכה למלאכה בידם ויעמידו
את-בית הא-להים על-מתכנתו ויאמצהו:
*וככלותם הביאו לפני המלך ויהויכע את-שאַר
הכסף ויעשהו כלים לבית-י-הוה פלי שרת

והעלות וכפות וכלי זהב וכסף ויהיו מעלים
עלות בבית-י-הוה תמיד כל ימי יהויכע: ויזקו
יהויכע וישבע ימים וימת בן-מאה ושלשים
שנה במותו: ויקברהו בעיר-דויד עם-המלכים
כיעשה טובה בישראל ועם הא-להים וביתו:
*ואתרי מות יהויכע באו שרי יהודה וישתחו
למלך אז שמע המלך אליהם: ויעזבו את-בית
י-הוה א-להי אבותיהם ויעבדו את-האשרים
ואת-העצבים ויהי-קצף על-יהודה וירושלם
באשמתם זאת: וישלח בהם נבאים להשיבם
אלי-הוה ויעידו בהם ולא האזינו: ורוח א-להים
לבשה את-זכריה בן-יהויכע הפהו ויעמד מעל
לעם ויאמר להם פה | אמר הא-להים למה אתם
עבדים את-מצות י-הוה ולא תצליחו כיעזבתם
את-י-הוה ויעזב אתכם: *ויקשרו עליו וירגמהו
אבו במצות המלך בחצר בית-י-הוה: *ולא-זכר
יואש המלך החסד אשר עשה יהויכע אביו עמו
ויהרג את-בגו וכמותו אמר גרא י-הוה וידרש:
*ויהי | לתקופת השנה עלה עליו חיל ארם ויבאו
אל-יהודה וירושלם וישחיתו את-כל-שרי העם
מעם וכל-שללם שלחו למלך דרמשק: *כי
במצער אנשים באו | חיל ארם וי-הוה נתן בידם
חיל לרב מאד כי עזבו את-י-הוה א-להי
אבותיהם ואת-יואש עשו שפטים: *ובלכתם
ממנו כיעזבו אתו במחליים רבים התקשרו עליו
עבדיו בדמיל בגל יהויכע הפהו ויהרגהו על-מטתו
וימת ויקברהו בעיר דויד ולא קברהו בקברות
המלכים: *ואלה המתקשרים עליו זבד בן-
שמעת העמונית ויהוזבד בן-שמרית המואבית:
*ובניו רב המשא עליו ויסוד בית הא-להים הנם
פתובים על-מדרש ספר המלכים וימלך אמצהו
בנו תחתיו:

הלכות שבת פרק י

יא הקושר קושר שלקנימה, והוא מעשה אמן חיב: כגון קושר הגמליו, וקושר הספניו, וקושרי רצועות מנעל וסנדל שקושרין הרצוענין בשעת עשייתו, וכן כל כיוצא בזה. אבל הקושר קושר שלקנימה, ואינו מעשה אמן פטור; וקושר שאינו שלקנימה, ואינו מעשה אמן מתר לקשרו לכתחלה.

יב פיצד: נפסקה לו רצועה וקשרה, נפסק החבל וקשרו, או שקושר חבל בדלי, או שקושר רסן בהמה הרי זה פטור; וכן כל כיוצא באלו הקושרים, שהן מעשה הדיוט וכל אדם קושר אותן לקנימה. וכל קושר שאינו שלקנימה אם קשרו קושר אמן, הרי זה אסור.

יג קושרת אשה מפתחי החלוק, אף על פי שיש לו שני פתחים; וחוטיו סבכה, אף על פי שהוא רפוי; ורצועות מנעל וסנדל שקושרין אותן על הרגל, בשעת מלבוש; ונודות יין ושמן, אף על פי שיש לו שתי אוננים; וקדרה שלבשר, אף על פי שייכולה להוציא הבשר ולא תתיר הקושר. וקושרין דלי במשיחה, או באבנט, וכיוצא בו אבל לא בחבל. וקושרין לפני בהמה או פרגלה, בשביל שלא תצא, אף על פי שיש לה שני איסרות. וחבל שהיה קשור בפירה, קושרו באבוס; היה קשור באבוס, קושרו בפירה. אבל לא יביא חבל מתוך ביתו, ויקשר בפירה ובאבוס; ואם היה חבל גרדי שמתר למלטלו, הרי זה מביא וקושר בפירה ובאבוס. מפני שכל אלו הקושרים, מעשה הדיוט הו, ואינו לקנימה, אלא פעם קושר ופעם מתיר; ולפיכך מתר לקשר אותן, לכתחלה. חותלות שלתמרים ושלגרגרות מתיר, ומפקיע, וחותך, ונוטל ואוכל.

יד כל שראוי למאכל בהמה, מתר לקשר אותו

בשבת; לפיכך אם נפסקה רצועות סנדלו בכרמלית נוטל גמי לח הראוי למאכל בהמה, וכורף עליו וקושר הגמי. נשמטה לו רצועות מנעל וסנדל, או שנשמט רב הרגל מתר להחזיר הרצועות למקומן, ובלבד שלא יקשר. יח העניבה מתרת, לפי שאינה מתחלפת בקשירה; לפיכך החבל שנפסק מקבץ שני קצותיו, וכורף עליו משיחה, ועונב עניבה.

יז מתר לקשר קושר שאינו שלקנימה, לדבר מצוה כגון שיקשר למדד שעור, משעורי התורה. נימת כנור שנפסקה קושרין אותה במקדש, אבל לא במדינה; ולא יקשר נימה לכתחלה, אפלו במקדש.

יח כל קושר שחיבין על קשרו, כד חיבין על התרו; וכל קושר שהקושר אותו פטור, כד המתיר אותו פטור; וכל קושר שמתר לקשרו, כד מתר להתירו.

יט הפותל חבלים מן החוצין, ומן החלה, או מחוטי צמר, או מחוטי פשתן, או חוטי שעור, וכיוצא בהן הרי זה תולדת קושר, וחיב. ושעורו, כדי שיעמד החבל בפתילתו בלא קשירה שנמצאת מלאכתו מתקנימת. וכן המפריד את הפתיל הרי זה תולדת מתיר, וחיב; והוא, שלא יתפון לקלקל בלבד. ושעורו, בשעור הפותל.

כ ט התופר שתי תפירות, חיב והוא שקושר ראשי החוט מפאן ומפאן, כדי שתעמד התפירה ולא תשמט. אבל אם תפר יתר על שתי תפירות אף על פי שלא קשר, חיב; שחרי מתקנימת התפירה. והמותח חוט שלתפירה בשבת חיב, מפני שהוא מצרפי התפירה.

כא יי הקורע כדי לתפר שתי תפירות, על מנת לתפר שתי תפירות חיב; אבל הקורע להפסדה פטור, מפני שהוא מקלקל. הקורע בהמתו, או

על מנת שהוא חייב לקרע עליו חייב: מפני שמישלב את דעתו בדבר זה, וינחה יצרו; והואיל וחסותו שוכבת בדבר זה, הרי הוא כמתקן וחייב. והפועל בית הצואר בשפת, חייב.

י, יא המדבק נירות או עורות בקלן שלסופרים, וכיצא בו הרי זה תולדת תופר, וחייב. וכן המפרק נירות דבוקין או עורות דבוקין, ולא נתפון לקלקל בלבד הרי זה תולדת קורע.

י, יב הבונה כל שהוא, חייב. המשוה פני הקרקע בבית, כגון שהשפיל תל, או מלא גיא הרי זה בונה, וחייב. אחד נתן את האבן, ואחד נתן את הטיט הנותן את הטיט, חייב; ובגדף העליון, אפלו העלה את האבן והניחה על גבי הטיט חייב, שהרי אין מניחין עליה טיט. והבונה על גבי כלים, פטור.

י, יג העושה אהל קבוע הרי זה תולדת בונה, וחייב. וכן העושה פלי אדמה, כגון תנור וחבית קדם שישרפו הרי זה תולדת בונה, וחייב. וכן המגבן את הגבנה, הרי זה תולדת בונה; ואינו חייב, עד שיגבן בגרגרת. המכניס יד הקרדום בתוך העין שלו, הרי זה תולדת בונה; וכן כל פיוצא בו. וכן כל התוקע עץ בעץ בין שתקע במסמר, בין שתקע בעץ עצמו עד שנתאחד הרי זה תולדת בונה, וחייב. י, יד העושה נקב כל שהוא בלול שלתרנגולים, כדי שיכנס להן האור חייב משום בונה. המחזיר דלת שלבור, ושלדות, ושלציע חייב משום בונה.

י, טו הסותר כל שהוא, חייב; והוא, שישתר על מנת לבנות; אבל אם סתר דרך השחתה, פטור. הסותר אהל קבוע, או שפרק עץ תקוע הרי זה תולדת סותר, וחייב; והוא, שיתפון לתפון.

י, טז המכה בפטיש הכיה אחת, חייב. וכל העושה דבר שהוא גמר מלאכה הרי זה תולדת מכה בפטיש, וחייב. פיצד: המנפח בכלי זכוכית, והצר בכלי צורה אפלו מקצת הצורה, והמגרד כל שהוא, והעושה נקב כל שהוא בין בעץ בין בבנין בין במתכת בין בכלים הרי זה תולדת מכה בפטיש, וחייב. וכל פתח שאינו עשוי להכניס ולהוציא, אין חייבין על עשייתו.

י, יז המכים שחין בשפת, כדי להרחיב פי המכה, בדרך שהרופאין עושין, שחן מתכונן ברפואה להרחיב פי המכה הרי זה חייב משום מכה בפטיש, שזו היא מלאכת הרופא; ואם הפיסה להוציא ממנה הלחה שפה, הרי זה מתר.

י, יח המסתת את האבן כל שהוא, חייב משום מכה בפטיש; המצדד את האבן ביסוד הבנין, ותקנה בידו והושיבה במקום הראוי לה חייב משום מכה בפטיש. הלוחק יבלת שעל הבגדים בידו, כגון אלו היבולות שבכלי צמר חייב משום מכה בפטיש; והוא, שיקפיד עליהן; אבל אם הסירן דרך עסק, הרי זה פטור. המנער מטית חדשה שחורה, כדי לנאותה ולהסיר הצהוב הלכן הנתלה בה, בדרך שהאמנין עושין חייב חטאת; ואם אינו מקפיד, מתר.

י, יט הצד דבר שדרך מינו לצוד אותו חייב, כגון היה ועופות ודגים; והוא שיצוד אותו, למקום שאינו מחסר צידה. פיצד: כגון שרדף אחר צבי עד שהכניסו לבית או לגנה או לחצר, ונעל עליו, או שהפריח את העוף עד שהכניסו למגדל, ונעל עליו, או ששלח דג מן חייב, בתוך ספל שלמים הרי זה חייב. אבל אם הפריח צפור לבית, ונעל עליו, או שהפריח דג ועקרו מן חיים, לברכה שלמים, או שרדף אחר צבי עד שנכנס לטרקלין רחב, ונעל עליו הרי זה פטור; שאין זו צידה גמורה שאם יבוא

לְקַחְתָּו, צָרִיף לְרֹדֵף אַחֲרָיו, וְלָצוּד אוֹתוֹ מִשָּׁם.
לְפִיכָּה הֵצֵד אָרִי, אֵינּוּ חַיֵּב עַד שְׂיִכְנִיסֵנּוּ
לְפִיכָּה שָׁלוֹ שֶׁהוּא נֶאֱסָר בָּהּ.

י, כ כל מקום שאם ירויץ בו, יגיע לחיה בשחיה אחת, או שהיו הפותלים קרובין זה לזה, עד שיפול צל שניהם לאמצע פאחד חרי זה מקום קטן; ואם הכריח הצבי וכיוצא בו לתוכו, חייב. ומקום שהוא גדול מזה המכריח חיה לתוכו, פטור.

י, בא אחד שמונה שרצים האמורין בתורה, ואחד שאר שקצים ורמשים שיש למינו צידה הצד אחד מבין, בין לצרף בין שלא לצרף אלא לשחק בהן חייב, הואיל ונתפון לצוד וצד: שפולאכה שאינה צריכה לגופה, חייב עליה. הצד את הישן, ואת הסומה חייב.

י, כב המושלח פלבים כדי שיצודו צבאים וארנבים וכיוצא בהן, וברח הצבי מפני הפלב, והיה הוא רודף אחר הצבי או שעמד בפניו והבהילו, עד שהגיע הפלב ותפס חרי זה תולדת הצד, וחייב. וכן העושה בדרך הזו, בעופות.

י, כג צבי שנכנס לבית, ונעל אחד בפניו חייב. נעלוהו שנים, פטורין; אם אין אחד יכול לנעל, ונעלוהו שנים חייבין. יושב אחד על הפתח ולא מלאהו, וישב השני ומלאהו השני חייב; יושב הראשון ומלאהו, ובא השני וישב בצדו אף על פי שעמד הראשון והלך לו, הראשון חייב; והשני לא עשה פלום, ומתיר לו לישב במקומו עד הערב ולקח הצבי. למה זה דומה לנועל ביתו לשמרו ונמצא צבי שמור בתוכו, שלא עשה פלום. נכנסה לו צפור תחת כנפיו וישב ומשמרה עד שתחשה, ומתיר.

י, כד הצד צבי זקן, או חגר, או חולה, או קטן פטור. המפרק בהמה חיה ועוף מן המצודה,

פטור. הצד חיה ועוף שפרשותו, כגון ארזין ותרגולין ויוני עליה פטור. הצד דבר שאין במינו צידה, כגון חגבים חזיוין צרעין ויתושין ופרעושין וכיוצא באלו חרי זה פטור. י, כה רמשים המזיקין, כגון נחשים ועקרבים וכיוצא בהן אף על פי שאינן ממיתין הואיל ונושכין, מתיר לצוד אותם בשבת; והוא שיתפון להנצל מנשיכותן. פיצד הוא עושה: בופה פלי עליהן, או מקור עליהן, או קושרן כדי שלא יזיקו.

הלכות שבת פרק יא

י, א, א השוחט, חייב. ולא שוחט בלבד, אלא כל הנוטל נשמה לאחד מכל מיני חיה ובהמה ועוף ודג ושרץ בין בשחיטה, בין בנחירה או בהפיה חייב. החונק את החי עד שימות, חרי זה תולדת שוחט; לפיכך אם העלה דג מספל שלמים, והניחו עד שמת חייב משום חונק; ולא עד שימות, אלא כיון שיבש בו פסלע בין סנפיריו חייב, שעדין אינו יכול לחיות. הושיט ידו למעי בהמה, ודלדל עבר שבמעיה חייב.

י, א, ב רמשים שהן פרוי ורביין מזכר ונקבה, או נהוין מן העפר כמו הפרעושין החורג אותן, חייב בהורג בהמה וחיה; אבל רמשים שהותין מן הגללים, ומן הפרות שהבאישו, וכיוצא בהן כגון תולעים שלבשר, ותולעים שבתוך הקטניות החורגין, פטור.

י, א, ג המפלה פליו בשבת מולל את הפנים, וזרקו; ומתיר להרג את הפנים בשבת, מפני שהן מן הזיעה.

י, א, ד חיה ורמש שהן נושכין וממיתין ודאי כגון זבוב שפמצרים, וצרעה שפנינה, ועקרב שבחדיב, ונחש שבארץ ישראל, וכלב שוטח בכל מקום מתיר להרגן בשבת, פשיטא. ושאר כל המזיקין אם היו רצין אחריו, מתיר להרגן;

ואם היו יושבין במקומן או בורחין מלפניהו
אסור להרגו; ואם דרסן לפי תמו בשעת הלכותו
והרגו, מתר.

יאה המפשיט מן העור פדי לעשות קמייע,
חיב. וכן המעבד מן העור פדי לעשות קמייע,
חיב. ואחד המעבד, ואחד המולח שהמליחה,
מין עבוד היא. ואין עבוד באכלין. וכן המוחק
מן העור פדי לעשות קמייע, חיב. ואיזה הוא
מוחק זה המעביר השער או הצמר מעל העור
אחר מיתה, עד שיחליק פני העור.

יאו המפרק דוכסוסטום מעל הקלף חרי זה
תולדת מפשיט, וחיב. הדורס על העור ברגלו
עד שיתקשה, או המרפכו בידו ומושכו
ומשוה אותו פדרף שהרצענין עושין חרי זה
תולדת מעבד, וחיב. המורט נוצה מן האברה
חרי זה תולדת מוחק, וחיב. וכן הממרח רטיה
פל שהוא, או שעוה, או זפת, וכיוצא בהן
מדיברים המתמרחין, עד שיחליק פנים חיב
משום מוחק. וכן השף בידו על העור המתוח
בין העמודים, חיב משום מוחק.

יאו המחתף מן העור פדי לעשות קמייע, חיב:
והוא שיתפון למדת ארכו ומדת רחבו, ויחתף
בכונה הוא שהוא מלאכה; אבל אם חתף דרך
הפסד, או בלא כונה למדתו, אלא כמתעסק,
או כמשחק חרי זה פטור. והקומט את הבנה
חרי זה תולדת מחתף, וחיב. וכן המגרד ראשי
פלנסות שלארז, חיב משום מחתף. וכן פל
חתכה שיחתף חרש העץ מן העצים, או חרש
מתכת מן המתכות חיב משום מחתף. הנוטל
קוסם שלעין מלפניו וקטמו להצות בו שניו,
או לפתח בו את הדלת חיב.

יאה פל דבר שהוא ראוי למאכל בהמה כגון
תבן, ועשבים לחים, והוצין, וכיוצא בהן מתר
לקטם אותן בשפת, מפני שאין בהן תקון
פלים. ומתר לקטם עצי בשמים להריח בהן,

ואף על פי שהן קשים ויבשין; ומפשיח מהן פל
שירצה, בין שפשיח עין גדול, בין שפשיח עין
קטן.

יאו הכותב שתי אותות, חיב. והמוחק פתב
על מנת לכתב במקום המוחק שתי אותות,
חיב. הכותב אות אחת גדולה בשתיים, פטור;
מוחק אות אחת גדולה, ויש במקומה פדי לכתב
שתיים חיב. פתב אות אחת והשלים בה את
הספר, חיב. הכותב על מנת לקלקל העור, חיב
שאין חיובו על מקום הכתב, אלא על הכתב;
אבל המוחק על מנת לקלקל, פטור. נפלה דיו
על גפי ספר, ומחק אותה, נפלה שעוה על גפי
הפנקס, ומחק אותה אם יש במקומה פדי
לכתב שתי אותיות, חיב.

יאו הכותב אות כפולה פעמים, והוא שם אחד
כגון רר תת גג חיב. והכותב בכל פתב ובכל
לשון חיב, ואפלו מושגי סמיונות. הכותב אות
אחת סמוך לכתב, או פתב על גפי פתב,
המתפון לכתב חת וכתב שני זנינו, וכן פל
כיוצא בזה משאר אותיות, הכותב אות אחת
בארץ ואות אחת בקורה שחרי אין נהגין זה
עם זה, או שפתב שתי אותיות בשני דפי
פנקס ואין נהגין זה עם זה פטור; פתבן בשני
פותלי זווית, או בשני דפי פנקס, והן נהגין זה
עם זה חיב.

יאו לקח גויל וכיוצא בו, וכתב עליו אות
אחת במדינה זו, והלך באותו היום, וכתב
אות שניה במדינה אחרת במגלה אחרת חיב:
שבזמן שמקרבן, נהגין זה עם זה, ואין מחסרין
מעשה לקריבתו.

יאו הכותב אות אחת אף על פי שקורים
ממנה תבה שלמה, פטור. כיצד: כגון שפתב
מים, והכל קורין אותה מעשר, או שפתבה
במקום מנין, שחרי היא כמי שפתב ארבעים
חרי זה פטור. המגיה אות אחת, ועשה אותה

שְׁתֵּים כַּגֹּזן שֶׁחֶלֶק גַּג הַחֵית, וְנַעֲשֶׂת שְׁנֵי זַיִזִין חַיִּב. וְכֵן כָּל פִּיּוּצָא בְּזֶה.

יֵא, יג הַכּוֹתֵב בְּשִׁמְאָלוֹ, אוֹ לְאַחַר יָדוֹ, בְּרַגְלוֹ, בְּפִיו, וּבְמַרְפָּקוֹ פְּטוּר. אִטְר שְׂפָתַי בְּיַמִּינִי, שְׂחִיא לוֹ בְּשִׁמְאָל כָּל אָדָם פְּטוּר; וְאִם כָּתַב בְּשִׁמְאָלוֹ, חַיִּב. וְהַשּׁוֹלֵט בְּשֵׁתֵי יָדָיו בְּשׂוּוֹה, וְכָתַב בֵּין בְּיַמִּינִי בֵּין בְּשִׁמְאָלוֹ חַיִּב. קָטָן אוֹחַז בְּקַלְמוֹס, וְגִדּוֹל אוֹחַז בְּיָדוֹ וְכּוֹתֵב חַיִּב; גִּדּוֹל אוֹחַז בְּקַלְמוֹס, וְקָטָן אוֹחַז בְּיָדוֹ וְכּוֹתֵב פְּטוּר.

יֵא, יד אִין הַכּוֹתֵב חַיִּב עַד שְׂיִכְתֵּב בְּדָבָר הָרוּשֵׁם וְעוֹמֵד, כַּגֹּזן דִּיּוֹ, וְשָׁחוּר, וְסִקְרָה, וְקַמּוֹס, וְקַלְקַנְתוֹס, וְכִיּוּצָא בְּהֵם; וְיִכְתֹּב עַל דָּבָר שְׂמַתְקִיּוֹם הַכָּתֵב עָלָיו, כַּגֹּזן עוֹר, וְקִלְתָּ, וְנִיר, וְעֵץ, וְכִיּוּצָא בְּהֵם. אֲבָל הַכּוֹתֵב בְּדָבָר שְׂאִין רְשׁוּמוֹ עוֹמֵד, כַּגֹּזן מִשְׁקִין וְיַמִּי פְּרוּת, אוֹ שְׂפָתַי בְּיָדוֹ וְכִיּוּצָא כּוֹ עַל עַלֵי יַרְקוֹת, וְעַל כָּל דָּבָר שְׂאִינוֹ עוֹמֵד פְּטוּר. אִינוֹ חַיִּב עַד שְׂיִכְתֵּב בְּדָבָר הָעוֹמֵד, עַל דָּבָר הָעוֹמֵד; וְכֵן אִין הַמוֹחֵק חַיִּב עַד שְׂיִמְחֵק כָּתֵב הָעוֹמֵד, מִעַל דָּבָר הָעוֹמֵד.

יֵא, טו הַכּוֹתֵב עַל בְּשָׂרוֹ חַיִּב, מִפְּנֵי שְׂחִיא עוֹר; אִף עַל פִּי שְׂחִמִּימוֹת בְּשָׂרוֹ מִעֲבַרְתַּי הַכָּתֵב לְאַחַר זְמַן, חֲרִי זֶה דּוֹמָה לְכָתֵב שְׂנַמְחֵק. אֲבָל הַמְּשַׁרֵּט עַל בְּשָׂרוֹ צוֹרֵת כָּתֵב, פְּטוּר. הַקּוֹרֵעַ עַל הָעוֹר כְּתִבְנִית כָּתֵב, חַיִּב מִשׁוּם כּוֹתֵב; חֲרוּשֵׁם עַל הָעוֹר כְּתִבְנִית כָּתֵב, פְּטוּר.

יֵא, טז הַמְּעַבִּיר דִּיּוֹ עַל גְּבִי סִקְרָה, חַיִּב שְׂתֵּים אַחַת מִשׁוּם כּוֹתֵב, וְאַחַת מִשׁוּם מוֹחֵק. הַעֲבִיר דִּיּוֹ עַל גְּבִי דִּיּוֹ, וְסִקְרָה עַל גְּבִי סִקְרָה, אוֹ סִקְרָה עַל גְּבִי דִּיּוֹ פְּטוּר.

יֵא, יז רוּשֵׁם, תּוֹלְדַת כּוֹתֵב הוּא. פִּיּוּצָא: חֲרוּשֵׁם רְשָׁמִים וְצוֹרוֹת כַּכּוֹתֵב וּבְשִׁשָּׁר וְכִיּוּצָא בְּהֵן, כַּדָּרָךְ שְׂחִיצִירִין רוּשָׁמִים חֲרִי זֶה חַיִּב מִשׁוּם כּוֹתֵב; וְכֵן הַמוֹחֵק אֶת הָרְשׁוּם לְתַמְנָן חֲרִי זֶה

תּוֹלְדַת מוֹחֵק, וְחַיִּב.

יֵא, יח הַמְּשַׁרֵּט כְּדִי לְכָתֵב שְׂתֵּי אוֹתִיּוֹת תַּחַת אוֹתוֹ שְׂרִטוּט, חַיִּב. חֲרָשֵׁי הַעֲצִים שְׂמַעְבִּירִין חוּט שְׂלִסְקָרָה עַל גְּבִי הַקּוֹרָה, כְּדִי שְׂיִנְסֹר בְּשׂוּוֹה חֲרִי זֶה תּוֹלְדַת מְשַׁרֵּט; וְכֵן הַגְּבִילִים שְׂעוּשִׁים כֵּן בְּאֲבָנִים, כְּדִי שְׂיִפְצֹל הַאֲבָן בְּשׂוּוֹה. וְאַחַד הַמְּשַׁרֵּט בְּצַבְעֵי, אוֹ כִּלָּא צַבְעֵי חֲרִי זֶה חַיִּב.

הַלְּכוֹת שֶׁבַת פֶּרֶק יב

יב, א הַמְּבַעִיר כָּל שְׂחִיא, חַיִּב; וְהוּא, שְׂיִחָא צָרִיךְ לְאַפְרִי; אֲבָל אִם הַבְּעִיר דָּרָךְ הַשְּׂחִתָּה פְּטוּר, מִפְּנֵי שְׂחִיא מְקַלְקֵל. וְהַמְּבַעִיר גְּדִישׁוֹ שְׂלִחְבֵּרוֹ, אוֹ הַשּׁוֹרֵף דִּירְתוֹ חַיִּב, אִף עַל פִּי שְׂחִיא מִשְׂחִית: מִפְּנֵי שְׂפָנוּתוֹ לְהַנְקֵם מִשׂוּנְאָו, וְחֲרִי נִתְקַרְרָה דַּעְתּוֹ וְשִׁכְכָה חֲמָתוֹ; וְנַעֲשֶׂה כַּקּוֹרֵעַ עַל מֵתוֹ אוֹ בַּחֲמָתוֹ, שְׂחִיא חַיִּב, וְכַחוּבֵל בַּחְבֵּרוֹ, בְּשַׁעַת מְרִיבָה שְׂכָל אֵלּוֹ מִתְקַנְיָם הֵן, אֲצֵל וְצָרוֹן חֲרָע. וְכֵן הַמְּדַלִּיק אֶת הַנֵּר, אוֹ אֶת הַעֲצִים, בֵּין לְהַתְּחַמֵּם, בֵּין לְהַאֲרִי חֲרִי זֶה חַיִּב. הַמְּחַמֵּם אֶת הַכְּרֹזֵל כְּדִי לְצַרְפוֹ בַּמַּיִם חֲרִי זֶה תּוֹלְדַת מְבַעִיר, וְחַיִּב.

יב, ב הַמְּכַבֵּה כָּל שְׂחִיא, חַיִּב. אֶחָד הַמְּכַבֵּה אֶת הַנֵּר, וְאַחַד הַמְּכַבֵּה אֶת הַגְּחָלֹת שְׂלֵעִין. אֲבָל הַמְּכַבֵּה גְּחָלֹת שְׂלִמְתַּכְתָּה, פְּטוּר; וְאִם נִתְכַּוֵּן לְצַרְפוֹ, חַיִּב שְׂכָן לוֹטְשֵׁי הַכְּרֹזֵל עוֹשִׂים, מְחַמְּזִין אֶת הַכְּרֹזֵל עַד שְׂיַעֲשֶׂה גְּחָלֹת, וּמְכַבֵּין אוֹתוֹ בַּמַּיִם, כְּדִי לְחַסְמוֹ; וְזֶה הוּא לְצַרְפוֹ שְׂחִיא עוֹשֶׂה אוֹתוֹ חַיִּב, וְהוּא תּוֹלְדַת הַמְּכַבֵּה. וּמִתַּר לְכַבּוֹת גְּחָלֹת שְׂלִמְתַּכְתָּה בְּרִשׁוֹת הָרַבִּים, כְּדִי שְׂלָא יִזְקוּ בָּהּ רַבִּים. הַנּוֹתֵן שְׂמֹן לְתוֹךְ הַנֵּר הַדְּלוּק, חַיִּב מִשׁוּם מְבַעִיר; וְהַמְּסַתְּפֵק מִן הַשְּׂמֹן שְׂבַנְר, חַיִּב מִשׁוּם מְכַבֵּה.

יב, ג דִּלְקָה שְׂנַפְלָה בְּשַׁבַּת הַמְּכַבֵּה אוֹתָהּ מִפְּנֵי אֲבוּר הַמְּמוֹן, חַיִּב; שְׂאִין אֲבוּר הַמְּמוֹן דּוֹחָה

שָׁבֵת, אֵלֶּא אֶפֶס נִפְשׁוֹת. לְפִיכָּךְ יֵצְאוּ בְּנֵי
אָדָם, כְּדֵי שֶׁלֹּא יָמוּתוּ, וַיִּנְיְחוּ הָאֵשׁ תְּלַהֲט,
וְאֶפְלוּ שׁוֹרְפֵת כָּל הַמְדִינָה כְּלָה.

יב, ד ומתן לעשות מהצה בכל הכלים, בין
מלאים בין ריקנים, כדי שלא תעבר הדלקה.
אפלו כלי חרס חדשים מלאים מים עושין מהן
מהצה, אף על פי שודאי מתפקעין ומכבים:
שגורם בפניו, מתן. ובפנין קערה על גבי הנר,
בשביל שלא תאחז בקורה.

יב, ה תבה שדה ומגדל שאחז בהן האור מביא
עור גדי וכיוצא בו מדברים שאין האור
מלהטת אותן, ופורסו על הקצה שעדין לא
נשרף, כדי שלא תעבר לו האש.

יב, ו טלית שאחז בה האור, פושטה ומתכסה
בה; ואם פבתה, פבתה. וכן ספר תורה שאחז
בו האור, פושטו וקורא בו; ואם פכה, פכה.
ונתן מים, מן הצד שעדין לא נתלית בו
האור; ואם פבתה, פבתה. שכח נר דלוק על
גבי הטבלה, נוער את הטבלה והוא נופל; ואם
פכה, פכה: אבל אם הניחו מבפערב אף על פי
שפכה, אסור לטלטלו.

יב, ז נכרי שבא לבבות אין אומרים לו פכה
ואל תכבה, מפני שאין שביתתו עלינו. אבל
קטן שבא לבבות, אין שומעין לו והוא, שיהיה
עושה על דעת אביו; אבל מדעת עצמו, אין
בית דין מצוין עליו להפרישו. ובדלקה התירו
לומר, כל המכבה אינו מפסיד.

יב, ח החוצאה מרשות לרשות, מלאכה מאבות
מלאכות היא. ואף על פי שדבר זה, עם כל
גופי תורה, מפי משה, מסיני נאמרו חרי הוא
אומר בתורה "איש ואשה אל יעשו עוד
מלאכה, לתרומת הקדש; ויפלא העם, מהביא"
: הא למדת שהחבאה, מלאכה קורא אותה. וכן
למדו מפי השמועה, שהמעביר ברשות הרבים

מתחלת ארבע לסוף ארבע חרי הוא פמוציא
מרשות לרשות, וחיב.

יב, ט אין המוציא מרשות לרשות חיב, עד
שיוציא בשעור המועיל, מרשות היחיד
לרשות הרבים, או מרשות הרבים לרשות
היחיד; ויעקר מרשות זו, ויניח ברשות שניה.
אבל אם עקר ולא הניח, או הניח ולא עקר, או
שהוציא פחות מכשעור פטור. וכן המעביר
מתחלת ארבע לסוף ארבע, ברשות הרבים
אינו חיב עד שיעקר בשעור מצד זה, ויניחו
בצד האחרת.

יב, י חזק מרשות לרשות, או המושיט חרי
זה תולדת המוציא, וחיב. וכן חזק או
המושיט, מתחלת ארבע לסוף ארבע חרי זה
תולדת המוציא, וחיב. וחזק פלאחר יד,
פטור.

יב, יא המוציא מקצת החפץ, מרשות משתי
רשויות אלו לרשות שניה פטור עד שיוציא
את כל החפץ בלו, מרשות זו לרשות זו. קפה
שהיא מלאה חפצים, אפלו מלאה חרדל,
והוציא רבה מרשות זו לרשות זו פטור, עד
שיוציא את כל הקפה. וכן כל הדומה לזה,
שהכלי משים כל שיש בו כחפץ אחד. המוציא
בין בימינו, בין בשמאלו, בין בתוך חיקו, או
שיצא במעות צוררין לו בסדינו חיב, מפני
שהוציא בדרך המוציאין. וכן המוציא על
פתפו חיב, אף על פי שתמשאוי למעלה
מעשרה ברשות הרבים: שכן היה משא בני
קחת במשכן למעלה מעשרה, שנאמר "פכתף
ישאיו"; וכל המלאכות, ממשכן לומדין אותן.
יב, יב אבל המוציא לאחר ידו, בפיו,
ובמרפקו, באזנו, ובשערו, ובכיס שתפור
בבגדו ופי חבים למטה, בין בגד ובגד, בפיו
בגדו, במנעלו, ובסנדלו פטור, שלא הוציא
בדרך המוציאין.

יב, יג המוציא משאוי על ראשו אם היה משאוי כבד, כגון שק מלא או תבה ומגדל וכיוצא בהן, שהוא משים על ראשו, ותופס בידו חיב, שכן דרך המוציאין, ונמצא במוציא על פתפו, או בידו. אבל אם לקח חפץ קל, כגון שהניח בגד או סבין או ספר על ראשו, והוציאו, והוא אינו אוחז בידיו הרי זה פטור, שלא הוציא בדרך המוציאין: שאין דרך רב העולם להוציא החפצין מנחין על ראשיהם. המעביר חפץ מתחלת ארבע לסוף ארבע ברשות הרבים אף על פי שהעבירו למעלה מראשו, חיב.

יב, יד מתר לאדם לטלטל ברשות הרבים, בתוך ארבע אמות על ארבע אמות שהוא עומד בצדו; ויש לו לטלטל, בכל המרבע הזה. ובאמה שלו, מודדין לו; ואם היה נגס באבריו, נותנין לו ארבע אמות בבינונית שכלל אדם. ומפי תקפלה אמרו, שזה שנאמר בתורה "שבו איש תחתיו" שלא יטלטל חוץ למרבע זה; אלא במרבע זה, שהוא כמדת ארך האדם כשיכשט ידיו ורגליו בו בלבד, יש לו לטלטל.

יב, טו היו שנים, מקצת ארבע אמות שלזה לתוך ארבע אמות שלזה מביאין ואוכלין באמצע, ובלבד שלא יוציא זה מתוך שלו לתוך שלחברו; ואם היו שלוש, והאמצעי מבלע בנתיים הוא מתר עמהן והן מתרין עמו, ושנים החיצונים אסורים זה עם זה.

יב, טז לפיכך מתר לאדם לעקר חפץ מרשות הרבים, ולתנו לחברו שעמו בתוך ארבע אמות; וכן חברו לחברו האחר שבצדו, אפלו הן מאה; ואף על פי שהחפץ הולך במה מילין בשבת מתר, מפני שכל אחד מהן לא טלטל אלא בתוך ארבע אמות שלו.

יב, יז הואיל ויש לו לאדם לטלטל, בכל המרבע שהוא ארבע אמות על ארבע אמות, נמצא

מטלטל בארץ אלכסונו שלמרבע זה, חמש אמות ושלשה חמשי אמה. לפיכך אין המעביר או הזורק ברשות הרבים חיב, עד שיעביר חוץ לחמש אמות ושלשה חמשי אמה. וכל מקום שאמרנו מתחלת ארבע לסוף ארבע, או המעביר ארבע אמות חיב הוא מתחלת האלכסון שלארבע אמות, עד סופו; ואם העביר פחות מזה, פטור.

יב, יח נמצא פאן, שלוש מדות; כיצד: העוקר חפץ מרשות הרבים ממקום זה, והניחו במקום אחר ברשות הרבים אם היה בין שני המקומות עד ארבע אמות, הרי זה מתר; היה ביניהן יתר מארבע אמות ועדין הן בתוך חמש אמות ושלשה חמשי אמה, פטור; היה ביניהן חמש אמות ושלשה חמשי אמה בשווה הרי זה חיב, שהרי העביר החפץ חוץ לאלכסונו שלמרבע.

הלכות שבת פרק יג

יג, א אין המוציא מרשות לרשות או המעביר ברשות הרבים חוץ לארבע אמות, חיב עד שיעקר מעל גפי מקום שיש בו ארבעה טפחים על ארבעה טפחים או יתר, וניח על גפי מקום שיש בו ארבעה על ארבעה.

יג, ב ידו שלאדם, חשובה לו כארבעה על ארבעה; לפיכך אם עקר החפץ מיד אדם העומד ברשות זו, והניחו ביד אדם אחר העומד ברשות שניה חיב. וכן אם היה עומד באחת משתי רשויות אלו, וכשט ידו לרשות שניה ועקר החפץ ממנה, או מיד אדם העומד בה, והחזיר ידו אליו חיב; ואף על פי שלא הניח החפץ במקום שהוא עומד בו, הואיל והוא בידו, הרי הוא כמנה בארץ.

יג, ג היה אוכל ויוצא מרשות לרשות, וחשב להוציא האכל שבפיו מרשות לרשות חיב;

מפני שמחשבתו משימה פיו מקום, אף על פי שלא הוציא בדרך המוציאין. וכן מי שהיה עומד באחת משתי רשויות אלו, והשתין מים או רקק ברשות שניה חיב: שהרי עקר מרשות, והניח ברשות שניה, ומחשבתו עושה אותו, כאלו עקר מעל גבי מקום. היה עומד ברשות זו, ופי אמה ברשות שניה, והשתין בה פטור.

יג, ה היה עומד באחת משתי רשויות, ופשט ידו לרשות שניה, ונטל משם מים מעל גבי גמח מלאה מים, והוציאן חיב: שהמים פלו, כאלו הן מנחין על הארץ. אבל אם היה פלי צף על גבי המים, ופרות על גבי הפלי, ופשט ידו ולקח מן הפרות, והוציא פטור: שהרי לא נחו הפרות על גבי הארץ, ונמצא שלא עקר מעל גבי מקום ארבעה. ואין צריך לומר, אם היו הפרות צפין על פני המים, והוציאם שהוא פטור. וכן אם היה שמן על גבי המים, וקלט מן השמן, והוציא פטור.

יג, ה פבר אמרנו, שאין המוציא מרשות לרשות חיב, עד שיעקר, ויניח; אבל אם עקר ולא הניח, או הניח ולא עקר פטור. לפיכך מי שהיה עומד באחת משתי רשויות, ופשט ידו לרשות שניה וחפץ בידו, ונטל אחר ממונו, או שנתן אחר לידו חפץ, והחזיר ידו אליו: שניהם פטורים מפני שזה עקר, וזה הניח.

יג, ו במה דברים אמורים, בשחיתה ידו למעלה משלושה; אבל אם חיתה ידו בתוך שלושה סמוך לארץ חרי זה כמי שהניח בארץ, וחיב.

יג, ז היה עומד באחת משתי רשויות אלו, ופשט חברו ידו מרשות שניה, ונטל חפץ מיד זה העומד ברשות זו, והכניסו אצלו; או שהוציא חפץ מאצלו, והניחו ביד זה העומד: זה העומד לא עשה כלום שהרי חברו נתן בידו, או נטל מידו; וחברו חיב שהרי עקר, והניח.

יג, ח היה עומד באחת משתי רשויות אלו, ונתן חברו חפץ בידו או על גביו, ויצא באותו החפץ לרשות שניה, ועמד שם חיב: מפני שעקירת גופו בחפץ שעליו, פעקירת החפץ מאותה רשות; ועמידתו באותו החפץ, בהנחת החפץ בקרקע שעמד בה.

יג, ט לפיכך אם יצא בחפץ שבידו, או על גביו, ולא עמד ברשות שניה, אלא חזר ונכנס והוא בידו אצלו יצא ונכנס כל היום פלו, עד שיצא היום פטור: לפי שעקר, ולא הניח. ואפלו עמד לתקן המשאוי עליו, עדין פטור הוא עד שיעמד לנוח.

יג, י וכן מי שהיתה חבלתו על כתפו רין בה אפלו כל היום פלו, ואינו חיב עד שיעמד: והוא, שיהיה רין בה; אבל אם הלך מעט מעט חרי זה בעוקר ומניח, ואסור. לפיכך מי שקדש עליו היום, וחבלתו על כתפו רין בה עד שיגיע לביתו, וזרקה שם בלאחר יד.

יג, יא עקר חפץ מרשות הרבים, והלך בו פחות מארבע אמות ועמד, וחזר והלך פחות מארבע אמות ועמד אפלו כל היום פלו מתר. במה דברים אמורים, בשעמד לנוח; אבל אם עמד לתקן משאו, חרי זה במחלה, ובשיעמד חוץ לארבע האמות, חיב: והוא שיעמד חוץ לארבע אמות, לנוח; אבל אם יעמד לתקן משאו, עדין הוא במחלה, ואינו חיב, עד שיעמד לנוח חוץ לארבע האמות.

יג, יב היה קנה או רמח וכיוצא בו מנח על הארץ, והגביה הקצה האחד והיה הקצה השני מנח בארץ והשליכו לפניו, וחזר והגביה הקצה שהיה מנח והשליכו לפניו על דרך זו, עד שהעביר החפץ במה מילין פטור: לפי שלא עקר החפץ פלו, מעל גבי הארץ. ואם משך החפץ, וגררו על הארץ מתחלת ארבע לסוף ארבע חיב: שהמגלגל, עוקר הוא.

יג, יג עקר חפץ מזוית זו להניחו בזוית אחרת, שנמצאת זו העקירה עקירה המתרת, ונמלך בדרך, והוציאו לרשות שניה פטור: מפני שלא היתה עקירה ראשונה לפה; ונמצאת כאן הנחה, בלא עקירה. וכן העוקר חפץ והניחו על חברו בשחוא מהלך, ובעת שירצה חברו לעמד, נוטלו מעל גבי חברו הרי זה פטור: שחרי יש כאן עקירה, בלא הנחה.

יג, יד הזורק חפץ מרשות לרשות, או מתחלת ארבע לסוף ארבע ברשות הרבים, וקדם שינוח קלטו אחר בידו, או קלטו פלב, או נשרף פטור: מפני שאין זו, הנחה שנתפון לה. לפיכך אם נתפון בשעת זריקה לפה, חיב.

יג, טו הזורק חפץ מרשות לרשות, והיה קשור בחבל ואגודו בידו אם יכול למשוך החפץ אצלו, פטור: שחרי אין כאן הנחה גמורה, ונמצא פני שעקר ולא הניח.

יג, טז הזורק, ונחה בתוך ידו של חברו אם עמד חברו במקומו, וקבלה הזורק חיב, שחרי עקר והניח; ואם נעקר חברו במקומו, וקבלה פטור. זרק, ורץ הזורק עצמו אחר החפץ, וקבלו בידו ברשות אחרת, או חוץ לארבע אמות פטור: כאלו נעקר אחר, וקבלו שאין ההנחה הגמורה, אלא שינוח החפץ, במקום שהיה לו לנחה, בשעת עקירה.

יג, יז הזורק מרשות היחיד לרשות היחיד, ורשות הרבים באמצע אף על פי שעבר החפץ באויר רשות הרבים, פטור: והוא, שיעבר למעלה משלושה; אבל אם עבר בפחות משלושה סמוך לארץ, ונח על גבי משהו אף על פי שנעקר או נתגלגל, ויצא החפץ לרשות היחיד האחרת הרי הוא פני שנשאר עומד ברשות הרבים, ולפיכך חיב.

יג, יח וכן הזורק מרשות הרבים לרשות

הרבים, ורשות היחיד באמצע פטור; ואם עבר החפץ בפחות משלושה סמוך לארץ, ונח על גבי משהו אף על פי שחזר ונתגלגל, ויצא לרשות הרבים השניה הרי הוא פני שנשאר עומד ברשות היחיד, ולפיכך חיב.

יג, יט המעביר ארבע אמות, ברשות הרבים זו עם רשות הרבים השניה חיב: מפני שארבע אמות בשתי רשויות הרבים מצטרפים, מפני שלא נח החפץ ברשות שביניהן.

יג, כ המושוט מרשות היחיד לרשות היחיד, ורשות הרבים באמצע חיב, ואפלו הושיט למעלה מאויר רשות הרבים: שכן היתה עבודת הלויים במשכן, מושיטין את הקרשים מעגלה לעגלה ורשות הרבים בין שתי העגלות, וכל עגלה ועגלה רשות היחיד היא.

יג, כא בכא במה דברים אמורים, בשחרי שתי רשויות היחיד בארץ רשות הרבים, פטור: שהעגלות מהלכות ברשות הרבים, זו אחר זו; אבל אם היו שתי הרשויות בשני צדי רשות הרבים אף המושוט מרשות היחיד זו לרשות היחיד שבנגדה, פטור.

יג, כב שכח ופשט ידו והוא מלאה פרות, והוציאה מחצר זו להכניסה לחצר שבצדה, ונזפר קדם שיכניס, וחרי ידו תלויה באויר רשות הרבים מתר להחזירה אליו, לחצרו; אבל להכניסה לאותה חצר שניה, אסור, פדי שלא יעשה מחשבתו, שחשב בשעת שגגה. ואם הוציא ידו במזיד, הרי זה אסור להחזירה אצלו; אלא קנסו אותו, שתהא ידו תלויה עד שתחשף.

יג, כג המתפון לזרק שמונה אמות ברשות הרבים, ונח החפץ בסוף ארבע חיב: שחרי נעשה שעור המלאכה, ונעשת מחשבתו שהדבר ידוע שאין זה החפץ מגיע לסוף

שמונה, עד שייעבר על כל מקום ומקום מכל השמונה. אבל אם נתפזן לזרק ארבע, ונח החפץ בסוף שמונה פטור: לפי שנה במקום שלא חשב שתעבר בו, וכל שפן שתנוח; לפיכך אם חשב בעת זריקה, שינוח החפץ בכל מקום שירצה חיב.

וג, כד זרק לתוך ארבע אמות, ונתגלגל חוץ לארבע אמות פטור. זרק חוץ לארבע אמות, ונתגלגל לתוך ארבע אמות אם נח על גבי משהו חוץ לארבע אמות ואחר כך נתגלגל ונכנס, חיב; ואם לא נח כלל, הרי זה פטור.

הלכות שבת פרק יד

יד, א איזו היא רשות הרבים מדברות ויערים ושדות, ודרכים המפלגין להן: ובלבד שיהיה רחב הדרך שש עשרה אמה, ולא תהיה עליו תקרה. ואי זו היא רשות היחיד תל שגבוה עשרה טפחים, ורחב ארבעה טפחים על ארבעה טפחים או יתר על כן; וכן חריץ שהוא עמוק עשרה, ורחב ארבעה על ארבעה או יתר על כן; וכן מקום שהוא מקף ארבע מחצות, גבהו עשרה וביניהן ארבעה על ארבעה או יתר על כן, אפלו יש בה פמה מילין, אם חקף לדירה כגון מדינה המקפת חומה שדלתותיה ננעלות בלילה; ומבואות שיש להן שלוש פותלים, ולחי ברוח רביעית; וכן חצר ודיר וסוהר, שתקפו לדירה: כלן, רשות היחיד גמורה הן.

יד, ב אפלו פלים, כגון ספינה או מגדל שלעין וכורת וכיוצא בהן אם יש בהן ארבעה על ארבעה בגובה עשרה, או יתר על זה הרי הן רשות היחיד גמורה.

יד, ג עבי הפותלים שלרשות היחיד, ברשות היחיד לאחרים עושה מחצה, לעצמו לא כל שפן. איזו רשות היחיד, ברשות היחיד;

ורשות היחיד, איזוה ברשות היחיד עד לרקיע. אבל איזו רשות הרבים אינו ברשות הרבים, אלא עד עשרה טפחים; ולמעלה מעשרה באיזו רשות הרבים, מקום פטור הוא.

יד, ד ארבע רשויות לשבת רשות היחיד, ורשות הרבים, וכרמלית, ומקום פטור. איזו היא כרמלית תל שיש בו ארבעה על ארבעה או יתר על כן, וגבהו משלושה ועד עשרה, שהכרמלית אינה תופסת אלא עד עשרה, ואין רחבה פחות מארבעה על ארבעה; וכן חריץ שיש בו ארבעה על ארבעה או יתר על כן, ועמוק משלושה עד עשרה; וכן מקום שתקף בארבע מחצות, גבהו משלושה ועד עשרה וביניהן ארבעה על ארבעה או יתר על כן; וכן קרן זווית הסמוכה לרשות הרבים, והוא המקום שמקף שלוש מחצות, וחרוץ הרביעית רשות הרבים, כגון מבוי שאין לו לחי או קורה ברוח רביעית; וכן חימים והבקעה, בין בימות החמה בין בימות הגשמים: כל אלו, כרמלית הן.

יד, ה איזו הכרמלית, הרי הוא ככרמלית עד עשרה טפחים; ולמעלה מעשרה באיזו כרמלית, הרי הוא מקום פטור. לפיכך מעל פני המים שפינים ושפנהרות, עד עשרה טפחים באיזו כרמלית; ולמעלה מעשרה, מקום פטור. אבל כל העמק המלא מים, הרי הוא כקרקע עבה. בור שפכרמלית הרי הוא ככרמלית, אפלו עמוק מאה אמה ורחב מאה אמה.

יד, ו רשות הרבים שהיתה עליה תקרה, או שאין ברחבה שש עשרה אמה הרי היא ככרמלית. אצטבה שפין העמודים העומדים ברשות הרבים, הרי היא ככרמלית; וצדי רשות הרבים, ככרמלית. אבל בין העמודים הואיל ורבים דורסין ביניהן, הרי הן רשות

הַרְבִּים.

יד, וְאֵיזָה הוּא מְקוֹם פְּטוּר מְקוֹם שְׂיֵשׁ בּוֹ פְּחוּת מֵאַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה, וְנִבְחַח שְׁלוֹשָׁה עַד לְרִקְיָע: שָׁפֵל פְּחוּת מִשְׁלוֹשָׁה, הָרִי הוּא כְּאַרְיָן. אֶפְלוּ קוֹצִים וּבְרֻקָּנִים, אִו גְּלָלִים בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים, גְּבַחַן שְׁלוֹשָׁה, וְאִין בְּחַן אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה הָרִי חֵן מְקוֹם פְּטוּר. וְכֵן חֲרִיץ שְׂאִין בּוֹ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה, וְעַמְקוֹ מִשְׁלוֹשָׁה עַד הַתְּחוּם, וְכֵן מְקוֹם הַמְּקַף שְׂאִין בּוֹ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה, אֶפְלוּ הָיָה אֲרָפוֹ אֶלְפֵי מִיל, וְרַחְבּוֹ אַרְבָּעָה פְּחוּת שְׁעוּרָה, וְנִבְחַח מִשְׁלוֹשָׁה וּמַעְלָה הָרִי זֶה מְקוֹם פְּטוּר. וְכֵן אֲוִיר רִשּׁוֹת הַרְבִּים אִו אֲוִיר בְּרַמְלִית, לְמַעְלָה מֵעֵשְׂרֵה הָרִי הוּא מְקוֹם פְּטוּר.

יד, ח מְקוֹם שְׂיֵשׁ בְּנִבְחַח תִּשְׁעָה טַפְחִים מִצְמָצְמוֹת, לֹא פְּחוּת וְלֹא יִתֵּר, בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים הָרִי הוּא בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים: וְאִין מִשְׁגִּיחִין עַל מִדַּת אֲרָפוֹ וּמִדַּת רַחְבּוֹ, בֵּין רַחֵב בֵּין קָצֵר מִפְּנֵי שְׂרָפִים מְכַתְּפִין עֲלוּיו. אֲבָל אִם הָיָה יִתֵּר עַל תִּשְׁעָה, אִו פְּחוּת אִם הָיָה בּוֹ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה אִו יִתֵּר, הָרִי הוּא בְּרַמְלִית; וְאִם אִין בּוֹ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה, הָרִי הוּא מְקוֹם פְּטוּר. גַּם הַסְּמוּךְ לְרִשּׁוֹת הַרְבִּים, בְּתוֹךְ עֵשְׂרֵה טַפְחִים הוֹאִיל וְרַבִּים מְכַתְּפִין עֲלוּיו, אִסּוּר לְטַלְטֵל בְּגַג, עַד שְׂיַעֲשֶׂה לוֹ סֵלֶם קְבוּעַ לְחִתִּירוֹ.

יד, ט עֲמוּד בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים, גְּבוּהַ עֵשְׂרֵה וְרַחֵב אַרְבָּעָה הָרִי זֶה רִשּׁוֹת הַיְחִיד. נֶעֱעַן בְּנִבְחַח יִתֵּר כֹּל שֶׁהוּא, אֶפְלוּ אֵינָה גְּבוּהַה שְׁלוֹשָׁה הוֹאִיל וְרֹאוּי לְתֵלוֹת בֵּיתֵד וְלְחִשְׁתַּמֶּשׁ בּוֹ, הָרִי זֶה מִמַּעַט וְנִעְשֶׂה בְּרַמְלִית, וְאִין מוֹדְדִין לוֹ, אֲלֹא מִן הַיִּתֵּד וְלְמַעְלָה: וְאֶפְלוּ מִלְּאָהוּ כֵּלּוּ יִתְדוֹת, הָרִי זֶה נִתְמַעַט גְּבַחוֹ, שְׁחֲרִי תוֹלִין בְּאוֹתָן הַיִּתְדוֹת, וּמִשְׁתַּמְשִׁים בָּהֶן.

יד, י חוֹרֵי רִשּׁוֹת הַיְחִיד, הָרִי חֵן בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד; אֲבָל חוֹרֵי רִשּׁוֹת הַרְבִּים אֵינָם בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים, אֲלֹא הָרִי חֵן כְּפִי מִדְּתָן. פִּיּוּד: חוֹר בְּצַד רִשּׁוֹת

הַרְבִּים אִם יֵשׁ בּוֹ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה וְנִבְחַח עֵשְׂרֵה, הָרִי זֶה רִשּׁוֹת הַיְחִיד; וְאִם אִין גְּבוּהַ עֵשְׂרֵה, הָרִי זֶה בְּרַמְלִית. וְאִם אִין בּוֹ אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה, הָרִי זֶה מְקוֹם פְּטוּר; וְהוּא, שְׁגִבּוּהַ שְׁלוֹשָׁה שָׁפֵל פְּחוּת מִשְׁלוֹשָׁה, הָרִי הוּא כְּאַרְיָן.

יד, יא רִשּׁוֹת הַיְחִיד וּמְקוֹם פְּטוּר, מִתֵּר לְטַלְטֵל בְּכֵלָן אֶפְלוּ הָיָה אֲרָף כֹּל אַחַת מִשְׁתִּיחִין כְּמַח מִיִּלִּין, מְטַלְטֵל בְּכֵלָה. אֲבָל רִשּׁוֹת הַרְבִּים וְהַבְּרַמְלִית אִין מְטַלְטֵלִין בָּהֶן, אֲלֹא כְּאַרְבַּע אַמּוֹת: וְאִם הָעֵבִיר, אִו הוֹשִׁיט, אִו זָרַק חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים, חֵיב. וּבְכַרְמְלִית, פְּטוּר שְׂאִסּוּר הַבְּרַמְלִית מִדְּבַרְיָהֶם מִפְּנֵי שֶׁהוּא הוֹמָה לְרִשּׁוֹת הַרְבִּים, שְׂמֹא תִתְחַלֵּף בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים. לְפִיכָּךְ אִם לֹא הָיָה צָרִיךְ לְגוּף הַחוּצָאָה, כְּגוֹן שֶׁהָעֵבִיר קוּץ בְּכַרְמְלִית כִּדִּי שְׂלֹא יִזְקוּ בּוֹ רַבִּים הָרִי זֶה מִתֵּר, וְאֶפְלוּ הָעֵבִירוּ כְּמַח אַמּוֹת; וְכֵן כֹּל פִּיּוּצָא בָּזָה.

יד, יב כִּשֶׁם שֶׁמִּתֵּר לְטַלְטֵל בְּכֹל מְקוֹם פְּטוּר כֶּךָ מִתֵּר לְהַכְנִים מִמְּנוֹ לְרִשּׁוֹת הַיְחִיד, אִו לְרִשּׁוֹת הַרְבִּים, וְאִין צָרִיךְ לִזְמַר לְכַרְמְלִית; וּמִזְצִיאִין לוֹ מִרִשּׁוֹת הַיְחִיד, וּמִרִשּׁוֹת הַרְבִּים, וְאִין צָרִיךְ לִזְמַר מִן הַבְּרַמְלִית.

יד, יג כִּשֶׁם שֶׁאִסּוּר לְטַלְטֵל בְּכֹל הַבְּרַמְלִית כֶּךָ אִסּוּר לְהוּצִיא מִמְּנָה לְרִשּׁוֹת הַיְחִיד, אִו לְרִשּׁוֹת הַרְבִּים, אִו לְהַכְנִים לְכַרְמְלִית מִרִשּׁוֹת הַיְחִיד, אִו מִרִשּׁוֹת הַרְבִּים; וְאִם הוּצִיא אִו הַכְנִים, פְּטוּר.

יד, יד הַמוּצִיא מִרִשּׁוֹת הַיְחִיד לְרִשּׁוֹת הַיְחִיד, אִו מִרִשּׁוֹת הַרְבִּים לְרִשּׁוֹת הַרְבִּים, וּכְרַמְלִית בְּאַמְצַע פְּטוּר; וְכֵן הַמוּשִׁיט אִו הַזּוֹרֵק מִזוֹ לְזוֹ, וּכְרַמְלִית בְּאַמְצַע פְּטוּר. הַמוּצִיא חֶפֶץ מִרִשּׁוֹת הַרְבִּים לְכַרְמְלִית וְהַנִּיחוֹ שָׁם, וְחָזַר וְעָקְרוּ מִבְּרַמְלִית וְהַכְנִיסוֹ לְרִשּׁוֹת הַיְחִיד, אִו שְׁחֻצִיאֵו מִרִשּׁוֹת הַיְחִיד לְכַרְמְלִית וְהַנִּיחוֹ שָׁם,

וְחָזַר וְעָקְרוּ מִכַּרְמְלִית וְהוֹצִיאוּ לְרֵשׁוֹת הָרָבִים
הָרִי זֶה פְטוּר.

יֵד, טוּ הַמוֹצִיא מֵרֵשׁוֹת הַיְחִיד לְרֵשׁוֹת הָרָבִים,
וְעָבַר עַל מְקוֹם פְטוּר בִּינְיָהוּן בְּהַלִּיכְתּוֹ חֵיב,
שֶׁהַמְחִלָּה אֵינּוּ בְּעוֹמֵד; וְאִין צְרִיךְ לֹאמַר, בְּזוּרְק
שֶׁעָבַר הַחֲפֵץ בְּמְקוֹם פְטוּר שֶׁאֵינּוּ חָשׁוּב כְּמוֹ
שֶׁנֶּחַ שָׁם. הָיָה עוֹמֵד בְּמְקוֹם פְטוּר, וְנָטַל חֲפֵץ
מֵרֵשׁוֹת הַיְחִיד, אִו מֵאֲדָם הָעוֹמֵד שָׁם, וְהַנִּיחוֹ
בְּרֵשׁוֹת הָרָבִים, אִו בְּיַד אָדָם הָעוֹמֵד שָׁם פְטוּר;
וְכֵן אִם הַכֵּנִים מֵרֵשׁוֹת הָרָבִים לְרֵשׁוֹת הַיְחִיד,
וְעוֹמֵד בְּמְקוֹם פְטוּר פְטוּר.

יֵד, טז עוֹמֵד בְּרֵשׁוֹת הָרָבִים גְּבוּהָ עֵשְׂרָה וָרֶחֶב
אַרְבָּעָה, וְאִין בְּעִיקְרוֹ אַרְבָּעָה, וְאִין בְּגִבְהָ
הַקָּצֵר שְׁלוֹשׁ שְׁלוֹשָׁה הָרִי הוּא רֵשׁוֹת הַיְחִיד; וְאִם
זָרֵק מֵרֵשׁוֹת הָרָבִים, וְנָח עַל גְּבִיּוֹ חֵיב. תֵּל
הַמֵּת לְקַט גְּבוּהָ עֵשְׂרָה טַפְחִים מִתּוֹךְ אַרְבַּע אַרְבַּע
אַמּוֹת, הָרִי הוּא רֵשׁוֹת הַיְחִיד; וְאִם זָרֵק מֵרֵשׁוֹת
הָרָבִים, וְנָח עַל גְּבִיּוֹ חֵיב.

יֵד, יז נָעִץ קָנָה בְּרֵשׁוֹת הַיְחִיד, אֶפְלוּ גְבוּהָ מֵאָה
אַמָּה, וְזָרֵק מֵרֵשׁוֹת הָרָבִים, וְנָח עַל גְּבִיּוֹ חֵיב;
שֶׁרֵשׁוֹת הַיְחִיד, עוֹלָה עַד לְרִקְיעַ. אֵילָן שֶׁהוּא
עוֹמֵד בְּרֵשׁוֹת הַיְחִיד, וְנוֹפֵף נוֹטָה לְרֵשׁוֹת
הָרָבִים, וְזָרֵק וְנָח עַל נוֹפֵף פְטוּר; שְׂאִין הַנוֹף,
הוֹלֵךְ אַחֵר הָעִיקָר.

יֵד, יח נָעִץ קָנָה בְּרֵשׁוֹת הָרָבִים, וּבְרֵאשׁוֹ
טְרַסְקָל, וְזָרֵק וְנָח עַל גְּבִיּוֹ פְטוּר; שְׂאִין רֵשׁוֹת
הָרָבִים, אֵלָּא עַד עֵשְׂרָה. הַזּוּרֵק אַרְבַּע אַמּוֹת
בְּרֵשׁוֹת הָרָבִים, וְנָח הַחֲפֵץ בְּבוֹתֵל, בְּגוֹן שְׂזָרֵק
חֵלֶב אִו בָּצֵק, וְנִדְבֵק בְּבוֹתֵל אִם נִדְבֵק לְמַעְלָה
מֵעֵשְׂרָה טַפְחִים בְּזוּרֵק בְּאֵוִיר, שְׁלֹמֵעֵלָה
מֵעֵשְׂרָה בְּרֵשׁוֹת הָרָבִים מְקוֹם פְטוּר הוּא; נִדְבֵק
לְמוֹטָה מֵעֵשְׂרָה טַפְחִים בְּזוּרֵק בְּאֵרֶץ, וְחֵיב. זָרֵק
לְמוֹעֵלָה מֵעֵשְׂרָה, וְנָח בְּחוּר כֹּל שֶׁהוּא פְטוּר.

יֵד, יט זָרֵק קָנָה אִו רִמַּח מֵרֵשׁוֹת הַיְחִיד, וְנִתְקַע

בְּרֵשׁוֹת הָרָבִים כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד פְטוּר, שְׂחָרִי
מִקְצָתוֹ בְּמְקוֹם פְטוּר. זָרֵק כְּלִי מֵרֵשׁוֹת הַיְחִיד
לְרֵשׁוֹת הָרָבִים, וְהָיָה אוֹתוֹ כְּלִי גְדוֹל, וַיֵּשׁ בּוֹ
אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה בְּגִבְהָ עֵשְׂרָה פְטוּר; מִפְּנֵי
שְׂכָלֵי זֶה רֵשׁוֹת הַיְחִיד גְּמוּרָה, וְנִמְצָא כְּמוֹצִיא
מֵרֵשׁוֹת הַיְחִיד לְרֵשׁוֹת הַיְחִיד.

יֵד, כ בּוֹר תִּשְׁעָה בְּרֵשׁוֹת הָרָבִים, וְעָקַר חֲלִיָּה
מִקְרָקְעִיתוֹ וְהִשְׁלִימוֹ לְעֵשְׂרָה אַף עַל פִּי
שֶׁעֲקִירַת הַחֲפֵץ וְעֵשִׂית הַמְחִצָּה בְּאִין כְּאַחַת,
פְטוּר; מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיְתָה הַמְחִצָּה עֵשְׂרָה,
בְּתַחֲלָה. הָיָה הַבוֹר עֵשְׂרָה, וְהִשְׁלִיף לוֹ חֲלִיָּה,
וּמֵעַטּוֹ מֵעֵשְׂרָה פְטוּר, שְׂחָרִי הַנְּחַת הַחֲפֵץ
וְסִלֵּק הַמְחִצָּה בְּאִין כְּאַחַת.

יֵד, כא הַזּוּרֵק דָּף, וְנָח עַל גְּבִי יְתֵדוֹת בְּרֵשׁוֹת
הָרָבִים, וְנִעְשָׂה רֵשׁוֹת הַיְחִיד, אֶפְלוּ הָיָה כְּלִי עַל
גְּבִי דָּף פְטוּר, שְׂחָרִי עֵשִׂית הַמְחִצָּה עִם נִיחַת
הַכְּלִי בְּאִין כְּאַחַת.

יֵד, כב בּוֹר שֶׁהוּא עָמוּק עֵשְׂרָה וָרֶחֶב שְׁמוֹנֶה
בְּרֵשׁוֹת הָרָבִים, וְזָרֵק מִחֲצֵלֶת מֵרֵשׁוֹת הָרָבִים,
וְחִלְקָה הַבוֹר בְּרֶחֶבוֹ לְשָׁנִים פְטוּר; שְׂחָרִי עִם
הַנְּחַת הַכְּלִי בְּטֵלוֹ הַמְחִצּוֹת, וְנִעְשָׂה כֹּל מְקוֹם
מִחוּץ פְּחוֹת מֵאַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה.

יֵד, כג בּוֹר בְּרֵשׁוֹת הָרָבִים עָמוּק עֵשְׂרָה וָרֶחֶב
אַרְבָּעָה, מְלֵא מַיִם, וְזָרֵק לְתוֹכוֹ חֲפֵץ, וְנָח עַל
גְּבִי הַמַּיִם חֵיב, שְׂאִין הַמַּיִם מִבְּטָלִין הַמְחִצּוֹת;
הָיָה מְלֵא פְרוֹת, וְזָרֵק לְתוֹכוֹ פְטוּר, שְׂחָרִי
מֵעַטּוֹ הַפְּרוֹת אֵת שְׂעוּרוֹ.

יֵד, כד רֵקַן מַיִם שֶׁהוּא עוֹבֵר בְּרֵשׁוֹת הָרָבִים,
וְרָבִים מְחֻלְכִין בּוֹ אִם אֵין בְּעַמְקוֹ עֵשְׂרָה
טַפְחִים, הָרִי הוּא בְּרֵשׁוֹת הָרָבִים, בֵּין שֶׁהָיָה
רֶחֶב אֶפְלוּ אַרְבַּע אַמּוֹת, בֵּין שֶׁלֹּא הָיָה בְּרֶחֶבוֹ
אַרְבָּעָה טַפְחִים; שְׂחָרִי רַב הָעַם מְדֻלְגִין עֲלָיו,
וְאִין מְחֻלְכִין בְּתוֹכוֹ, הוֹאִיל וְאִין בְּעַמְקוֹ
עֵשְׂרָה, הָרִי הוּא רֵשׁוֹת הָרָבִים. וְאִם יֵשׁ בְּעַמְקוֹ

עֲשָׂרָה או יָתֵר, הָרִי הוּא פְּרָמְלִית בְּשָׂאֵר הַיָּמִים
וְהוּא שֵׁשׁ בְּרַחְבּוֹ אַרְבַּעַת טַפְחִים או יָתֵר עַל
כּוֹן, שְׂאִין פְּרָמְלִית פְּחוּתָה מֵאַרְבָּעָה.

הַלְכוֹת שַׁבַּת פֶּרֶק טו

טו, א עוֹמֵד אָדָם בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים, וּמְטַלְטֵל
בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד בִּלְהֵ. וְעוֹמֵד בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד,
וּמְטַלְטֵל בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים; וּבִלְבָד שְׂלֵא יוֹצֵיא
חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת; וְאִם הוֹצִיא פָּטוּר, מִפְּנֵי
שֶׁהוּא בְּרִשּׁוֹת אַחֲרֵת. וְכֵן עוֹמֵד אָדָם בְּרִשּׁוֹת
הַיְחִיד, וּפּוֹתֵחַ בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים; בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים,
וּפּוֹתֵחַ בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד. בַּהֲמָה שֶׁהִיתָה בַּחוּץ,
וְרֹאשָׁהּ בְּפָנִים אוֹבְסִין אוֹתָהּ; וּבְגִמְלָה עַד שֶׁיִּהְיֶה
רֹאשׁוֹ וְרַבּוֹ בְּפָנִים, הוֹאִיל וְצוּאָרוֹ אַרְבָּה.

טו, ב לֹא יַעֲמֵד אָדָם בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד, וַיִּשְׁתַּח
בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים; בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים, וַיִּשְׁתַּח
בְּרִשּׁוֹת הַיְחִיד; אֵלֶּא אִם כֵּן הַכְּנִים רֹאשׁוֹ וְרַבּוֹ,
לְמָקוֹם שֶׁהוּא שׁוֹתֵה. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמֹרִים,
בְּשִׁחִיה שׁוֹתֵה בְּכֵלִים נָאִים שֶׁהוּא צָרִיךְ לָהֶן
גְּזָרָה, שְׂמָא יוֹצִיאָם; אֲבָל אִם הֵינּוּ כֵלִים שְׂאִינָן
נָאִים, שְׂאִינָן צָרִיךְ לָהֶן, או שֶׁהִיָּה חֲבוּר
בְּכַרְמְלִית, אִף עַל פִּי שֶׁחֲכֵלִים נָאִים מְכַנִּים
רֹאשׁוֹ בְּלְבָד וְשׁוֹתֵה בְּמָקוֹמוֹ, וְאִף עַל פִּי שְׂלֵא
הַכְּנִים רֹאשׁוֹ וְרַבּוֹ.

טו, ג עוֹמֵד אָדָם בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים, וְקוֹלֵט מִן
הָאֵוִיר מִן הַמַּיִם הַמְקַלְחִין מִן הַצְּנֹר או מִן
הַכּוֹתֵל, וְשׁוֹתֵה; וּבִלְבָד שְׂלֵא יִגַּע בַּצְּנֹר או
בַּכּוֹתֵל, וַיִּקְלֵט מֵעַל גַּבּוֹ. וְאִם נִגַּע אִם הִיָּה
מְקוֹם שֶׁנִּגַּע כּוֹן לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה, בְּפָחוּת
מִשְׁלוֹשָׁה סְמוּךְ לַגַּב הָרִי זֶה אֲסוּר, שֶׁנִּמְצָא
בְּעוֹקֵר מֵעַל הַגַּב שֶׁהוּא רִשּׁוֹת הַיְחִיד; וְכֵן אִם
הִיָּה בַּצְּנֹר אַרְבַּעַת עַל אַרְבַּעַת, בֵּין שֶׁהִיָּה
הַצְּנֹר בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה בֵּין שֶׁהִיָּה לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה,
וְקָלֵט מִמֶּנּוּ מַיִם הָרִי זֶה אֲסוּר. וְלִמָּה אֵינָנו חֵיב
מִפְּנֵי שְׂלֵא נָחוּ הַמַּיִם, אֵלֶּא הָרִי הֵן נִזְחָלִין

וְהוֹלְכִין.

טו, ד זֵיו שְׂלִפְנֵי חַלְלוֹן יוֹצֵא בְּאֵוִיר שְׂעַל רִשּׁוֹת
הָרַבִּים אִם הִיָּה לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טַפְחִים מִתַּר
לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עָלָיו, שְׂאִין רִשּׁוֹת הָרַבִּים תּוֹפְסֵת
אֵלֶּא עַד עֲשָׂרָה טַפְחִים; לְפִיכֵן מִתַּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ
בְּכָל חַכּוֹתָל, עַד עֲשָׂרָה טַפְחִים הַתְּחַתּוֹנִים.

טו, ה בַּמָּה דְּבָרִים אֲמֹרִים, בְּשִׁחִיה זֵיו אַחַד
יוֹצֵא בְּאֵוִיר; אֲבָל אִם הֵינּוּ יוֹצְאִים בַּכּוֹתֵל שְׁנֵי
זֵיוֹן, זֶה לְמַטָּה מִזֶּה אִף עַל פִּי שֶׁשְׁנֵיהֶם לְמַעְלָה
מֵעֲשָׂרָה אִם יֵשׁ בֵּינֵי הָעֲלִיּוֹן שְׂלִפְנֵי חַלְלוֹן רַחֵב
אַרְבַּעַת עַל אַרְבַּעַת, אֲסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עָלָיו;
מִפְּנֵי שֶׁהוּא רִשּׁוֹת בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, וְהֵינּוּ שְׁתַּחֲתוּי
רִשּׁוֹת אַחֲרָת; וְאֲסוּרוֹ זֶה עַל זֶה, שְׂאִין שְׁתֵּי
רִשּׁוֹת מִשְׁתַּמְשׁוֹת בְּרִשּׁוֹת אַחַת.

טו, ו אֵין בְּעֲלִיּוֹן אַרְבַּעַת, וְאֵין בְּתַחֲתוֹן אַרְבַּעַת
מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשִׁנְיָהּ; וְכֵן בְּכָל חַכּוֹתָל, עַד עֲשָׂרָה
טַפְחִים הַתְּחַתּוֹנִים. הִיָּה בְּתַחֲתוֹן אַרְבַּעַת,
וְהָעֲלִיּוֹן אֵין כּוֹן אַרְבַּעַת אֵינָנו מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּעֲלִיּוֹן,
אֵלֶּא כִּנְגַד חַלּוֹנוֹ בְּלְבָד; אֲבָל בְּשָׂאֵר הֵינּוּ
שְׁבִשְׁנֵי צַדֵּי חַלְלוֹן, אֲסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ, מִפְּנֵי זֶה
שְׁתַּחֲתוּי, שֶׁחֲלַק רִשּׁוֹת לְעֲצָמוֹ.

טו, ז כָּל זֵיו הַיּוֹצֵא עַל אֵוִיר רִשּׁוֹת הָרַבִּים
שְׂמֹתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עָלָיו בְּשִׁחִיה מִשְׁתַּמֵּשׁ כּוֹן,
אֵין נוֹתֵנִין עָלָיו וְאֵין נוֹטְלִין מִמֶּנּוּ אֵלֶּא כְּלֵי
חָרָס וְזְכוּכִית וְכִיּוֹצֵא בַּחֵן, שְׂאִם יִפְלוּ לְרִשּׁוֹת
הָרַבִּים, יִשְׁבְּרוּ; אֲבָל שְׂאֵר כֵּלִים וְאֲכֵלִין, אֲסוּר
שְׂמָא יִפְלוּ לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים, וַיִּבִּיאָם.

טו, ח שְׁנֵי בְּתִים בְּשְׁנֵי צַדֵּי רִשּׁוֹת הָרַבִּים, זוֹרֵק
מִזוֹ לְזוֹ לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה וְהוּא שִׁיחִיו שְׁנֵיהֶם
שְׂלוֹ, או שִׁיחִיה בִּינֵיהֶם עָרוֹב; וְאִפְלוּ בְּגָדִים
וְכֵלֵי מַתְכוּבוֹת, מִתַּר לְזוֹרֵק. וְאִם הֵינּוּ זֶה לְמַעְלָה
מִזֶּה, וְלֹא הֵינּוּ בְּשׁוֹחַ אֲסוּר לְזוֹרֵק כִּנְגַד וְכִיּוֹצֵא
כּוֹן, שְׂמָא יִפְלֵ וַיִּבִּיאָם; אֲבָל כְּלֵי חָרָס וְכִיּוֹצֵא
בַּחֵן, זוֹרֵק.

טו, ט בור ברשות הרבים, וחלון על גביו הבור
וחליתו מצטרפים לעשרה, וממלאין ממנו
בשבת. במה דברים אמורים, בשחיה סמוך
לפותל בתוך ארבעה טפחים, שאין אדם יכול
לעבר שם. אבל אם היה מפלג אין ממלאין
ממנו, אלא אם כן היתה חליתו גבוהה עשרה:
שנמצא הדלי פשיצא מן החליה, יצא למקום
פטור.

טו, י אשפה ברשות הרבים גבוהה עשרה,
וחלון על גבה שופכין לה מים בשבת. במה
דברים אמורים, באשפה שלרבים, שאין דרכה
להתפנות; אבל שליחיד, אין שופכין עליה
שמוא תתפנה, ונמצאו שופכין בדרבן ברשות
הרבים.

טו, יא אמת המים שהיא עוברת בהצר אם יש
בגבהה עשרה טפחים, וברחבה ארבעה או
יתר על כן עד עשר אמות אין ממלאין ממנה
בשבת, אלא אם כן עשו לה מחצה, גבוהה
עשרה טפחים, בפניסה ובניצאה; ואם אין
בגבהה עשרה, או שאין ברחבה ארבעה
ממלאין ממנה, בלא מחצה.

טו, יב היה ברחבה יתר מעשר אמות, אף על
פי שאין בגבהה עשרה אין ממלאין ממנה, עד
שיעשה לה מחצה: שכל יתר על עשר פרצה
היא, ומפסדת המחצות. ומה הוא לטלטל בכל
החצר: אם נשאר מצד הפרצה פס מפאן ופס
מפאן בכל שהיא, או פס רחב ארבעה טפחים
מרוח אחת מתר לטלטל בכל החצר, ואין
אסור אלא למלאות מן האמה בלבד. אבל אם
לא נשאר פס כלל אסור לטלטל בכל החצר,
שחרי נפרצה חצר לים שהוא פרמלית.

טו, יג והיאך מעמידין את המחצה במים: אם
היתה למעלה מן המים, צריך שיהיה טפח מן
המחצה יורד בתוך המים, ואם היתה המחצה
כלה בתוך המים, צריך שיהיה טפח ממנה

יוצא למעלה מן המים כדי שיהיו המים
שבהצר מברליין; ואף על פי שאין המחצה
מוגעת עד הקרקע, הואיל ויש בה עשרה
טפחים, הרי זו מתרת. ולא התירו מחצה
תלויה, אלא במים בלבד: מפני שאסור
הטלטול במים מדבריהם, תקילו במחצתו,
שאינה אלא כדי לעשות הפר.

טו, יד אמת המים העוברת בין החצרות,
וחלונות פתוחות אליה אם אין בה פשעור,
משלשלין דלי מן החלונות וממלאים ממנה
בשבת. במה דברים אמורים, בשאינה מפלגת
מן הפותל שלושיה; אבל אם היתה מפלגת
שלושה, אין ממלאים ממנה, אלא אם כן היו
פסין יוצאין מן הפותלים מפאן ומפאן,
שנמצאת האמה פאלו היא עוברת בתוך
החצר.

טו, טז פצוצטרה שהיא למעלה מן הים, וחלון
בתוכה על גבי המים אין ממלאים ממנה
בשבת, אלא אם כן עשו מחצה עשרה טפחים
גבוהה על גבי המים פנגר החלון
שפצוצטרה, או תהיה המחצה יורדת מן
הפצוצטרה פנגר המים, ורואין אותה פאלו
ירדה ונגעה עד המים. וכשם שפמלאין מוז
שעשו לה מחצה, כך שופכין ממנה על הים
שחרי על הפרמלית הן שופכין.

טו, טז חצר שהיא פחותה מארבע אמות על
ארבע אמות אין שופכין בתוכה מים בשבת,
מפני שהן יוצאין לרשות הרבים במהרה.
לפיכך צריך לעשות גמה מחזקת סאתים בתוך
החצר, או ברשות הרבים בצד החצר, כדי
שיהיו המים נקבצים לתוכה; וצריך לבנות
עליה פיפה מבחוץ, כדי שלא תראה העוקה
הואת מרשות הרבים. והחצר והאכסדרה,
מצטרפין לארבע אמות; וכמה הוא המקום
שמחזיק סאתים, תצי אמה על חצי אמה ברום

שלושה חמשי אמה.

טו, יז היתה העוקה פחותה מסאתים, שופכין לה מלואה; היתה סאתים, שופכין לה אפלו ששים סאה שלמים, ואף על פי שהמים יתגברו, ויפוצו מעל הגומה לחוץ. במה דברים אמורים, בימות הגשמים, שהחצרות מתקלקלות וסתם צנורות מקלחין, ולא יבואו הרואים לומר שזה משתמש והמים יוצאים מבוהו לרשות הרבים. אבל בימות החמה אם היתה מחזקת סאתים, אין שופכין לה אלא סאתים; היתה פחותה מסאתים, אין שופכין לה כל עיקר.

טו, יח ביב ששופכין לו מים, והן נזחלין והולכין תחת הקרקע ויוצאין לרשות הרבים, וכן צנור ששופכין על פיו מים, והן נזחלין על הכותל ויורדין לרשות הרבים אפלו היה ארץ הכותל או ארץ הדרך שתחת הארץ מאה אמה, אסור לשפך על פי הביב או על פי הצנור, מפני שהמים יוצאין מבוהו לרשות הרבים; אלא שופך חוץ לביב, והן יורדין לביב.

טו, יט במה דברים אמורים, בימות החמה; אבל בימות הגשמים, שופך ושונה ואינו נמנע, שסתם צנורות מקלחין הן, ואדם רוצה שיבדעו המים במקומן. היה שופך על פי הביב, והמים יוצאין לברמלית הרי זה מתר, ואפלו בימות החמה; שלא גזרו על בוחו בברמלית. לפיכך מתר לשפך על כותל הספינה, והם יורדין לים.

טו, כ לא ימלא מן הספינה, אלא אם פן עשה מקום ארבעה על ארבעה יוצא מן הספינה על הים. במה דברים אמורים, בשחיה בתוך עשרה; אבל אם היה למעלה מעשרה מן הים, מוציא זיו כל שהוא וממלא, שחרי דרך מקום פטור ממלא, ואינו צריך לזיו זה אלא משום חפר.

טו, כא הקורא בספר בברמלית, ונתגלגל מקצת הספר לרשות הרבים ומקצתו בידו אם נתגלגל חוץ לארבע אמות, הופכו על הכתב ומניחו: גזרה שמוא ישמט פלו מידו, ויעבירו ארבע אמות. נתגלגל לתוך ארבע אמות, גוללו אצלו; וכן אם נתגלגל לרשות היחיד, גוללו אצלו. היה קורא ברשות היחיד, ונתגלגל לרשות הרבים אם נח בה, הופכו על הכתב; ואם לא נח אלא היה תלוי באויר רשות הרבים ולא הגיע לארץ, גוללו אצלו.

טו, כב המעביר קוץ פדי שלא יקו בו רבים אם היה ברשות הרבים, מוליכו פחות פחות מארבע אמות; ואם היה בברמלית, מוליכו בדרך אפלו מאה אמה. וכן מת שהסריח ונתבזה יתר מדי, ולא יכלו שכנים לעמוד עמו מוציאין אותו מרשות היחיד לברמלית. היורד לרחץ בים, בשחיה עולה מנגב עצמו, שמוא יעביר מים שעליו ארבע אמות בברמלית.

הלכות שבת פרק טז

טז, א מקום שלא חקף לדירה אלא שיהיה תשמישו לאויר פגון גנות ופרדסים, וכגון המקוה מקום מן הארץ לשמרו, וכיוצא בהן אם יש בגובה המחצות עשרה טפחים או יתר, הרי הוא ברשות היחיד לחיב המוציא והזורק והמושיט ממנו לרשות הרבים, או מרשות הרבים לתוכו. ואין מטלטלין בכלו, אלא אם פן יש בו בית סאתים או פחות; אבל אם היה בו יתר על בית סאתים, אסור לטלטל בו אלא בארבע אמות בברמלית.

טז, ב וכן עמוד שגבוה עשרה ורחב בית סאתים, מטלטלין על פלו; היה רחב על בית סאתים, אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות. סלע שפנים היה גבוה פחות מעשרה מטלטלין מתוכו לים, ומן הים לתוכו; שחבל ברמלית.

היה גבוה עשרה אם רחבו מארבעה טפחים
עד בית סאתים, הואיל ומתיר לטלטל בכלו,
אין מטלטלין לא מתוכו לים, ולא מן הים
לתוכו. היה יתר מבית סאתים אף על פי שהוא
רשות היחיד, הואיל ואסור לטלטל בו אלא
בארבע אמות ככרמלית, חרי זה מתיר לטלטל
מתוכו לים, ומן הים לתוכו: שזה דבר שאינו
מצוי הוא, ולא גזרו בו.

טז, ג פמה היא בית סאה, חמשים אמה על
חמשים אמה; נמצא בית סאתים, מקום שיש
בשבורו חמשת אלפים אמה. וכל מקום שיש
בו פמדה הזאת בין שהיה מרבע שהוא
שבעים ושירים על שבעים ושירים, בין שהיה
עגול, בין שאר הצורות חרי זה נקרא בית
סאתים.

טז, ד מקום שלא הקפ לדירה שיש בו בית
סאתים אם היה ארפו בשנים ברחבו פרי
שיהיה מאה על חמשים כחצר המשכן, מתיר
לטלטל בכלו; אבל אם היה ארפו יתר על שנים
ברחבו אפלו אמה אחת, אין מטלטלין בו אלא
בארבע אמות: שלא עשו בית סאתים
שתשמישו לאויר בשאר החצרות, אלא מחצר
המשכן.

טז, ה מקום שהקפ שלא לשם דירה אם פריץ בו
פרצה יתר על עשר אמות בגובה עשרה
טפחים, וגדרה לשם דירה מתיר לטלטל בכלו;
ואפלו פריץ אמה וגדרה לשם דירה, ופריץ אמה
וגדרה לשם דירה, עד שהשלימה ליתר מעשר
מתיר לטלטל בכלו, אף על פי שיש בו פמה
מילין.

טז, ו מקום יתר מבית סאתים שהקפ לדירה אם
נזרע רבו חרי הוא בגנה, ואסור לטלטל בכלו.
נזרע מעוטו אם נזרע מפנוי בית סאתים, מתיר
לטלטל בכלו; ואם היה המקום הזרוע יתר
מבית סאתים, אסור לטלטל בכלו. נטע רבו

חרי הוא כחצר, ומתיר לטלטל בכלו. נתמלא
מים, אפלו היו עמוקים הרבה אם היו ראויין
לתשמיש, חרי הן פנטעים ומתיר לטלטל בכלו;
ואם אינן ראויין, אין מטלטלין בו אלא
בארבע אמות.

טז, ז מקום שהקפ שלא לשם דירה שיש בו בית
שלוש סאין, וקרנו בו בית סאה קרויו מתירו,
שפי תקרה יורד וסותם.

טז, ח נפריץ במלואו לחצר, ונפרצה חצר פנגוד
חצר מתרת פשהיתה; ותקרה אסור פשהיתה,
שאין אויר החצר מתירו.

טז, ט היה יתר מבית סאתים, ובא למעטו
באילנות אינו מעוט. פנה בו עמוד בצד
הפותל גבוה עשרה, ורחב שלושה או יתר חרי
זה מעוט; פחות משלושה אינו מעוט, שכל
פחות משלושה פלבור הוא. וכן אם הרחיק מן
הפותל שלושה, ועשה מחצה מעט; פחות
משלושה, לא עשה כלום.

טז, י טח את הפותל בטיט אף על פי שאינו
יכול לעמד בפני עצמו, חרי זה מעוט. הרחיק
מן התל שלושה, ועשה מחצה חועיל; עשה
מחצה על שפת התל, אינו מועיל, שהעושה
מחצה על גפי מחצה, אינו מועיל. גבלעה
מחצה התחתונה, וחרי העליונה קימת הואיל
ונעשת העליונה לשם דירה, וחרי אין שם
נראה אלא היא חרי זה חועיל, ומתיר לטלטל
בכלה.

טז, יא רחבה שאחורי בתים, יתרה על בית
סאתים אין מטלטלין בה אלא בארבע אמות,
ואפלו היה פתח הבית פתוח לתוכה; ואם פתח
הפתח לשם, ואחר פני הקיפה חרי זו פמקפת
לדירה, ומתיר לטלטל בכלה.

טז, יב רחבה הפתוחה למדינה מצד אחד, ומצד
אחר פתוחה לשביל המגיע לנהר עושה לה לחי

מוצד המדינה, ויהיה מתר לטלטל בכלה ומתוכה למדינה, ומן המדינה לתוכה.

טז, יג יחיד ששבת בבקעה, ועשה מחצה סביב לו אם יש בה עד בית סאתים, מתר לטלטל בכלה; ואם היתה יתר על בית סאתים, אינו מטלטל בה אלא בארבע אמות. וכו', אם היו שנים. אבל שלוש ישראלים או יתר עליהן ששבתו בבקעה חרי הן שירה, ומתר להם לטלטל בכל צרפו, אפלו במה מילין: והוא שלא ישאר מן המחצה שהקיפו, בית סאתים פנוי בלא פלים; אבל אם נשאר בית סאתים פנוי בלא פלים, ולא היו צריכים לו אסורים לטלטל בכל המחצה, אלא בארבע אמות. ואין הקטן משלים לשירה.

טז, יד שלוש שהקיפו בדי צרפן וקנו שביתה, ואחר כך מת אחד מהן חרי הם מתרין לטלטל בכלה; קנו שנים שביתה בותר סאתים, ואחר כך בא להם שלישי אסורין לטלטל אלא בארבע אמות, פשהו קדם שיבוא זה: שהשביתה היא הגורמת, לא הדיורין.

טז, טו שלוש מקומות המקפין שלא לשם דירה זה בצד זה ופתוחים זה לזה, שנים החיצונים רחבים והאמצעי קצר, שנמצאו לשנים החיצונים פסין מפאן ומפאן, והיה יחיד בזה ויחיד בזה נעשו בשירה, ונותנין להם כל צרפן. היה האמצעי רחב ושנים החיצונים קצרים, שנמצא האמצעי בפסין משני רוחותיו חרי הוא מבדל משנים החיצונים; לפיכך אם שבת יחיד בזה ויחיד בזה ויחיד בזה, אין נותנין להן כל צרפן, אלא כל אחד ואחד, יש לו בית סאתים במקומו. היה יחיד בזה ויחיד בזה ושנים באמצעי, או שנים בזה ושנים בזה ואחד באמצעי נותנין להן כל צרפן.

טז, טז כל מחצה שאינה יכולה לעמד ברוח

מצויה, אינה מחצה; וכל מחצה שאינה עשויה לנחת, אינה מחצה; וכל מחצה שאינה עשויה אלא לצניעות בלבד, אינה מחצה. וכל מחצה שאין בגבהה עשרה טפחים או יתר, אינה מחצה גמורה; גדור חמושה ומחצה חמושה, מצטרפין.

טז, יז כל מחצה שיש בה פרוץ מרבה על העומד, אינה מחצה. אבל אם היה פרוץ פרוץ, חרי זו מתרת ובלבד שלא יהיה פאותן הפרצות, פרצה שהיא יתר על עשר אמות. אבל עשר אמות, חרי היא פפתה; ואם היה לפרצה זו צורת פתח, אף על פי שיש בה יותר מעשר, אינה מפסדת המחצה והוא, שלא יהא הפרוץ מרבה.

טז, יח במה דברים אמורים, בזמן שהפרצות משלושה טפחים ומעלה; אבל אם היו הפרצות, כל פרצה מהן פחותה משלושה חרי זו מתרת, ואף על פי שהפרוץ מרבה על העומד: שכל פחות משלושה, חרי הוא פלבד.

טז, יט ביצד: חרי שהקיפו בקנים, ואין בין קנה לחברו שלוש טפחים, או שהקיפו בתכלים, ואין בין חבל לחברו שלוש טפחים חרי זו מחצה גמורה, אף על פי שהיא שתי בלא ערב, או ערב בלא שתי. וצריך שיהיה גבה הקנה עשרה, או שיהיה מן הארץ עד סוף עבי החבל העליון עשרה אם הקיפו בתכלים שאין מחצה פחותה מעשרה. וכל השעורין האלו, הלכה למשה מסיני הן.

טז, כ צורת הפתח האמורה בכל מקום היא אפלו קנה וכיוצא בו מפאן, וקנה מפאן, וקנה על גביהן: גבה שני הלחיים, עשרה טפחים או יתר; והקנה וכיוצא בו שעל גביהן, אף על פי שאינו נוגע בשני הלחיים אלא יש ביניהן פמה אמות, הואיל וגבה הלחיים עשרה, חרי זו צורת הפתח. וצורת הפתח שאמרו צריכה

שְׁתָּחָא בְּרִיאָה לְקַבֵּל דְּלֵת, אִפְלוּ דְּלֵת שְׁלֻקְשׁ.
טז, כּא פְּתַח שְׁעוֹרְתוֹ פִּיפָה אִם יֵשׁ בְּאֶרֶץ רְגֵלִי
הַפִּיפָה עֵשְׂרָה טַפְחִים, חֲרִי זֶה צוֹרֵת פְּתַח;
וְצוֹרֵת פְּתַח שְׁעֵשָׂה אֹתָהּ מִן הַצֵּד אֵינָה בְּלוּם,
שְׂאִין דְּרֵדֵי הַפְּתָחִים לְהִיּוֹת בְּקֶרֶן זְוִית אֵלָא
בְּאִמְצָע.

טז, כבּ בְּכַל עוֹשִׁין מְחַצָּה בֵּין בְּכָלִים, בֵּין
בְּאִכְלִים, בֵּין בְּאָדָם; אִפְלוּ בְּבַהֲמָה, וּשְׂאֵר מִיַּי
חֲיָה וְעוֹף וְהוּא שְׂיִחְיִי בְּפוֹתֵים, כְּדִי שְׁלֵא יִנְדוּ.
טז, כגּ מְחַצָּה הָעוֹמְדֵת מֵאֵלֶיהָ, חֲרִי זֹו פְּשָׂרָה.
וּמְחַצָּה הַנְּעֵשִׂית בַּשָּׂבֵת, חֲרִי זֹו מְחַצָּה; וְאִם
נַעֲשֵׂת בַּשְּׂגָגָה, מִתֵּר לְטַלְטֵל בָּהּ בְּאוֹתָהּ שָׂבֵת
וְהוּא, שְׂתַעֲשֵׂה שְׁלֵא לְדַעַת הַמְטַלְטֵל. אֲבָל אִם
נִתְּבֹון אָדָם לְזֹו הַמְחַצָּה שְׂתַעֲשֵׂה בַּשָּׂבֵת כְּדִי
לְטַלְטֵל בָּהּ, אִף עַל פִּי שְׁעֵשָׂה אֹתָהּ הָעוֹשֵׂה
בַּשְּׂגָגָה, וְכֵן אִם נַעֲשֵׂת בְּמִזִּיד, אִף עַל פִּי שְׁלֵא
נִתְּבֹון זֶה לְטַלְטֵל בָּהּ חֲרִי זֶה, אִסּוּר לְטַלְטֵל בָּהּ.
טז, כדּ מִתֵּר לַעֲשׂוֹת מְחַצָּה שְׁלִבְנֵי אָדָם בַּשָּׂבֵת,
שְׂיַעֲמֹד זֶה בְּצֵד זֶה, וּבְלִבְדּ שְׁלֵא יִדְעוּ אֵלֹו
הָעוֹמְדִין, שְׂבִשְׂבִיל לַעֲשׂוֹתֵן מְחַצָּה הָעֹמְדוּ;
וְלֵא יַעֲמִיד אֹתָן אָדָם שְׂהוּא רוֹצֵה לְהַשְׂתַּמֵּשׁ
בַּמְחַצָּה זֹו, אֵלָא יַעֲמִיד אֹתָן אַחַר שְׁלֵא
לְדַעַתוֹ.

טז, כהּ אֵילָן שְׂהוּא מִסָּדַ עַל הָאָרֶץ אִם אֵין נוֹפֵו
גְּבוּהָ מִן הָאָרֶץ שְׁלוֹשָׁה טַפְחִים מְמַלֵּא בֵּין כְּדִי
וְעֵלִיו תֵּבֹון וְקִשׁ וְכִיּוֹצֵא בְּחֹן, וְקוֹשְׂרֵן בְּאָרֶץ,
עַד שְׂיַעֲמֹד בְּרוּחַ מְצוּיָהּ וְלֵא יִתְּנִדְנֵד, וּמְטַלְטֵל
תַּחַת בְּלוּ; וְהוּא שְׂיִחְיֵה תַחְתָּיו, עַד בֵּית
סְאֵתִים; אֲבָל אִם חָיָה יִתֵּר מִבֵּית סְאֵתִים, אֵין
מְטַלְטֵלִין תַּחְתָּיו אֵלָא בְּאֶרְפֵּעַ אַמּוֹת, מִפְּנֵי
שְׂתַחְתָּיו, מִקּוֹם שְׁלֵא חֲקַף לְדִירָה הוּא.

31	ראשון	טו	05:35 _____ נץ החמה _____	04:23 _____ עלות השחר _____
			09:05 סו"ז קר"ש - גר"א _____	08:29 סו"ז קר"ש - מג"א _____
1	שני	טז	10:16 סו"ז תפלה - גר"א _____	09:52 סו"ז תפלה - מג"א _____
			07:57 _____ צה"כ _____	07:38 שקיעה _____
			בבלי: חולין לא ידושלמי: בבא קמא כט תוספתא: יבמות יג נ"ך: דברי הימים ב' יח רמב"ם: שבת י	
2	שלישי	יז	05:35 _____ נץ החמה _____	04:22 _____ עלות השחר _____
			09:05 סו"ז קר"ש - גר"א _____	08:29 סו"ז קר"ש - מג"א _____
3	רביעי	יח	10:16 סו"ז תפלה - גר"א _____	09:52 סו"ז תפלה - מג"א _____
			07:58 _____ צה"כ _____	07:39 שקיעה _____
			בבלי: חולין לג ידושלמי: בבא קמא לא תוספתא: כתובות א נ"ך: דברי הימים ב' כ רמב"ם: שבת יב	
4	חמישי	יט	05:35 _____ נץ החמה _____	04:22 _____ עלות השחר _____
			09:05 סו"ז קר"ש - גר"א _____	08:29 סו"ז קר"ש - מג"א _____
5	ששי	כ	10:16 סו"ז תפלה - גר"א _____	09:52 סו"ז תפלה - מג"א _____
			07:59 _____ צה"כ _____	07:40 שקיעה _____
			בבלי: חולין לה ידושלמי: בבא קמא לג תוספתא: כתובות ג נ"ך: דברי הימים ב' כב רמב"ם: שבת יד	
6	שב"ק	כא	05:34 _____ נץ החמה _____	04:21 _____ עלות השחר _____
			09:05 סו"ז קר"ש - גר"א _____	08:29 סו"ז קר"ש - מג"א _____
			בבלי: חולין לו ידושלמי: בבא קמא לד תוספתא: כתובות ד נ"ך: דברי הימים ב' כג רמב"ם: שבת טו	
			שלח	
6	שב"ק	כא	10:16 סו"ז תפלה - גר"א _____	09:52 סו"ז תפלה - מג"א _____
			08:00 _____ צה"כ _____	07:42 שקיעה _____
			בבלי: חולין לז ידושלמי: בבא קמא לה תוספתא: כתובות ה נ"ך: דברי הימים ב' כד רמב"ם: שבת טז	

יבנאל	חיפה	ת"א	ירושלים	הדלקת הנרות
07:02	07:14	07:22	07:01	

יבנאל	חיפה	ת"א	ירושלים	מוצ"ש ר"ת
08:26	08:29	08:27	08:25	08:54
08:56	08:58	08:57		

יום שאֵתהּ מְקַטִּין אֶת עֲצָמָךְ יום הַזֶּה מוֹסִיף כַּח וְגַבְוֵרָה וְהַתְרוּמָמוֹת בְּקֶדְשָׁהּ
שֶׁל מַעֲזָהּ.

(ספר המדות אות עגנה סיון ט')